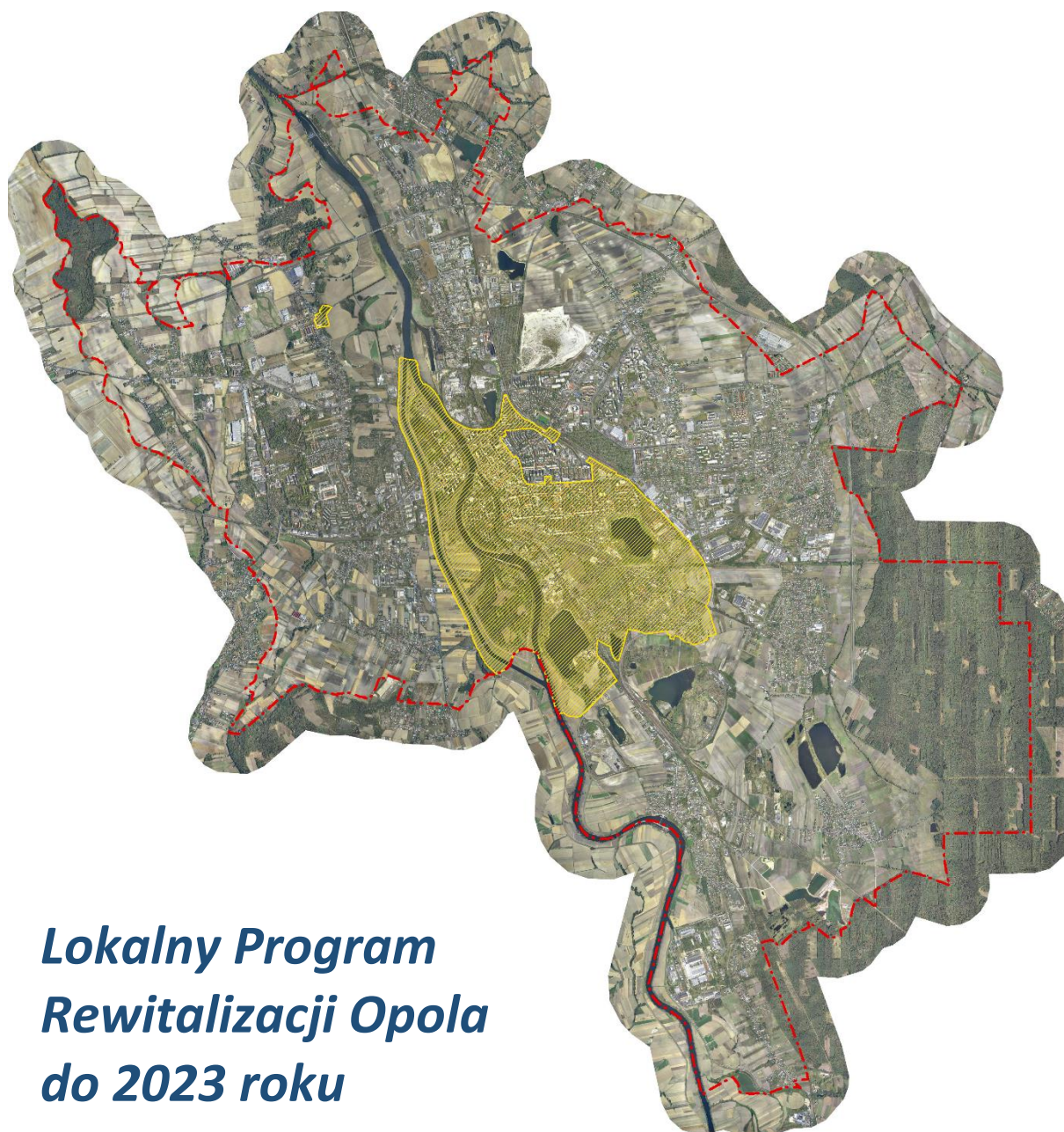

**Informacja dotycząca
uchylenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 r.”**

Niniejszy dokument został uchylony uchwałą
nr XXXII/687/20 Rady Miasta Opola z dnia 26 listopada 2020 r.

Załącznik
do uchwały nr XXXIV/664/16
Rady Miasta Opola
z dnia 24 listopada 2016 r.

Lokalny Program Rewitalizacji Opola do 2023 roku

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

MINISTERSTWO
ROZWOJU

OPOLSKIE
KWITNĄCE

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Projekt finansowany w formie dotacji celowej ze środków budżetu Państwa, w tym w 15 % ze środków krajowych i w 85 % ze środków Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

Opracowanie Programu:

Instytut Rozwoju Miast
ul. Cieszyńska 2
30-015 Kraków

Współpraca:

Urząd Miasta Opola
Rynek-Ratusz
45-015 Opole

Wsparcie eksperckie: prof. dr. hab. Krystian Heffner, prof. dr. hab. Janusz Słodczyk

Na okładce Programu zamieszczono ortofotomapę Opola z naniesionym obszarem rewitalizacji
(źródło: materiały własne Urzędu Miasta Opola)

SPIS TREŚCI

1. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA OPRACOWANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	4
2. POWIĄZANIE PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	7
3. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE, GOSPODARCZE, ŚRODOWISKOWE, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE I TECHNICZNE MIASTA OPOŁA.....	9
3.1. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ POTENCJAŁÓW WZROSTU.....	10
3.1.1. SFERA SPOŁECZNA.....	10
3.1.2. SFERA GOSPODARCZA.....	18
3.1.3. SFERA ŚRODOWISKOWA.....	19
3.1.4. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA.....	23
3.1.5. SFERA TECHNICZNA.....	27
3.2. ANALIZA SWOT.....	29
4. OBSZARY I POTRZEBY REWITALIZACJI MIASTA OPOŁA	30
4.1. PROCEDURA DELIMITACJI OBSZARU REWITALIZACJI	30
4.2. ZASIĘG I CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI	35
4.2.1. ŚRÓDMIEŚCIE	36
4.2.2. NOWA WIEŚ KRÓLEWSKA	39
4.2.3. CZĘŚĆ ZAODRZA I PASIEKA	42
4.2.4. DAWNY FOLWARK PRZY UL. PARTYZANCKIEJ (PODOBSZAR NIEZAMIESZKAŁY).....	43
4.2.5. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA OBSZARU REWITALIZACJI	44
4.3. POTRZEBY REWITALIZACYJNE NA OBSZARZE MIASTA OPOŁA	49
5. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI	50
6. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ICH KOMPLEMENTARNOŚĆ.....	50
7. PLANOWANE PROJEKTY ORAZ PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE.....	52
7.1. PROJEKTY PODSTAWOWE	53
7.2. PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE	65
8. SYSTEM ZARZĄDZANIA I REALIZACJI PROGRAMU.....	65
8.1. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA JAKO ISTOTNY ELEMENT ZARZĄDZANIA I REALIZACJI PROGRAMU	66
8.2. PRZYGOTOWANIE PROGRAMU	66
8.2.1. ETAP INICJUJĄCY PROCES REWITALIZACJI	66
8.2.2. ETAP USTALANIA ZAKRESU REWITALIZACJI.....	67
8.2.3. INFORMACJA O PROCEDURZE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU	70
8.3. WDRAŻANIE PROGRAMU	70
8.4. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU	72
8.5. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI	72
8.6. FINANSOWANIE REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	74
9. ANEKS METODYCZNY	82
9.1. WYZNACZENIE ZAMIESZKAŁYCH JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH	83
9.2. IDENTYFIKACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH W ZAMIESZKAŁYCH JEDNOSTKACH URBANISTYCZNYCH	86
9.2.1. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W SFERZE SPOŁECZNEJ.....	123
9.3. IDENTYFIKACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERACH: GOSPODARCZEJ, ŚRODOWISKOWEJ, TECHNICZNEJ ORAZ PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ	124
9.3.1. SFERA GOSPODARCZA.....	124
9.3.2. SFERA ŚRODOWISKOWA	127
9.3.3. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA.....	128
9.3.4. SFERA TECHNICZNA	130
9.4. WYSTĘPOWANIE PROBLEMÓW W POSZCZEGÓLNYCH SFERACH (PODSUMOWANIE).....	132
9.5. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI	134
9.5.1. PODOBSZARY ZAMIESZKAŁE.....	134
9.5.2. PODOBSZARY NIEZAMIESZKAŁE	134
9.5.3. OBSZAR REWITALIZACJI	134
10. ANEKS – MAPA OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE OPOŁA	135

1. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA OPRACOWANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

W literaturze naukowej rozważano różnego rodzaju działania w zakresie prowadzenia procesu rewitalizacji, lecz dopiero prawna standaryzacja wymogów określiła zasady przygotowania, koordynowania i tworzenia warunków do przeprowadzenia rewitalizacji, a także wyznaczyła zasady oceny procesu odnowy przestrzeni miasta.

W myśl *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* program rewitalizacji jest inicjowany, opracowywany i uchwalany przez radę gminy, na podstawie *ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*. Stanowi on wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej.

Rewitalizacja – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Na podstawie *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

Podejmowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą realizowane w sposób jawny, przejrzysty, z uwzględnieniem aktywnego udziału interesariuszy (podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji), zapobiegając wykluczeniu i marginalizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz uwzględniając prawa osób niepełnosprawnych i niesamodzielnych. Prowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych na wielu płaszczyznach, czyni proces odnowy przestrzeni kompleksowym, łączącym aspekty sfery społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej.

Programy rewitalizacji stanowią narzędzia zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich. Dokumentem koordynującym wszelkie procesy wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z kryzysu jest **Lokalny Program Rewitalizacji (LPR)**. Opracowany i przyjęty przez miasto wieloletni program rewitalizacji stanowi instrument programowy określający cele, zasięg terytorialny, planowane działania i sposób pozyskiwania środków finansowych potrzebnych do realizacji przedsięwzięć związanych z odnową miasta. Cele powyższego dokumentu są zgodne z dokumentami operacyjnymi na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Tak integracyjne podejście zapewnia optymalizację działań w dziedzinie rewitalizacji. Zgodnie z zapisami *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, Lokalny Program Rewitalizacji to dokument składający się z kilku części (rozdziałów). Pierwszą część stanowi opis podstawowych założeń opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji. W części drugiej programu zamieszcza się opis jego powiązań z dokumentami strategicznymi i planistycznymi jednostek wyższego rzędu, jak również poziomu lokalnego miasta. Trzecia część dokumentu przedstawia uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe miasta. Kolejno przedstawia się: procedurę delimitacji obszaru rewitalizacji wraz z charakterystyką potrzeb związanych z odnową tkanki urbanistycznej, wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, następnie wyznacza się cele rewitalizacji, a także odpowiadające im kierunki działań oraz poszczególne przedsięwzięcia. Końcowe rozdziały prezentują system zarządzania i realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Pierwsze prace nad stworzeniem programu odnowy zdegradowanych przestrzeni miejskich Opola rozpoczęły się w lipcu 2004 r., a ich efektem był *Uproszczony Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich dla Miasta Opola na lata 2005-2006*, z przedłużeniem do końca grudnia 2007 r. Kolejnym, dokumentem stanowiącym kontynuację zadań rewitalizacyjnych na terenie miasta był *Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Opola na lata 2007-2015* przyjęty 26 lutego 2009 r. uchwałą XLV/456/09 Rady Miasta Opola, obejmujący lata odpowiadające ówczesnej perspektywie czasowej wdrażania krajowych, regionalnych i lokalnych dokumentów programowych. Dokument powstał w odpowiedzi na potrzeby społeczności miasta w zakresie ożywienia zdegradowanych i zaniedbanych fragmentów przestrzeni miejskiej oraz ratowania i przywracania do życia obiektów, które utraciły swoją dawną funkcję. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne prowadzone były praktycznie we wszystkich obszarach miasta, jednak LPR ograniczał interwencje miasta jako wspólnoty samorządowej do obszaru: Śródmieścia, Nowej Wsi Królewskiej i Zakrzowa. Ze względu na specyficzne problemy społeczne, występujące często w zbiorowościach zamieszkujących tzw. wielkopłytkowe blokowiska, do obszarów rewitalizowanych w tym okresie włączono również obszar osiedla im. Armii Krajowej.

Wdrażanie LPR odbywało się poprzez realizację zgłoszonych do programu projektów, na listę planowanych do realizacji działań wpisano 33¹ zadania, jednocześnie na obszarach kryzysowych podejmowane były działania towarzyszące², które przyczyniały się do poprawy sytuacji na tych terenach. W realizację działań rewitalizacyjnych, oprócz samorządu Opola i miejskich jednostek organizacyjnych, zaangażowani byli również inwestorzy prywatni, instytucje sektora finansów publicznych, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty, organizacje pozarządowe oraz kościoły i związki wyznaniowe. Realizacja Programu współfinansowana była z funduszy europejskich – z poziomu regionalnego oraz krajowego, środków ministerialnych oraz własnych środków realizatorów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Od uchwalenia ww. Programu zakończono 13 projektów, 3 zrealizowane zostały częściowo a 5 - jeszcze się nie zakończyło. W tym miejscu należy podkreślić, że nadal na obszarze miasta znajduje się wiele obszarów zdegradowanych wymagających podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych, zwłaszcza w wymiarze społecznym - dlatego tak ważne jest prowadzenie kompleksowej, systematycznej i trwałej interwencji w tym zakresie. Interwencji, która odpowiadać będzie istniejącym potrzebom i która zrealizowana zostanie na rzecz lokalnej społeczności w ramach realizacji nowego *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku*.

Lokalny Program Rewitalizacji Opola do 2023 roku odpowiada perspektywie czasowej obowiązujących dokumentów programowych na szczeblach: lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim. Dokument ten został opracowany w oparciu o zapisy *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* oraz z uwzględnieniem zapisów *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*. Podstawą opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji było wyznaczenie obszarów rewitalizacji na terenie Opola. Delimitacja obszarów kryzysowych została przeprowadzona w oparciu o analizę wskaźnikową i diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Opola. Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w co najmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, dała przesłanki do wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Etapem finalnym tej części procesu było wyznaczenie spośród jednostek zdegradowanych obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji w Opolu dzieli się na trzy podobszary zamieszkałe: **Śródmieście, Nowa Wieś Królewska oraz część Zaodrza i Pasięka** oraz jeden obszar niezamieszkały – **dawny Folwark przy ul. Partyzanckiej**. Jednocześnie spełnione zostały kryteria wielkościowe dla obszarów rewitalizacji, jakie określono w *Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* i *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, które stanowią, że **obszar**

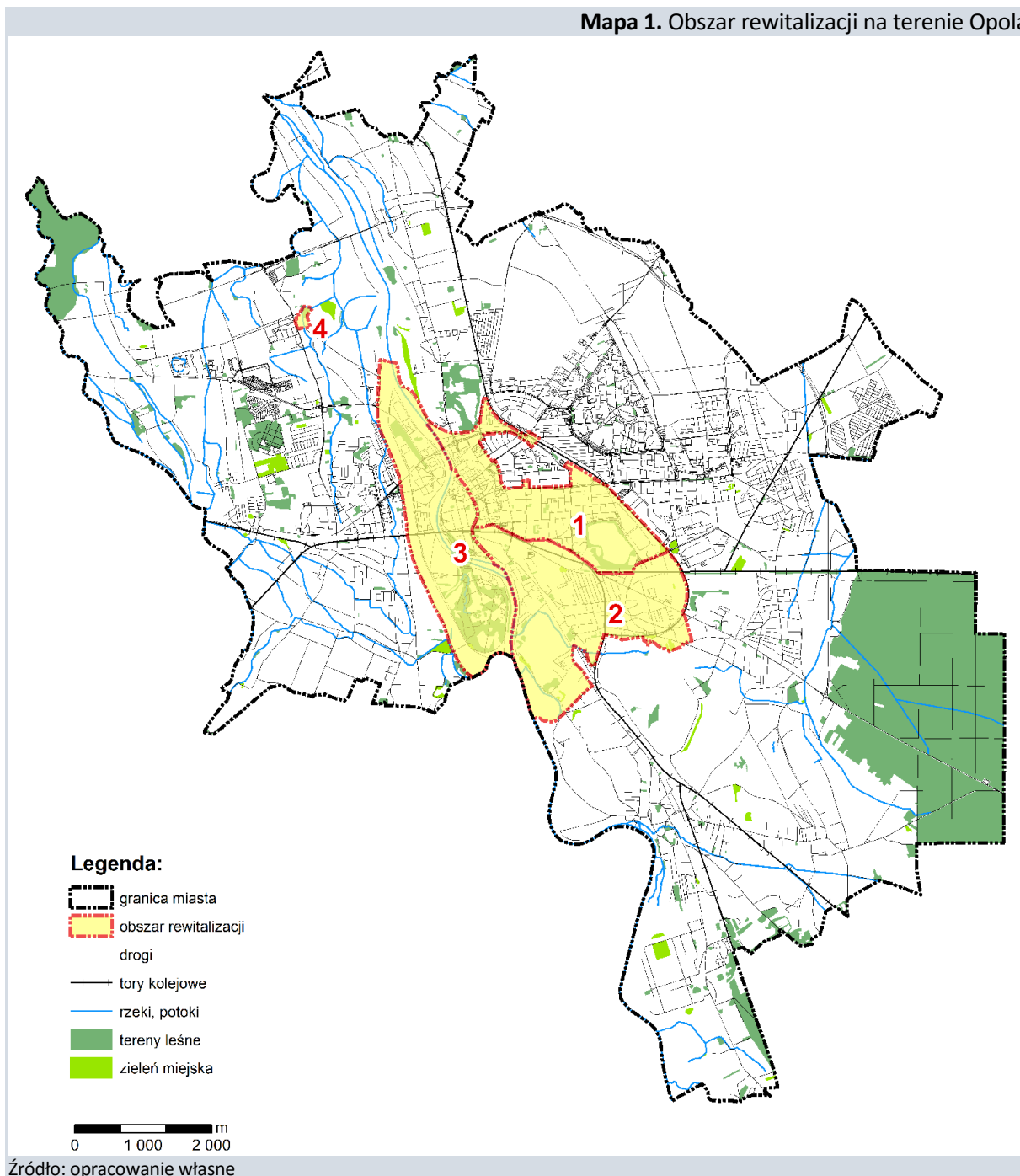
¹ Jedno z zadań na wniosek beneficjenta zostało usunięte uchwałą Rady Miasta nr LIII/561/09 z dnia 9 lipca 2009 r.

² Działania te opisano w raportach z realizacji LPR w latach 2007-2015, które dostępne są na stronie internetowej miasta: www.opole.pl, w zakładce Rozwój Miasta.

rewitalizacji w mieście obejmować może obszar nie większy niż 20% powierzchni miasta i zamieszkały przez nie więcej niż 30% ogółu mieszkańców miasta.

Istotnym czynnikiem, wpływającym na wartość aplikacyjną dokumentu, jest partycypacja społeczna. Włączenie w prace nad przygotowaniem Programu różnych grup interesariuszy przyczyniło się do zwiększenia kompleksowości i adekwatności realizowanych działań względem istniejących potrzeb rewitalizacyjnych w mieście. Ważny etap prac nad programem, mocno uspołeczniający charakter dokumentu, stanowił otwarty nabór projektów rewitalizacyjnych, które poddano szczegółowej analizie i ocenie zgodności z celami Programu.

Mapa 1. Obszar rewitalizacji na terenie Opola

2. POWIĄZANIE PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Lokalny Program Rewitalizacji Opola do 2023 roku wykazuje silne powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz w szczególności lokalnym. Tak integracyjne podejście zapewni trwałe i efektywne zmiany na określonych obszarach miasta. Podejmowana interwencja wiązać się będzie z wdrożeniem szeregu projektów rewitalizacyjnych integrujących działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i gospodarki.

Realizacja założeń *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku* przyczyni się bezpośrednio bądź pośrednio do osiągnięcia celów wskazanych w dokumentach planistycznych i strategicznych na poziomie lokalnym. W *Strategii Rozwoju Miasta Opola w latach 2012-2020* do podstawowych obszarów strategicznych zaliczono: wzrost kapitału intelektualnego Opolan, wzrost konkurencyjności ekonomicznej i inwestycyjnej miasta, a tym samym stworzenie aglomeracji miejskiej na miarę wyzwań XXI wieku. Dokument *Strategii Rozwoju Miasta Opola* wyznacza ramy dla pozostałych dokumentów m.in. *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016-2020*, czy *Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016-2020*. Istotnym dokumentem na poziomie lokalnym jest również *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Opola*. Cele polityki przestrzennej miasta odpowiadają założeniom rewitalizacyjnym wskazanym w bieżącym okresie programowania UE, gdzie nacisk został położony na konieczność odnowy tkanki społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej.

Program wpisuje się również w założenia *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Opola na lata 2016 – 2019*. W tym kontekście nadrzędnym celem polityki gminnej w zakresie ochrony zabytków jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, jego ochrona przed degradacją, systematyczna poprawa stanu technicznego, promocja oraz wykorzystanie zabytkowych zasobów w rozwoju turystyki i gospodarki

Program Rewitalizacji odpowiada perspektywie czasowej dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym, w szczególności: *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku*, a także *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020*. Z powyższych dokumentów wynika, że rozwój województwa opolskiego do 2020 roku został ukierunkowany m.in. na: wzrost aktywności społeczności regionalnej, budowanie konkurencyjnej oferty turystyczno-kulturalnej, szeroki dostęp do dóbr i usług, czy wzrost walorów środowiska przyrodniczego. Realizacja powyższych celów zapewni poprawę poziomu i jakości życia mieszkańców, poprzez kształtowanie przestrzeni miejskiej zgodnie z wymogami zrównoważonego rozwoju. Założenia te odpowiadają celom szczegółowym Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ważnym, w aspekcie społecznym, dokumentem programowym, realizowanym na poziomie regionu jest *Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r. „Opolskie dla Rodziny”*. Jego realizacja opiera się na realizacji określonych projektów w ramach czterech pakietów: „Praca to bezpieczna rodzina”, „Edukacja a rynek pracy”, „Pakiet żłobkowo-przedszkolny” i „Złota jesień”. Głównym celem realizacji tego programu jest wzmocnienie i wykorzystanie potencjału demograficznego województwa opolskiego, w co bezpośrednio wpisują się założenia niniejszego Programu.

W skali regionu istotnymi dokumentami strategicznymi są również: *Strategia Rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020*, *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej* oraz *Program Rozwoju Gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku*. Do podstawowych obszarów strategicznych pierwszego z powyższych dokumentu zalicza się: poprawę dostępności komunikacyjnej i usługowej oraz wdrażanie polityki proekologicznej. Kolejno, *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej* kładzie nacisk m.in. na zapewnienie wysokiej jakości edukacyjnej oraz promowanie dziedzictwa kulturowego, natomiast zasadniczym kierunkiem działań *Programu Rozwoju Gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020* jest budowanie nowoczesnego kapitału ludzkiego. Cele te wpisują się w założenia Programu – przewidywane jest:

wdrażanie mechanizmów integracji społecznej, poprawa dostępności usług publicznych oraz infrastruktury technicznej, a także ochrona i zachowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych Opola. Dokumentem planistycznym na poziomie regionalnym jest **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego**. W dokumencie tym wyraźnie zaakcentowano potrzebę wzmocnienia potencjału rozwojowego województwa opolskiego, jak i eliminowanie niekorzystnych różnic w szeroko rozumianych warunkach życia.

Cele *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 r.* nawiązują również do krajowych polityk rozwoju, m.in.: **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2030** (m.in. rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, ochrona i poprawa stanu środowiska przyrodniczego, wzmocnienie mechanizmów związanych z rozwojem terytorialnym, stworzenie spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, wzrost kapitału ludzkiego), a także **Strategii Rozwoju Kraju 2020** (sprawne i efektywne państwo, spójność obywatelska i terytorialna).

Ponadto, w systemie zarządzania rozwojem kraju funkcjonuje **Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020**. Powyższy dokument zwraca szczególną uwagę na efektywne wykorzystanie potencjału makroregionu w zakresie integracji przestrzennej i funkcjonalnej. Dodatkowo, istotnym dokumentem strategicznym jest **Krajowa Polityka Miejska 2023**, której założenia dotyczące wspierania zrównoważonego rozwoju ośrodków miejskich, poprawy ich konkurencyjności, a przede wszystkim rewitalizacji obszarów zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie, są zgodne z celami realizowanymi w ramach niniejszego dokumentu. Za najważniejszy dokument strategiczny, dotyczący gospodarowania przestrzenią, uznaje się **Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**, w której wyraźnie zaakcentowano potrzebę poprawy spójności i dostępności wewnętrznej i terytorialnej kraju, a także poprawę walorów środowiska przyrodniczego.

Cele Programu powiązane są również z założeniami **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**³. Wsparcie obszarów zdegradowanych poprzez zintegrowane działania rewitalizacyjne, realizowane w oparciu o programy rewitalizacji, jest jednym z istotnych działań wskazanych w Strategii.

W ramach Programu przewiduje się działania na rzecz walki z wykluczeniem społecznym oraz wzmocnieniem aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców. Działania te bezpośrednio wpisują się w założenia **Strategii Europa 2020**, w ramach której wdrażane są m.in.: następujące inicjatywy: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 r. z dokumentami strategicznymi i planistycznymi przedstawiono w tabeli nr 1.

Tabela 1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Lp.	Nazwa dokumentu
I. POZIOM LOKALNY	
1	Strategia Rozwoju Miasta Opola w latach 2012-2020
2	Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Opola
3	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016-2020
4	Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016-2020
5	Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Opola na lata 2016-2019
II. POZIOM REGIONALNY	
6	Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.
7	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego

³ Projekt do konsultacji społecznych.

Lp.	Nazwa dokumentu
8	Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
9	Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r. „Opolskie dla Rodziny”
10	Strategia Rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020
11	Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Opolskiej
12	Program Rozwoju Gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku
III. POZIOM KRAJOWY	
13	Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności
14	Strategia Rozwoju Kraju 2020
15	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
16	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
17	Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
18	Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020
19	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
20	Umowa Partnerstwa
21	Krajowa Polityka Miejska
22	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020
IV. POZIOM EUROPEJSKI	
23	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Źródło: opracowanie własne.

3. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNE, GOSPODARCZE, ŚRODOWISKOWE, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE I TECHNICZNE MIASTA OPOŁA

Podstawą wszelkiego rodzaju działań strategicznych oraz operacyjnych jest analiza stanu rzeczywistego miasta obejmująca różne jego sfery. Analiza uwarunkowań sytuacji społeczno-gospodarczej Opola pozwoliła na identyfikację mocnych i słabych stron miasta, a także stanowiła podstawę dla formułowania celów i kierunków działań. Analizę przeprowadzono w oparciu o obiektywne i weryfikowalne wskaźniki z wykorzystaniem określonych technik badawczych. Opole, jako jednostka samorządu terytorialnego, działa w określonych warunkach społecznych i ekonomicznych, cechując się różnorodnością potrzeb i aspiracji społeczności lokalnej oraz wzajemnych powiązań i współzależności procesów rozwojowych. Ta część dokumentu obejmuje identyfikację poszczególnych zjawisk kryzysowych w następujących sferach: społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej oraz gospodarczej.

Analiza uwarunkowań społecznych Opola dotyczyła następujących zagadnień: demografii, kapitału ludzkiego, rynku pracy, kultury, aktywności społecznej i obywatelskiej, problemów społecznych, czy też bezpieczeństwa publicznego. Jej uzupełnieniem jest diagnoza obszaru w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W ramach prac diagnostycznych *istotnym etapem było ujęcie zjawisk w wymiarze przestrzennym. Szczegółową diagnozę w tym zakresie przedstawiono w aneksie do niniejszego Programu.*

Powyższa charakterystyka stanowi najważniejszą część diagnostyczną, gdyż zgodnie z *Ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku* proces odnowy przestrzeni dotyczy w szczególności obszarów znajdujących się w kryzysie z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

tj. bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym mieszkańców.

Analiza uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych Opola miała charakter ilościowo-jakościowy. Jej wyniki pozwoliły na przygotowanie analizy SWOT, obejmującej mocne i słabe strony miasta oraz szanse i zagrożenia dla jego rozwoju. Pozyskane wnioski stanowiły podstawę dla prac nad *Lokalnym Programem Rewitalizacji Opola do 2023 roku*, w szczególności w zakresie zaprojektowania skoordynowanych działań odpowiadających problemom i wyzwaniom zdefiniowanym w niniejszym dokumencie.

3.1. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ POTENCJAŁÓW WZROSTU

Opole to stolica województwa opolskiego, miasto na prawach powiatu, ośrodek położony w południowo-zachodniej Polsce, nad rzeką Odrą, u zbiegu trzech regionów fizycznogeograficznych. Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. wskazuje, że **Opole jest kluczowym ośrodkiem miejskim oddziałującym na tempo i dynamikę całego regionu**. Opole wzmacnia pozycję konkurencyjną województwa opolskiego w przestrzeni krajowej - oprócz funkcji regionalnych pełni szereg funkcji o znaczeniu krajowym.

To w Opolu koncentrują się najważniejsze funkcje niezbędne dla rozwoju całego regionu – społeczne, gospodarcze, usługowe, edukacyjne, czy też administracyjne. Opole to istotny rynek pracy zarówno dla mieszkańców miasta, jego obszaru funkcjonalnego, a w rezultacie całego województwa. To tutaj skupiają się nowoczesne i innowacyjne przedsiębiorstwa, liczne inwestycje, a także prężnie rozwija się sektor usług. Jednocześnie Opole, to również istotny potencjał akademicki obejmujący zarówno kadre szkół wyższych, jak i studentów wszystkich uczelni.

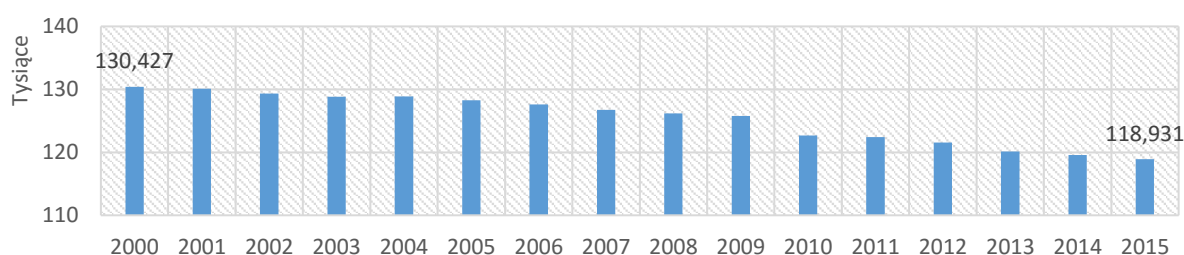
Jednak obok **istotnych potencjałów wzrostu**, **miasto doświadcza także niekorzystnych zjawisk w poszczególnych sferach życia społeczno-gospodarczego**. Wykonana diagnoza oraz przeprowadzone konsultacje społeczne wskazują na **dużą skalę potrzeb w obszarze rewitalizacji oraz ich zróżnicowany charakter**. Diagnozę oraz przyczyny występowania niekorzystnych zjawisk scharakteryzowano w obszarach, charakterystycznych dla tego rodzaju dokumentów.

3.1.1. SFERA SPOŁECZNA

Demografia

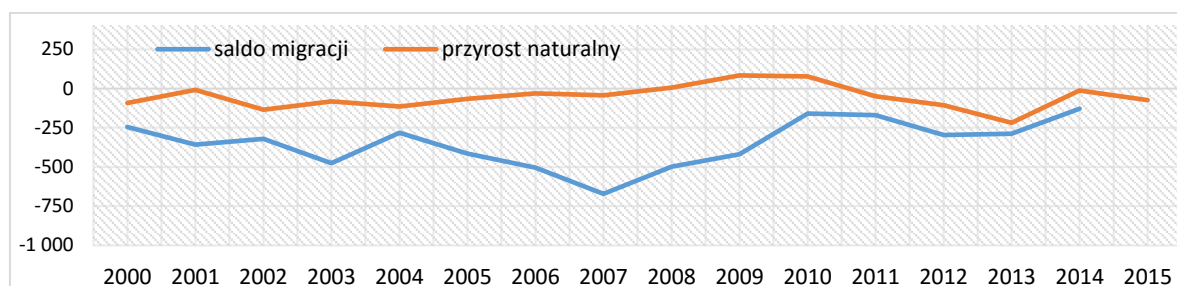
Opole to najmniejsze miasto wojewódzkie w Polsce. Mieszka w nim co ósmy mieszkaniec całego regionu opolskiego. W końcu 2015 r. w Opolu **zameldowanych było ok. 119 tys. osób**. Począwszy od końca lat dziewięćdziesiątych **liczba mieszkańców systematycznie zmniejsza się**. Wpływ na to mają dwa zjawiska: ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny. Większy wpływ na zmniejszającą się populację miasta mają jednak kwestie migracyjne. Charakterystyczny dla miasta jest **postępujący proces suburbanizacji**. Najczęstszymi kierunkami migracji mieszkańców Opola, w ruchu wewnętrznym, są gminy wiejskie oraz miejsko-wiejskie sąsiadujące z miastem. Odpływ mieszkańców notowany jest również w ruchu zagranicznym.

Wykres. 1. Zmiana liczby mieszkańców Opola w latach 2000–2015 [tys. osób]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 2. Przyrost naturalny oraz saldo migracji w Opolu w latach 2000–2015 (w osobach)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według prognoz demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego **proces depopulacji miasta będzie postępował również w następnych latach**. Zgodnie z tymi szacunkami do 2035 roku liczba mieszkańców Opola ulegnie zmniejszeniu o kilkanaście tysięcy osób. W tym miejscu należy podkreślić, że w kontekście postępującej depopulacji Opola, proces rewitalizacji, którego celem jest przeciwdziałanie różnym zjawiskom kryzysowym, jak również ożywienie społeczno-gospodarcze oraz poprawa warunków życia ludności, może być istotnym narzędziem służącym ograniczeniu skali emigracji mieszkańców miasta (zwłaszcza ludzi młodych, przedsiębiorczych i dobrze wykształconych).

Wśród głównych zagrożeń rozwojowych, jakie wskazano w Strategii Rozwoju Opola w latach 2012–2020, obok dalszego spadku liczby ludności, zwraca się uwagę również na zjawisko **tzw. drenażu mózgów**, czyli na odpływ młodych i dobrze wykształconych mieszkańców do innych miast. Zjawisko to należy uznać za niekorzystne, ponieważ długotrwały proces selektywnej migracji może przyczynić się do deformacji struktury demograficznej miasta, a co za tym idzie pogłębienia istniejących problemów nie tylko w sferze społecznej, ale także gospodarczej.

Obok zjawiska depopulacji, istotnym wyzwaniem społecznym w Opolu jest **postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności**. Przejawia się on stałym wzrostem odsetka mieszkańców w wieku poprodukcyjnym kosztem spadku udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym. Pomimo, iż starzenie się społeczeństwa jest zjawiskiem charakterystycznym również dla Polski i województwa opolskiego, to jednak w przypadku Opola proces ten cechuje się szczególnie wyraźnym natężeniem, czego odzwierciedleniem są niekorzystna struktura mieszkańców według ekonomicznych grup wieku, a także wysokie wartości wskaźników obciążenia demograficznego. W stolicy województwa opolskiego liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przewyższa liczbę ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Wypada podkreślić, że wysoki poziom starości demograficznej, wymieniony został na pierwszym miejscu wśród najpoważniejszych problemów społecznych, jakie zostały zidentyfikowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016–2020.

Pomimo iż postępujący proces starzenia się ludności jest zjawiskiem charakterystycznym w skali całego Opola, to jednak należy odnotować, że nie dotyczy on w równym stopniu wszystkich obszarów miasta, a w jego granicach wskazać można zarówno obszary cechujące się bardzo wysokim poziomem starości demograficznej, jak również obszary względnie młode demograficznie. Niemniej trzeba zaznaczyć, że w przestrzeni miasta wyraźnie dominują obszary relatywnie starsze pod względem demograficznym. **Na 45 zamieszkałych jednostek urbanistycznych, jakie wyznaczone zostały na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego, w przypadku 37 liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przewyższa liczbę ludności w wieku przedprodukcyjnym.** Równocześnie w przypadku 22 jednostek wskaźnik obciążenia demograficznego ludności w wieku przedprodukcyjnym ludnością w wieku poprodukcyjnym przyjmuje wyższą wartość od średniej dla całego miasta. Do obszarów o najwyższym poziomie starości demograficznej zalicza się m.in. Śródmieście wraz z Pasieką. Z drugiej strony **na terenie Opola występują także obszary względnie młode demograficznie**, gdzie liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest wyższa od liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Do tych obszarów zaliczają się m.in. Osiedle Malinka, Grotowice, Nowa Wieś Królewska oraz Zakrzów.

Kapitał ludzki

W ostatnich kilkunastu latach istotnie wzrósł poziom wykształcenia mieszkańców. Wyniki ostatniego spisu powszechnego wskazują, że mniej więcej *co trzeci mieszkaniec miasta⁴ ma wykształcenie wyższe, a prawie co siódmy zasadnicze zawodowe*. Na tle pozostałych miast i obszarów wiejskich województwa miasto wyróżnia wysoki udział ludności z najwyższym wykształceniem oraz najniższy udział ludności z wykształceniem gimnazjalnym i niższym.

Na tle kraju i regionu, Opole wyróżnia się *wysokim poziomem kapitału ludzkiego, mierzonego średnimi wynikami egzaminacyjnymi uczniów z egzaminów kończących poszczególne szczeble kształcenia*. W 2015 roku średnie wyniki uczniów opolskich szkół ze wszystkich części sprawdzianu szóstoklasisty, jak również egzaminu gimnazjalnego były wyższe o kilka punktów procentowych od średniej dla Polski oraz województwa opolskiego. Na szczególne podkreślenie zasługują zwłaszcza wysokie wyniki uczniów z zakresu matematyki oraz części językowych egzaminów. Dobra jakość kształcenia wymieniona została w strategii rozwoju miasta, jako jeden z głównych atutów rozwojowych Opola.

Tabela 2. Średnie wyniki uczniów ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej w Opolu na tle Polski i województwa opolskiego w 2015 roku [%]

Jednostka terytorialna	Część I			Część II
	Wynik ogólny	Język polski	Matematyka	Język angielski
Polska	67,0	73,0	61,0	78,0
Województwo opolskie	66,0	71,8	59,9	78,1
Miasto Opole	72,8	76,6	68,8	84,7

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej [<https://www.cke.edu.pl>] oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu [<http://www.oke.wroc.pl>].

Tabela 3. Średnie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego w Opolu na tle Polski i województwa opolskiego w 2015 roku [%]

Jednostka terytorialna	Część humanistyczna		Część matematyczno-przyrodnicza	
	Język polski	Historia i WOS	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze
Polska	62,0	64,0	48,0	50,0
Województwo opolskie	60,3	62,3	46,7	48,7
Miasto Opole	65,7	68,2	55,7	55,8

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej [<https://www.cke.edu.pl>] oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu [<http://www.oke.wroc.pl>].

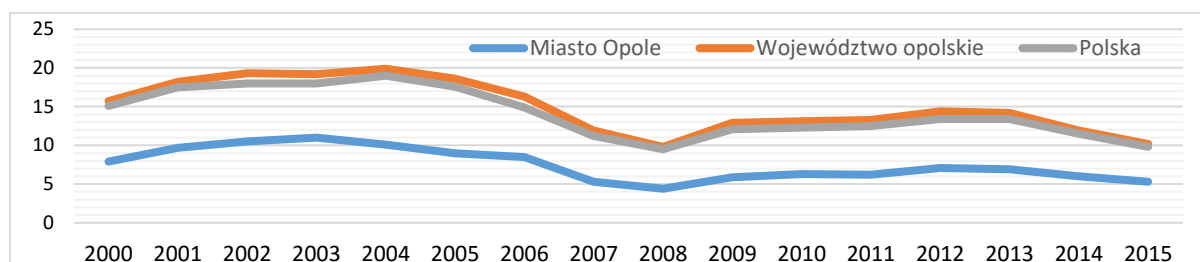
Rynek pracy

Opole pełni szczególną funkcję na regionalnym rynku pracy. Jako główny ośrodek regionu (administracyjna stolica województwa, największy ośrodek gospodarczy, centrum akademickie i kulturalne) *oferuje największą liczbę miejsc pracy*. Miasto stanowi istotny rynek pracy, zarówno dla jego mieszkańców, jak i mieszkańców całego regionu. Mniej więcej *co piąte miejsce pracy w województwie to miejsce pracy utworzone w Opolu*. Z pracy najemnej utrzymuje się prawie 40% mieszkańców Opola, z pracy na własny rachunek kolejne 6%. Co czwarty mieszkaniec, głównie dzieci i młodzież pozostaje na utrzymaniu. W Opolu pracuje kilkadziesiąt tysięcy mieszkańców, nie tylko z Opola, ale z całego województwa opolskiego (niecałe 70 tys. miejsc pracy).

Na tle Polski i województwa opolskiego, a także większości miast na prawach powiatu, Opole odznacza się względnie niewielką skalą problemu bezrobocia. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Opolu kształtowała się w ostatnich latach wyraźnie poniżej średniej dla Polski oraz województwa opolskiego.

⁴ Wśród ludności w wieku 13 lat i więcej.

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Opolu na tle kraju i regionu w latach 2000–2015 [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu [<http://pup.opole.pl>].

Poziom bezrobocia jest wyraźnie zróżnicowany w przestrzeni Opola, a niektóre części miasta odznaczają się znaczną koncentracją tego problemu. Należy w tym miejscu odnotować, że **w przypadku 28 spośród 45 zamieszkałych jednostek urbanistycznych, wyznaczonych w celu delimitacji obszaru zdegradowanego, wskaźnik bezrobocia (tj. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym) przyjmował wartość wyższą od średniej dla całego miasta**. Do obszarów o największym natężeniu problemu bezrobocia należą w szczególności Śródmieście, Nowa Wieś Królewska i Zakrzów.

W strukturze bezrobotnych w Opolu, podobnie jak w przypadku Polski oraz województwa opolskiego, przeważają kobiety. Opole, w porównaniu ze średnią dla Polski, województwa opolskiego i podregionu opolskiego, cechuje się wyraźnie niższym odsetkiem osób młodych (poniżej 25 roku życia) w strukturze zarejestrowanych bezrobotnych. Warto także zauważyć, że odsetek osób poniżej 25 roku życia wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w Opolu jest nieco niższy od wartości przeciętnej dla wszystkich miast na prawach powiatu (9,1%).

Tabela 4. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych według wieku w Opolu na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2015 roku [%]

Wiek bezrobotnych	Opole	Polska	Województwo opolskie	Podregion opolski
Poniżej 25 lat	7,8	15,1	14,0	14,5
Od 25 do 34 lat	27,6	27,5	26,1	26,8
Od 35 do 44 lat	22,2	21,3	19,6	19,1
Od 45 do 54 lat	18,7	18,4	19,5	19,6
Powyżej 54 lat	23,7	17,6	20,8	20,0

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Na tle średniej dla Polski, województwa opolskiego i podregionu opolskiego, Opole charakteryzuje się niższym odsetkiem bezrobotnych legitymujących się wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym lub niższym. Niemniej jednocześnie w zestawieniu z powyższymi jednostkami terytorialnymi, stolica województwa opolskiego odznacza się wyższym odsetkiem osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym oraz średnim ogólnokształcącym. Szczególnie niekorzystnym zjawiskiem w przypadku Opola jest wysoki udział bezrobotnych posiadających wyższe wykształcenie. Niemniej jednak jest to zjawisko charakterystyczne dla miast o porównywalnej wielkości do Opola.

Tabela 5. Struktura zarejestrowanych bezrobotnych według poziomu wykształcenia w Opolu na tle porównywanych jednostek terytorialnych w 2015 roku [%]

Poziom wykształcenia bezrobotnych	Opole	Polska	Województwo opolskie	Podregion opolski
Wyższe	24,5	12,8	11,7	13,6
Policealne, średnie zawodowe	19,4	21,8	19,2	19,0
Średnie ogólnokształcące	13,5	10,5	9,6	9,5
Zasadnicze zawodowe	18,5	27,2	28,9	28,1
Gimnazjalne i poniżej	24,1	27,7	30,6	29,9

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W aspekcie rynku pracy istotną kwestią pozostaje także **niewystarczające dopasowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy do potrzeb zgłaszanych przez pracodawców**. Jednocześnie w tym kontekście odnotować należy, że ponadprzeciętnym w skali miasta udziałem bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych (bezrobotnych legitymujących się wykształceniem gimnazjalnym i niższym) wśród ogółu osób pozostających bez pracy charakteryzują się Nowa Wieś Królewska, Zakrzów, Grotowice i Groszowice, a także Śródmieście (w szczególności zaś jego południowo-wschodnia część).

Struktura zarejestrowanych bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w Opolu zasadniczo nie odbiega od średniej dla Polski, województwa opolskiego oraz podregionu opolskiego. **Istotnym problemem społecznym i gospodarczym jest zwłaszcza długotrwałe bezrobocie**, które w efekcie prowadzi do dekapitalizacji nabytych wcześniej kwalifikacji i umiejętności zawodowych, a co za tym idzie do degradacji kapitału ludzkiego. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu, w 2015 roku osoby długotrwałe bezrobotne stanowiły 50,8% ogółu mieszkańców miasta pozostających bez zatrudnienia. Równocześnie skala występowania zjawiska bezrobocia długotrwałego jest wyraźnie zróżnicowana w przestrzeni Opola. Wyższym niż przeciętnie w mieście odsetkiem osób długotrwałe pozostających bez pracy wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych odznaczają się Bierkowice i Półwieś, Grotowice i Groszowice, Nowa Wieś Królewska, Osiedle Armii Krajowej oraz Śródmieście (w tym zwłaszcza Wyspa Pasieka).

Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2015 roku na obszarze stolicy województwa opolskiego funkcjonowało 698 organizacji pozarządowych (w tym 115 fundacji oraz 583 stowarzyszenia i organizacje społeczne)⁵. Należy w tym miejscu uwypuklić, że **Opole wyróżnia się wysokim poziomem aktywności społecznej, mierzonej liczebnością sektora społecznego**. W 2015 roku na każde 10 tysięcy mieszkańców Opola przypadało przeciętnie 59 organizacji reprezentujących sektor społeczny. Tym samym wskaźnik ten w przypadku Opola przyjmował znacznie wyższą wartość od średniej dla Polski (35), województwa opolskiego (33) i podregionu opolskiego (34). Według informacji zamieszczonych w ogólnopolskiej bazie organizacji pozarządowych, prowadzonej przez Stowarzyszenie Klon/Jawor, najwięcej opolskich podmiotów sektora społecznego koncentruje swoją działalność w obszarze wspierania oraz upowszechniania kultury fizycznej i sportu. Sfera kultury fizycznej i sportu jest polem aktywności w przypadku nieco ponad 25% ogółu organizacji pozarządowych funkcjonujących w stolicy województwa opolskiego. Ponadto relatywnie duża liczba opolskich organizacji pozarządowych koncentruje swoją aktywność w takich obszarach działania, jak: nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie (17,7% ogółu), kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (14,6% ogółu), ochrona i promocja zdrowia (12,9% ogółu) oraz pomoc społeczna – w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej (12,8% ogółu).

Jednak w Opolu stosunkowo mało jest miejsc, które stwarzałyby możliwości do rozwoju aktywności społecznej i obywatelskiej. W niewystarczającym stopniu wykorzystany jest potencjał opolskich organizacji pozarządowych - podmiotów prowadzących dialog obywatelski, aktywnych społecznie i realizujących wiele, istotnych inicjatyw lokalnych. W mieście brakuje dobrze skomunikowanego, dostępnego centrum rozwoju i działalności organizacji społecznych, grup nieformalnych, Rad Dzielnic i mieszkańców miasta. Istnieją przesłanki do wzmocnienia organizacji pozarządowych oraz wykorzystania możliwości wynikających z połączenia aktywności samorządu i sektora społecznego w jednym miejscu.

Pomimo bardzo dużej liczby organizacji pozarządowych prowadzących działalność na obszarze miasta, wśród głównych problemów, jakie zdiagnozowano w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016–2020, wymieniony został, **nieadekwatny do zasobów społecznych, poziom zaangażowania w rozwój społeczeństwa obywatelskiego na gruncie zasady subsydiarności**.

⁵ Zgodnie z informacjami zamieszczonymi w ogólnopolskiej bazie organizacji pozarządowych (<http://bazy.ngo.pl>), prowadzonej przez Stowarzyszenie Klon/Jawor na terenie Opola funkcjonują 834 organizacje pozarządowe.

W ramach diagnozy powyższego problemu zwrócono uwagę na potrzebę podjęcia przez administrację publiczną intensywnych działań służących wsparciu inicjatyw konsolidacji organizacji pozarządowych [Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Opola na lata 2016–2020].

Na tle kraju i regionu, Opole wyróżnia się wyższym poziomem aktywności obywatelskiej mieszkańców, mierzonej frekwencją w wyborach ogólnokrajowych. Należy w tym miejscu odnotować, że zarówno podczas wyborów prezydenckich i parlamentarnych przeprowadzanych po 2000 roku, jak również w trakcie wyborów do Parlamentu Europejskiego w latach 2009 i 2014, frekwencja wyborcza w Opolu każdorazowo była wyższa niż przeciętnie w Polsce (zazwyczaj o kilka punktów procentowych) oraz województwie opolskim (nawet o kilkanaście punktów procentowych). Niemniej jednak niezależnie od wysokiego poziomu uczestnictwa w wyborach ogólnokrajowych, mieszkańcy miasta przejawiają niskie zainteresowanie udziałem w wyborach lokalnych. W wyborach samorządowych przeprowadzanych po 2000 roku frekwencja wyborcza w Opolu nigdy nie przekroczyła poziomu 40%, a co za tym idzie była wyraźnie niższa w porównaniu ze średnią dla całego kraju i województwa opolskiego. Należy podkreślić, że niski poziom frekwencji w wyborach samorządowych jest zjawiskiem niekorzystnym, bowiem może świadczyć o niskim zainteresowaniu mieszkańców sprawami lokalnej wspólnoty samorządowej. Problem ten dostrzeżono w strategii rozwoju miasta, gdzie pośród słabych stron wskazano na niedostateczne zaangażowanie mieszkańców w sprawy miasta [Strategia Rozwoju Opola w latach 2012–2020].

Tabela 6. Frekwencja wyborcza w Opolu na tle Polski oraz województwa opolskiego

Rodzaj wyborów	Frekwencja wyborcza [%]		
	Opole	Polska	Województwo opolskie
Wybory do Sejmu i Senatu RP			
Wybory do Sejmu i Senatu RP (2001)	47,4	46,3	39,8
Wybory do Sejmu i Senatu RP (2005)	42,8	40,6	33,5
Wybory do Sejmu i Senatu RP (2007)	61,8	53,9	45,5
Wybory do Sejmu i Senatu RP (2011)	55,7	48,9	41,0
Wybory do Sejmu i Senatu RP (2015)	56,6	50,9	43,1
Wybory Prezydenta RP (I tura)			
Wybory Prezydenta RP (2000)	62,1	61,1	51,3
Wybory Prezydenta RP (2005)	52,0	49,7	41,2
Wybory Prezydenta RP (2010)	59,6	54,9	46,6
Wybory Prezydenta RP (2015)	53,0	49,0	42,5
Wybory do Parlamentu Europejskiego			
Wybory do Parlamentu Europejskiego (2009)	31,6	24,5	19,7
Wybory do Parlamentu Europejskiego (2014)	28,4	23,8	18,0
Wybory samorządowe (I tura)			
Wybory samorządowe (2002)	35,7	44,1	40,9
Wybory samorządowe (2006)	36,4	46,0	39,0
Wybory samorządowe (2010)	37,1	47,3	41,0
Wybory samorządowe (2014)	38,8	47,4	42,7

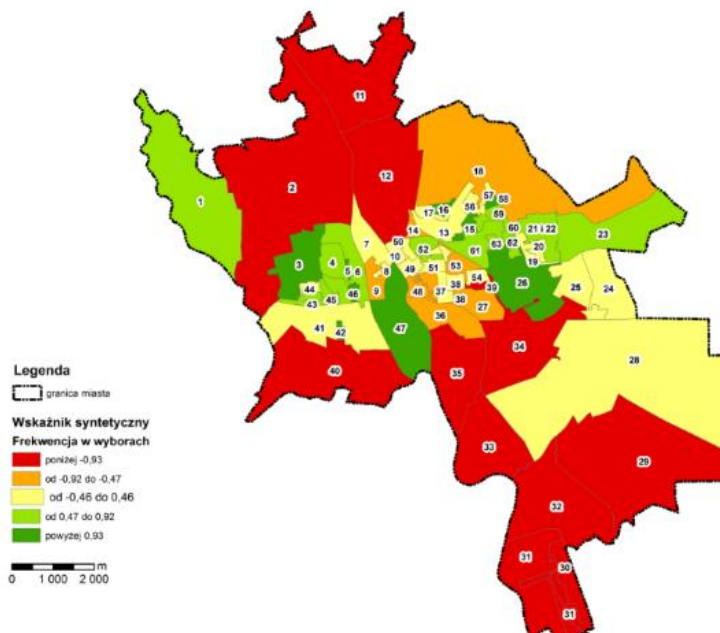
Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej [<http://pkw.gov.pl>].

Podobnie jak w przypadku innych analizowanych zjawisk i procesów społecznych, poziom aktywności obywatelskiej i uczestnictwa mieszkańców Opola w życiu publicznym, mierzony frekwencją wyborczą, jest wyraźnie zróżnicowany w skali wewnątrzmięjskiej.

Dla zobrazowania skali wewnątrzmięjskiego zróżnicowania poziomu uczestnictwa mieszkańców Opola w życiu publicznym skonstruowano syntetyczny wskaźnik aktywności obywatelskiej, w ramach którego jako wskaźniki cząstkowe wykorzystano frekwencję wyborczą w ostatnich wyborach samorządowych (2014), prezydenckich (2015), parlamentarnych (2014) oraz wyborach przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego (2014). Wartości powyższego miernika wskazują, iż najniższym poziomem uczestnictwa w życiu publicznym, mierzonym frekwencją wyborczą, cechują się mieszkańcy południowej i północnej

części miasta, a także Nowej Wsi Królewskiej. Względnie niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym obserwowany jest również w centralnej części Opola (Śródmieście). Z drugiej strony wysoki poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców, mierzonej frekwencją wyborczą obserwowany jest w niektórych częściach miasta.

Mapa 2. Zróżnicowanie poziomu uczestnictwa mieszkańców Opola w życiu publicznym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej [<http://pkw.gov.pl>].

Kultura

Na terenie miasta działalność prowadzą takie instytucje kultury, jak: Opolski Teatr Lalki i Aktora im. A. Smolki, Teatr im. J. Kochanowskiego, Filharmonia Opolska im. Józefa Elsnera, Teatr Jednego Wiersza, Teatr Eko Studio, Kino „Studio”, Kino Helios, Kino Meduza, Studenckie Centrum Kultury, Centrum Kultury Oleska 45, Narodowe Centrum Polskiej Piosenki oraz wiele innych placówek o charakterze kulturalnym.

W mieście wyróżniają się również Muzeum Śląska Opolskiego, Muzeum Wsi Opolskiej, Centralne Muzeum Jeńców Wojennych, Muzeum Polskiej Piosenki, Muzeum Uniwersytetu Opolskiego, Muzeum Politechniki Opolskiej i Lamp Rentgenowskich, czy też Galeria Sztuki Współczesnej. Muzea obok swoich podstawowych celów realizują także wiele zadań z obszaru kultury lub są ich współorganizatorami.

W mieście organizowane są cykliczne imprezy rozpoznawalne na poziomie krajowym i międzynarodowym, należą do nich m.in.: Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej, Międzynarodowy Festiwal Perkusyjny, Festiwal Teatru Lalek, a także targi i wystawy. Na terenie miasta funkcjonuje 16 bibliotek, w tym Miejska Biblioteka Publiczna, Wojewódzka Biblioteka Publiczna oraz biblioteki akademickie.

Bezpieczeństwo publiczne

Opole jest miastem bezpiecznym. Poziom zagrożenia przestępczością niewiele odbiega od innych miast porównywalnej wielkości. Wskaźnik liczby przestępstw per capita jest statystycznie nieco wyższy niż średnio w kraju. Z jednej strony świadczyć to może o mniej korzystnej sytuacji niż w innych gminach, ale z drugiej strony o dużo większym zaufaniu mieszkańców do organów bezpieczeństwa publicznego. Wyższy poziom przestępczości jest zjawiskiem charakterystycznym dla ośrodków miejskich, m.in. ze względu na znaczną koncentrację ludności (zarówno mieszkańców, jak również użytkowników miasta).

Niemniej jednak wypada zauważyć, że na przestrzeni ostatnich lat, w stolicy województwa opolskiego, następuje wyraźna poprawa w zakresie poziomu bezpieczeństwa publicznego, czego dowodem jest systematycznie *spadająca liczba przestępstw*.

Tabela 7. Wskaźniki przestępczości w Opolu na tle Polski oraz województwa w latach 2012–2015

Jednostka terytorialna	Liczba przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców				Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Polska	32,2	27,6	22,7	20,8	22,5	18,5	15,5	13,6
Województwo opolskie	29,6	28,5	22,6	20,0	19,4	17,6	15,2	13,6
Miasto Opole	45,4	45,3	38,7	39,2	36,3	34,0	28,6	28,3

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Poziom zagrożenia przestępczością w Opolu jest wyraźnie zróżnicowany w przestrzeni miasta. Należy w tym miejscu odnotować, że w skali całego Opola najniższym poziomem bezpieczeństwa publicznego charakteryzuje się jego centralna część, obejmująca Śródmieście wraz z Wyspą Pasieką i Wyspą Bolko. Zgodnie z danymi Komendy Miejskiej Policji w Opolu, na ogólną liczbę kilkunastu tysięcy interwencji zgłoszonych Policji w 2015 roku ok. 45% stanowiły zgłoszenia dotyczące wyżej wymienionych obszarów.

Ubóstwo i inne problemy społeczne

Odzwierciedleniem różnego rodzaju problemów społecznych występujących na obszarze określonych jednostek terytorialnych jest tzw. wskaźnik zasięgu korzystania z pomocy społecznej, obrazujący udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w całkowitej liczbie ludności. W 2015 roku wartość powyższego wskaźnika w przypadku Opola wyniosła tylko 2,2%. Tym samym miasto charakteryzowało się *zdecydowanie niższym zasięgiem korzystania z pomocy społecznej* w porównaniu ze średnią dla Polski (7,1%) i województwa opolskiego (5,6%). Warto jednocześnie odnotować, że pod względem rozpatrywanej cechy Opole wypada bardzo korzystnie na tle pozostałych miast na prawach powiatu w Polsce. W 2015 roku stolica województwa opolskiego była drugim w kolejności miastem na prawach powiatu o najniższej wartości analizowanego wskaźnika. Niższym zasięgiem korzystania z pomocy społecznej odznaczał się jedynie Wrocław.

Tabela 8. Zasięg korzystania z systemu pomocy społecznej w Opolu na tle analizowanych jednostek terytorialnych w 2015 roku [%]

Jednostka terytorialna	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ludności ogółem [%]			
	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
Polska	7,1	13,9	6,4	3,1
Województwo opolskie	5,6	11,2	5,0	3,2
Miasto Opole	2,2	3,5	1,9	2,1

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Pomimo iż Opole wyróżnia się względnie niską skalą występowania różnych problemów społecznych, podkreślenia wymaga, że niektóre obszary miasta odznaczają się ich szczególną koncentracją. Zgodnie z danymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu, w 2015 roku w stolicy województwa opolskiego z pomocy społecznej korzystało łącznie 2,1 tys. rodzin. Tym samym na każdy 1000 ludności miasta przypadało przeciętnie blisko 18 rodzin objętych wsparciem ze strony ośrodka. W skali całego Opola ponadprzeciętną koncentracją rodzin korzystających z systemu pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców charakteryzują się w szczególności Nowa Wieś Królewska, Śródmieście (przede wszystkim jego południowo-wschodnia część, położona na południe od ulicy Ozimskiej), północna część Osiedla Armii Krajowej, Zakrzów oraz Groszowice. W każdym z wyżej wymienionych obszarów

liczba rodzin, które korzystają ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest wyraźnie wyższa od średniej dla miasta.

Wśród ogółu rodzin, które w 2015 roku objęte były wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu, 60% (1,3 tys. rodzin) stanowiły rodziny długotrwale korzystające z systemu pomocy społecznej. W odniesieniu do liczby ludności najczęściej rodzin długotrwale korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie zamieszkuje na obszarze Nowej Wsi Królewskiej, jak również w południowo-wschodniej części Śródmieścia oraz północnej części Osiedla Armii Krajowej.

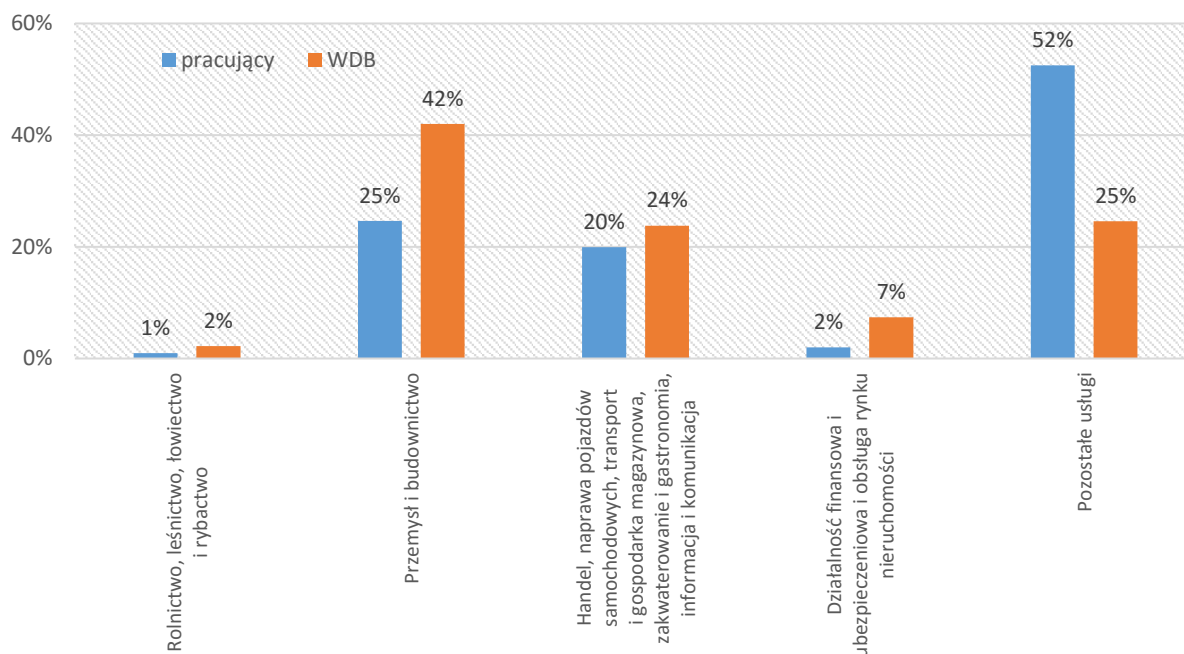
W 2015 roku *najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej rodzinom w Opolu, podobnie jak przeciętnie w Polsce czy w województwie opolskim, były: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.*

3.1.2. SFERA GOSPODARCZA

Istotny wkład w rozwój gospodarczy Opola wnoszą usługi oraz przemysł. Szacować można, że *udział sektora usługowego odpowiada za więcej niż połowę wartości dodanej brutto miasta*. Bardzo istotną rolę odgrywa także branża przemysłowa. Na kilka-kilkanaście procent szacować można wkład branży budowlanej. Rola sektora rolnego jest niska – w sektorze powstaje niewielka, skromna część tzw. wartości dodanej brutto miasta (WDB). Struktura gospodarki, mierzona udziałami pracujących w poszczególnych sektorach jest dobra i zbliżona do gospodarek europejskich.

Opole wraz z powiatami kędzierzyńsko-kozielskim, kluczborskim, krapkowickim, oleskim, opolskim i strzeleckim zaliczane jest do podregionu opolskiego, jednego z siedemdziesięciu dwóch podregionów w Polsce. Tak zdefiniowany obszar jest *silny gospodarczo na tle całego kraju*. Jego PKB per capita plasuje podregion na 21 miejscu w kraju (na 72 podregiony w Polsce).

Wykres 4. Struktura gospodarki – udział liczby pracujących w Opolu i struktura wartości dodanej brutto w podregionie opolskim

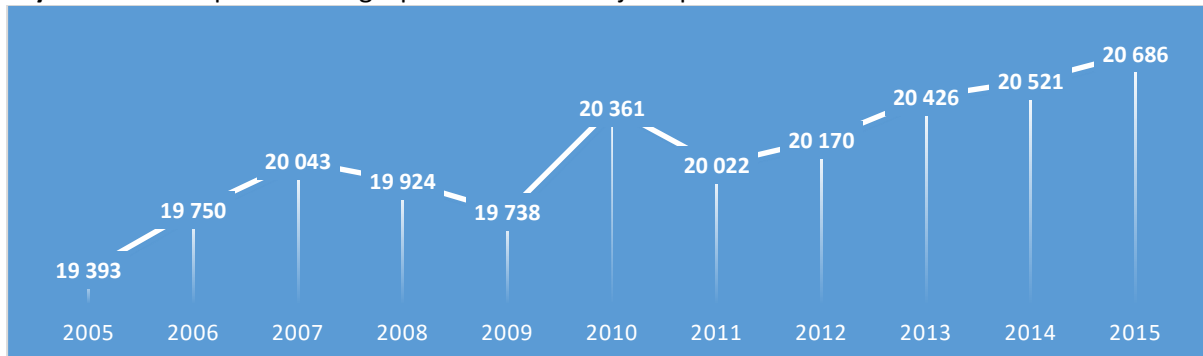

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku w Opolu działalność gospodarczą prowadziło prawie 21 tys. podmiotów wpisanych do rejestru REGON. *Co piąty podmiot prowadzący działalność w województwie opolskim prowadzi ją w Opolu.* Ponad 17 tys. podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie miasta prowadzi

działalność usługową. Przedsiębiorcy ci stanowią 83% wszystkich jednostek zarejestrowanych w mieście. Kolejno, 3,5 tys. podmiotów gospodarczych prowadzi działalność w zakresie przemysłu i budownictwa, co stanowi około 17% wszystkich jednostek. Zaledwie 130 podmiotów rozwija się gospodarczo w sferze rolnictwa. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą stanowią w większości osoby prywatne bądź spółki handlowe osób prywatnych.

Wykres 5. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w Opolu w latach 2005-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W strukturze wielkościowej podmiotów gospodarczych Opola **dominują osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą oraz mikroprzedsiębiorstwa**, tj. podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Według danych GUS, tej wielkości podmioty gospodarcze stanowiły w 2015 r. około 96% ogółu jednostek gospodarczych zarejestrowanych w mieście. W 2015 r. w Opolu funkcjonowały 663 małe przedsiębiorstwa (podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób) i 162 średnie przedsiębiorstwa (podmioty zatrudniające od 50 do 249 pracowników). Na terenie miasta działalność prowadzi 5 dużych podmiotów, które zatrudniają 1 000 i więcej osób.

Większość sprzedaży opolskich przedsiębiorstw trafia na rynek krajowy. Opolskie przedsiębiorstwa osiągają przewagi konkurencyjne jednak nie tylko na nim, ale również na rynku europejskim. Rokrocznie przedsiębiorstwa eksportują dobra o wartości przekraczającej 2 mld zł. Produkty z Opola eksportowane są do ponad 100 krajów⁶.

Obecnie bardzo duże znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu jej konkurencyjności mają **instytucje otoczenia biznesu, wśród których wyróżnia się ośrodki przedsiębiorczości i innowacji oraz instytucje finansowe**. Do najważniejszych tego typu działalności należą m.in.: Park Naukowo-Technologiczny w Opolu, Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Opolskiego, Fundacja Rozwoju Śląska oraz Wspierania Inicjatyw Lokalnych, Izba Rzemieślnicza, Opolska Izba Gospodarcza, czy Stowarzyszenie Promocja Przedsiębiorczości SPP. Liczba instytucji otoczenia biznesu działających na terenie miasta w porównaniu do innych miast wojewódzkich jest mała. Powodem tego zjawiska jest niskie zainteresowanie współpracą ze strony przedsiębiorców, słaba promocja na lokalnym rynku, a przede wszystkim brak odpowiedniej liczby budynków biurowych o wysokim standardzie, w szczególności biurowców klasy A (najwyższej).

3.1.3. SFERA ŚRODOWISKOWA

Podział fizycznogeograficzny

Według podziału fizycznogeograficznego J. Kondrackiego (2000) Opole położone jest na styku trzech mezoregionów: Pradoliny Wrocławskiej, Równiny Niemodlińskiej oraz Równiny Opolskiej. Powyższe obszary wchodzą w skład jednostki wyższego rzędu tj. makroregion Nizina Śląska, a kolejno podprovincji Niziny Środkowopolskiej. Pradolina Wrocławska położona jest wzdłuż koryta Odry, dokładniej od krapkowickiego przełomu rzeki aż do Malczy, zajmując tym samym środkową część miasta (ok. 100 km długości i 10-12 km szerokości). Równina Niemodlińska usytuowana jest na zachód

⁶ Na podstawie informacji Urzędu Miasta Opola.

od linii Domecko – Osiny – Mechnice – Karczów, natomiast Równina Opolska rozpościera się na wschód od linii Malina – Grudzice – Kolonia Gosławicka – Gosławice – Kępa. Dodatkowo na terenie miasta wyróżnia się ostańcowy ciąg wyniesień skał węglanowych, położonych wzdłuż koryta Odry, nazywany Garbem Opola.

Stan aerosanitarny

Na terenie Opola, a także całego województwa prowadzony jest system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska. W tabeli poniżej zamieszczono średnioroczne wartości stężeń dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂) i benzenu (C₆H₆) pochodzące z 5 stacji monitoringu jakości powietrza rozlokowanych na obszarze miasta. Stężenia dwutlenku siarki od wielu lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie. W 2015 roku nie odnotowano przekroczeń SO₂ na terenie miasta Opola. Podobnie jak w przypadku dwutlenku siarki, stężenia dwutlenku azotu odnotowane w 2015 roku plasowało się na niskim poziomie. W 2015 roku, średnioroczne stężenie benzenu oscylowało w granicach od 24,0% do 36,0% procent normy rocznej.

Tabela 9. Wyniki pomiarów stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i benzenu w Opolu w 2015 roku

Lokalizacja stanowisk pomiarowych	Typ pomiaru	Wartości średniorocznych stężeń [µg/m ³]		
		SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆
Opole, ul. Minorytów	automatyczny	6,2	21	-
Opole, ul. Rynek - Ratusz	pasywny	4,8	22	1,4
Opole, ul. Jodłowa	pasywny	6,0	18	1,8
Opole, ul. Zwycięstwa	pasywny	4,8	16	1,4
Opole, ul. Chabrów	pasywny	4,3	15	1,2

Źródło: wyniki pomiarów uzyskanych w 2015 roku na stacjach monitoringu jakości powietrza w województwie opolskim.

W 2015 roku, średnioroczne wartości pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} nie zostały przekroczone na żadnej ze stacji pomiarowych rozlokowanych na terenie miasta. Jedynie w przypadku dopuszczalnej normy średniodobowej notowano przekroczenia wyznaczonego kryterium dla pyłu PM₁₀⁸.

Tabela 10. Wyniki pomiarów stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w Opolu w 2015 roku

Lokalizacja stanowisk pomiarowych	Typ pomiaru	Wartości średniorocznych stężeń [µg/m ³]	
		PM ₁₀	PM _{2,5}
Opole, ul. Minorytów	automatyczny	33	-
Opole, os. im. Armii Krajowej	manualny	31	21

Źródło: wyniki pomiarów uzyskanych w 2015 roku na stacjach monitoringu jakości powietrza w województwie opolskim.

Istotnym problemem w przestrzeni miasta jest zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM₁₀ oraz stężeń benzo(a)pirenu. Rakotwórcze substancje tworzą się w wyniku spalania węgla, torfu i drewna. Przekroczenia dopuszczalnego dobowego poziomu stężeń pyłu PM₁₀ występują najczęściej w okresie zimowym (I-III, X-XII). Osiągają one wartość ponad dwukrotnie wyższą niż w sezonie letnim (IV-IX), co jest wynikiem trwającego w tych miesiącach sezonu grzewczego. Poniższa tabela przedstawia klasyfikację zanieczyszczeń strefy województwa opolskiego. Substancje zakwalifikowane do klasy C oznaczają przekroczenie dopuszczalnej normy.

Tabela 11. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Klasa strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń											
	SO ₂	NO ₂	Co	C ₆ H ₆	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B (a) P	PM _{2,5}
Miasto Opole	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	A
Strefa opolska	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C	C

Źródło: Ocena jakości powietrza za rok 2015.

⁸ Wyniki pomiarów uzyskanych w 2015 roku na stacjach monitoringu jakości powietrza w województwie opolskim [<http://www.opole.pios.gov.pl/>].

Klimat akustyczny

Jednym z najpoważniejszych problemów miast jest rosnący poziom hałasu. W 2014 r., na terenie Opola uruchomiono stały monitoring pozwalający na pomiar poziomu hałasu komunikacyjnego w czternastu lokalizacjach miasta. W tabeli poniżej zestawiono średnioroczne wartości pomiarów następujących wskaźników: L_D (pomiar od godz. 6:00 do 18:00), L_W (pomiar od godziny 18:00 do 22:00), L_N (pomiar od 22:00 do 6:00) oraz L_{DWN} (pomiar całodobowy). Według wskaźnika długookresowego wyrażonego średnim poziomem dźwięku A w decybelach (dB) – L_{DWN} , największy hałas odnotowano na ulicy Wrocławskiej, Strzeleckiej, Oleskiej, Budowlanych oraz Częstochowskiej (powyżej 74 dB), natomiast najmniejsze natężenie hałasu spośród wymienionych ulic mierzono na ulicy Bogumiła Wyszymirskiego.

Tabela 12. Średnioroczne wartości wskaźników pomiaru hałasu w 2015 roku na terenie Opola

Położenie/Ulica	Liczba pomiarów	L_D	L_W	L_N	L_{DWN}
Niemodlińska 60 (brak pomiarów za miesiące I i II)	416823	70,74	68,2	66,52	73,87
Budowlanych 27	514921	71,61	67,8	66,381	74,22
Partyzancka 8A	500864	66,63	63,69	62,06	69,49
Bogumiła Wyszymirskiego 6 (brak pomiarów za II i III)	448590	61,94	57,7	55,43	63,53
Częstochowska 18	469339	71,68	68,78	66,46	74,17
Wiejska 131	513117	66,59	62,3	60,59	68,45
Ozimska 75A	514925	71,18	67,47	65,98	73,56
Strzelecka 32	515832	72,12	68,66	67,25	74,73
Wrocławska 58	500056	74,9	71,74	69,33	77,15
Ozimska 15	504977	67	65,26	61,77	69,68
Oleska 19A	513172	68,03	67,08	64,13	71,61
Oleska 82	513673	71,47	69,25	66,6	74,26
Oświęcimska 21	482846	69,9	66,46	66,16	73,22
Chabrów 33	504728	66,17	63,38	61,35	68,9

Źródło: portal stałego monitoringu hałasu komunikacyjnego miasta Opola [<http://makus.um.opole.pl/MonitWebApp/>].

Jakość wód powierzchniowych

Do najważniejszych wód powierzchniowych na terenie Opola zalicza się ciekі wodne, do których przede wszystkim należą Odra oraz Kanał Ulgi, a także dopływy Odry, tj. Prószkówka, Olszynka, Mała Panew, Jemielnica, Swornica, Malina i Czarnka. Na podstawie *Oceny wód powierzchniowych w województwie opolskim przeprowadzonej w 2014 roku*, stan wód ocenia się jako niski, zarówno w województwie, jak i w samym Opolu. Na terenie samego miasta potencjał ekologiczny wód powierzchniowych klasyfikowany jest jako umiarkowany. W ramach monitoringu regionalnego, badania rzeki Czarnki oraz Swornicy wykazały nadmierną zawartość żelaza ogólnego. Stan chemiczny określono poniżej stanu dobrego, natomiast stan JCW (jednolite części wód) jako zły. Warto zauważyć, że wpływ na zły stan wód powierzchniowych w mieście mają ośrodki przemysłowe położone wzdłuż Odry powyżej Opola. Zdecydowana część jednolitych wód płynących zakwalifikowana została do klasy III czystości wód, w pięciostopniowej skali⁹.

Jakość wód podziemnych

Na terenie Opola znajdują się 4 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Dwa z nich objęte zostały Obszarem Najwyższej Ochrony (ONO), są to GZWP 333 Opole – Zawadzkie (T2) (poziom wodonośny to trias środkowy), który zasięgiem obejmuje ponad połowę obszaru Opola, oraz GZWP 334 Dolina Kopalna rzeki Mała Panew (poziom wodonośny to utwory czwartorzędowe), który znajduje się pod północno-wschodnią częścią miasta. Pozostałe dwa zbiorniki to GZWP 335 Krapkowice (poziom

⁹ Ocena wód powierzchniowych za 2014 rok w województwie opolskim, Wydział Monitoringu Środowiska Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu.

wodonośny to trias dolny), obejmujący zasięgiem całe miasto, oraz GZWP 336 Niecka Opolska (poziom wodonośny to kreda górna), który obejmuje zachodnią część Opola.

Ze względu na położenie GZWP, które swoim obszarem wykraczają poza granice miasta, do oceny jakości wód podziemnych ustalono punkty pomiarowe również poza granicami Opola. Ocenę jakości wód podziemnych monitoringu operacyjnego w 2015 roku w województwie opolskim przeprowadzono w 3 punktach pomiarowych znajdujących się w zasięgu GZWP występujących na terenie Opola, oraz GZWP przyległych, których stan ma wpływ na jakość wody zbiorników sąsiednich, ze względu na przepływ oraz infiltrację zanieczyszczeń. Woda pobrana z punktu 617 – Zawada otrzymała III klasę, z punktu 1868 – Dobrzeń Mały klasę V, natomiast z punktu 2664 Tarnów Opolski klasę IV, w pięciostopniowej skali. Wyniki pomiarów z roku 2015 nie różnią się pod względem klasyfikacji wód od wyników pomiarów monitoringu diagnostycznego z roku 2010. Na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych, stan wód podziemnych w Opolu ocenić należy jako niezadowalającej jakości, ze względu na wyraźny wpływ działalności człowieka.

Degradacja gleb

Monitoringiem gleb w Opolu zajmuje się Urząd Miasta, który przeprowadza badania gleb pod kątem wyznaczenia obszarów, na których przekroczone zostały standardy jakości gleb. W przypadku miasta są to w szczególności tereny zakładów przemysłowych oraz najbardziej zagrożonych stref.

Obszary cenne przyrodniczo

Na terenie miasta Opola znajdują się obszary cenne przyrodniczo, do których należą m.in. pomniki przyrody ożywionej (28 drzew – głównie platany klonolistne) oraz trzy użytki ekologiczne (Grudziecki Grąd, Łąki w Nowej Wsi Królewskiej, Kamionka Piast). Pierwszy z wyżej wymienionych użytków stanowi siedlisko rzadkich i chronionych gatunków roślin, o łącznej powierzchni 3,15 ha. Z kolei, użytek Łąki zlokalizowany w Nowej Wsi Królewskiej to torfowisko o powierzchni 3,14 ha, chroniące cenne przyrodniczo ekosystemy łąk. Trzecim użytkiem ekologicznym jest Kamionka Piast, o powierzchni 22,60 ha. Celem ochrony użytku jest zachowanie walorów przyrodniczych kamieniołomu skał węglanowych, w tym głównie profili geologicznych skał górnej kredy, jak również zagrożonych zbiorowisk roślinnych.

Na szczególne wyróżnienie zasługuje Kamionka Piast stanowiąca pozostałość po wyrobisku marglowym wykorzystywanym od początku XX wieku do końca lat siedemdziesiątych przez miejscową cementownię. Teren Kamionki charakteryzuje się bardzo wysokimi walorami przyrody nieożywionej, walorami widokowymi, estetycznymi i przyrodniczymi. Na krawędziach wyrobiska odsłaniają się typowe dla Garbu Opolskiego profile skał osadowych górnej kredy. Mimo śródmiejskiego środowiska występuje tu wiele zagrożonych i podlegających ochronie prawnej taksonów. Występuje tam również wiele zbiorowisk szuwarowych i wodnych, charakteryzujących się dużą różnorodnością chronionych i rzadkich gatunków roślin. Jest to również miejsce lęgowe dla wielu gatunków ptaków.

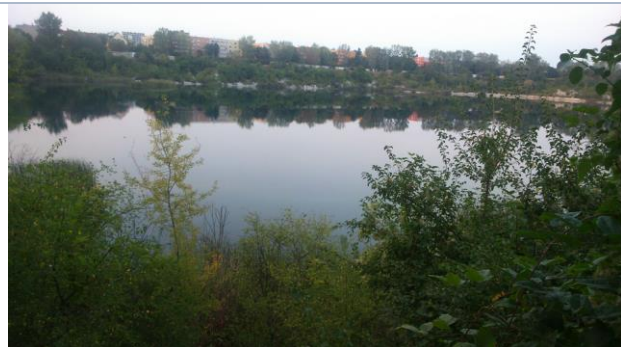
Mimo, że jest to obszar cenny przyrodniczo, jest to teren zdegradowany i zanieczyszczony i z tego powodu pozostaje niewykorzystany. Na terenie kamionki występują 2 rodzaje zagrożeń dla walorów przyrodniczo-krajobrazowych: 1) zagrożenia antropogeniczne spowodowane składowaniem odpadów (nielegalne wysypywanie śmieci) oraz wykorzystywaniem kamionki jako miejsca biwakowego i nielegalnego kąpieliska, 2) zagrożenia przyrodnicze związane z naturalnymi procesami sukcesji ekologicznej. Na ww. terenie, ze względu na jego pogórnicy charakter, zlokalizowane są urwiska i zapadliska. Wokół kamionki znajdują się dzikie wysypiska. Największym problemem są śmieci znajdujące się na skarpach kamionki. Trudny dostęp do miejsc magazynowania odpadów wymaga przeprowadzenia prac przez specjalistyczne firmy. Teren Kamionki Piast, mimo regularnego sprzątania, realizowanego na zlecenie Miasta Opola, jest ciągle zaśmiecany.

Obecnie na terenie kamionki znajduje się nieliczna, mało atrakcyjna mała architektura. Występują tam ścieżki ziemne, betonowe kosze na śmieci oraz ławki. Z terenu kamionki korzystają przede wszystkim

mieszkańcy pobliskich budynków, głównie wielorodzinnych. Na tym obszarze zgłaszane są częste interwencje. Jest to teren o niewykorzystanych warunkach do wypoczynku i rekreacji.

Podobnym potencjałem do ożywienia społeczno-gospodarczego, bazującym na zasobach wodnych, cechuje się także **Kamionka Bolko** położona w Nowej Wsi Królewskiej. W ostatnich latach poczyniono szereg inwestycji wokół niej, znacząco wzrosła atrakcyjność do rekreacji. Jednak w dalszym ciągu wymaga ona podjęcia działań na rzecz pełnego wykorzystania jej potencjału. Otoczenie kamionki pomimo przeprowadzonej w ostatnich latach częściowej rewitalizacji wciąż jest narażone na degradację zasobu przyrodniczego oraz narażone na akty wandalizmu.

Zdjęcia 1-2. Kamionka Piast oraz Bolko

Kamionka Piast

Zagospodarowana część Kamionki Bolko

3.1.4. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Przestrzeń publiczna

Przestrzeń publiczna ma istotne znaczenie dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i nawiązywania kontaktów społecznych. W ostatnich latach zrealizowano w mieście szereg inwestycji poprawiających stan zagospodarowania przestrzeni oraz poprawiających jakość życia mieszkańców. Część z nich wyróżnia się szczególnie. Jednak pomimo podjętych działań wciąż w mieście istnieją obszary wymagające szczególnego wsparcia. Do grupy tej należy zaliczyć przede wszystkim: **główny pasaż usługowo-handlowy w mieście (ulicę Krakowską wraz z przyległymi kwartałami), przestrzenie przydworcowe oraz niezabudowane przestrzenie publiczne** – place oraz skwery. To miejsca, które co do zasady przyciągają licznych mieszkańców oraz stanowią potencjał do aktywizacji i integracji społecznej. Wykorzystanie tego potencjału stanowi istotną szansę rozwojową miasta.

Głównym pasażem usługowo-handlowym, osią komunikacji pieszej oraz traktem turystycznym jest ulica Krakowska. W chwili obecnej nie wykorzystuje ona w pełni tkwiącego w niej potencjału – przedstawia ona w części stan zapaści technicznej, funkcjonalnej, co czyni ją obszarem degradacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej. Stan ten jest szczególnie widoczny w sferze przestrzennej, w tym: degradacji małej architektury, niefunkcjonalnej komunikacji, przypadkowej lub w będącej w złym stanie zieleni, nieodpowiedniemu oświetleniu, a także w mało funkcjonalnym dla obecnych potrzeb zagospodarowaniu ulicy oraz wewnątrz kwartałów zabudowy sąsiadującej. Stan przestrzeni w sposób bezpośredni i pośredni przyczynia się do obniżenia atrakcyjności obszaru, a w konsekwencji do pogłębiającego się stanu degradacji gospodarczej, technicznej obiektów, osłabienia aktywności gospodarczej, a przez to do zmniejszenia ilości miejsc pracy. Również sąsiadujące z ul. Krakowską kwartały zabudowy popadają w zapaść gospodarczą i funkcjonalną pogłębiając problemy społeczne tego obszaru. W najbliższym otoczeniu ulicy Krakowskiej widoczny jest brak placów zabaw, zaułków i pasażu o walorach rekreacyjnych oraz odpowiedniej przestrzeni do działań aktywizujących społeczność. Niepełne wykorzystanie potencjału ulicy Krakowskiej wpływa na obniżenie reprezentacyjnej funkcji centrum miasta.

Zdjęcia 3-5. Niewykorzystany potencjał ulicy Krakowskiej oraz kwartałów sąsiadujących

		
Część atrakcyjnych budynków dłuższy czas pozostaje w złym stanie technicznym.	Sposób zagospodarowania i użytkowania nie sprzyja integracji społecznej.	Zapomniane kompleksy zieleni mogą być szansą dla oferty rekreacyjno-wypoczynkowej.

Na ul. Krakowskiej i w okolicach Rynku zlokalizowanych jest wiele obiektów bardzo wartościowych architektonicznie. Część z nich nie jest oświetlona, co wpływa na obniżenie atrakcyjności obszaru. Istniejące oświetlenie użytkowe jest zużyte, energochłonne, a ponadto zastosowane w nim oprawy „zaśmiecają” przestrzeń światłem uniemożliwiając wydobycie z obiektów architektonicznych ich walorów za pomocą światła.

Opole jest głównym rynkiem pracy w województwie opolskim. Pracuje w nim co piąty zatrudniony w regionie. Wiele z nich przyjeżdża do miasta komunikacją publiczną – zarówno autobusową i kolejową. Opole jest głównym węzłem komunikacyjnym w regionie. Wykonane badania wskazują, że opolskie dworce, zwłaszcza kolejowy (Opole Główne) oraz autobusowy stanowią istotne punkty przepływów pasażerskich. W tym kontekście na szczególną uwagę zasługują **przestrzenie przydworcowe** wpływające na wizerunek miasta i jakość zagospodarowania terenu. Przestrzenie te wymagają odnowy i poprawy funkcjonalności. Stanowią one bowiem **bardzo istotny potencjał dla rozwoju miasta i wzrostu mobilności mieszkańców**.

Niewykorzystanym potencjałem odznacza się także przestrzeń przydworcowa w okolicy dworca kolejowego Opole Wschodnie. Stwarza ona przede wszystkim możliwości do poprawy konkurencyjności miejskich środków transportu, wzrostu mobilności mieszkańców oraz poprawy środowiska. Również **niezabudowana przestrzeń publiczna** rozmieszczona w różnych częściach miasta, wymaga ożywienia - w szczególności poprawy stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni w aspekcie aktywizacji i integracji mieszkańców. Przestrzenie te pełnią dziś różne funkcje, często są to tereny zdegradowane, zarówno społecznie, funkcjonalnie, infrastrukturalnie i technicznie. Na szczególne wyróżnienie zasługują m.in.: Plac Jana Pawła II, Plac św. Sebastiana, przestrzeń publiczna między ulicą Luboszycką i Pułaskiego, plac Kopernika oraz położony w Nowej Wsi Królewskiej skwer przy ul. Szczeszyńskiego, czy Alei Przyjaźni. Niewystarczająca do potrzeb jest także liczba i jakość miejsc rekreacji ruchowej, w tym w Śródmieściu i na bliskim Zaodrze (w tym m.in. placów zabaw, czy stref wypoczynku).

Zdjęcie 6. Przestrzeń przydworcowa w okolicy ul. 1 Maja i Krakowskiej

Źródło: materiały własne Urzędu Miasta Opola.

Zdjęcia 7-9. Niewykorzystany potencjał wybranych, niezabudowanych przestrzeni publicznych

Plac Jana Pawła II

Skwer przy ul. Szczeszyńskiego

Przestrzeń publiczna pomiędzy ul. Luboszycką i Pułaskiego

W przestrzeni miejskiej znajdują się także budynki i tereny o niewykorzystanym potencjale. Na uwagę w tym kontekście zasługują zabudowania dawnego folwarku przy ul. Partyzanckiej. Obszar ten charakteryzuje się wysokim stopniem degradacji, zwłaszcza technicznej, infrastrukturalnej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Proces ten postępuje, także w aspekcie stagnacji społecznej.

Z jednej strony jest to miejsce o dużym stopniu degradacji, z drugiej strony położone w otoczeniu zieleni. Rewitalizacja tego obszaru stanowić może istotny impuls rozwojowy całego miasta.

Zdjęcie 10. Zabudowania dawnego folwarku przy ul. Partyzanckiej.

Źródło: materiały własne Urzędu Miasta Opola.

Dostępność komunikacyjna

Opole odznacza się korzystnym położeniem komunikacyjnym. Znajduje się w pasie III paneuropejskiego korytarza transportowego. Układ drogowy Opola opiera się przede wszystkim na głównych arteriach komunikacyjnych o randze krajowej oraz wojewódzkiej, które stanowią o istotnej funkcji tranzytowej miasta. Uzupełnieniem sieci komunikacyjnej są drogi o znaczeniu powiatowym i gminnym. W układzie transportowym Opola wskazać należy również linie kolejowe: E30 i CE30 (wchodzące w skład międzynarodowej magistrali kolejowej), 132, 136, 144, 277, 280, 287, 300 oraz 301. W przestrzeni miasta zlokalizowane są pasażerskie stacje kolejowe: Opole Główne, Opole Zachodnie, Opole Groszowice, Opole Grotowice, Opole Gosławice oraz Opole Wschodnie. Całkowita długość sieci kolejowej na terenie miasta wynosi niemal 52 km, natomiast jej gęstość wskazuje na **ważną rolę miasta jako węzła kolejowego w południowej Polsce**.

Opole położone jest w bliskiej odległości od portu lotniczego Wrocław-Strachowice oraz Katowice-Pyrzowice. Do układu transportowego zaliczyć należy także odrzańską drogę wodną wraz z towarzyszącą jej infrastrukturą. Problemem, z jakim boryka się miasto, jest niewystarczająca liczba przepraw mostowych przez rzekę Odrę. Kolejnym utrudnieniem jest stale rosnące zapotrzebowanie na miejsca parkingowe w obrębie miasta, a zwłaszcza w jego ścisłym centrum. W 2014 r. całkowita liczba miejsc parkingowych zarządzanych przez samorząd Opola wynosiła prawie 15 tys. Strefa Płatnego Parkowania, obejmująca centrum miasta oraz częściowo wyspę Pasiekę, liczyła prawie 3,2 tys. miejsc. W zakresie infrastruktury rowerowej na terenie miasta wytyczono ponad 20 km ścieżek rowerowych, ponad 23 km ciągów pieszo-rowerowych oraz około 3 km kontrapasów¹⁰. Jednak w dalszym ciągu system infrastruktury rowerowej na terenie Opola nie jest w pełni spójny, co wprowadza utrudnienia w poruszaniu się po mieście tego rodzaju środkiem transportu.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna

Charakter i struktura przestrzeni decydują o dominacji poszczególnych funkcji w mieście. Grunty zabudowane i zurbanizowane zajmowały na początku 2016 r. 34,8 km². Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmowały nieco ponad 9 km², a grunty pod wodami niecałe 4 km². Użytki rolne zajmują ok. 45 km².

Na terenie Opola występują rozległe tereny zielone i parki miejskie, w szczególności w pobliżu rzeki Odry oraz terenów przemysłowych, pełniące funkcję rekreacyjno-wypoczynkową. Walory przyrodnicze stanowią znaczny atut miasta. Odpowiednie zagospodarowanie nieuporządkowanych obszarów (m. in. likwidacja dzikich wysypisk śmieci oraz ochrona występującej tam roślinności) stwarza możliwości rozwoju funkcji sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej na terenie Opola.

Pośród zabudowy całego miasta dominują tereny o funkcji mieszkaniowej. Strefy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej stanowią łącznie prawie 9 km² powierzchni Opola. Znaczną powierzchnię stanowią również tereny komunikacyjne, w szczególności komunikacji drogowej.

Dziedzictwo kulturowe

Opole jest atrakcyjnym ośrodkiem miejskim pod względem dóbr dziedzictwa kulturowego, zarówno w skali regionalnej, jak i krajowej. Do najważniejszych i najbardziej cennych obiektów oraz zespołów historycznych i kulturowych należą między innymi: obszar staromiejski, Wieża Piastowska, Zamek Górny, kościół p.w. Matki Boskiej Bolesnej „Na Górcie”, kaplica św. Wojciecha, Muzeum Śląska Opolskiego, Muzeum Wsi Opolskiej, kościół katedralny św. Krzyża, kościół św. Sebastiana, plac Daszyńskiego, Dom Pomocy Społecznej (dawny szpital z kaplicą św. Aleksego), Urząd Wojewódzki (dawny budynek Rejencji Opolskiej), czy też zespół dawnych koszar znajdujących się przy ulicy Ozimskiej i Plebiscytowej. Ciekawym obiektem, położonym w centralnej części miasta jest także opolski ratusz. Istotną częścią dziedzictwa kulturowego Opola są obiekty sakralne. Pochodzący z X wieku

¹⁰Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej Opola w 2014 r., Urząd Miasta Opola 2015.

Kościół Matki Boskiej Bolesnej i św. Wojciecha (tzw. „Na Górcie” z racji położenia na najwyższym w mieście wzniesieniu) jest najstarszą rzymskokatolicką świątynią, wpisaną w 1954 r. do rejestru zabytków województwa opolskiego.

Niewykorzystanym potencjałem cechuje się m.in. Zamek Górny wraz z jego najbliższym otoczeniem (m.in. teren wzdłuż ul. Opolczyka, schody oraz plac dolny przed schodami łączącymi Mały Rynek z Placem Kopernika oraz brama dawnego zamku).

Zagęszczenie zabytków w centrum miasta ma związek z historycznym charakterem opolskiego Rynku i jego okolic. Obszar szczególnej koncentracji obiektów cennych kulturowo zamyka się: od północy – ul. Marii Konopnickiej, ul. Kardynała Bolesława Kominka, ul. Henryka Sienkiewicza; od wschodu – ul. Żeromskiego, ul. Władysława Reymonta; od południa – ul. Księcia Jana Dobrego, ul. Wojciecha Korfańskiego, ul. 1 Maja; od zachodu Odrą. Według stanu na dzień 1 lipca 2015 r. na terenie miasta znajduje się 160 zabytkowych obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego, w tym między innymi układ urbanistyczny Opola w granicach średniowiecznego założenia miasta, ograniczony ulicami: Konopnickiej, Kominka, Sienkiewicza, Mariacką, pl. Kopernika, Sempołowskiej, pl. Wolności, Mozarta oraz Młynówką. Z kolei do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Opola wpisanych zostało 2966 zabytkowych obiektów nieruchomości. Niektóre z nich wymagają poprawy stanu technicznego oraz szerszego udostępnienia mieszkańcom i turystom. W granicach Opola zlokalizowane są również zabytki archeologiczne. Pośród wszystkich 13 tego typu obiektów najwięcej (5 stanowisk) znajduje się w dzielnicy Wróblin. Najczęściej są to stanowiska w postaci osad pochodzących z okresu wczesnego średniowiecza oraz związanych z kulturą łużycką.

3.1.5. SFERA TECHNICZNA

Sieć wodociągowo-kanalizacyjna

Właścicielem sieci wodociągowych i kanalizacyjnych w Opolu jest spółka Wodociągi i Kanalizacja w Opolu Sp. z o.o. (WiK), w ponad 90% należąca do Gminy Opole. W 2014 roku długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Opola wynosiła 298,2 km, natomiast gęstość 308,9 km/100 km². W ciągu dekady 2004-2014 zaobserwowany został wzrost tych wskaźników nawet o 13%. W 2014 roku ponad 95,0% mieszkańców Opola deklaroowało dostęp do sieci wodociągowej.

Tabela 13. Długość oraz gęstość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Opolu w latach 2004 i 2014

Jednostka terytorialna	Sieć wodociągowa				Sieć kanalizacyjna			
	2004		2014		2004		2014	
	Długość [km]	Gęstość [km/100 km ²]	Długość [km]	Gęstość [km/100 km ²]	Długość [km]	Gęstość [km/100 km ²]	Długość [km]	Gęstość [km/100 km ²]
MIASTO OPOLE	260,0	269,3	298,2	308,9	184,4	191,0	295,1	305,6

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

W przypadku sieci kanalizacyjnej, w roku 2014 jej długość wyniosła 295,1 km, przy gęstości 305,6 km/100 km². Rozwój sieci kanalizacyjnej na terenie miasta w latach 2004-2014 wyniósł ponad 37,0%. W 2014 roku ponad 90% mieszkańców zadeklarowało dostęp do sieci kanalizacyjnej.

Tabela 14. Liczba mieszkańców korzystających z wybranych sieci i urządzeń infrastruktury komunalnej w Opolu w latach 2004 i 2014 [%]

Jednostka terytorialna	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej		Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej		Odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
MIASTO OPOLE	95,2	95,1	85,4	90,3	99,5	99,1

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl/>].

Od kilku lat zauważalny jest systematyczny spadek sprzedaży wody dla gospodarstw domowych i przemysłu. Zasoby wody są coraz skuteczniej chronione przed zanieczyszczeniami, a edukacja

mieszkańców przyczyniła się do jej oszczędzania. Odsetek ludności obsługiwanej przez miejską oczyszczalnię ścieków na terenie miasta wynosi 99,1%.

Sieć ciepłownicza

Dystrybucją energii cieplnej w Opolu zajmuje się Energetyka Ciepła Opolszczyzny S.A. Wytwarza ona ciepło w 144 źródłach ciepła o łącznej mocy zainstalowanej 635,5 MW, z czego 590,9 MW to moc zainstalowana w 20 systemach ciepłowniczych, a 44,6 MW w 125 źródłach lokalnych. Wraz z wytworzeniem energii elektrycznej odbywa się częściowa produkcja ciepła. Moc energii cieplnej wytwarzanej w kogeneracji wynosi 44,5 MWt, natomiast energii elektrycznej 18,55 MWe¹³.

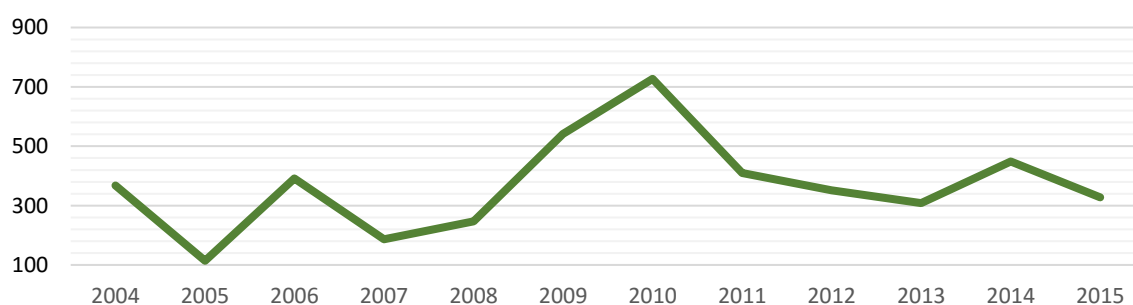
Sieć gazowa

Na terenie miasta Opola gaz ziemny rozprowadzany jest przez dystrybucyjną sieć gazową średniego i niskiego ciśnienia. Przez miasto przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia należące do Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Oddział w Świerklanach. Dystrybucją gazu na terenie miasta Opola zajmuje się Górnośląska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Zabrze, Oddział Zakład Gazowniczy w Opolu. Rozdzielnia Gazu w Opolu prowadzi eksploatację i utrzymanie sieci gazowej¹⁴.

Mieszkalnictwo

Opole dysponuje potencjałem mieszkaniowym szacowanym na ponad 50 tys. lokali mieszkaniowych. Ogólna liczba lokali w ostatnich latach rośnie. Wykres przedstawia dynamiczny wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania w ostatnim czasie.

Wykres 6. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w Opolu w latach 2004-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

W 2014 roku na 1000 mieszkańców przypadało średnio 429 lokali mieszkaniowych. Wartość ta jest wyższa w porównaniu do wartości dla Polski oraz województwa opolskiego. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w Opolu wynosi 65,5 m², czyli ponad 8,0 m² mniej niż wartość dla kraju (73,0 m²). Średnia powierzchnia użytkowa mieszkań w przeliczeniu na osobę wynosi 28 m².

Tabela 15. Wybrane informacje na temat zasobów mieszkaniowych w Opolu w 2004 i 2014 r.

Jednostka terytorialna	Liczba mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców		Średnia powierzchnia użytkowa jednego mieszkania [m ²]		Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę [m ²]	
	2004	2014	2004	2014	2004	2014
Polska	332	363	69,0	73,1	22,9	26,7
MIASTO OPOLE	365	429	62,7	65,5	22,9	28,2

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS [<http://stat.gov.pl/bdl>].

Opole posiada ciekawą ofertę mieszkaniową dla osób poszukujących mieszkań. Ich standard utrzymuje się na relatywnie wysokim poziomie. Mimo, iż wygląd wielu zniszczonych kamienic poprawił się, niektóre z zabytkowych budynków wciąż wymagają działań naprawczych.

¹³ Dane techniczne z 2015 roku [<http://www.ecosa.pl/>]

¹⁴ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Opola, Opole 2015 r.

3.2. ANALIZA SWOT

W wyniku analizy uwarunkowań sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej Opola, określono silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia miasta o znaczeniu strategicznym.

SILNE STRONY MIASTA	SŁABE STRONY MIASTA
- wojewódzkie centrum administracyjne, - potencjał akademicki, kadra naukowa, zaplecze naukowo-badawcze, - zasoby kadry pracowniczej, - oferta edukacyjna na każdym etapie kształcenia, - stopa bezrobocia, - umiejscowienie względem głównych szlaków transportowych i międzynarodowych, w tym portów lotniczych Wrocław-Strachowice oraz Katowice- Pyrzowice, - potencjał turystyczny bazujący na wielokulturowości, bogatej historii, dziedzictwie kulturowym oraz muzyce, - kapitał społeczny (liczne organizacje pozarządowe), - wydarzenia o randze krajowej i międzynarodowej (m.in. Krajowy Festiwal Polskiej Piosenki, Międzynarodowy Festiwal Perkusyjny, Festiwal Teatru Lalek, Opolska Noc Kabaretowa), - dostępność do nowoczesnej bazy sportowej, - cenne zasoby środowiska przyrodniczego, w tym chronione, - ochrona zdrowia,	- osłabienie centrotwórczej roli Śródmieścia, - trendy demograficzne, - przyrost naturalny i saldo migracji, - wsparcie środowiskowe i socjalne dla osób niepełnosprawnych, - niedopasowana do struktury kształcenia podaż ofert pracy, - poziom bezrobocia wśród osób młodych z wykształceniem wyższym, - poziom niskiej emisji, - niewystarczająca baza rekreacyjna, - małe natężenie ośrodków przedsiębiorczości i innowacji oraz instytucji finansowych, - aktywność społeczności lokalnej (niska frekwencja w wyborach), - stan techniczny budynków, - dekapitalizacja przestrzeni publicznych, - nieuporządkowane obszary zieleni,
SZANSE MIASTA	ZAGROŻENIA MIASTA
- wzmocnienie funkcji reprezentacyjnej centrum miasta, - poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych, - aktywizacja i integracja mieszkańców w różnych dziedzinach życia, - przystosowanie usług społecznych do potrzeb osób wykluczonych, niesamodzielnych i innych, - opieka nad dziećmi do lat 3, w celu możliwości zatrudnienia lub kontynuowania zatrudnienia, - poprawa bezpieczeństwa (dodatkowe oświetlenie ulic, wprowadzenie monitoringu w najbardziej niebezpiecznych miejscach miasta), - wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych, - aktywność inwestycyjna, - atrakcyjny rynek pracy, - poprawa stanu i jakości środowiska przyrodniczego, - poprawa konkurencyjności miejskich środków transportu, - budowa parkingów Park&Ride oraz Park&Bike, - system ścieżek rowerowych.	- migracje, w tym zagraniczne, - niekorzystne trendy demograficzne, - wykluczenie społeczne, - niska aktywność zawodowa, - poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10, oraz stężeń benzo(a)piranu, w skali stężeń średniodobowych, - wzrost zanieczyszczenia środowiska, natężenia emisji hałasu, - silne oddziaływanie sąsiednich ośrodków miejskich Wrocławia i Katowic.

4. OBSZARY I POTRZEBY REWITALIZACJI MIASTA OPOLA

Zgodnie z definicją i podstawowymi założeniami, rewitalizacja jest procesem skoncentrowanym terytorialnie (przestrzennie), co oznacza, że nie dotyczy on w równym stopniu całego terytorium miasta, lecz ściśle określonego obszaru w jego przestrzeni (tj. obszaru odznaczającego się koncentracją różnego rodzaju negatywnych zjawisk kryzysowych, który równocześnie posiada istotne znaczenie dla rozwoju całego miasta). Należy w tym miejscu podkreślić, że zgodnie z przepisami *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*, obszar ten powinien zostać wskazany (tj. zidentyfikowany) na podstawie analiz, opierających się na obiektywnych i weryfikowalnych miernikach (wskaźnikach) i metodach badawczych, dostosowanych do specyfiki uwarunkowań lokalnych. W trakcie prac diagnostycznych nad Programem rewitalizacji, zgodnie z założeniami ustawowymi i wytycznymi ministerialnymi, wyznacza się dwa typy obszarów, a mianowicie:

- **obszar zdegradowany** – tj. obszar miasta, znajdujący się w stanie kryzysowym ze względu na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, niskiego poziomu edukacji bądź kapitału społecznego, przestępczości oraz niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), jednocześnie cechujący się występowaniem co najmniej jednego negatywnego zjawiska w sferze gospodarczej, technicznej, środowiskowej lub przestrzenno-funkcjonalnej,
- **obszar rewitalizacji** (obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego) – obszar cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz występowaniem co najmniej jednego negatywnego zjawiska w jednej z pozostałych sfer, na którym ze względu na jego znaczenie dla rozwoju całego miasta, lokalny samorząd zamierza prowadzić rewitalizację.

Zgodnie z założeniami ustawy o rewitalizacji oraz wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 **obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% ogólnej powierzchni miasta, a także nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% ogólnej liczby jego ludności**. Równocześnie należy podkreślić, że ze względu na swoje cele społeczne (tj. redukcja ubóstwa, jak również przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej), rewitalizacja jest procesem prowadzonym co do zasady na terenach zamieszkałych. Obszary niezamieszkałe, na których występują negatywne zjawiska w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej bądź przestrzenno-funkcjonalnej, także mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji, pod warunkiem, że działania realizowane na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym na rewitalizowanym obszarze. Ponadto należy odnotować, że **obszar rewitalizacji (podobnie jak sam obszar zdegradowany) może zostać podzielony na podobszary, w tym również podobszary, które nie posiadają ze sobą wspólnych granic**.

4.1. PROCEDURA DELIMITACJI OBSZARU REWITALIZACJI

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Opola przeprowadzona została procedura delimitacji, która obejmowała pięć głównych etapów, a mianowicie:

1. **Wyznaczenie zamieszkałych jednostek urbanistycznych (jednostek analitycznych)**. Rewitalizacja jest procesem prowadzonym co do zasady na terenach zamieszkałych. Jednocześnie identyfikacja obszarów o ponadprzeciętnej, w skali miasta, koncentracji negatywnych zjawisk (w szczególności zaś różnych problemów społecznych), wymaga prowadzenia pogłębionych badań i analiz w skali wewnątrzlokalnej, a tym samym podziału zamieszkałych obszarów miasta na mniejsze jednostki terytorialne. W związku z powyższym dla potrzeb delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Opola, dokonano podziału zamieszkałych terenów miasta na 45 jednostek urbanistycznych. Wyznaczone jednostki urbanistyczne są terenami homogenicznymi pod względem charakteru zagospodarowania przestrzennego (w tym charakteru zabudowy) oraz spełnianych funkcji. W dalszych etapach prac delimitacyjnych oraz diagnostycznych wyznaczone jednostki urbanistyczne były podstawowymi jednostkami analitycznymi, dla których gromadzono oraz agregowano dane ilościowe obrazujące różne zjawiska i procesy społeczno-ekonomiczne.

2. **Identyfikacja negatywnych zjawisk o charakterze społecznym, występujących w zamieszkałych jednostkach urbanistycznych.** Mając na uwadze konieczność prowadzenia analiz opierających się na obiektywnych oraz weryfikowalnych miernikach i metodach badawczych, w celu identyfikacji różnego rodzaju negatywnych zjawisk społecznych w zamieszkałych jednostkach urbanistycznych wykorzystano łącznie 27 wskaźników cząstkowych. W celu obliczenia poszczególnych mierników pozyskano dane dotyczące: liczby mieszkańców według ekonomicznych grup wieku, liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej (w tym także według wybranych powodów przyznawania tej pomocy), liczby wnioskodawców pobierających różne świadczenia finansowe (w tym np. zasiłek rodzinny), liczby i struktury zarejestrowanych bezrobotnych, średnich wyników egzaminacyjnych uczniów ze sprawdzianu po szóstej klasie szkoły podstawowej i egzaminu gimnazjalnego, średniej frekwencji mieszkańców w różnych wyborach ogólnokrajowych oraz wyborach samorządowych, a także liczby interwencji zgłoszonych Policji. Poszczególne wskaźniki konstruowane były poprzez przeliczenie danych bezwzględnych na liczbę ludności (np. liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców, liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym, itp.). Wszystkie mierniki wykorzystane podczas procesu delimitacji dobrano w sposób celowy, tak aby zidentyfikować obszary w przestrzeni miasta, odznaczające się ponadprzeciętną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych wskazanych w ustawie, a także wytycznych ministerialnych (tj. ubóstwo, bezrobocie, przestępczość, niski poziom edukacji lub też kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym).
3. **Wyznaczenie obszaru zdegradowanego w sferze społecznej.** Zgodnie z zapisami ustawowymi, a także wytycznymi ministerialnymi, podstawową przesłanką uznania danego obszaru za zdegradowany jest ponadprzeciętna koncentracja negatywnych zjawisk społecznych. W związku z powyższym dla potrzeb identyfikacji obszaru zdegradowanego w sferze społecznej, dla każdej z uprzednio wyznaczonych zamieszkałych jednostek urbanistycznych obliczony został syntetyczny wskaźnik koncentracji problemów społecznych. Wyżej wymieniony wskaźnik obliczono w oparciu o wszystkie wskaźniki cząstkowe, przy wykorzystaniu metody Perkala (tj. metoda pozwalająca na porównywanie różnych mierników oraz umożliwiającą dokonanie typologii badanych jednostek). Jednostki urbanistyczne, w przypadku których wskaźnik syntetyczny przyjmował ujemną wartość (tj. wartość powyżej średniej dla całego Opola), zaklasyfikowano jako obszary charakteryzujące się ponadprzeciętną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych.
4. **Identyfikacja negatywnych zjawisk w sferach: gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.** Aby dany obszar mógł zostać uznany za obszar zdegradowany, a co za tym idzie mógł być wskazany jako obszar rewitalizacji, poza koncentracją problemów w sferze społecznej, musi także odznaczać się występowaniem negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej. Identyfikacja negatywnych zjawisk w wyżej wymienionych sferach rozwoju miasta, podobnie jak w przypadku sfery społecznej, przeprowadzona została w oparciu o wskaźniki. Wskaźnikami tymi były: liczba podmiotów gospodarczych zatrudniających więcej niż 9 pracowników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (sfera gospodarcza), średnia odległość od przystanku komunikacji miejskiej (sfera przestrzenno-funkcjonalna), odsetek komunalnych budynków mieszkalnych pozostających w stanie niższym niż dobry (sfera techniczna) i średniodobowe stężenie pyłu zawieszonego PM10 (sfera środowiskowa).
5. **Wyznaczenie obszaru rewitalizacji.** Identyfikacja jednostek urbanistycznych charakteryzujących się ponadprzeciętną, w skali Opola, koncentracją problemów społecznych oraz występowaniem negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z pozostałych sfer rozwoju miasta, stały się podstawą do wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Z uwagi na fakt, że całkowita liczba mieszkańców jednostek urbanistycznych spełniających powyższe kryteria, przekroczyła wielkość określoną w ustawie oraz wytycznych ministerialnych (tj. nie więcej niż 30% ogółu ludności miasta), spośród tych jednostek wybrano obszary odznaczające się szczególnym nasileniem problemów społecznych, posiadające jednocześnie istotne znaczenie dla rozwoju miasta. Istotnym etapem procesu delimitacji obszaru

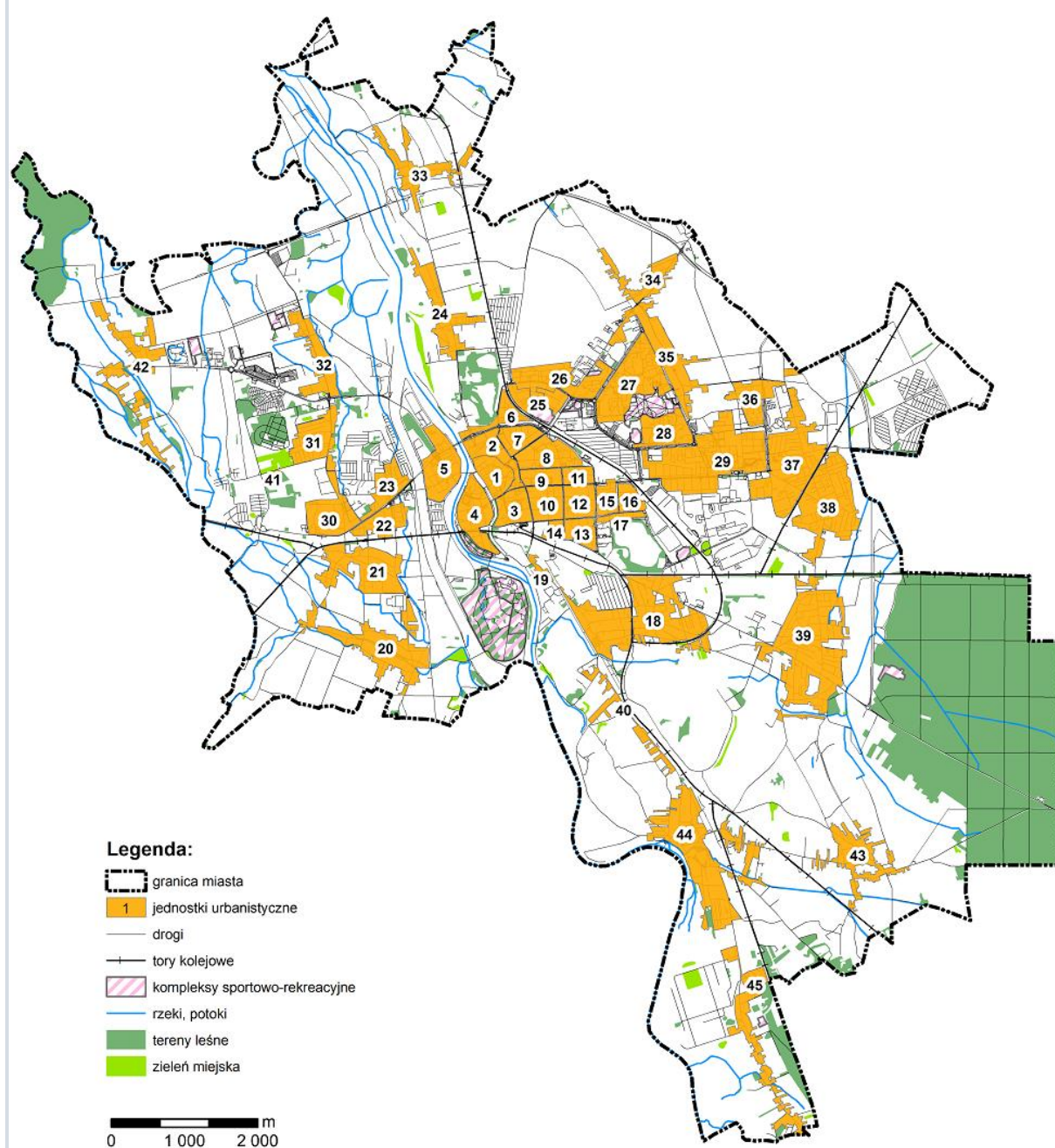
rewitalizacji były także **konsultacje społeczne**. W rezultacie w granicach obszaru wybranego do rewitalizacji znalazło się w sumie 16 zamieszkałych jednostek urbanistycznych, obejmujących Śródmieście, Nową Wieś Królewską, część Zaodrza wraz z Pasieką¹⁵. Ponadto obszarem rewitalizacji objęto zdegradowane tereny niezamieszkałe (dawny Folwark – zabudowania folwarczne przy ul. Partyzanckiej), cechujące się koncentracją negatywnych zjawisk w sferze technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, gdzie będą realizowane działania służące przeciwdziałaniu problemom społecznym w głównym obszarze rewitalizacji i w szerszym ujęciu – w całym mieście.

Obszar poddany działaniom naprawczym w Opolu **obejmuje powierzchnię 1164,16 ha (tj. 12,06% całkowitej powierzchni miasta) i jest zamieszkiwany przez 34,6 tys. osób (tj. 29,06% ogółu ludności miasta)**. W skład obszaru rewitalizacji wchodzi trzy zamieszkałe podobszary rewitalizacji (1 – Śródmieście, 2 – Nowa Wieś Królewska, 3 – część Zaodrza i Pasieka) oraz jeden niezamieszkały podobszar rewitalizacji (4 – dawny Folwark przy ul. Partyzanckiej).

Szczegółowy opis procedury delimitacji obszaru rewitalizacji w Opolu wraz z wynikami poszczególnych etapów tego procesu zamieszczony został w aneksie metodycznym.

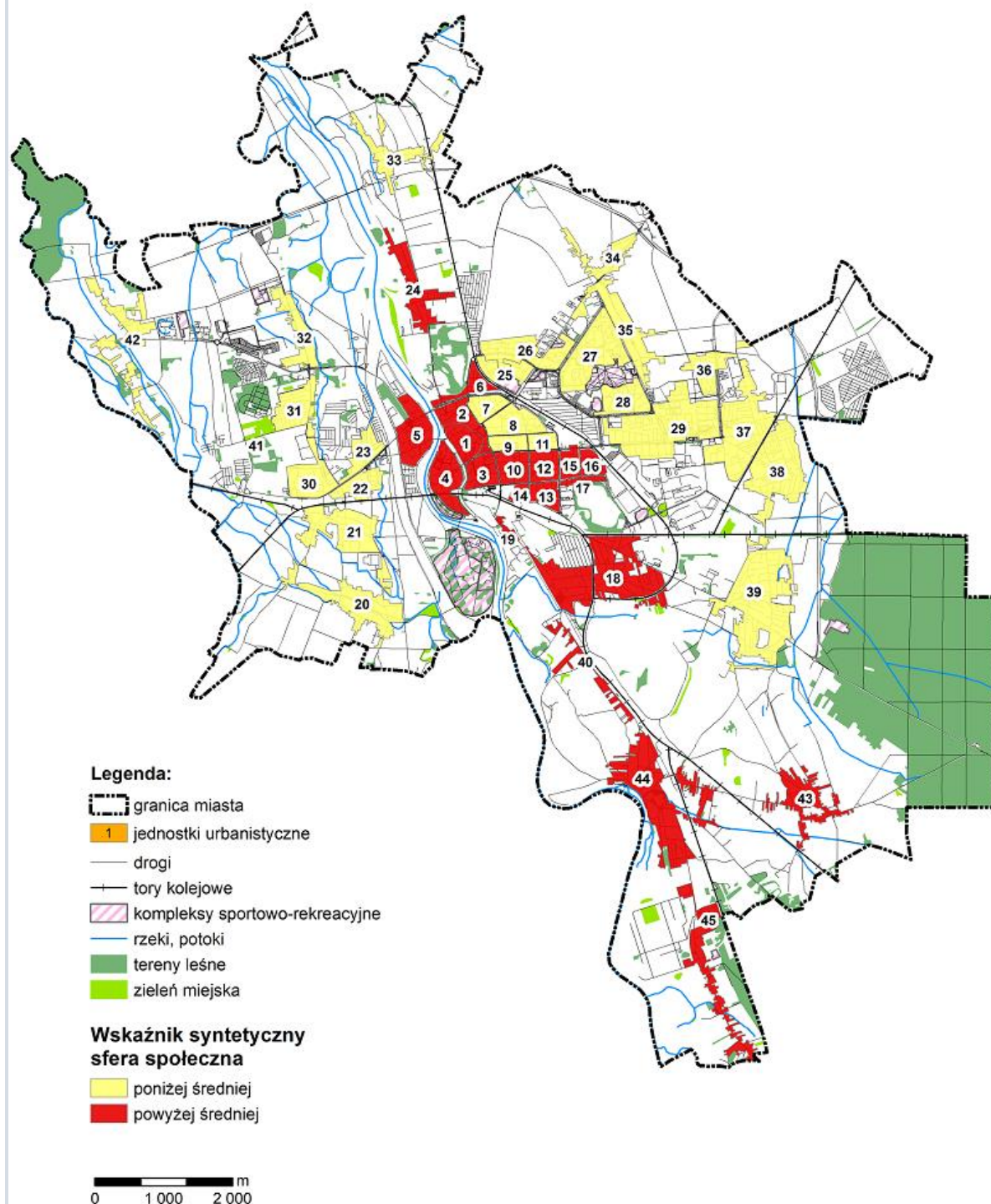
¹⁵ W obszarze rewitalizacji znalazło się piętnaście całych zamieszkałych jednostek urbanistycznych oraz teren obejmujący część obszaru jednej zamieszkałej jednostki urbanistycznej.

Mapa 3. Zamieszkałe jednostki urbanistyczne na terenie miasta Opola

Źródło: opracowanie własne.

Mapa 4. Obszar zdegradowany w sferze społecznej na terenie miasta Opola

Źródło: opracowanie własne.

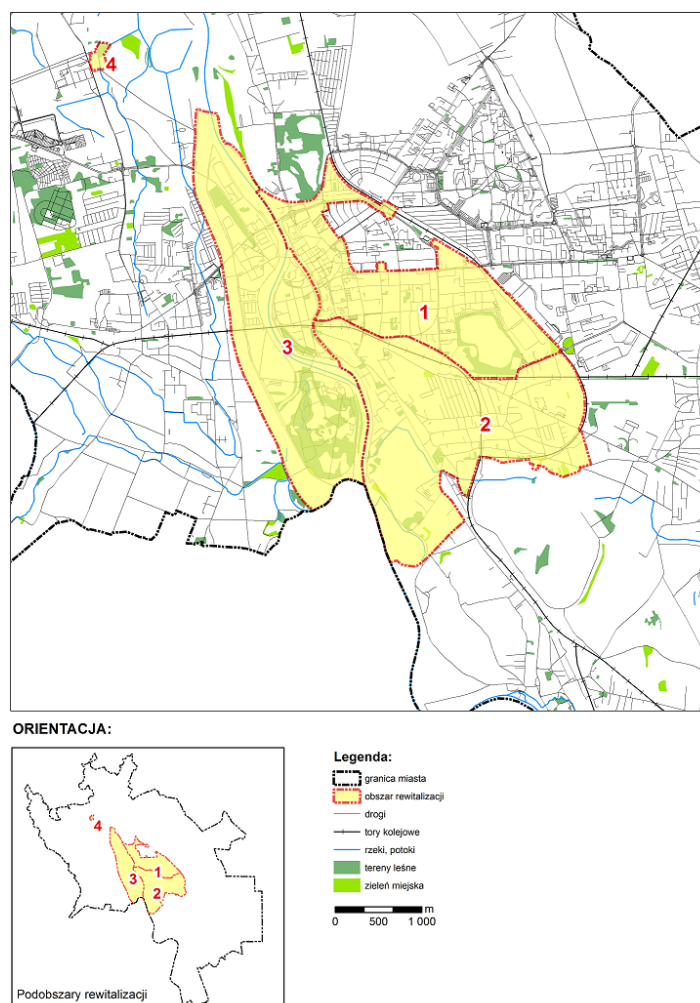
4.2. ZASIĘG I CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

Obszary rewitalizacji wskazane w niniejszym Programie nie obejmują wszystkich zidentyfikowanych, w wyniku delimitacji obszarów zdegradowanych. Dokumentem objęto obszary, w których występuje wysoki stopień koncentracji negatywnych zjawisk kryzysowych, w tym przede wszystkim społecznych, a jednocześnie obszary te mają istotne znaczenie dla rozwoju całego miasta.

Obszar wybrany do rewitalizacji w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku* zajmuje łącznie powierzchnię 1164,16 ha (co stanowi **12,06% całkowitej powierzchni miasta**) i zamieszkiwany jest przez 34,6 tys. osób (tj. **29,06% ogółu ludności miasta**). Tym samym obszar ten spełnia kryteria wielkościowe dla obszarów rewitalizacji, jakie zostały określone w *Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* i *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* (obszar nie większy niż 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez nie więcej niż 30% ogółu mieszkańców gminy). Obszar rewitalizacji w Opolu dzieli się na trzy podobszary zamieszkałe: **Śródmieście, Nowa Wieś Królewska, część Zaodrza i Pasieka** oraz jeden obszar niezamieszkały – **dawny Folwark przy ul. Partyzanckiej**.

Cały obszar wybrany do rewitalizacji jest spójny pod względem przestrzenno-funkcjonalnym, gdzie różne funkcje wzajemnie się przenikają i dopełniają. Charakterystyka obszaru rewitalizacji dokonana została w oparciu o wskaźniki wykorzystane w ramach przeprowadzonej procedury delimitacji oraz na podstawie zrealizowanych badań terenowych (spacer badawczy – uproszczona inwentaryzacja urbanistyczna).

Mapa 5. Zasięg obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

4.2.1. ŚRÓDMIEŚCIE

Zasięg geograficzny podobszaru

Północna granica tego podobszaru przebiega wzdłuż: torów linii kolejowej prowadzącej do Cementowni Odra S.A., ul. Luboszyckiej, torów linii kolejowej nr 277 (do dworca Opole Wschodnie), ul. Katowickiej, ul. Bohaterów Monte Casino, ul. Batalionów Chłopskich, ul. Generała Kazimierza Pułaskiego, ul. Luboszyckiej, ul. Ludwika Waryńskiego, ul. Żeromskiego, placu Kopernika, ul. Władysława Reymonta, ul. Ozimskiej (obejmując jednocześnie Plac Jana Pawła II) i ul. Plebiscytowej. Wschodnia granica obszaru rewitalizacji przebiega wzdłuż torów linii kolejowej nr 277 (aż do ul. Wschodniej).

Południową granicę wyznaczają: ul. Wschodnia, ul. Mieszka I, tory linii kolejowej nr 144, ul. Armii Krajowej oraz ul. Wojciecha Korfa. Zachodnia granica tego podobszaru rewitalizacji biegnie wzdłuż Młynówki, a dalej korytem rzeki Odry.

Charakterystyka i potencjał podobszaru

Strefa zabudowy śródmiejskiej obejmuje najstarszą część miasta, w tym jego historyczne centrum objęte ochroną konserwatorską. Powierzchniowo teren ten zajmuje 303,54 ha i zamieszkuje go 22 tys. osób tj. 18,5% mieszkańców miasta.

Dominuje tu zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, znaczącą grupę stanowią również budynki użyteczności publicznej. W strefie tej zlokalizowane są liczne usługi: handel, gastronomia, administracja oraz usługi finansowe, a także obiekty kultury i nauki. Tu swoje siedziby mają najważniejsze urzędy administracji rządowej i samorządowej, uczelnie wyższe, organizacje społeczne, polityczne i religijne.

Poza terenami zamieszkałymi w skład podobszaru rewitalizacji wchodzi również powiązane z nimi przestrzennie i funkcjonalnie tereny niezamieszkałe, jak tereny komunikacyjne (dworzec autobusowy, tereny dworca kolejowego Opole Wschodnie), tereny rekreacyjno-wypoczynkowe (w tym m.in. tereny zieleni publicznej), tereny poprzemysłowo-powydobywcze (Kamionka Piast).

Śródmieście jest strefą wyróżniającą się w przestrzeni miasta ze względu na wyraziste granice, charakter oraz wysokie walory architektoniczne zabudowy. W granicach tego podobszaru zlokalizowanych jest szereg cennych zabytków architektury sakralnej, dawnych budowli obronnych, obiektów użyteczności publicznej, czy zabytkowych kamienic i domów. Różnorodność typów historycznej zabudowy zwiększa atrakcyjność turystyczną obszaru.

Strefa centralna stanowi największą koncentrację funkcji metropolitalnych i centrotwórczych. Do głównych funkcji pełnionych przez podobszar rewitalizacji Śródmieście zalicza się:

- funkcje administracyjne (lokalizacja urzędów administracji rządowej i samorządowej, w tym obiekty Urzędu Miasta Opola, Starostwa Powiatowego w Opolu, Komendy Wojewódzkiej Policji),
- funkcje kulturalne (lokalizacja instytucji oraz placówek kultury o znaczeniu zarówno lokalnym, jak również ponadlokalnym – m.in. Filharmonia Opolska im. Józefa Elsnera, ośrodki kultury oraz placówki biblioteczne itp.),
- funkcje naukowe (lokalizacja obiektów szkół wyższych, a także instytutów badawczych – w tym m.in. Uniwersytetu Opolskiego i Politechniki Opolskiej),
- funkcje edukacyjne i wychowawcze (lokalizacja żłobków, przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, a także szkół ponadgimnazjalnych),
- funkcje ochrony zdrowia oraz opieki medycznej (lokalizacja placówek ochrony zdrowia, takich jak przychodnie, szpitale, apteki, oddziały ratunkowe),
- funkcje turystyczne (obecność obiektów dziedzictwa kulturowego, lokalizacja muzeów, a także licznych obiektów noclegowych i gastronomicznych).

Atrakcyjność Śródmieścia wzmacnia dobra dostępność komunikacyjna obszaru (położenie wzdłuż głównych traktów komunikacyjnych zarówno drogowych jak i kolejowych). Włączone do podobszaru rewitalizacji place i przestrzenie publiczne stanowią miejsca integracji lokalnej społeczności, organizacji wydarzeń o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i rozrywkowym.

Istotnym czynnikiem wzmacniającym potencjał podobszaru Śródmieścia jest także obecność wyższych uczelni oraz napływ młodych ludzi, przyjeżdżających na studia i pozostających w Opolu w celu poszukiwania pracy. Znaczącym elementem potencjału jest występowanie terenów cennych przyrodniczo tj. m.in. obszar Kamionki Piast.

Zidentyfikowane problemy

Podobszar rewitalizacji Śródmieście cechuje się występowaniem różnego rodzaju zjawisk kryzysowych, w tym zwłaszcza problemów o charakterze społecznym. Odzwierciedleniem ponadprzeciętnej w skali miasta koncentracji problemów społecznych jest relatywnie **wysoka liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej** (26% ogólnej liczby rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie oraz 27,3% ogółu rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej). Na każde 1000 mieszkańców podobszaru przypada przeciętnie 24,8 rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, podczas gdy średnio na terenie całego miasta wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 17,6. Równocześnie należy zauważyć, że rozpatrywany wskaźnik koncentracji problemów społecznych szczególnie wysokie wartości (niejednokrotnie powyżej średniej dla całego obszaru rewitalizacji) przyjmuje w południowo-wschodniej części Śródmieścia (tereny mieszkaniowe położone na północ i południe od ulicy 1 Maja).

Wśród szczegółowych problemów społecznych, wykazujących koncentrację na podobszarze wybranym do rewitalizacji, w pierwszej kolejności należy wymienić **relatywnie wysoki poziom ubóstwa**. Na podobszarze Śródmieścia zamieszkuje w sumie 36,7% ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (12,7) jest tu dwukrotnie wyższa od średniej dla miasta (6,4). O zagrożeniu i niezadowalającej sytuacji materialnej (dochodowej) mieszkańców podobszaru rewitalizacji świadczyć może także względnie wysoka liczba rodzin i osób korzystających z różnych form świadczeń pieniężnych, takich jak dodatek mieszkaniowy (30,9% ogółu) oraz energetyczny (31,2% ogółu).

Kolejnym problemem społecznym, występującym w Śródmieściu, w znacznie szerszej skali niż przeciętnie na terenie całego miasta, jest **bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego**. Na terenie rozpatrywanego podobszaru rewitalizacji zamieszkuje łącznie 41,3% wszystkich rodzin, jakie korzystają z pomocy społecznej z wyżej wymienionego powodu w całym mieście. Na każdy 1000 mieszkańców obszaru rewitalizacji przypada zatem dwukrotnie więcej rodzin objętych wsparciem MOPR ze względu na bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (5,3) niż średnio w całym Opolu (2,4).

Tabela 16. Koncentracja problemów społecznych na podobszarze rewitalizacji Śródmieście (wybrane powody przyznawania świadczeń pomocy społecznej rodzinom korzystającym ze wsparcia MOPR)

Numer jednostki urbanistycznej (analitycznej)	Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPR w Opolu według wybranych powodów przyznawania tej pomocy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców		
	Ubóstwo	Bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Długotrwała lub ciężka choroba
Podobszar Śródmieście	12,7	5,3	10,1
jednostka nr 1	5,2	1,7	6,4
jednostka nr 2	6,5	2,7	5,8
jednostka nr 3	5,9	3,5	5,3
jednostka nr 6	13,7	5,7	5,3
jednostka nr 10	7,6	4,7	5,9
jednostka nr 12	14,2	6,7	7,1
jednostka nr 13	25,3	7,3	25,3

jednostka nr 14	14,8	9,4	12,8
jednostka nr 15	13,6	5,6	12,0
jednostka nr 16	11,0	2,0	6,0
jednostka nr 17	22,6	11,7	21,3
MIASTO OPOLE	6,4	2,4	5,6

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu.

Istotnym problemem społecznym jest **wysoki poziom bezrobocia**. Na terenie Śródmieścia zamieszkuje łącznie 23,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych i 24,5% ogółu osób długotrwale bezrobotnych z obszaru całego miasta. Tym samym wskaźnik bezrobocia (liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym) przyjmuje tu wyższą wartość (7,3) niż przeciętnie w Opolu (5,1). Występuje tutaj również ponadprzeciętny, w skali miasta, odsetek osób bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych. Bezrobotni legitymujący się wykształceniem gimnazjalnym bądź niższym stanowią 30,1% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych, zamieszkujących na obszarze rewitalizacji, podczas gdy ich udział w skali całego miasta kształtuje się na poziomie równym 24,9%. Równocześnie na terenie Śródmieścia mieszka łącznie 36% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezrobocie.

Istotnym problemem podobszaru Śródmieście jest przede wszystkim **systematycznie postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności**. Choć starzenie się ludności jest problemem występującym w skali całego miasta (na przeważającym jego obszarze), to jednak należy podkreślić, że Śródmieście (a zwłaszcza jego zachodnia część) odznacza się szczególnym natężeniem tego procesu, czego dowodem są niekorzystne wartości wskaźników obciążenia demograficznego (w tym przede wszystkim w zakresie relacji między ludnością w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Na podobszarze Śródmieścia, wskazanym do rewitalizacji, na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym przypada przeciętnie 176,7 osób w wieku poprodukcyjnym. W skali całego miasta wartość powyższego wskaźnika kształtuje się na poziomie 152,8. Problem starzenia się lokalnej społeczności uwidacznia się zwłaszcza w zachodniej części analizowanego podobszaru rewitalizacji (tj. w jednostkach urbanistycznych położonych na północ i południe od Starego Miasta), gdzie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym jest ponad dwukrotnie wyższa od liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym). Równocześnie wyraźnie ponadprzeciętnie w skali całego miasta wartości wskaźnika obciążenia demograficznego, obserwowane na terenie Śródmieścia, mogą świadczyć, iż obszar ten podlega intensywnym procesom emigracji ludności.

Uwagę zwraca relatywnie **niski poziom aktywności obywatelskiej i uczestnictwa w życiu publicznym**, mierzony frekwencją mieszkańców w różnych wyborach ogólnokrajowych oraz samorządowych. Szczególnie niekorzystnym zjawiskiem na obszarze rewitalizacji jest niski stopień uczestnictwa mieszkańców w wyborach samorządowych, który może świadczyć o niskim poziomie ich zaangażowania w sprawy lokalne czy też zainteresowania kwestiami rozwoju miasta.

Problemem w Śródmieściu jest również **wyższa niż przeciętnie w mieście liczba popełnianych przestępstw oraz wykroczeń**. Na całkowitą liczbę 15 882 interwencji zgłoszonych Policji w 2015 roku, aż 5 990 (tj. 37,7%) przypada na opisywany podobszar rewitalizacji, z czego najwięcej (2 672 – 16,8%) na śródmiejski kwartał wyznaczony przebiegiem ulicy Ozimskiej, ulicy Katowickiej, linii kolejowej przy dworcu Opole Główne oraz ulicy Piastowskiej.

Oprócz problemów w sferze społecznej, charakterystyczne dla Śródmieścia są również negatywne zjawiska w sferze środowiskowej – **wyższe niż przeciętnie w mieście stężenie dobowe zanieczyszczeń powietrza**. Na całym obszarze notuje się wartości wyższe, niż ustalona norma (powyżej 50,0 µg/m³), stężenia pyłu PM10. Również występowanie zdegradowanych terenów zielonych (kamionka Piast), obniża walory środowiska przyrodniczego i nie pozwala na pełne ich wykorzystanie.

Ponadto na terenie Śródmieścia obserwowane są różne problemy i negatywne zjawiska w sferach technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Szczególną uwagę zwraca **niezadowalający stan techniczny części budynków** (w tym obiektów zabytkowych), jak również związany z tym **niski poziom ich efektywności energetycznej**. W przypadku części jednostek urbanistycznych, wchodzących w skład obszaru rewitalizacji, odsetek komunalnych budynków mieszkalnych znajdujących się w stanie niższym

niż dobry (tj. w stanie złym bądź dostatecznym), kształtuje się na poziomie od 50% do 90% (w skrajnych przypadkach wynosi nawet ponad 90%). Niezadowalający stan techniczny części budynków wpływa na obniżenie estetyki przestrzeni śródmiejskiej (salonu reprezentacyjnego całego miasta).

Na terenie Śródmieścia obszarem wymagającym szczególnego wsparcia w ramach procesu rewitalizacji (zwłaszcza w zakresie wzmocnienia funkcji centrotwórczych i aktywizacji społeczno-gospodarczej) jest ulica Krakowska, będąca głównym ciągiem (traktem) komunikacyjnym, łącząca opolski Rynek z terenem dworca kolejowego Opole Główne. Ulica Krakowska jest ponadto jednym z głównych pasażów handlowo-usługowych miasta oraz istotnym traktem turystycznym. Niemniej jednak na chwilę obecną, ze względu na degradację w wymiarze technicznym oraz przestrzenno-funkcjonalnym, potencjał ulicy Krakowskiej nie jest w pełni wykorzystywany. Niezadowalający stan zagospodarowania i estetyki przestrzeni (w tym zły stan techniczny części budynków, нефunkcjonalne rozwiązania komunikacyjne, degradacja małej architektury itp.) wpływa na obniżenie atrakcyjności ulicy, a co za tym idzie w rezultacie przekłada się na występowanie problemów w sferze gospodarczej oraz społecznej. Przykładem może być osłabienie poziomu aktywności gospodarczej w wyniku relokacji części zlokalizowanych tam wcześniej działalności usługowych oraz handlowych. Jednocześnie przestrzeń ta nie jest w pełni wykorzystywana dla realizacji działań kulturalnych i społecznych (w tym integracyjnych i aktywizacyjnych).

Podstawowe cele działań rewitalizacyjnych

Wybrany obszar rewitalizacji jest spójny pod względem przestrzenno-funkcjonalnym, gdzie różne funkcje wzajemnie się przenikają i dopełniają. Działania planowane na tym obszarze obejmują m.in. poprawę stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych, aktywizację mieszkańców, wzmocnienie funkcji centralnych miasta, a także poprawę jakości środowiska miejskiego.

Szczegółnej uwagi wymaga najstarsza historycznie część miasta. Centrum miasta wzdłuż głównej osi ulic Krakowskiej – Książy Opolskich w widoczny sposób traci swą reprezentacyjną funkcję. Dlatego planowane działania koncentrować się będą przede wszystkim na ożywieniu centralnego ośrodka miasta, zahamowaniu jego dezurbanizacji oraz wzmocnieniu lub przywróceniu mu roli centrum.

4.2.2. NOWA WIEŚ KRÓLEWSKA

ZASIĘG GEOGRAFICZNY PODOBSZARU

Północna granica podobszaru rewitalizacji, obejmującego Nową Wieś Królewską, przebiega wzdłuż: ul. Wojciecha Korfatego, ul. Armii Krajowej, torów linii kolejowej nr 144, ul. Mieszka I oraz ul. Wschodniej. Granicę wschodnią obszaru wyznaczają tory linii kolejowej nr 277. Południowa granica tego podobszaru wiedzie wzdłuż: ul. Królowej Jadwigi, torów linii kolejowej nr 277, ul. Gabriela Narutowicza, al. Przyjaźni i ul. Podmiejskiej. Wreszcie zachodnią granicę obszaru wyznaczają koryto Odry oraz Młynówka.

CHARAKTERYSTYKA I POTENCJAŁ PODOBSZARU

Podobszar rewitalizacji Nowa Wieś Królewska **powierzchniowo zajmuje 444,4 ha** i zamieszkuje go 4,6 tys. osób tj. 3,9% mieszkańców miasta. W jego granicach znajdują się tereny zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej wraz z towarzyszącą infrastrukturą: usługową (m.in. obiekty handlu, zdrowia i edukacji), rekreacyjno-sportową, kolejową. Nowa Wieś Królewska została całkowicie włączona do Opola dopiero w 1955 roku. Zabudowa mieszkaniowa w dużym stopniu posiada charakter zagrodowy z terenami pól uprawnych i luźną zabudową podmiejską z XIX i XX wieku (wzdłuż ul. Obrońców Stalingradu i Alei Przyjaźni). Rozwój przemysłu cementowego na tym obszarze zmienił charakter wiejski Nowej Wsi Królewskiej na przemysłowy. Istniały tutaj trzy zakłady przemysłu cementowego.

W pobliżu zakładów powstały osiedla mieszkaniowo-robotnicze, m.in. na ulicy Konduktorskiej, Majora Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”, Reja, wzdłuż ulicy Wschodniej oraz Minkusa. Jednakże charakterystyczne gabaryty zabudowy przemysłowej powoli znikają. W miejscu cementowni na ul. Walecki powstał zakład Nutricia, sukcesywnie przekształcaniem ulega także teren po cementowni „Bolko”. Część już została zagospodarowana: powstały biura, magazyny i sklep. Na terenie cementowni

wybudowano również osiedle mieszkaniowe „Bolko”, które nawiązuje do historycznego otoczenia przemysłowego. W pobliżu osiedla znajduje się zbiornik wodny po nieczynnym wyrobisku margla. Jest on ostoją ptactwa wodnego. Po częściowej modernizacji obszar ten pełni obecnie funkcję kąpieliska miejskiego. To atrakcyjne miejsce dla pływaczy, których przyciąga tu ciekawie ukształtowane dno i bogata roślinność.

W dzielnicy znajduje się zespół zabytkowych, neogotyckich budowli – kościół pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy, zbudowany w latach 1902-04, plebania oraz dawna szkoła parafialna. Według opinii znawców jest to jeden z najpiękniejszych kościołów w stylu neogotyckim na Opolszczyźnie.

Cechą charakterystyczną tej dzielnicy jest lokalna społeczność - m.in. więzi sąsiedzkie oraz aktywność inicjatyw oddolnych. O aktywności tej świadczyć może duża liczba zgłoszonych wniosków do budżetu obywatelskiego w ostatnich latach. Dodatkowo, obszar ten jest dobrze skomunikowany i wyposażony w niezbędne obiekty infrastruktury (np. szkoła podstawowa, przedszkola, obiekty handlowo-usługowe). Obszar ten wyróżnia się walorami przyrodniczymi, jednak wymaga uporządkowania i zagospodarowania terenów zielonych. Poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej oraz zwiększenie powierzchni terenów zielonych wpłynie na estetykę miejsca i walory rekreacyjno-turystyczne obszaru.

Zdiagnozowane problemy

Nowa Wieś Królewska jest podobszarem charakteryzującym się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (problemów) społecznych, nie tylko w skali miasta, ale także całego obszaru rewitalizacji. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na **ponadprzeciętną koncentrację rodzin wymagających systemowego wsparcia** (tj. rodzin korzystających z pomocy społecznej). Liczba rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, na terenie Nowej Wsi Królewskiej (40,1) jest ponad dwukrotnie wyższa niż średnio w całym Opolu (17,6). Ponadto skala uzależnienia od pomocy społecznej (tj. długotrwałego korzystania z tej pomocy) jest wyższa niż przeciętnie w innych częściach Opola. W 2015 roku rodziny długotrwale korzystające z pomocy społecznej stanowiły 62,2% ogółu rodzin objętych wsparciem MOPR na obszarze Nowej Wsi Królewskiej (średnio w mieście odsetek takich rodzin wynosił 60,0%). Jednocześnie na każdy 1000 mieszkańców Nowej Wsi Królewskiej przypadało przeciętnie 25 rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej, podczas gdy średnio w mieście wartość tego wskaźnika kształtowała się na poziomie 10,6.

Obszar Nowej Wsi Królewskiej charakteryzuje się **szczególną koncentracją zjawiska ubóstwa**. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na obszarze Nowej Wsi Królewskiej (30,1) jest ponad czterokrotnie wyższa niż przeciętnie w całym mieście (6,4). Ponadto o występowaniu problemu ubóstwa w szerszej skali niż w innych częściach Opola świadczy ponadprzeciętna liczba wnioskodawców pobierających różnego rodzaju zasiłki czy świadczenia (zasiłek rodzinny, dodatek mieszkaniowy i dodatek energetyczny).

Wypada odnotować, że liczba wnioskodawców pobierających zasiłek rodzinny na 1000 mieszkańców w przypadku Nowej Wsi Królewskiej (51,0) jest ponad dwukrotnie większa od średniej dla całego miasta (22,2).

Tabela 17. Koncentracja problemów społecznych na podobszarze Nowej Wsi Królewskiej (wybrane powody przyznawania świadczeń pomocy społecznej rodzinom korzystającym ze wsparcia MOPR)

Numer jednostki urbanistycznej (analitycznej)	Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPR w Opolu według wybranych powodów przyznawania tej pomocy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców			
	Ubóstwo	Bezrobocie	Długotrwała lub ciężka choroba	Niepełnosprawność
Podobszar Nowa Wieś Królewska¹⁶	30,1	22,0	17,9	16,0
jednostka nr 18	25,4	20,1	16,4	12,7
jednostka nr 19	34,3	26,3	16,2	14,1
MIASTO OPOLE	6,4	5,1	5,6	6,7

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu.

Istotnym problemem społecznym na obszarze Nowej Wsi Królewskiej jest **wysoki poziom bezrobocia**. Wskaźnik bezrobocia (tj. liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 osób w wieku produkcyjnym) przyjmuje tu wyższą wartość (7,1) od średniej dla całego Opola (5,1). Jednocześnie należy zauważyć, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 ludności na obszarze Nowej Wsi Królewskiej (22,0) jest aż czterokrotnie wyższa niż w przypadku całego miasta (5,1). Omawiany podobszar rewitalizacji cechuje się również ponadprzeciętną skalą występowania problemu długotrwałego bezrobocia. W 2015 roku osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 58,0% wszystkich osób pozostających bez zatrudnienia, które zamieszkiwały Nową Wieś Królewską. W tym samym czasie udział osób długotrwale pozostających bez pracy wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w mieście wynosił 50,8%. Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem w zakresie rynku pracy, charakteryzującym się szczególnym natężeniem na obszarze Nowej Wsi Królewskiej, są niezadowalające kwalifikacje osób bezrobotnych. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że udział bezrobotnych o niskich kwalifikacjach zawodowych (tj. osób bezrobotnych legitymujących się wykształceniem gimnazjalnym lub niższym) wśród ogółu mieszkańców pozostających bez zatrudnienia na terenie Nowej Wsi Królewskiej (42,4%) jest wyższy aż o 17 punktów procentowych od wartości przeciętnej dla całego miasta (24,9%).

Tabela 18. Koncentracja zjawiska bezrobocia na podobszarze rewitalizacji Nowej Wsi Królewskiej

Numer jednostki urbanistycznej (analitycznej)	Zarejestrowani bezrobotni na 100 osób w wieku produkcyjnym	Długotrwale bezrobotni na 100 osób w wieku produkcyjnym	Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób w wieku produkcyjnym
Podobszar Nowa Wieś Królewska	7,1	4,1	3,0
jednostka nr 18	6,1	3,4	2,3
jednostka nr 19	13,9	8,4	8,4
MIASTO OPOLE	5,1	2,6	1,3

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Opolu (dane dotyczące liczby oraz struktury zarejestrowanych bezrobotnych) oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu (dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Opolu z powodu bezrobocia).

Kolejną grupę problemów społecznych, cechujących się szczególną koncentracją na obszarze Nowej Wsi Królewskiej, stanowią **różnego rodzaju problemy rodzinne**. Wypada w tym miejscu zauważyć, że liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w przeliczeniu na 1000 ludności na obszarze Nowej Wsi Królewskiej (9,4) jest blisko czterokrotnie większa od średniej dla całego Opola (2,4). Wysoka wartość powyższego wskaźnika może świadczyć o znacznie wyższym niż przeciętnie w mieście problemie niewydolności rodzin w zakresie sprawowania swoich podstawowych ról. Równocześnie należy zwrócić uwagę, iż omawiany podobszar rewitalizacji odznacza się wyższą skalą występowania problemu rozbitych rodzin. Liczba wnioskodawców pobierających świadczenie z Funduszu Alimentacyjnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w przypadku Nowej Wsi Królewskiej (20,7) jest ponad dwukrotnie większa od średniej dla całego miasta (9,6).

¹⁶ Podobszar Nowej Wsi Królewskiej składa się z dwóch całych jednostek urbanistycznych (18, 19). Wartości podane dla całego podobszaru uwzględniają dodatkowo pozostałe zamieszkałe tereny tego podobszaru. Uwaga dotyczy wszystkich danych w niniejszym podrozdziale.

Wśród negatywnych zjawisk społecznych charakterystycznych dla obszaru Nowej Wsi Królewskiej należy ponadto wskazać na **problemy zdrowotne mieszkańców**. Liczba rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę w przeliczeniu na 1000 ludności na obszarze Nowej Wsi Królewskiej (17,9) jest ponad trzykrotnie większa niż przeciętnie w mieście (5,6). Podobnie liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w przypadku analizowanego podobszaru rewitalizacji (16,0) jest ponad dwukrotnie wyższa w porównaniu ze średnią dla całego Opola (6,7).

Wreszcie pośród problemów społecznych występujących na terenie Nowej Wsi Królewskiej trzeba także wymienić **względnie niski poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców**, tj. ich uczestnictwa w życiu publicznym, mierzony frekwencją w wyborach ogólnokrajowych oraz lokalnych. Wypada w tym miejscu zaznaczyć, że poziom partycypacji mieszkańców w ostatnich wyborach parlamentarnych, prezydenckich, samorządowych i w wyborach do Parlamentu Europejskiego w przypadku komisji wyborczych mających siedzibę na obszarze Nowej Wsi Królewskiej kształtował się poniżej średniej dla miasta.

Podobnie jak w przypadku podobszaru Śródmieście, Nową Wieś Królewską cechuje **wyższe niż przeciętnie w mieście stężenie zanieczyszczeń powietrza**, z odnotowanymi przekroczeniami dobowymi pyłu PM₁₀ (powyżej 50,0 µg/m³). Dużym potencjałem rozwojowym charakteryzują się tereny Kamionki Bolko. Również względnie niewielka liczba podmiotów gospodarczych, zatrudniających więcej niż 9 pracowników, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców świadczy o relatywnie **niskim poziomie przedsiębiorczości**. Także **niezadowalający stan techniczny części budynków** (m.in. na ul. Kazimierza Wielkiego, Obrońców Stalingradu, Łokietka, Minkusa), jak również związany z tym **niski poziom ich efektywności energetycznej** wpływa na degradację obszaru Nowej Wsi Królewskiej.

PODSTAWOWE CELE DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Działania planowane na tym obszarze obejmują m.in. poprawę stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych, aktywizację mieszkańców w różnych dziedzinach życia społecznego, rozwój usług społecznych oraz wykorzystanie potencjału środowiskowego obszaru.

4.2.3. CZĘŚĆ ZAODRZA I PASIEKA

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE PODOBSZARU

Obszar ten, bezpośrednio przylegający do Śródmieścia, obejmuje wyspy Bolko i Pasieka oraz część Zaodrza. Zachodnia granica obszaru przebiega wzdłuż wału przeciwpowodziowego po lewej stronie Kanału Ulgi. Wschodnią granicę obszaru wyznaczają koryto rzeki Odry oraz Młynówka.

CHARAKTERYSTYKA I POTENCJAŁ PODOBSZARU

Powierzchniowo obszar ten zajmuje 411,2 ha i zamieszkuje go 8 tys. osób tj. 6,7% mieszkańców miasta. Wyspa Pasieka fizjonomicznie stanowi obszar śródmieścia.

Potencjałem tego obszaru są dwie wyspy: Bolko oraz Pasieka. Wyspa Bolko to atrakcyjny obszar turystyczny z przewagą terenów zielonych („zielone płuca miasta”). Na terenie wyspy znajduje się Ogród Zoologiczny – jedna z głównych atrakcji turystycznych miasta i województwa opolskiego, ścieżki: rowerowa, zdrowia, zatoczka z siedzibą Klubu Kajakarskiego, staw oraz bujna roślinność.

Na terenie Wyspy Pasieka zlokalizowanych jest wiele instytucji kultury, a także obiektów administracji publicznej m.in. Amfiteatr Tysiąclecia, Wieża Piastowska, Staw Zamkowy oraz siedziby Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego.

Do obszaru rewitalizacji włączono także część rejonu Zaodrza, znajdującą się po zachodniej stronie Odry. W okolicy ul. Spychalskiego dominuje intensywna, wielorodzinna zabudowa mieszkaniowa. Obszar ten obejmuje także teren zamkniętego już cmentarza przy ul. Wrocławskiej - niezwykle ważnego miejsca na mapie historycznego Opola, miejsca spoczynku wielu jego mieszkańców.

ZDIAGNOZOWANE PROBLEMY

Podobszar charakteryzuje się ponadprzeciętnym w skali Opola występowaniem różnego rodzaju negatywnych zjawisk społecznych. W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że obszar ten odznacza się wyższą do średniej dla miasta **koncentracją rodzin wymagających systemowego wsparcia** (tj. rodzin korzystających z pomocy społecznej). Na każdy 1000 ludności analizowanego podobszaru rewitalizacji przypada przeciętnie 19,2 rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie (średnio w mieście – 17,6). Ponadto obszar ten cechuje się **wyższą niż przeciętnie w mieście skalą występowania zjawiska ubóstwa**, czego odzwierciedleniem jest wyższa od średniej dla Opola liczba wnioskodawców pobierających różnego rodzaju zasiłki i świadczenia (zasiłek rodzinny, dodatek mieszkaniowy i dodatek energetyczny) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Podobszar charakteryzuje się również **większym natężeniem problemu bezrobocia**. Wskaźnik bezrobocia (liczba zarejestrowanych bezrobotnych przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym) osiąga tu wyższe wartości (6,2) niż przeciętnie w Opolu (5,1). Jednocześnie omawiany podobszar rewitalizacji odznacza się nieco wyższym udziałem długotrwale bezrobotnych wśród ogółu osób pozostających bez pracy (51,5%) w porównaniu ze średnią dla miasta (50,8%). Istotny problem stanowią również niezadowalające kwalifikacje osób bezrobotnych. Odsetek bezrobotnych legitymujących się wykształceniem gimnazjalnym bądź niższym wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w granicach niniejszego podobszaru (27,9%) jest wyższy od wartości dla całego Opola (24,9%).

Istotnym problemem społecznym rozpatrywanego podobszaru, podobnie jak w przypadku Śródmieścia, jest **ponadprzeciętnie wysoki poziom zaawansowania procesów starzenia się lokalnej społeczności**. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym) przyjmuje tu wyraźnie wyższą wartość (171,5) niż przeciętnie na terenie całego miasta (152,8). Problem ten dotyczy w szczególności Pasieki, gdzie liczba ludności w wieku poprodukcyjnym jest niemalże dwukrotnie wyższa od liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (wartość wskaźnika obciążenia demograficznego w przypadku Pasieki kształtuje się na poziomie 199,5).

Wśród niekorzystnych zjawisk o charakterze społecznym, odznaczających się szczególną koncentracją na omawianym podobszarze rewitalizacji należy także wymienić **problemy zdrowotne mieszkańców**. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1000 mieszkańców jest tu wyższa (8,4) od średniej dla całego miasta (5,6). Równocześnie na tym obszarze notuje się wyższą liczbę rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu niepełnosprawności (8,0) niż przeciętnie w skali całego Opola (6,7). Ponadto należy zwrócić uwagę na większą niż średnio w mieście skalę występowania **problemu niepełnych rodzin**, czego dowodem jest wyższa (14,5) od wartości przeciętnej dla Opola (9,6) liczba wnioskodawców pobierających świadczenie z Funduszu Alimentacyjnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Istotnym problemem podobszaru Zaodrze jest relatywnie **wysokie stężenie 24-godzinnego pyłu PM₁₀**, którego wartości na całym obszarze przekraczały ustalone normy środowiskowe (powyżej 50,0 µg/m³).

4.2.4. DAWNY FOLWARK PRZY UL. PARTYZANCKIEJ (PODOBSZAR NIEZAMIESZKAŁY)

CHARAKTERYSTYKA I POTENCJAŁ OBSZARU

Niezamieszkały podobszar rewitalizacji Folwark położony jest po zachodniej stronie miasta, w północnej części ulicy Partyzanckiej. **Powierzchniowo teren zajmuje 5,0 ha**. Zabudowa dawnego folwarku pochodzi z XIX wieku. Do II wojny światowej właścicielami terenów folwarcznych była rodzina von Eynern. W trakcie wojny dwór zajęły wojska niemieckie, urządzając tam sztab wojskowy. Po wojnie dawny Folwark został przekształcony na Państwowe Gospodarstwo Rolne. Obecnie właścicielem powyższych terenów jest Miasto Opole. Obszar Folwarku znajduje się w strefie terenów zielonych i wód, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usługowej, terenów rolnych i infrastruktury technicznej. Zabudowa dawnego Folwarku wpisana jest na listę gminnej ewidencji zabytków Miasta Opola. Budynki folwarczne znajdują się w złym stanie technicznym i wymagają podjęcia kosztownych działań

rewitalizacyjnych. Potencjałem tego terenu jest występujący na tyłach zabudowy starodrzew dębowy o charakterze i układzie parkowym.

Pomimo oddalenia od pozostałych trzech podobszarów rewitalizacji, teren Folwarku cechuje się dużym potencjałem rozwojowym. Istotą prac rewitalizacyjnych prowadzonych na tym obszarze będzie jego odnowa funkcjonalno-przestrzenna i techniczna, z uwzględnieniem założeń konserwatorskich. Wyprowadzenie obszaru Folwarku z kryzysu infrastrukturalnego oraz technicznego stanowić będzie przesłanki do wdrożenia na tym terenie nowych funkcji. Modernizacja obiektów folwarcznych, związana z ich adaptacją na inne cele posłuży realizacji zadań społecznych, skutkując przede wszystkim wzmocnieniem aktywności obywatelskiej mieszkańców. Odnowiona zabudowa, wkomponowana harmonijnie w otaczający krajobraz, podniesie walory estetyczne rewitalizowanego obszaru. Wdrożone przedsięwzięcia przysłużą się do podniesienia atrakcyjności funkcji kulturalno-społecznej Opola.

Folwark to teren niezamieszkały, zidentyfikowano tam występowanie zjawisk kryzysowych w następujących sferach: technicznej, infrastrukturalnej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, a przede wszystkim w zakresie stagnacji społecznej. Zabytkowa, opuszczona zabudowa dawnego Folwarku ulega degradacji, co wpływa na osłabienie walorów kulturowych obszaru. Budynki folwarczne odznaczające się złym stanem technicznym tracą swoją świetność i wymagają kompleksowej modernizacji. Ponadto, konieczna jest również zmiana dotychczasowego użytkowania poprzez nadanie miejscu nowych funkcji oraz zagospodarowanie sąsiadujących terenów, które do tej pory pozostają niewykorzystane. Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne, związane z adaptacją zabudowań folwarcznych do pełnienia funkcji kulturalnych, służyć będą realizacji celów społecznych w szczególności wzmocnieniu aktywności obywatelskiej.

4.2.5. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA OBSZARU REWITALIZACJI

Zdjęcie 11. Ulica Krakowska – trakt komunikacyjny łączący Rynek z dworcem Opole Główne.

Źródło: IRM.

Zdjęcie 12. Niezagospodarowane (zdegradowane) dziedzińce oraz wnętrza międzyblokowe.

Źródło: IRM.

Zdjęcie 13. Zły stan techniczny części budynków (w tym obiektów zabytkowych).

Źródło: IRM.

Zdjęcie 14. Zły stan techniczny przestrzeni publicznych (plac Jana Pawła II).

Źródło: Urząd Miasta Opola.

Zdjęcie 15. Zły stan techniczny przestrzeni publicznych (ulica Pułaskiego).

Źródło: Urząd Miasta Opola.

Zdjęcie 16. Zły stan techniczny przestrzeni publicznych (ulica Szczeszyńskiego).

Źródło: Urząd Miasta Opola.

Zdjęcie 17. Zdeprawowane tereny Dworca Wschodniego.

Źródło: Urząd Miasta Opola.

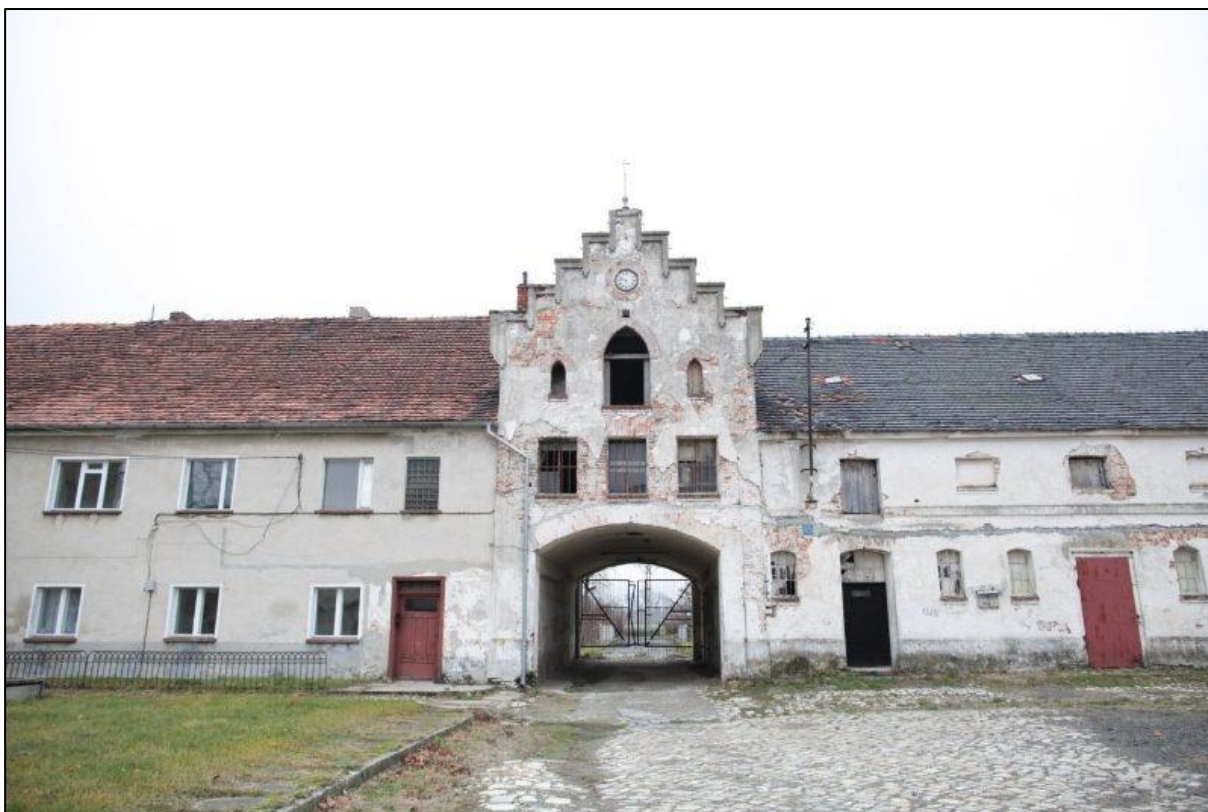
Zdjęcie 18. Kamionka Bolko wraz ze skarpą z profilami glebowymi.

Źródło: Urząd Miasta Opola.

Zdjęcie 19. Widok na Kamionkę Piast.

Źródło: Urząd Miasta Opola.

Zdjęcie 20. Zdegradowane tereny popołowarczne przy ulicy Partyzanckiej.

Źródło: NTO Opole.

4.3. POTRZEBY REWITALIZACYJNE NA OBSZARZE MIASTA OPOLA

Biorąc pod uwagę występowanie tak różnorodnych problemów oraz negatywnych zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji, jak również jego wewnętrzny potencjał i znaczenie dla rozwoju całego miasta, zdiagnozowane zostały następujące potrzeby rewitalizacyjne:

- ograniczenie skali występowania problemów społecznych (zwłaszcza redukcja skali ubóstwa oraz przeciwdziałanie procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej grup zagrożonych tymi procesami – tj. osób ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych, w podeszłym wieku itd.),
- ograniczenie skali problemu bezrobocia i aktywizacja zawodowa mieszkańców,
- zwiększenie poziomu aktywności społecznej oraz obywatelskiej mieszkańców,
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego w centrum miasta (ograniczenie skali zjawiska przestępczości oraz liczby popełnianych wykroczeń i aktów wandalizmu),
- poprawa warunków podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w centrum miasta (w tym przede wszystkim wzmocnienie funkcji centrotwórczych i aktywizacja gospodarcza ulicy Krakowskiej poprzez poprawę istniejącego stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni oraz niezbędne działania modernizacyjne i remontowe),
- poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych, a także ich adaptacja i przystosowanie do pełnienia nowych funkcji społecznych i gospodarczych (np. kamienica przy ul. Krakowskiej 49),
- poprawa stanu technicznego i zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych (działania termomodernizacyjne),
- poprawa istniejącego poziomu obsługi komunikacyjnej centrum miasta (m.in. uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni przydworcowych dworców kolejowych: Opole Główne i Opole Wschodnie i dworca autobusowego, a także budowa parkingów typu Park&Ride i Bike&Ride),

- uporządkowanie (w tym likwidacja dzikich składowisk odpadów) i zagospodarowanie terenów wokół Kamionki Piast i Kamionki Bolko w celu wzmocnienia dotychczasowych i rozwoju nowych funkcji sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych na tych obszarach¹⁷,
- utworzenie w przestrzeni Śródmieścia miejsca stwarzającego warunki dla podejmowania oraz realizacji różnego rodzaju inicjatywy społecznych (tj. przestrzeni dla sektora społecznego),
- poprawa stanu zagospodarowania oraz jakości (w tym estetyki) przestrzeni publicznych (placów miejskich) i przestrzeni półpublicznych (tj. podwórzy i wnętrz międzyblokowych) w celu szerszej integracji mieszkańców oraz ich aktywizacji w różnych wymiarach życia społecznego,
- wykorzystanie niezagospodarowanych obszarów znajdujących się w przestrzeni miasta (Folwark) i zaadaptowanie ich do pełnienia nowych funkcji na rzecz lokalnej społeczności.

5. WIZJA STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

W wyniku realizacji Programu na obszarze rewitalizacji wzrośnie poziom aktywności obywatelskiej. Stworzona zostanie przestrzeń do działań społecznych, kulturalnych, artystycznych oraz rekreacyjno-wypoczynkowych. Na obszarze tym wzrośnie dostępność oraz jakość usług i infrastruktury społecznej. Ograniczona zostanie skala negatywnych zjawisk społecznych, a poziom aktywności mieszkańców w różnych sferach życia publicznego wzrośnie.

Poprawi się stan zagospodarowania i jakość przestrzeni publicznej. Wzmocnione zostaną funkcje centrotwórcze centralnej części obszaru rewitalizacji, zarówno poprzez aktywizację gospodarczą oraz realizację przedsięwzięć społeczno-kulturalnych. Uporządkowane i zagospodarowane przestrzenie publiczne służyć będą integracji wewnątrz i międzypokoleniowej.

Uporządkowane i zagospodarowane zostaną także przestrzenie półpubliczne tj. podwórza i wnętrza międzyblokowe. W efekcie poprawi się ich stan zagospodarowania, a także stworzone zostaną podstawy do integracji i aktywizacji lokalnych społeczności.

6. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ICH KOMPLEMENTARNOŚĆ

Dokładnie przeprowadzona diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych pozwala zidentyfikować skalę potrzeb rewitalizacyjnych, a tym samym określić cele Programu. Jego założenia powinny być ułożone w pewnej hierarchii - od celów strategicznych po projekty. Wyznaczenie konkretnych założeń jednostkowych poprzedza określenie wizji stanu obszaru po rewitalizacji, która jest spójna z głównym celem procesu przeprowadzonym na obszarze zdegradowanym.

W niniejszej części *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku* zamieszczone zostały **cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań rewitalizacyjnych (działania)**. Każde działanie obejmuje określoną grupę projektów rewitalizacyjnych. Są one względem siebie w różnym stopniu komplementarne. ***Tak zaprogramowana struktura Programu zapewnia jego kompleksowość.***

¹⁷ Rewitalizacja Kamionki Piast i podjęcie działań związanych z poprawą jakości i stanu ww. terenu uzależnione będzie od przeprowadzonej w 2016 r. inwentaryzacji. Wytoczne szczegółowe oraz projektowe zostaną określone z uwzględnieniem projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, ochrony bioróżnorodności, zabezpieczenia użytku ekologicznego oraz z uwzględnieniem diagnozy, opinii i uwag mieszkańców oraz różnych środowisk. Uwzględnić należy również ochronę tego terenu z uwagi na ustanowiony tam użytek ekologiczny. Rewitalizacja Kamionki Bolko musi uwzględniać zarazem ochronę łęgów ptactwa jak i rekreacyjny charakter akwenu. W bieżącym roku na terenie Kamionki została zamontowana wyspa łęgowa dla ochrony ptactwa. Bolko jest także akwenem rekreacyjnym z miejscem wykorzystywanym do kąpieli oraz uprawiania różnego rodzaju sportów i aktywności wodnych. Kierunki rozwoju kamionki Bolko należy dostosować do ww. wymienionych funkcji.

Głównym celem Programu jest:

Ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji oraz wzmocnienie jego wewnętrznego potencjału, poprzez kompleksowe i zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, gospodarki, przestrzeni i środowiska naturalnego.

Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację pięciu celów strategicznych (w odniesieniu do każdej ze sfer procesu rewitalizacji), do których należą:

- Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprzez przeciwdziałanie procesom wykluczenia społecznego, promocję integracji społecznej oraz poprawę dostępności usług publicznych (**sfera społeczna**).
- Rozwój lokalnej przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji oraz podniesienie poziomu aktywności gospodarczej mieszkańców (**sfera gospodarcza**).
- Kształtowanie przestrzeni obszaru rewitalizacji zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego oraz zapewnienie wysokiej dostępności i jakości infrastruktury technicznej i społecznej (**sfera przestrzenno-funkcjonalna**).
- Poprawa stanu technicznego oraz efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i zasobów mieszkaniowych (**sfera techniczna**).
- Ochrona i poszanowanie środowiska przyrodniczego oraz racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych na obszarze rewitalizacji (**sfera środowiskowa**).

Dla każdego z powyższych celów strategicznych określone zostały działania, którym odpowiadają zgrupowane projekty.

Tabela 19. Cel główny, cele strategiczne, kierunki działań, macierz komplementarności poszczególnych działań oraz powiązania działań z celami strategicznymi.

Wyszczególnienie	CEL GŁÓWNY								
	Ograniczenie skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji oraz wzmocnienie jego wewnętrznego potencjału, poprzez kompleksowe i zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, gospodarki, przestrzeni i środowiska naturalnego								
	CELE STRATEGICZNE								
	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna	Sfera środowiskowa				
	S	G	P	T	Ś				
	Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprzez przeciwdziałanie procesom wykluczenia społecznego, promocję integracji społecznej oraz poprawę dostępności usług publicznych	Rozwój lokalnej przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji oraz podniesienie poziomu aktywności gospodarczej mieszkańców	Kształtowanie przestrzeni obszaru rewitalizacji zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego oraz zapewnienie wysokiej dostępności i jakości infrastruktury technicznej i społecznej	Poprawa stanu technicznego oraz efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej i zasobów mieszkaniowych	Ochrona i poszanowanie środowiska przyrodniczego oraz racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych na obszarze rewitalizacji				
Macierz komplementarności poszczególnych działań									
Kierunki działań	Powiązanie działań z celami strategiczn.	Rozwój aktywności obywatelskiej	Odtworzenie funkcji centrowtórczych ul. Krakowskiej	Ożywienie niezabudowanych przestrzeni publicznych	Rewitalizacja przestrzeni przydworcowych	Rewitalizacja terenów poprzemysłowych	Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego	Rozwój usług społecznych	Rozwój infrastruktury społecznej
Rozwój aktywności obywatelskiej	S, G, P, T, Ś		+++	+++	+	+	+	++	++
Odtworzenie funkcji centrowtórczych ul. Krakowskiej	S, G, P, T, Ś	+++		+++	+++	-	+++	+++	++
Ożywienie niezabudowanych przestrzeni publicznych	S, P, T, Ś	+++	+++		++	++	+++	+	++
Rewitalizacja przestrzeni przydworcowych	S, P, T, Ś	+	+++	++		-	+	-	++
Rewitalizacja terenów poprzemysłowych	S, G, P, Ś	+	-	++	-		-	-	+
Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego	S, P, T, Ś	+	+++	+++	+	-		-	++
Rozwój usług społecznych	S, G, T, Ś	++	+++	+	-	-	-		++
Rozwój infrastruktury społecznej	S, G, P, T, Ś	++	++	++	++	+	++	++	

+++ wysoka komplementarność

++ średnia komplementarność

+ niska komplementarność

x – brak komplementarności

Źródło: opracowanie własne.

7. PLANOWANE PROJEKTY ORAZ PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

W niniejszej części dokumentu zamieszczono opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, planowanych do wdrożenia w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku. W pierwszej kolejności przedstawiono podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne tj. projekty bez których osiągnięcie celów Programu nie będzie możliwe, a sam obszar wskazany do rewitalizacji nie będzie w stanie przezwyciężyć obecnej sytuacji kryzysowej.

Dla każdego z projektów uwzględnionych w niniejszym Programie wskazano jego nazwę i lokalizację oraz zakres rzeczowy, jak również określono podmioty odpowiedzialne za jego realizację i szacunkową wartość. Równocześnie wskazano prognozowane rezultaty wraz ze sposobami ich oceny oraz pomiaru. Poza szczegółowym opisem podstawowych projektów rewitalizacji, w tej części dokumentu zamieszczono charakterystykę (zbiorczy opis) pozostałych planowanych przedsięwzięć o charakterze rewitalizacyjnym, które na chwilę obecną są trudne do zidentyfikowania indywidualnie, niemniej są one oczekiwane ze względu na realizację celów i kierunków działań wskazanych w Programie.

7.1. PROJEKTY PODSTAWOWE

Lokalny Program Rewitalizacji Opola do 2023 roku obejmuje 8 działań składających się łącznie z 34 projektów. Każde z działań stanowi określoną grupę projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to, że są one realizowane łącznie, zależnie od siebie, czy przez jeden podmiot. Są one względem siebie komplementarne w aspekcie przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

Należy podkreślić, że **ujęcie projektu na liście planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie jest równoznaczne z gwarancją zapewnienia finansowania lub współfinansowania zadania**¹⁸.

Działanie nr 1	
Nazwa działania	Rozwój aktywności obywatelskiej
Lokalizacja projektów	Opole: Kamienica na rogu ul. Krakowskiej 49 / ul. Damrota 1 (projekt 1), zabudowania dawnego folwarku przy ul. Partyzanckiej (projekt 2)
Zakres rzeczowy projektów	Przedsięwzięcie składa się z dwóch projektów, z jednej strony poprawiających dostępność i jakość usług społecznych, z drugiej poprawiających stan zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej. Oba zadania, realizowane w różnych częściach miasta, łączy główny cel – wzmocnienie aktywności obywatelskiej. Zadanie pierwsze realizowane będzie w gmachu kamienicy na rogu ul. Krakowskiej i Damrota. W zakresie zabudowy ulica Krakowska przed II Wojną Światową stanowiła salon miasta. Reprezentacyjne gmachy urzędów, kamienice mieszczańskie, ekskluzywne sklepy nadawały szyk i niepowtarzalny klimat ówczesnej ulicy. Do obecnych czasów przetrwało niewiele budynków w oryginalnym stanie. Jednym z nich jest budynek znajdujący się na rogu ulicy Krakowskiej i Damrota. Ten stuletni budynek obecnie stoi pusty. Projekt umożliwi stworzenie w śródmieściu, doskonale skomunikowanego, dostępnego centrum rozwoju i działalności organizacji społecznych, grup nieformalnych, Rad Dzielnic i mieszkańców miasta. W Opolu brakuje miejsca, które spełniałoby te warunki i które stwarzałoby możliwości do rozwoju aktywności społecznej i obywatelskiej. Zadanie drugie dotyczy bardzo zdegradowanego, wymagającego kosztownej rewitalizacji terenu i zabudowań dawnego folwarku w północno-zachodniej części miasta. Zadanie ma na celu przywrócenie świetności temu miejscu i nadanie mu nowych funkcji. Realizacja zadania stwarza możliwość wykorzystania jego potencjału poprzez rozwój tożsamości społeczności i zachowanie dziedzictwa kulturowego. Projekt 1. Dom Organizacji Pozarządowych (Rewitalizacja kamienicy na rogu ul. Krakowskiej 49/ Damrota 1) Zadanie ma na celu stworzenie przestrzeni do działań społecznych, kulturalnych, artystycznych przy wykorzystaniu istniejącej, ale wymagającej rewitalizacji zabytkowej kamienicy. Punktem wyjścia jest remont kamienicy, w tym jej dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, a jego zwieńczeniem nadanie jej nowych, trwałych funkcji – społecznych i kulturalnych. W procesie rewitalizacji planowana jest ścisła współpraca Miasta Opola z organizacjami pozarządowymi, podmiotami ekonomii społecznej i grupami nieformalnymi. Zakres rzeczowy: • utworzenie strefy aktywności społecznej, dialogu obywatelskiego i inicjatyw lokalnych – organizacja spotkań, konsultacji, debat, mediacji i innych form publicznej dyskusji z udziałem m.in. mieszkańców, organizacji pozarządowych, rad dzielnic, przedstawicieli grup nieformalnych; • utworzenie strefy usług społecznych prowadzonej w szczególności przez organizacje pozarządowe – organizacja cyklicznych zajęć, kursów, warsztatów, porad, doradztwa skierowanych głównie do grup zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie; • utworzenie strefy ekonomii społecznej – oferującej wiedzę i usługi związane z tworzeniem i działalnością podmiotów ekonomii społecznej (np. spółdzielni socjalnych);

¹⁸ W przypadku Miasta Opola realizacja części projektów jest uzależniona od możliwości finansowych Miasta, w tym potencjalnych, zewnętrznych źródeł finansowania.

	• utworzenie przestrzeni dla działalności, współpracy i rozwoju organizacji pozarządowych (m.in. pomieszczenia biurowe, partnerska współpraca, wykorzystanie potencjału i charakteru przestrzeni publicznej – ulicy Krakowskiej); • utworzenie strefy kultury i sztuki oferującej przestrzeń wystawienniczą i artystyczną – zwłaszcza dla działań o charakterze niekomercyjnym i niszowym. Integralnym elementem, warunkującym utworzenie przestrzeni do ww. działań jest remont, przebudowa, adaptacja i wyposażenie pomieszczeń kamienicy – obecnie nieużytkowanej, zaniedbanej, ale stanowiącej potencjał i szansę rozwojową tej części miasta.		
	Projekt 2. Rewitalizacja i adaptacja na cele społeczno-kulturalne zabudowań dawnego folwarku Zadanie obejmuje: • opracowanie koncepcji funkcjonalno-przestrzennej uwzględniającej założenia konserwatorskie; • remont kapitalny budynków, wraz z dostosowaniem ich do potrzeb osób niepełnosprawnych; • zagospodarowanie przyległego terenu; • wprowadzenie nowej funkcji – społeczno-kulturalnych na teren zdegradowany; • zakup wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności dydaktycznej; • realizację programu działań edukacyjnych, promujących turystykę, a także służących pobudzeniu społeczności; • integrację i zwiększenie aktywności mieszkańców m. in. poprzez inspirowanie do prowadzenia własnej działalności rzemieślniczej i usługowej (prowadzenie warsztatów i szkoleń dla osób, które mają zamiar podjąć tego typu działalność).		
Podmioty realizujące projekty	Miasto Opole, organizacje pozarządowe, grupy formalne i nieformalne	Szacunkowa wartość projektu	Projekt 1: 15 mln zł Projekt 2: 20 mln zł
Prognozowane rezultaty projektów	- poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej, - aktywizacja mieszkańców w różnych dziedzinach życia społeczno-kulturalnego, - wzmocnienie funkcji centralnych miasta (projekt 1),		
Sposób pomiaru i oceny rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji	monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post		

Działanie nr 2			
Nazwa działania	Odtworzenie funkcji centrotwórczych ulicy Krakowskiej		
Lokalizacja projektów	Projekt 1-4: Opole: ul. Krakowska, Pl. Wolności, ul. Powolnego, ul. Zwierzyniecka, wnętrze kwartału pomiędzy ul. Krakowską i ul. Żwirki Wigury, fragment kwartałów pomiędzy ul. Krakowską i ul. Kołłątaja Projekt 5: Opole, ul. Strzelców Bytomskich		
Zakres rzeczowy projektów	Ulica Krakowska jest głównym pasażem usługowo-handlowym, osią komunikacji pieszej oraz traktem turystycznym. Obecnie przedstawia jednak stan zapaści technicznej i funkcjonalnej, a przez to jest obrazem degradacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej. Stan ten jest szczególnie widoczny w sferze przestrzennej, w tym: degradacji małej architektury, niefunkcjonalnej komunikacji, przypadkowej lub będącej w złym stanie zieleni, nieodpowiednim oświetleniu, a także w mało funkcjonalnym dla obecnych potrzeb zagospodarowaniu ulicy oraz wnętrz kwartałów zabudowy sąsiadującej. Stan przestrzeni w sposób bezpośredni i pośredni przyczynia się do obniżenia atrakcyjności obszaru, a w konsekwencji do pogłębiania się stanu degradacji gospodarczej, technicznej obiektów, osłabienia aktywności gospodarczej i w konsekwencji zmniejszenia liczby miejsc pracy. Następuje ograniczenie potencjalnej przestrzeni integracji społecznych. Sąsiadujące z ul. Krakowską kwartały zabudowy popadają w zapaść gospodarczą i funkcjonalną, powiększając problemy społeczne tego obszaru. Widoczny jest niski standard zagospodarowania i zieleni oraz mała podaż usług centrotwórczych. Przestrzeń publiczna nie jest w pełni wykorzystana dla działań kulturalnych, gospodarczych i prospołecznych.		
	Projekt 1. Przebudowa na potrzeby głównego pasażu miasta ul. Krakowskiej, w tym: - wymiana nawierzchni oraz jej nowe zaaranżowanie, - wymiana oświetlenia i iluminacja wybranych obiektów (zob. projekt 4) - wprowadzenie nowej małej architektury, - nowe zagospodarowanie zieleni i jej iluminacja.		
	Projekt 2. Kwartał zabudowy śródmiejskiej pomiędzy ul. Krakowską i ul. Żwirki Wigury Rewitalizacja na potrzeby społeczne, usługowe, działań aktywizujących, integracyjnych, zieleni, w tym: - przebudowa układu komunikacji wewnętrznej (ciągi pieszo-jezdne), - przebudowa systemu zieleni wraz z urządzeniem skwerów, zieleńców i placików integracyjnych w obszarze terenów publicznych, półpublicznych i półprywatnych, - wyznaczenie miejsc parkingowych dla mieszkańców, - budowa nowego oświetlenia, - wyburzenia zdekapitalizowanej zabudowy i przygotowanie terenów pod nowe funkcje publiczne, - adaptacja starej zabudowy pod nowe funkcje.		
	Projekt 3. Kwartał zabudowy pomiędzy ul. Krakowską i ul. Kołłątaja Zadanie przewiduje zagospodar. części obszaru na potrzeby integracji międzypokoleniowej, w tym: - urządzenie wielopokoleniowego placu zabaw w powiązaniu z ZOZ oraz ul. Krakowską, - urządzenie otwartych ogródków wewnątrzblokowych.		
	Projekt 4. Iluminacja Rynku i ul. Krakowskiej W ramach zadania przewiduje się wymianę oświetlenia użytkowego oraz budowę oświetlenia dekoracyjnego (iluminacji) obiektów architektonicznych.		
	Projekt 5. Rewitalizacja placu zabaw przy Młodzieżowym Domu Kultury Zadanie obejmuje realizację integracyjnego placu zabaw i zewnętrznej siłowni. Park pomyślany jest jako przestrzeń do wypoczynku dla dzieci i dorosłych.		
Podmioty realizujące projekty	Gmina Opole, właściciele nieruchomości – osoby prywatne, wspólnoty mieszkaniowe, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i związki branżowe	Szacunkowa wartość projektu	Projekt 1-3: w trakcie ustalania ¹⁹ Projekt 4: 6 mln zł Projekt 5: min. 0,5 mln zł
Prognozowane rezultaty projektów	- poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej, - wzmocnienie funkcji reprezentacyjnej centrum miasta, - integracja mieszkańców, w tym międzypokoleniowa		

¹⁹ Szczegółowa wycena możliwa jest do podania po przygotowaniu koncepcji urbanistyczno-architektonicznej.

Działanie nr 3	
Nazwa działania	Ożywienie niezabudowanych przestrzeni publicznych
Lokalizacja projektów	Opole - Plac Jana Pawła II (projekt 1), Plac św. Sebastiana (projekt 2), przestrzeń publiczna pomiędzy ul. Luboszycką i ul. K. Pułaskiego (projekt 3), plac Mikołaja Kopernika (projekt 4), skwer przy ul. Szczeszyńskiego - obok kościoła i hospicjum (projekt 5), Aleja Przyjaźni (projekt 6), ul. Łąkowa (projekt 7), Wyspa Bolko (projekt 8)
Zakres rzeczowy projektów	Przedsięwzięcie składa się z ośmiu komplementarnych projektów. Ich istotą jest odnowa, zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz aktywizacja mieszkańców w różnych dziedzinach życia społeczno-kulturalnego. Działanie obejmuje trzy zróżnicowane pod względem wielkości i przeznaczenia place (dwa duże oraz jeden kameralny) oraz zdegradowaną przestrzeń publiczną w północnej oraz wschodniej części obszaru rewitalizacji. Place/ przestrzenie te pełnią także różne funkcje, część z nich pełni funkcję zdegradowanych terenów rekreacyjnych – zieleni, a jeden funkcję dużego parkingu (plac Kopernika). Projekt 1. Plac Jana Pawła II Zadanie zakłada stworzenie ujednoliconej przestrzeni płynnie schodzącej od wejścia do teatru i galerii na plac wielofunkcyjny i zieleni. Usunięte zostaną stare płyty – wymieniona zostanie nawierzchnia placu. Przewiduje się zlikwidowanie wszelkich progów, uskoków, schodów i murków oraz wyeksponowanie istniejącej oraz planowanej do uzupełnienia zieleni. Zadanie przewiduje również budowę fontanny i płytek kamiennych z cytatami Jana Pawła II. Po przebudowie będzie to również miejsce z dostępem do bezpłatnego Internetu i niewielkim ogrodem różanym. Plac będzie nie tylko miejscem odpoczynku dla całych rodzin, ale też rekreacji – planuje się przestrzeń na wydarzenia o charakterze kulturalnym. Projekt 2. Plac św. Sebastiana Zadanie zakłada wymianę zdewastowanej infrastruktury technicznej, wymianę nawierzchni placu, wyznaczenie miejsc parkingowych oraz zagospodarowanie terenów zielonych. Zakłada się również organizację strefy funkcjonalnej skierowanej do różnych grup wiekowych (miejsc spotkań, rekreacji, zabawy i sztuki). Planuje się również organizację kameralnych wydarzeń okolicznościowych sprzyjających integracji mieszkańców. Projekt 3. Przestrzeń publiczna pomiędzy ul. Luboszycką i Pułaskiego. Zadanie zakłada wymianę zdewastowanej infrastruktury technicznej, wymianę nawierzchni placu, wyznaczenie miejsc parkingowych oraz zagospodarowanie terenów zielonych. Projekt 4. Budowa wielokondygnacyjnego parkingu podziemnego na placu Mikołaja Kopernika w Opolu wraz z zagospodarowaniem powierzchni placu Zadanie, realizowane w formule partnerstwa publiczno-prywatnego, składa się z dwóch etapów. Pierwszy obejmuje etap inwestycji (zaprojektowanie, budowę wielokondygnacyjnego parkingu podziemnego i zagospodarowanie placu), natomiast drugi etap obejmuje jego eksploatację – zarządzanie przez partnera umowy. Zadanie przewiduje nadanie placowi nowej reprezentacyjnej funkcji oraz przeniesienie dotychczasowej do podziemi (parking podziemny). Przedsięwzięcie ma na celu nadanie temu miejscu odpowiedniej rangi w architekturze miasta odpowiadającej zajmowanej lokalizacji oraz planowanej funkcjonalności. Realizacja przedsięwzięcia zapewni mieszkańcom i turystom dostęp do zrewitalizowanego placu Mikołaja Kopernika, jako miejsca spotkań i organizacji imprez masowych o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i rozrywkowym. Projekt 5. Uporządkowanie i zagospodarowanie skweru przy ul. Szczeszyńskiego Zadanie zakłada stworzenie miejsca wypoczynku, uporządkowanie i zagospodarowanie zaniedbanego skweru w sąsiedztwie Hospicjum. Zadanie dodatkowo obejmuje zagospodarowanie terenu za kościołem nad stawem. Projekt 6. Uporządkowanie i zagospodarowanie skweru przy Alei Przyjaźni Zadanie zakłada stworzenie miejsca wypoczynku i rekreacji, uporządkowanie i zagospodarowanie zaniedbanego skweru przy pętli autobusowej. Projekt 7. Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu przy ul. Łąkowej Zadanie zakłada stworzenie miejsca wypoczynku i rekreacji, uporządkowanie i zagospodarowanie zaniedbanego terenu na Przedmieściu Odrzańskim. Zadanie obejmuje urządzenia zabawowe, urządzenia siłowni, wyposażenie boisk, elementy małej architektury, ogrodzenie boiska, parking i drogę dojazdową oraz ścieżkę wewnętrzną. Projekt 8. Wzmocnienie potencjału przyrodniczego Wyspy Bolko Zadanie obejmuje nasadzenia odtwarzające krzewów i roślinności okrywowej. Dodatkowo zakłada nasadzenia roślinności wodnej i szuwarowej oraz reintrodukcję kotewki orzecha wodnego i salwinii pływającej.

Podmioty realizujące projekty	Miasto Opole (projekty 1-8) Partner prywatny: IGI Exclusive Sp. z o.o (projekt 4)	Szacunkowa wartość projektu	Projekt 1: 5,3 mln zł Projekt 2: 2,2 mln zł Projekt 3: 2 mln zł Projekt 4: 100 mln zł Projekt 5: 0,3 mln zł Projekt 6: 0,3 mln zł Projekt 7: 1,7 mln zł Projekt 8: 0,5 mln zł
Prognozowane rezultaty projektów	- poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej, - wzmocnienie funkcji reprezentacyjnej centrum miasta, - aktywizacja i integracja mieszkańców w różnych dziedzinach życia społeczno-kulturalnego		
Sposób pomiaru i oceny rezultatów projektu w odniesieniu do celów rewitalizacji	monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post		

Działanie nr 4			
Nazwa działania	Rewitalizacja przestrzeni przydworcowych		
Lokalizacja projektów	Przestrzeń przydworcowa (dworzec kolejowy Opole Wschodnie; dworzec kolejowy Opole Główne z przylegającym terenem dworca autobusowego)		
Zakres rzeczowy projektów	Działanie składa się z dwóch komplementarnych względem siebie projektów. Ich istotą jest poprawa zagospodarowania zdegradowanych przydworcowych przestrzeni publicznych, wzrost uprzywilejowania transportu publicznego oraz poprawa konkurencyjności miejskich środków transportu względem samochodów prywatnych. Działanie zakłada przywrócenie i nadanie nowych funkcji terenom zdegradowanym sprzyjających poprawie warunków życia mieszkańców. Komplementarnie do niniejszych projektów prowadzone będą działania w zakresie rewitalizacji przestrzeni przydworcowych stacji Opole Zachodnie oraz Opole Grotowice (oba położone poza obszarem rewitalizacji).		
	Projekt 1. Plac przydworcowy Opole Główne / dworzec autobusowy Zakres zadania obejmuje m.in. odnowę fizyczną obszaru przydworcowego zakładającą realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, uporządkowanie terenu i poprawę estetyki przestrzeni przydworcowej oraz budowę parkingów Park&Ride i Park&Bike.		
	Projekt 2. Plac przydworcowy Opole Wschodnie²⁰ Zakres zadania obejmuje m.in. odnowę fizyczną obszaru przydworcowego zakładającą realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, uporządkowanie terenu i poprawę estetyki przestrzeni przydworcowej, budowę centrum przesiadkowego dla mieszkańców oraz budowę parkingów Park&Ride i Park&Bike.		
Podmioty realizujące projekty	Miasto Opole	Szacunkowa wartość projektu ²¹	Projekt 1: do ustalenia Projekt 2: do ustalenia
Prognozowane rezultaty projektów	- poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej, - wzmocnienie funkcji reprezentacyjnej centrum miasta, - poprawa płynności ruchu z obszarów peryferyjnych miasta do jego centrum, - wzrost uprzywilejowania transportu publicznego, - poprawa konkurencyjności miejskich środków transportu,		
Sposób pomiaru i oceny rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji	monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post		

²⁰ Istotnym elementem uzupełniającym zadanie może być rewitalizacja samego dworca kolejowego Opole Wschodnie. Miasto nie jest właścicielem obiektu, a decyzja o inwestycji i jej finansowaniu jest uzależniona od zarządcy nieruchomości.

²¹ Wycena możliwa jest do określenia po przygotowaniu szczegółowej koncepcji rewitalizacji.

Działanie nr 5			
Nazwa działania	Rewitalizacja terenów przemysłowych		
Lokalizacja projektów	Opole, ulica Wapienna (projekt 1), ul. Marka z Imielnicy (projekt 2), ul. Ozimska, teren po fabryce samochodów osobowych (projekt 3)		
Zakres rzeczowy projektów	Głównym celem dwóch pierwszych projektów jest ukształtowanie terenów cennych przyrodniczo, spełniających funkcje rekreacyjne i wypoczynkowe, stworzenie miejsc spotkań, odpoczynku i atrakcyjnego spędzania wolnego czasu. Rewitalizacja terenów zdegradowanych poprawi estetykę miejsca i walory turystyczne. Istotnym elementem jest również konieczność zachowania funkcji i wartości przyrodniczych obu kamionek. Projekt trzeci obejmuje rewitalizację terenu po fabryce samochodów osobowych.		
	Projekt 1. Rewitalizacja terenu zdegradowanego obejmującego Kamionkę Piast Zadanie łączy w sobie działania inwestycyjne z działaniami społecznymi angażującymi mieszkańców w procesy decyzyjne. Teren kamionki zostanie uporządkowany (likwidacja dzikich wysypisk), a istniejąca zieleń poddana zabiegom pielęgnacyjnym. Zostaną wykonane nowe nasadzenia, tak, aby całość tworzyła ład i harmonię o charakterze parkowym. Proponuje się również budowę ścieżek edukacyjnych i przyrodniczych wykorzystujących naturalne ukształtowanie terenu i małej architektury. Ścieżki zostaną dostosowane do potrzeb spacerowiczów, biegaczy, rowerzystów oraz użytkowników rolek. Teren będzie spełniał również funkcje edukacyjne. Zostaną ponadto podjęte działania na rzecz ochrony roślin tj. zostaną stworzone odpowiednie warunki dla ich rozwoju oraz zmniejszone negatywne oddziaływania ludzi. Projekt planuje się realizować m.in. ze stowarzyszeniami, które już złożyły swoje pomysły na zagospodarowanie zdegradowanego terenu kamionki.		
	Projekt 2. Rewitalizacja terenu zdegradowanego obejmującego Kamionkę Bolko²² Zadanie zakłada poprawę stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej w szczególności północnej części kamionki Bolko. Projekt jest kontynuacją przeprowadzonej w ubiegłych latach rewitalizacji kąpieliska i terenów przyległych. Konsultacje społeczne wskazały na potrzebę powiększenia istniejącej plaży, która w okresie letnim cieszy się dużym powodzeniem. Dno kamionki wymaga oczyszczenia.		
	Projekt 3. Rewitalizacja terenu po fabryce samochodów osobowych Zadanie obejmuje rewitalizację terenu na potrzeby centrum usług publicznych.		
Podmioty realizujące projekty	Miasto Opole (1-3) we współpracy z organizacjami pozarządowymi (1-2)	Szacunkowa wartość projektu	Projekt 1: 2 mln zł Projekt 2: 2 mln zł Projekt 3: 53 mln zł
Prognozowane rezultaty projektów	- poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej, - aktywizacja mieszkańców w różnych dziedzinach życia społecznego, - poprawa jakości środowiska miejskiego, - adaptacja i wykorzystanie istniejących terenów zieleni, - aktywizacja i rozwój społeczności lokalnej		
Sposób pomiaru i oceny rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji	monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post		

²² Projekt możliwy do uwzględnienia, jako przedsięwzięcie Urzędu Miasta Opola. Jednak jego realizacja uzależniona jest od możliwości finansowych Miasta Opola, w tym potencjalnych, zewnętrznych źródeł finansowania.

Działanie nr 6			
Nazwa działania	Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego		
Lokalizacja projektu	Opole, obszar dawnego Zamku Górnego i jego okolic		
Zakres rzeczowy projektu	Głównym celem projektu jest rewitalizacja i szersze udostępnienie obiektów dziedzictwa kulturowego zlokalizowanych na obszarze wzgórza zamkowego w Opolu oraz poprawa oferty kulturalnej i turystycznej miasta. W ramach realizacji przedsięwzięcia zostaną przywrócone ich wartości użytkowe, poprawi się stan techniczny oraz zostanie umożliwione ich udostępnienie mieszkańcom i turystom. W wyniku realizacji inwestycji w przebudowanych pomieszczeniach powstanie miejsce na ekspozycję dziedzictwa kulturowego dotyczącego obszaru objętego projektem. Ponadto w ramach projektu zagospodarowany zostanie teren wokół Zamku Górnego z wyeksponowaniem dawnej fosy obronnej. Na całokształt projektu składają się m.in. następujące zadania: • przebudowa ze zmianą sposobu użytkowania bramy Zamku Górnego i Budynku Fizyki Zespołu Szkół Mechanicznych przy ul. Opolczyka, • zagospodarowanie terenu wzdłuż ul. Opolczyka na cele rekreacyjne, • remont schodów łączących Mały Rynek z Pl. Kopernika w Opolu, • remont placu dolnego przed schodami łączącymi Mały Rynek z Pl. Kopernika w Opolu, • naprawa elewacji Budynku Głównego i Budynku nr 2 Zespołu Szkół Mechanicznych w Opolu, • zakup wyposażenia. Wszystkie przewidziane w ramach projektu zadania w sposób kompleksowy zrewaloryzują obiekty dziedzictwa kulturowego na obszarze dawnego Zamku Górnego całkowicie odnawiając przestrzeń tego fragmentu historycznego centrum Opola. Obszar zyska nową wartość pod względem walorów estetycznych, stanie się bezpieczną, atrakcyjną i dobrze funkcjonującą przestrzenią publiczną umożliwiającą mieszkańcom wypoczynek przy jednoczesnym zapewnieniu rozrywek o charakterze kulturalnym.		
Podmioty realizujące projekt	Miasto Opole we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Szacunkowa wartość projektu	5,7 mln zł
Prognozowane rezultaty projektu	- poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej, - kształtowanie tożsamości historycznej mieszkańców, - przywrócenie funkcji kulturalnej zaniedbanym obiektom zabytkowego wzgórza zamkowego, - stymulacja rozwoju kulturalnego regionu (organizacja imprez, wystaw, stałych i czasowych ekspozycji).		
Sposób pomiaru i oceny rezultatów projektu w odniesieniu do celów rewitalizacji	monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post		

Działanie nr 7	
Nazwa działania	Rozwój usług społecznych
Lokalizacja projektów	Opole (projekt 1, 3, 4), śródmieście (projekt 2), ul. Jagiellonów (projekty 5-6)
Zakres rzeczowy projektów	Projekt 1. Wsparcie usług opiekuńczych w mieście Opolu Celem zadania jest rozwój usług opiekuńczych w Opolu, poszerzenie ich zakresu i podniesienie jakości w stosunku do dotychczas oferowanych, przede wszystkim w zakresie wsparcia dla osób niesamodzielnych. Zadanie ma na celu przede wszystkim rozwój usług opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi obejmujący m.in. następujące formy wsparcia: • usługi opiekuńcze, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, • rozwój działań umożliwiających osobom niesamodzielnym pozostanie w lokalnej społeczności, w tym działania wspierające - usługi dowożenia posiłków – jako element uzupełniający kompleksowy projekt dotyczący usług opiekuńczych Projekt 2. Utworzenie świetlicy – klubu dla młodzieży Celem zadania jest prowadzenie działalności na rzecz młodzieży - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i profilaktyka uzależnień. Zadanie obejmuje utworzenie świetlicy świadczącej usługi w zakresie: • profilaktyki uzależnień, • profilaktyki stosowania przemocy, • promowania aktywnych form wypoczynku, • tworzenia kół samopomocowych, • organizacji zajęć terapeutycznych dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem, przemocą, wykluczeniem społecznym – pomoc psychologiczna, • oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne z zakresu nabywania umiejętności społecznych, • zapobiegania w zakresie depresji i samobójstw, • promowania i wzmacniania postaw obywatelskich. Projekt 3. Rozwój opieki żłobkowo-przedszkolnej Celem zadania, w części dotyczącej opieki żłobkowej jest zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 i możliwości zatrudnienia/kontynuowania zatrudnienia osób sprawujących nad nimi opiekę. W odniesieniu do żłobków zakłada się utworzenie nowych miejsc opieki, pokrycie kosztów bieżącego funkcjonowania miejsc w żłobkach, a także zatrudnienie opiekunów dziennych. Zadania z zakresu opieki przedszkolnej dotyczą utworzenia w Opolu nowych miejsc wychowania przedszkolnego oraz rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o zajęcia dodatkowe. Projekt 4. Kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie Podejmowanie działań w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania procesom depopulacyjnym jest ważne w kontekście niwelowania negatywnych skutków tych procesów. Jednym z ważniejszych jest stałe udoskonalanie systemu edukacji szkolnictwa zawodowego odpowiadającego na potrzeby gospodarki i rynku pracy. Szczególnie na zdiagnozowane potrzeby placówek szkolnictwa zawodowego osiągających słabsze wyniki. Projekt przyczyni się do wzmocnienia tych szkół, dostosowaniu ich oferty kształcenia do wymogów rynku pracy, a przede wszystkim wzmocni wiedzę i kompetencje uczniów z tych placówek. Projekt 5. Utworzenie Centrum Aktywności i Rehabilitacji Dzieci z Trisomią 21 Projekt obejmuje przebudowę, remont i wyposażenie budynku przy ul. Jagiellonów 53 celem utworzenia Centrum Aktywności i Rehabilitacji dzieci z Trisomią 21. W powstałym Centrum w ramach realizowanego projektu zostaną przygotowane sale terapeutyczne, rehabilitacyjna, pokój zajęć integracyjnych, kuchnia, pokój zabaw terapeutycznych – gdzie będą odbywały się zajęcia rehabilitacyjne, terapeutyczne indywidualne i grupowe dzieci z Trisomią 21. W ramach kompleksowej rehabilitacji prowadzone będą terapie logopedyczna, pedagogiczna, psychologiczna, muzykoterapia, rehabilitacji ruchowej, dogoterapia, warsztaty fotograficzne, rytmika, nauka obsługi komputera i inne. Stworzenie Centrum jest niezwykle potrzebne zarówno dla małych dzieci jak i dorosłych z Trisomią 21, gdzie poza kompleksową rehabilitacją duże znaczenie ma rehabilitacja społeczna. Na zagospodarowanym terenie znajdzie się podjazd dla osób z niepełnosprawnością i wózków dziecięcych, plac zabaw dla dzieci, zabawki terapeutyczne oraz prosty sprzęt rehabilitacyjny do prowadzenia rehabilitacji i ćwiczeń na świeżym powietrzu. Wszystkie te w/w działania- sale dydaktyczne i terapeutyczne, prowadzone

	zajęcia i rehabilitacja, działania integracyjne - wydatnie przyczynią się do poprawy życia osób z Trisomią 21, ich aktywizacji i zmniejszenia ryzyka wykluczenia społecznego. Projekt 6. Integracja społeczna na obszarze Nowej Wsi Królewskiej²³ Zadanie stanowi zróżnicowaną paletę działań w obszarze włączenia społecznego. Zadanie obejmuje: modernizację filii Miejskiej Bibliotek Publicznej przy ul. Jagiellonów, modernizację oświetlenia, boiska przy zespole szkół przy ul. Natkowskiej.		
Podmioty realizujące projekty	- Miasto Opole we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz organizacjami zajmującymi się działaniami na rzecz rodziny, pomocą rodzinie i profilaktyką uzależnień (projekt 1-4, 6), - TRISO – Opolskie Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dzieci z Trisomią 21 (projekt 5)	Szacunkowa wartość projektu	Projekt 1: 1,6 mln zł Projekt 2: 2,1 mln zł Projekt 3: 8 mln zł Projekt 4: 7 mln zł Projekt 5: 2,4 mln zł Projekt 6: do ustalenia na etapie wdrażania
Prognozowane rezultaty projektów	- rozwój usług społecznych, zwiększenie dostępności i jakości usług publicznych, - rozwój działań z zakresu integracji i włączenia społecznego, - integracja społeczna dzieci i młodzieży z Trisomią 21,		
Sposób pomiaru i oceny rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji	monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post		

²³ Projekt możliwy do uwzględnienia, jako przedsięwzięcie Urzędu Miasta Opola. Jednak jego realizacja uzależniona jest od możliwości finansowych Miasta Opola, w tym potencjalnych, zewnętrznych źródeł finansowania.

Działanie nr 8	
Nazwa działania	Rozwój infrastruktury społecznej
Lokalizacja projektów	Opole, ul. Strzelców Bytomskich 2 (projekt 1), ul. Kominka 6 (projekt 2), ul. Sempołowskiej 2 (projekt 3), kampus przy ul. Luboszyckiej (projekt 4), ul. Katowicka 48 (projekt 5), ul. Korfańskiego 2 (projekt 6), ul. Krakowska 44 (projekt 7)
Zakres rzeczowy projektów	Projekt 1. Rewitalizacja budynku Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego Budynek Biblioteki Głównej stanowi obiekt użyteczności publicznej. Charakteryzuje się wysokim stopniem degradacji. Znajduje się w bardzo złym stanie technicznym, wymaga remontu i modernizacji. Zakres rzeczowy projektu obejmuje rewitalizację budynku: • przebudowę ścian zewnętrznych, • docieplenie dachu, docieplenia styropianem ścian zewnętrznych budynku wraz z wykonaniem kolorystyki, wymianę stolarki okiennej, • przebudowę instalacji c.o. + automatyki i regulacji wężła ciepłego + pompa ciepła powietrze-woda wraz z systemem zarządzania energią, • wymianę istniejącej wentylacji mechanicznej, • wydzielenie stref p.poż.
	Projekt 2. Rewitalizacja budynku Uniwersytetu Opolskiego przy ul. Kominka 6 Zakres rzeczowy projektu obejmuje rewitalizację budynku dydaktyczno- naukowego: • przebudowę części istniejących stropów drewnianych, • przebudowę instalacji elektrycznych, teletechnicznych oraz instalacji sanitarnych, • remont oraz częściową przebudowę istniejących pomieszczeń, • przebudowę komunikacji wewnętrznej, • wydzielenie stref p.poż.
	Projekt 3. Przebudowa, remont i adaptacja zdegradowanego budynku zabytkowego wraz z terenem przyległym na cele siedziby Instytutu Integralnego Rozwoju Lokalnego w Opolu przy ul. Sempołowskiej 2 Zakres rzeczowy projektu obejmuje następujące elementy: wymiana konstrukcji dachu, stropów, ścian działowych, klatek schodowych, stolarki okiennej i drzwiowej, elewacji, instalacji wewnętrznych, zainstalowanie windy i dostosowanie budynku dla osób z niepełnosprawnością, oraz wyposażenie wewnątrz i zagospodarowanie przyległego terenu.
	Projekt 4. Rewitalizacja obiektów Wydziału Ekonomii i Zarządzania w III Kampusie Politechniki Opolskiej przy ulicy Luboszyckiej w Opolu W ramach przedmiotowej inwestycji planuje się rewitalizację przestrzeni miejskiej w obrębie III Kampusu Politechniki Opolskiej przy ul. Luboszyckiej w Opolu. Kampus ten jest obecnie siedzibą Wydziału Ekonomii i Zarządzania, a najważniejsze obiekty Wydziału to budynek główny przy ul. Luboszyckiej 7 oraz budynek „Eden” przy ul. Luboszyckiej 3. Planowany jest następujący zakres prac: • docieplenie ścian zewnętrznych, • modernizacja elementów zagospodarowania terenu, • wymiana więźby dachowej wraz z pokryciem i izolacją termiczną, • modernizacja i rozbudowa instalacji c.o. w tym zastosowanie OZE, • przystosowanie poddasza do funkcji dydaktycznej, • adaptacja przyziemia do aktualnych potrzeb wydziałowych, • dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przedsięwzięcie jest możliwe do realizacji etapami.
	Projekt 5. Rewitalizacja przestrzeni miejskiej w obrębie budynku głównego Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Opolskiej W ramach przedmiotowej inwestycji planuje się rewitalizację budynku głównego Wydziału Budownictwa i Architektury w tym jego przebudowę i termomodernizację. W ramach rewitalizacji przestrzeni śródmiejskiej w obrębie budynku WBiA planowany jest następujący zakres prac: • odnowienie i docieplenie elewacji, • wymiana więźby dachowej wraz z pokryciem i izolacją termiczną, • modernizacja i rozbudowa instalacji c.o. w tym zastosowanie OZE w postaci pompy ciepła, • adaptacja poddasza na pomieszczenia dydaktyczne, • przystosowanie obiektu dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Projekt 6. Rewitalizacja Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu w celu wzmocnienia formuły dostępności instytucji dla mieszkańców i turystów, w tym osób niepełnosprawnych oraz poprawy estetyki miasta Na projekt składają się kompleksowe działania ukierunkowane na poprawę dostępności i jakości usług publicznych, podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców i turystów, niwelowanie negatywnych zjawisk społecznych, poprawę stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej oraz spójności architektonicznej centralnej części miasta. Komenda Wojewódzka Policji w Opolu to prawie stuletni budynek, ulokowany w samym sercu miasta, zaledwie kilka kroków od dworca. W wyniku realizacji projektu możliwa będzie poprawa estetyki najbardziej reprezentacyjnej części miasta, a także poprawa stanu infrastruktury użytkowej KWP i KMP Opole – instytucji pełniących istotną rolę na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców miasta, lokalnych przedsiębiorców, instytucji oraz turystów. Dzięki realizacji projektu możliwe będzie efektywne prowadzenie pracy prewencyjnej i wdrażanie projektów komplementarnych w ramach szkoleń i akcji skierowanych do mieszkańców. Projekt służy stworzeniu nowoczesnej infrastruktury przystosowanej do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym montaż windy. W chwili obecnej obsługa niepełnosprawnych petentów odbywa się, ze względu na bariery architektoniczne, wyłącznie na poziomie „0” Komendy Miejskiej Policji w Opolu. Dzięki zastosowaniu udogodnień technicznych możliwe będzie również zatrudnienie w KMP i KWP osób z niepełnosprawnościami ruchowymi. Policjanci KWP i KMP w codziennej pracy prowadzą działania prewencyjne i szkolenia dla dzieci, młodzieży, a także osób dorosłych ze środowisk zagrożonych patologiami społecznymi, w tym alkoholizmem, narkomania i zjawiskiem przemocy domowej. Rewitalizacja obszaru KWP i KMP Opole przyczyni się do poszerzenia grona odbiorców działań profilaktycznych, ułatwi dostęp do obiektu petentom i pracownikom oraz usprawni pracę funkcjonariuszy i pracowników.			
Projekt 7. Poprawa stanu technicznego budynku przychodni SP ZOZ MSWiA przy ul. Krakowskiej 44 Na projekt składa się renowacja elewacji budynku przychodni wraz z termomodernizacją, zagospodarowanie terenów zielonych przy budynku przychodni, renowacja klatek schodowych wraz z metaloplastyką.			
Podmioty realizujące projekty	- Uniwersytet Opolski (projekt 1,2) - Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego. Wydział Zamiejscowy w Opolu (projekt 3) - Politechnika Opolska (projekt 4,5) - Komenda Wojewódzka Policji w Opolu (projekt 6) - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Opolu (projekt 7)	Szacunkowa wartość projektu	Projekt 1: 3,2 mln zł Projekt 2: 3,0 mln zł Projekt 3: 5,0 mln zł Projekt 4: 14,0 mln zł Projekt 5: 4,5 mln zł Projekt 6: 13 mln zł Projekt 7: 2,7 mln zł
Prognozowane rezultaty projektów	- poprawa stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznej, - rozwój edukacji, kultury, sztuki i nauki, - poprawa warunków kształcenia i warunków nauczania, - rozwój inicjatyw społeczno-gospodarczych, w tym na rzecz przedsiębiorczość lokalnej, - poprawa stanu technicznego oraz efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, - podniesienie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego.		
Sposób pomiaru i oceny rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji	monitoring bieżący, okresowy lub roczny raport z monitoringu, ewaluacja ex post		

7.2. PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE

Poza szczegółowo opisanymi powyżej podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, na obszarze rewitalizacji, planowana jest także realizacja innych projektów, które będą wpisywać się w cele i kierunki działań *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku*, a tym samym służyć eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk i procesów w różnych sferach (w tym przede wszystkim w sferze społecznej). Działania te mogą uzupełniać lub podtrzymywać efekty przedsięwzięć prowadzonych na obszarze rewitalizacji. Wśród nich wyróżnia się przedsięwzięcia pozaobszarowe, które prowadzone są poza obszarem rewitalizacji, przedsięwzięcia systemowe, dotyczące całego miasta, w tym również obszaru rewitalizacji oraz przedsięwzięcia niepewne, dla których brak jest pewności co do stuprocentowego zrealizowania danego przedsięwzięcia. W związku z powyższym na obszarze będą wdrażane także projekty uzupełniające oraz komplementarne do podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ukierunkowane w szczególności na:

- przeciwdziałanie ubóstwu oraz procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej,
- przeciwdziałanie bezrobociu, rozwój przedsiębiorczości i aktywizację zawodową mieszkańców,
- przeciwdziałanie przestępczości oraz poprawę poziomu bezpieczeństwa publicznego,
- integrację i aktywizację mieszkańców oraz zwiększenie ich partycypacji w życiu publicznym,
- rozwój (tj. rozbudowę i modernizację) istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej,
- poprawę poziomu dostępności oraz jakości różnego rodzaju usług publicznych (społecznych),
- tworzenie odpowiednich warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej,
- tworzenie odpowiednich warunków dla funkcjonowania i działalności organizacji społecznych,
- poprawę stanu zagospodarowania i jakości przestrzeni publicznych i półpublicznych oraz rozwój nowych przestrzeni publicznych służących zaspokajaniu różnych potrzeb społeczności lokalnej,
- rewitalizację ulic Śródmieścia łączących główne przestrzenie publiczne,
- poprawę poziomu obsługi komunikacyjnej obszaru rewitalizacji (w tym rozwój alternatywnych względem motoryzacji indywidualnej form mobilności miejskiej),
- ochronę obiektów zabytkowych oraz ich udostępnianie na cele społeczne i gospodarcze,
- ochronę środowiska naturalnego (przede wszystkim zaś powietrza atmosferycznego),
- poprawę stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej oraz zasobów mieszkaniowych,
- rozwój budownictwa mieszkaniowego (w tym również mieszkań socjalnych i chronionych),
- poprawę efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej i zasobów mieszkaniowych.

8. SYSTEM ZARZĄDZANIA I REALIZACJI PROGRAMU

System zarządzania Programem obejmuje jego przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie oraz ewentualną aktualizację. Przygotowanie odpowiedniego systemu zarządzania skutkuje bardziej efektywnym wyprowadzeniem obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Określone zasady wdrażania Programu, a także prowadzenie stałego monitoringu, zapewnia kompleksowe ujęcie potrzeb rewitalizacyjnych miasta. Istotnym aspektem jest również zapewnienie mechanizmów komplementarności, w wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowych. Dla osiągnięcia zamierzonych celów rewitalizacji w wymiarze społecznym, stosuje się mechanizmy partycypacji, włączając w Program mieszkańców.

8.1. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA JAKO ISTOTNY ELEMENT ZARZĄDZANIA I REALIZACJI PROGRAMU

Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów w działania związane z odnową miasta są istotne na wszystkich etapach procesu rewitalizacji. Podejście partycypacyjne jest korzystne dla wszystkich uczestników procesu, gdyż zarówno wzmacnia więzi lokalne wśród interesariuszy, a także pozwala na dokładne i wnikliwe przeanalizowanie problemów z jakimi boryka się dana jednostka terytorialna. Do interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych procesu rewitalizacji na terenie Opola zalicza się m.in.: mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji, pozostałych mieszkańców oraz użytkowników miasta, organizacje pozarządowe prowadzące działalność na obszarze rewitalizacji, podmioty gospodarcze prowadzące działalność na obszarze objętym odnową przestrzeni, właścicieli i zarządców nieruchomości na obszarze rewitalizacji oraz wydziały Urzędu Miasta Opola oraz miejskie jednostki organizacyjne.

Interesariusze stanowią podmiot działań rozwojowych, w tym rewitalizacyjnych, dlatego ich *aktywna partycypacja jest tak bardzo istotnym elementem procesu rewitalizacji*. Priorytetowym zadaniem było i jest uwzględnienie potrzeb interesariuszy zwłaszcza z obszaru objętego rewitalizacją. Należy jednak mieć na uwadze, że właściwe wytyczne wskazują, że obszar ten nie może przekraczać 20% powierzchni miasta i nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% jego mieszkańców.

Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji nie ograniczają się wyłącznie do etapów związanych z opracowaniem Programu. Trwać będą także na etapie jego wdrażania i monitorowania.

8.2. PRZYGOTOWANIE PROGRAMU

Dokument został przygotowany przez zespół pracowników Instytutu Rozwoju Miast w Krakowie, we współpracy z kadrą Urzędu Miasta Opola. W trakcie opracowywania dokumentu wsparcia eksperckiego udzielali prof. dr hab. Krystian Heffner oraz prof. dr hab. Janusz Słodczyk. W ramach prac, celem wzmocnienia zaangażowania mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji, *wykorzystano zróżnicowane mechanizmy, formy partycypacji społecznej*. Mechanizmy te wykorzystano, zarówno na etapie diagnozowania oraz programowania. Jednocześnie w ramach systemu realizacji Programu przewiduje się udział interesariuszy na etapie wdrażania oraz monitorowania jego realizacji.

Celem zaangażowania jak największej liczby mieszkańców w proces przygotowania dokumentu zastosowano zróżnicowaną paletę mechanizmów. Informacja o trwającym procesie konsultacji społecznych ukazała się m.in. w prasie, radiu, telewizji, na stronie internetowej, a także w mediach społecznościowych.

8.2.1. ETAP INICJUJĄCY PROCES REWITALIZACJI

Etap inicjujący proces rewitalizacji sprowadzał się do poinformowania jak największego grona odbiorców na temat zagadnień dotyczących problematyki odnowy przestrzeni miejskiej. Uczestnicy procesu w sposób jasny i zrozumiały zapoznali się z celami i głównymi założeniami projektu dokumentu. W ramach tego etapu zastosowano różnorodne formy przekazywania informacji (aktywnie działająca strona internetowa, ogłoszenia w prasie lokalnej, audycje w radiu i telewizji), a także zaangażowano Opolan w proces tworzenia samego dokumentu (dyskusja publiczna dotycząca rewitalizacji ulicy Krakowskiej, konferencja inauguracyjna).

Spotkanie dotyczące rewitalizacji ul. Krakowskiej

W ramach fazy inicjującej proces rewitalizacji, 14 września 2016 roku w opolskim ratuszu, zostało zorganizowane spotkanie o charakterze konsultacyjnym dotyczące rewitalizacji ulicy Krakowskiej wraz z sąsiadującymi kwartałami mieszkalno-usługowymi. W spotkaniu uczestniczyło ponad 60 osób, w tym: mieszkańcy, właściciele oraz zarządcy nieruchomości, pracownicy poszczególnych wydziałów Urzędu Miasta Opola, przedstawiciele władz lokalnych, a także środowisk społecznych. Celem spotkania było poinformowanie jak największego grona odbiorców na temat zagadnień dotyczących problematyki

rewitalizacji, a także próba wskazania istotnych działań rewitalizacyjnych związanych z poprawą atrakcyjności funkcjonalnej i użytkowej ulicy Krakowskiej wraz z przyległymi kwartałami. Zainteresowani tematem Opolanie proponowali przedsięwzięcia mające na celu podniesienie walorów społecznych, gospodarczych i estetycznych głównego traktu komunikacyjnego miasta, m.in.: usprawnienie rozwiązań komunikacyjnych, wyznaczenie nowych miejsc parkingowych dla mieszkańców, iluminację kwartałów mieszkalno-usługowych, zmianę układu komunikacji wewnętrznej (ciągi piesze i rowerowe), czy poprawę bezpieczeństwa wskazanego obszaru. Merytoryczna dyskusja pozwoliła na zapoznanie się z zamierzeniami i oczekiwaniami interesariuszy.

źródło: NTO

Konferencja inauguracyjna

Konsultacje społeczne projektu *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 r.* rozpoczęto w dniu 21 września 2016 r. konferencją inaugurującą w budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Opolu. W spotkaniu uczestniczyło ponad 50 osób, będących przedstawicielami różnych środowisk społeczno-gospodarczych miasta (radni, przewodniczący rad dzielnic, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, samorządy gospodarcze, instytucje rynku pracy, polityki społecznej i kultury). Spotkanie prowadzono według ustalonego scenariusza: sesja wykładowa oraz panel dyskusyjny.

8.2.2. ETAP USTALANIA ZAKRESU REWITALIZACJI

Faza ustalania zakresu rewitalizacji obejmowała poznanie potrzeb i oczekiwań różnorodnych podmiotów zaangażowanych w proces odnowy przestrzeni Opola. Przeprowadzone konsultacje społeczne projektu dokumentu uwzględniały następujące formy partycypacyjne: spotkania konsultacyjne, warsztaty strategiczne, a także wywiady. W czasie trwania konsultacji zorganizowano dwa spotkania konsultacyjne połączone z warsztatami strategicznymi na podobszarach: Śródmieście

i część Zaodrza wraz z Pasieką oraz w Nowej Wsi Królewskiej. Przeprowadzono również wywiady telefoniczne z przedstawicielami instytucji publicznych. Interesariusze zaangażowani w proces tworzenia Programu rewitalizacji mogli zgłaszać uwagi oraz propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych do projektu ww. dokumentu, w formie papierowej i elektronicznej.

Zainteresowani uczestnictwem w konsultacjach społecznych Opolanie zostali odpowiednio poinformowani o organizowanych spotkaniach, warsztatach, a także możliwości składania uwag i fiszek projektowych, poprzez stronę internetową Urzędu Miasta, media lokalne, media społecznościowe, czy przygotowane plakaty informacyjne.

Konsultacje społeczne – Śródmieście i część Zaodrza wraz z Pasieką

Spotkanie konsultacyjne połączone z warsztatem strategicznym odbyło się 29 września 2016 r. w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Opolu. Spotkanie dotyczyło wyznaczonych podobszarów rewitalizacji: Śródmieścia i części Zaodrza wraz z Pasieką. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, środowiska naukowego, osoby bezpośrednio pracujące nad projektem dokumentu, a także interesariusze związani z podobszarem rewitalizacji – m.in. mieszkańcy i przedstawiciele środowisk lokalnych.

Konsultacje przeprowadzono według ustalonego harmonogramu: prezentacja multimedialna, dyskusja oraz warsztaty strategiczne. Pierwszą część spotkania stanowiła prezentacja multimedialna szczegółowo opisująca podstawowe założenia programu rewitalizacji Opola, etapy oraz procedurę wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji, a także aspekty prawne procesu odnowy przestrzeni miasta. Kolejno, zaprezentowano wyznaczone podobszary rewitalizacji na terenie Opola tj. Śródmieście, część Zaodrza wraz z Pasieką, następnie przedstawiono proponowane przez Urząd Miasta Opola przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz sposób zgłaszania własnych działań na ww. podobszarach. Wygłoszona prelekcja stanowiła podstawę do dyskusji pomiędzy autorami projektu dokumentu a zebranymi interesariuszami.

W ramach części warsztatowej uczestnicy spotkania wskazali wybrane problemy i potencjały podobszaru rewitalizacji oraz kierunki proponowanych działań. Jako problemy wskazano m.in.: zanieczyszczenie powietrza i depopulację, do potencjałów zaliczono: lokalizację obszaru, dużą liczbę budynków komunalnych do użytku publicznego, zielone skwery i parki oraz miejsca rekreacji. Zaproponowano następujące kierunki działań: zwiększenie liczby stacji monitoringu stanu i jakości powietrza, aktywizację osób starszych, wprowadzenie nowych usług społecznych, aktywizację zawodową osób młodych. Miasto wspólnie z zaangażowanymi podmiotami powinno zmierzyć się z proponowanymi kierunkami działań tak, aby z sukcesem przeciwdziałać degradacji.

Konsultacje społeczne – Nowa Wieś Królewska

Kolejne spotkanie mające charakter konsultacyjno-warsztatowy, dotyczące podobszaru rewitalizacji – Nowa Wieś Królewska, odbyło się 3 października 2016 r. w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2 w Opolu. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, środowiska naukowego, osoby bezpośrednio pracujące nad projektem dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji, a także

interesariusze związani z podobszarem rewitalizacji Nowa Wieś Królewska – mieszkańcy, przedstawiciele Rady Dzielnicy oraz środowisk lokalnych.

Scenariusz realizacji spotkania konsultacyjno-warsztatowego obejmował: prezentację multimedialną, dyskusję oraz panel praktyczny. Początkowo interesariusze zostali zapoznani z priorytetowymi założeniami i celami konsultowanego dokumentu, by kolejno porozmawiać o działaniach rewitalizacyjnych dotyczących zagospodarowania obszaru Nowej Wsi Królewskiej.

Podczas panelu praktycznego mieszkańcy Nowej Wsi Królewskiej wskazali potencjały w następujących obszarach: kulturalnym (aktywnie działający MDK, Biblioteka Publiczna, Rada Dzielnicy), społecznym (spójność lokalna, znaczna liczba inicjatyw oddolnych) oraz przestrzennym (miejsca rekreacji – kąpielisko Bolko). Pomimo to wskazano na problemy, zdaniem mieszkańców charakterystyczne również dla innych obszarów miasta, które prowadzą do degradacji analizowanego podobszaru. Zgodnie z wypowiedziami interesariuszy, do podstawowych problemów podobszaru Nowej Wsi Królewskiej zalicza się: zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej (boisko sportowe, budynki komunalne), niedogodne rozwiązania funkcjonalno-przestrzenne dotyczące układu komunikacyjnego (ul. Jagiellonów, ul. Pandzy), a także brak miejsc sprzyjających integracji społeczności lokalnej. Wypracowane kierunki działań odpowiadają na potrzeby mieszkańców podobszaru rewitalizacji, należą do nich: wzmocnienie integracji wewnątrzpokoleniowej i międzypokoleniowej, a także stworzenie atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni osiedlowej.

Uzupełnienie wiedzy na temat problemów, potencjału i kierunków działań wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, stanowiły przeprowadzone wywiady telefoniczne z przedstawicielami różnorodnych środowisk społeczności lokalnej. Respondenci zgodnie uważali, że miastu potrzebny jest program ożywienia społeczno-gospodarczego, realizowany w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku*. Do podobszarów najbardziej kryzysowych, wskazanych przez interesariuszy, należą kolejno: Nowa Wieś Królewska i Śródmieście. Według badanych, powyższe podobszary cechują się głównie natężeniem problemów społecznych tj. zjawiska patologiczne – alkoholizm, przestępczość; czy niska aktywność społeczna i gospodarcza mieszkańców. Dodatkowo, walory wymienionych podobszarów obniżane są poprzez widoczne zanieczyszczenia środowiska naturalnego (zdegradowana zieleń miejska), niedogodne rozwiązania przestrzenno-funkcjonalne (brak ścieżek rowerowych, uciążliwy ruch samochodowy w centrum, brak miejsc parkingowych i integracji społeczności lokalnej). Według respondentów, największy nacisk powinien zostać położony na aktywizację społeczności lokalnej i prowadzenie szeregu akcji informacyjnych dotyczących przeciwdziałania zjawiskom patologii, ograniczenie ruchu drogowego w centrum, a także ożywienie społeczno-gospodarcze Śródmieścia, poprzez nadanie nowych funkcji ulicy Krakowskiej.

Zgłaszanie uwag i propozycji projektowych

Konsultacje społeczne projektu dokumentu trwały od 21 września do 14 października 2016 r.²⁴ Dodatkowo, jeszcze przed rozpoczęciem procesu konsultacji społecznych, podejmowane były działania

²⁴ Wstępnie konsultacje zaplanowano w terminie od 21 września do 5 października 2016 r., jednak wielu uczestników konsultacji wnioskowało o przedłużenie tego terminu.

mające na celu włączenie mieszkańców w prace nad przygotowaniem dokumentu (spotkania, audycje telewizyjne). Mając na względzie dotarcie do jak najszerszego grona odbiorców informacje o konsultacjach upowszechniono w prasie (ogłoszenie, artykuł informacyjny), radiu (audycje radiowe), telewizji (materiał programowy, audycja, spoty) oraz podczas spotkań z mieszkańcami i innymi interesariuszami rewitalizacji. Konsultacje społeczne poprzedzały działania informacyjno-partycypacyjne. Konsultacje społeczne skierowane były do szerokiego grona odbiorców. W tym celu materiały konsultacyjne tj. projekt dokumentu Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku wraz z aneksem metodologicznym i załącznikami graficznymi zostały udostępnione na stronie internetowej Urzędu Miasta Opola.

8.2.3. INFORMACJA O PROCEDURZE STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU

Miasto Opole przystępując do prac związanych z przygotowaniem Programu wystąpiło do właściwych organów, o których mowa w art. 57 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* z wnioskiem o opinię oraz ewentualne uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w Prognozie oddziaływania na środowisko. Pisma skierowano do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu oraz Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Opolu stwierdziła brak przesłanek do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Programu. Jednocześnie wskazano, że planowane w ramach rewitalizacji przedsięwzięcia dot. prac remontowych mogą dotyczyć potencjalnych miejsc występowania nietoperzy oraz miejsc gniazdowania ptaków dlatego wniesiono o zamieszczenie w przedmiotowym programie informacji o rozwiązaniach mających na celu zapobieganie łamaniu zakazów dotyczących chronionych gatunków zwierząt, o których mowa w §6 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (DZ.U. z 2014 r., poz. 1348). Przedmiotowe rozwiązania uwzględniają stanowisko Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu w sprawie ochrony siedlisk ptaków i nietoperzy na obiektach budowlanych. Stwierdzono również, że jedno z zadań było już przedmiotem postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym nie ma potrzeby powielania oceny oddziaływania na środowisko. Pozostałe zadania wymienione w projektowanym dokumencie, nie wyznaczają ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a realizacja tych zadań nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko oraz zagrożeń dla zdrowia ludzi.

Również Opolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny zaopiniował pozytywnie odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Stwierdzono, że realizacja zadań nie spowoduje zagrożeń dla zdrowia ludzi lub środowiska.

8.3. WDRAŻANIE PROGRAMU

Wdrażanie Programu obejmuje *współdziałanie różnych podmiotów sfery społeczno-gospodarczej*, zarówno Miasta Opola jak i innych jednostek. W niektórych przypadkach wymaga współpracy niezależnych od siebie podmiotów. Takie działanie zapewnia spójność i umożliwia wzajemne uzupełnianie się procedur, spełniając jednocześnie wymóg komplementarności w zakresie proceduralno-instytucjonalnym. Istotną kwestią jest *współpraca pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi*. Dopuszcza się możliwość realizacji wybranych przedsięwzięć w formie partnerstwa publiczno-prywatnego. Koordynatorem realizacji Programu jest Urząd Miasta Opola.

Najważniejszym elementem tego etapu jest **skuteczna** realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez poszczególnych interesariuszy procesu. Ujęcie zadań inwestycyjnych w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Opola do 2023 roku* umożliwia rozpoczęcie starań o pozyskanie środków finansowych, pochodzących głównie ze środków zewnętrznych.

Podmioty zgłaszające przedsięwzięcia mają prawo do samodzielnego decydowania o wdrażaniu i finansowaniu inwestycji. Ujęcie projektu na liście planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie jest równoznaczne z gwarancją zapewnienia finansowania lub współfinansowania zadania. Beneficjenci zobligowani są do opracowania szczegółowej koncepcji oraz dokumentacji technicznej zadania, a kolejno realizacji i rozliczenia projektu. Beneficjenci ubiegający się o pozyskanie środków unijnych w ramach RPO Województwa Opolskiego (działanie 10.2), zobowiązani są do potwierdzenia zgodności projektu z celami wyznaczonymi w LPR oraz do dopełnienia wszelkich formalności zgodnych z wytycznymi jednostki zarządzającej RPO WO.

Etap wdrożeniowy Programu odpowiada jego faktycznej realizacji. **W tym kontekście bardzo istotna jest szeroka partycypacja społeczna.** W tym celu, w zależności od potrzeb, organizowane mogą być spotkania konsultacyjne, na których omawiane będą bieżące działania rewitalizacyjne, a także rozwiązywane będą zaistniałe problemy czy konflikty. Istotne jest wspieranie inicjatyw oddolnych, przygotowanych w ramach działalności społeczności lokalnej. Szczególnie ważne jest stałe informowanie uczestników procesu o zrealizowanych dotychczas działaniach rewitalizacyjnych. Wykorzystanie różnych kanałów informacji wpłynie na lepszy odbiór całości procesu. Działania informacyjne i edukacyjne na etapie realizacji procesu rewitalizacji, podobnie jak we wcześniejszych etapach, dotyczyć będą istoty, celów oraz zasad prowadzenia rewitalizacji.

Planowane w ramach rewitalizacji przedsięwzięcia dot. prac remontowych mogą dotyczyć potencjalnych miejsc występowania nietoperzy oraz miejsc gniazdowania ptaków. Dlatego też **istotne jest stosowanie rozwiązań mających na celu zapobieganie łamaniu zakazów dotyczących chronionych gatunków zwierząt**, o których mowa w §6 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. W ramach prac związanych z modernizacją, termomodernizacją budynków użyteczności publicznej oraz termomodernizacją budynków komunalnych, należy uwzględnić działania mające na celu zminimalizowanie negatywnego oddziaływania na ptaki i nietoperze. W związku z powyższym należy:

- ocieplanie budynków oraz poddaszy i stropodachów prowadzić poza okresem lęgowym ptaków, tj. poza miesiącami od marca do końca sierpnia. Jeśli zachowanie powyższego terminu nie będzie możliwe, należy przed rozpoczęciem prac przeprowadzić rozpoznanie z udziałem ornitologa i chiropterologa, czy w rejonie prowadzenia prac oraz w strefie ich bezpośredniego oddziaływania, znajdują się schronienia dzienne nietoperzy lub czy gniazdują gatunki ptaków chronionych na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 października 2011 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. z 2014, poz. 1348). W przypadku stwierdzenia występowania ww. zwierząt lub świeżych śladów ich bytności ekspert powinien wskazać dokładne miejsca ich przebywania tak, aby przed okresem lęgowym tych gatunków można było zamknąć nisze, szczeliny i dostępy do stropodachu wykorzystywane przez te zwierzęta,
- w przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków zwierząt, przed przystąpieniem do prac, konieczne jest uzyskanie zezwolenia na odstępstwa od zakazów obowiązujących w stosunku do nich (§ 6 ww. rozporządzenia) wydanego przez właściwy organ ochrony środowiska, wskazany w art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015, poz. 1651 ze zm.). W zależności od statusu ochrony (ściśła bądź częściowa) oraz od czynności zabronionych w stosunku do danego gatunku, będzie nim Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska lub Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska. Uzyskanie zezwolenia nie jest wymagane jedynie w przypadku usuwania, w okresie od dnia 16 października do końca lutego, gniazd ptasich z obiektów budowlanych i terenów zieleni, jeżeli wynika to ze względów bezpieczeństwa lub sanitarnych,
- po przeprowadzeniu prac remontowych, w miarę możliwości, umożliwić nietoperzom dalsze schronienie w czasie dnia, a ptakom dalsze gniazdowanie w obiektach budowlanych. Jeżeli nie będzie to możliwe, poprzez wykorzystanie naturalnych szpar i szczelin, należy dążyć do

zapewnienia na remontowanym budynku lub w jego rejonie odpowiednich siedlisk zastępczych (np. budek lęgowych), aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu danych gatunków. Charakter zastosowanych siedlisk zastępczych, ich lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny być, po uprzedniej konsultacji z ornitologiem lub chiropterologiem, dobrane odpowiednio do preferencji gatunków, które występowały tam wcześniej.

8.4. MONITOROWANIE I EWALUACJA PROGRAMU

Etap ten polegać będzie na prowadzeniu stałego monitoringu Programu i jego ewaluacji. Monitoring stanowi integralną część zarządzania Programem. Definiowany jest on jako proces systematycznego zbierania oraz analizowania informacji, czego wynikiem jest podejmowanie decyzji adekwatnych do potrzeb i zmieniającej się rzeczywistości społeczno-gospodarczej. Instrumentem wspierającym monitoring jest ewaluacja, czyli ocena i pomiar efektywności Programu.

System monitorowania realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenie miasta Opola, składać się będzie z dwóch instrumentów, do których należą stały monitoring oraz bieżące raportowanie. W przypadku *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku* monitoring prowadzi Urząd Miasta Opola. Współpracuje w tym zakresie z interesariuszami procesu rewitalizacji, zwłaszcza podmiotami zaangażowanymi bezpośrednio wdrażającymi przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Corocznie opracowywany będzie **Raport z realizacji Programu**, który po zaprezentowaniu Radnym Miasta Opola upubliczniony zostanie na stronie internetowej Urzędu. Umożliwi to mieszkańcom wgląd w działania interesariuszy Programu oraz pozwoli na wypowiedzenie się i przedstawienie opinii podczas prowadzenia procesu rewitalizacji. Istotny wkład w przygotowanie raportu wniosą interesariusze Programu. Bardzo ważna w tym kontekście jest szeroka partycypacja społeczna.

Wyniki zrealizowanych na tym etapie działań mogą stanowić przesłankę do aktualizacji zapisów dokumentu²⁶. W takim przypadku dokument wymaga ponownego uchwalenia przez Radę Miasta.

8.5. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI

Jednym z istotnych założeń programu rewitalizacji dla miasta Opola jest zapewnienie komplementarności projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w kilku wymiarach:

- 1) **Przestrzennym** – poprzez wzajemne dopełnianie się działań w przestrzeni miasta, zarówno tych realizowanych na obszarze rewitalizacji, jak również znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na ten obszar, a także poprzez zapobieganie przenoszeniu występujących problemów na inne tereny;
- 2) **Problemowym** – poprzez wzajemne dopełnianie się działań sektorowych, przeciwdziałanie fragmentacji działań, a także poprzez parametryzację pożądanego stanu, do którego osiągnięcia mają doprowadzić projekty/przedsięwzięcia koncentrujące się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu w wybranych obszarach;
- 3) **Proceduralno-instytucjonalnym** – poprzez zaprojektowanie efektywnego systemu zarządzania rewitalizacją oraz zachowanie spójności działań i procedur;
- 4) **Międzyokresowym** – poprzez analizę dotychczasowych działań miasta, w tym ocenę: sposobu zarządzania środkami wspólnotowymi, skuteczności, osiągnięć i efektywności prowadzonych działań rewitalizacyjnych, a także poprzez wykorzystanie doświadczeń z poprzednich perspektyw;

²⁶ Zgodnie z decyzją Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2016 r. z dniem 1 stycznia 2017 r. obszar miasta Opola powiększy się w wyniku przyłączenia 12 sołectw/ich części z czterech gmin w województwie opolskim: Dobrzienia Wielkiego, Dąbrowy, Komprachcic i Prószkowa, co może stanowić przesłankę do aktualizacji dokumentu.

- 5) Źródło finansowania** – poprzez uzupełnianie i łączenie form wsparcia oraz tworzenie warunków do włączenia środków prywatnych w finansowanie procesu rewitalizacji.

Zapewnienie powiązań w różnych aspektach pomiędzy poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi warunkuje otrzymanie wsparcia w ramach funduszy europejskich, w tym pochodzących z RPO WO. Tym samym działania miasta Opola wymagają jednoczesnego zaangażowania w proces rewitalizacji różnych grup interesariuszy, w tym: mieszkańców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych czy prywatnych inwestorów, których świadoma interwencja przyczyni się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom określonym wymogami prawnymi. Przygotowanie przez Urząd Miasta Opola we współpracy z pozostałymi interesariuszami przedsięwzięć posiadających cechy kompleksowości i komplementarności pozwoli na efektywne wykorzystanie potencjału społecznego, kulturalnego i gospodarczego rewitalizowanego obszaru.

Dokument Lokalnego Programu Rewitalizacji uwzględni wszystkie mechanizmy komplementarności:

1) komplementarność przestrzenną

Została zachowana poprzez skupienie podstawowych przedsięwzięć/projektów na obszarze rewitalizacji i zapewnienie ich wzajemnych powiązań, tak aby program rewitalizacji mógł efektywnie oddziaływać na cały obszar dotknięty kryzysem (efekt synergii, wzajemne uzupełnianie się projektów w aspekcie przedmiotowym i przestrzennym). Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w LPR stanowią odpowiedź na główne problemy obszaru wskazanego do rewitalizacji. Warto jednocześnie zaznaczyć, iż pozytywne skutki realizacji poszczególnych zadań odczują nie tylko osoby zamieszkujące ten obszar, lecz również pozostali mieszkańcy Opola i regionu oraz turyści. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne dotyczą przestrzeni publicznych oraz obiektów użyteczności publicznej, co jednoznacznie podkreśla charakter powszechności projektów. Ich realizacja zapobiegnie potęgowaniu i przenoszeniu występujących problemów na sąsiednie obszary, a także występowaniu niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja i wykluczenie społeczne. Należy mieć również na uwadze, iż realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych niesie za sobą określone skutki przestrzenne (np. zmiana funkcji terenu), więc każdorazowo oczekiwać należy przeprowadzenia analizy następstw dla poszczególnych zamierzeń w kontekście formułowanej polityki przestrzennej.

2) komplementarność problemową

Została zachowana poprzez wybór przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych, które wzajemnie się uzupełniają. Oznacza to, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w różnych wymiarach: przestrzennym, społecznym, ekonomicznym, środowiskowym oraz technicznym. Zapewnienie tej cechy ma na celu przeciwdziałanie fragmentacji działań, co sprawi, że będzie można całościowo (kompleksowo) spojrzeć na występujący kryzys. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić wybrany obszar realizowane przedsięwzięcia. Jego parametryzacja ułatwi jednocześnie dobór odpowiednich mierników/wskaźników dla osiągania celów programu rewitalizacji. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne polegają na organizowaniu działań o charakterze społecznym (aktywizującym, kulturalnym, integracyjnym, rekreacyjnym itp.) w zmodernizowanych obiektach użyteczności publicznej czy odnowionych przestrzeniach publicznych. Taki sposób odnowy obszaru rewitalizacji wpisuje się nie tylko w założenia infrastrukturalne projektów, lecz również w aspekt przestrzenny (uporządkowanie otoczenia).

3) komplementarność proceduralno-instytucjonalną

Przygotowanie, wdrożenie oraz monitorowanie Programu koordynowane jest przez Urząd Miasta Opola. Urząd Miasta współpracuje w tym zakresie z realizatorami poszczególnych projektów. Należy jednak mieć na uwadze, że za realizację poszczególnych projektów odpowiadają różne podmioty. Działają one w tym zakresie indywidualnie, ale na rzecz **wspólnej sprawy** - ograniczenia skali występowania negatywnych zjawisk i procesów na obszarze rewitalizacji. Współdziałanie podmiotów oraz komplementarność procedur istotnie przyczynią się do osiągnięcia celu Programu.

4) komplementarność międzyokresową

Została zachowana poprzez analizę przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych pod kątem obecnej perspektywy finansowej. Jednocześnie wymagała analizy wniosków z dotychczasowych działań miasta oraz ewaluacji dotyczącej poprzedniego okresu programowania. Stały się one pomocne dla wyboru projektów przewidzianych do realizacji w ramach polityki spójności 2014-2020.

Kluczowe znaczenie w procesie rewitalizacji ma zachowanie ciągłości programowej, która polega na kontynuacji bądź poszerzeniu wsparcia pochodzącego z polityki spójności 2007-2013. Znajomość aktualnych potrzeb jednostki wynika z ewaluacji oraz monitorowania dotychczas opracowanych programów rewitalizacji. *Lokalny Program Rewitalizacji Opola do 2023 roku* także zwraca uwagę na zachowanie ciągłości programowej. Przedsięwzięcia podejmowane w ramach programów rewitalizacji (w tym w *Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Opola na lata 2007-2015*) mają swoją ciągłość i kontynuację w obecnym dokumencie. Niniejszy Program zakłada ożywienie Śródmieścia i przywrócenie zatraconych funkcji tej części miasta poprzez odnowę tkanki urbanistycznej, rozwój zasobów infrastrukturalnych, co stanowi kontynuację poprzednich działań rewitalizacyjnych. Również planowane przedsięwzięcia na obszarze Nowej Wsi Królewskiej, oscylujące wokół nadania obiektom nowych funkcji poprzez zaadoptowanie ich na cele gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne i kulturalne, pozwolą na dopełnienie działań z lat poprzednich.

Wnioski wyciągnięte z uprzednio zrealizowanych projektów rewitalizacyjnych pozwolą bardziej efektywnie wykorzystać środki kapitałowe oraz możliwości ich pozyskania w ramach obecnej perspektywy finansowej.

5) komplementarność źródeł finansowania

Przedsięwzięcia/projekty rewitalizacyjne ujęte w LPR mogą starać się o finansowanie ze środków unijnych (m.in. RPO WO) oraz krajowych (m.in. MKiDN). Oznacza, to że podejmowane działania polegają na umiejętnym uzupełnianiu i łączeniu wsparcia, z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania. Niezmiernie istotna jest zdolność łączenia publicznych i prywatnych źródeł finansowania.

Właściwa koordynacja oraz synergia planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli uzyskać korzystne efekty na obszarze rewitalizacji.

8.6. FINANSOWANIE REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

W celu skutecznej oraz efektywnej realizacji projektów rewitalizacyjnych niezbędne jest zapewnienie odpowiednich środków finansowych na ich wdrażanie, zarówno z budżetu miasta, środków europejskich, środków krajowych oraz środków prywatnych. ***Szczególnie istotne będzie wykorzystanie szansy, jaką stawia aktualna perspektywa finansowa funduszy unijnych.*** Tym samym realizatorzy poszczególnych projektów wskazują, że priorytetowo będą traktowane te, które mogą być finansowane ze środków wspólnotowych w ramach polityki spójności 2014-2020. Nie oznacza to jednak, że środki europejskie są jedynym źródłem finansowania projektów europejskich (tab. 20).

Równocześnie jednym z wymagań stawianych programom rewitalizacji jest zapewnienie komplementarności różnych źródeł finansowania projektów rewitalizacji, która oznacza konieczność umiejętnego łączenia oraz uzupełniania wsparcia finansowego z różnych funduszy Unii Europejskiej (tj. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności), jak również zdolność łączenia publicznych i prywatnych źródeł finansowania. Koordynacja projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego jest niezbędna dla uzyskania korzystnych efektów dla całego obszaru rewitalizacji (podporządkowanie działań infrastrukturalnych osiągnięciu celów społecznych rewitalizacji). Ponadto koordynacja funduszy europejskich ze środkami programów oraz funduszy krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014–2020

Kluczowym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych, przewidzianych do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020**. W ramach powyższego programu projekty o charakterze rewitalizacyjnym w sposób bezpośredni wspierane będą w toku realizacji **działania 10.2. Inwestycje wynikające z Lokalnych Planów Rewitalizacji**. Jednocześnie projekty rewitalizacyjne będą również wspierane (w sposób pośredni, m.in. poprzez premiujące kryteria wyboru) w ramach innych działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.

Działanie 10.2. Inwestycje wynikające z Lokalnych Planów Rewitalizacji. Zasadniczym celem działania jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz stworzenie warunków do wzrostu poziomu zatrudnienia na obszarach miejskich w województwie opolskim. W ramach omawianego działania o dofinansowanie mogą się ubiegać kompleksowe projekty rewitalizacyjne (inwestycyjne), które wynikają z Lokalnych lub Gminnych Programów Rewitalizacji, w efekcie przyczyniające się do aktywizacji środowisk ubogich oraz zagrożonych procesami wykluczenia społecznego. Do głównych typów przedsięwzięć kwalifikujących się do dofinansowania w ramach analizowanego działania, zaliczono:

- odnowę fizyczną obszarów miejskich zakładającą realizację przedsięwzięć inwestycyjnych odpowiadających na zdiagnozowane uprzednio problemy społeczne,
- tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju usług,
- inwestycje polegające na dostosowaniu infrastruktury do świadczenia usług w zakresie opieki nad osobami zależnymi, w tym starszymi i niepełnosprawnymi
- tworzenie mieszkań chronionych, wspomaganych bądź treningowych.

Beneficjentami (wnioskodawcami) projektów w ramach rozpatrywanego działania mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, porozumienia i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa²⁷, jednostki sektora finansów publicznych, organizacje pozarządowe, kościoły i ich związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, szkoły wyższe, spółdzielnie mieszkaniowe.

Ponadto w szczegółowym opisie osi priorytetowych regionalnego programu operacyjnego określono szereg zasad dotyczących projektów, realizowanych w ramach omawianego działania, wśród których wymienić należy m.in. następujące założenia:

- o dofinansowanie mogą się ubiegać jedynie kompleksowe projekty, wynikające z programów rewitalizacji, przyczyniające się do aktywizacji środowisk ubogich i zagrożonych wykluczeniem,
- przedsięwzięcia infrastrukturalne muszą stanowić element uzupełniający działań społecznych, a także muszą odpowiadać zdiagnozowanym uprzednio problemom społecznym,
- premiovane będą działania ukierunkowane na rozwój usług opieki środowiskowej i działania komplementarne w stosunku do tych realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego,
- działania rewitalizacyjne w województwie muszą uwzględniać dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Poza działaniem 10.2 (*Inwestycje wynikające z Lokalnych Planów Rewitalizacji*), projekty rewitalizacji, w sposób pośredni (premiujące kryteria wyboru, koordynacja naboru wniosków), wspierane będą także

²⁷ Podmioty (w tym spółki prawa handlowego), wykonujące usługi publiczne, w których większość udziałów lub akcji posiada województwo opolskie, powiat, gmina, miasto, związek międzygminny lub Skarb Państwa lub podmioty wybrane w trybie przepisów Ustawy Prawo Zamówień Publicznych, wykonujące usługi publiczne w obszarze objętym wsparciem, w ramach działania na podstawie odrębnej, obowiązującej umowy, zawartej z jednostką samorządu terytorialnego (również na zasadach partnerstwa publiczno-prywatnego)

w ramach innych działań RPO Województwa Opolskiego na lata 2014–2020, współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Działaniami tymi są:

- **działanie 2.2. Przygotowanie terenów inwestycyjnych na rzecz gospodarki** (projekty dotyczące uzbrajania terenów inwestycyjnych i rozwoju wewnętrznej infrastruktury na tych terenach oraz **rozwoju infrastruktury i terenów inwestycyjnych, w tym na obszarach powojkowych, przemysłowych i pokolejowych oraz nadania im nowych funkcji gospodarczych**),
- **działanie 2.3. Wzmocnienie otoczenia biznesu** (projekty ukierunkowane m.in. na wsparcie rozwoju instytucji otoczenia biznesu w celu świadczenia udoskonalonych usług dostosowanych do potrzeb przedsiębiorców),
- **działanie 3.1. Strategie niskoemisyjne** (przedsięwzięcia dotyczące m.in. budowy i przebudowy infrastruktury transportu publicznego w celu ograniczenia ruchu drogowego w centrach miast, infrastruktury służącej obsłudze pasażerów czy infrastruktury ruchu rowerowego i pieszego),
- **działania 3.2. Efektywność energetyczna** (w tym m.in. przedsięwzięcia z zakresu kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz modernizacji energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych z wymianą ich wyposażenia na energooszczędne),
- **działanie 5.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego i kultury** (projekty dotyczące m.in. przebudowy i remontu oraz zakupu wyposażenia dla obiektów kultury, odbudowy, przebudowy i konserwacji oraz wyposażenia obiektów dziedzictwa kulturowego, budowy infrastruktury towarzyszącej oraz zagospodarowania terenu wokół obiektów dziedzictwa kulturowego),
- **działanie 5.4. Gospodarka wodno-ściekowa** (projekty dotyczące m.in. budowy, rozbudowy lub modernizacji urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz zaopatrzenia w wodę),
- **działanie 6.1. Infrastruktura drogowa** (projekty budowy lub przebudowy dróg i obwodnic),
- **działanie 10.1. Infrastruktura społeczna na rzecz wyrównania nierówności w dostępie do usług** (przedsięwzięcia dotyczące inwestycji w infrastrukturę ochrony zdrowia i infrastrukturę usług społecznych – opiekuńczych i asystenckich oraz opiekuńczo-wychowawczych),
- **działanie 10.3. E-usługi publiczne** (projekty dotyczące m.in. na rozwoju elektronicznych usług publicznych, w tym z zakresu e-administracji, e-kultury i systemów informacji przestrzennej),
- **działanie 10.4. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej** (wyposażenie szkół oraz placówek kształcenia zawodowego, a także modernizacja obiektów praktycznej nauki zawodu).

Jak już wcześniej wspomniano, w przypadku realizacji projektów rewitalizacyjnych, współfinansowanych w ramach działania 10.2 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014–2020 (*Inwestycje wynikające z Lokalnych Planów Rewitalizacji*) w sposób szczególny preferowane będą przedsięwzięcia komplementarne do działań urzeczywistnianych przy wsparciu środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Szerokie możliwości finansowania różnych działań społecznych ukierunkowanych na aktywizację środowisk ubogich oraz przeciwdziałanie procesom wykluczenia społecznego stwarza **oś priorytetowa VIII (Integracja społeczna)**. W przypadku tego priorytetu przyjęto 3 działania, którymi są:

- **działanie 8.1. Dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych** (projekty dotyczące działań zapobiegających chorobom cywilizacyjnym, opieki nad osobami starszymi oraz opieki nad matką i dzieckiem, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wsparcia dla osób niesamodzielnych),
- **działanie 8.2. Włączenie społeczne** (kompleksowe programy aktywizacji społeczno-zawodowej, usługi reintegracji społecznej i zawodowej realizowane w ramach Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej, Zakładów Aktywności Zawodowej i Warsztatów Terapii Zajęciowej, kompleksowa integracja dzieci i młodzieży wymagającej resocjalizacji i reintegracji),

- **działanie 8.3. Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej** (m.in. wsparcie finansowe dla potrzeb tworzenia nowych miejsc pracy w podmiotach ekonomii społecznej oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych i kompetencji pracowników przedsiębiorstw społecznych).

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020

Kolejnym istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych do realizacji w niniejszym dokumencie jest **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020**. Pomimo, że w powyższym programie operacyjnym nie przewidziano bezpośredniego wsparcia na rzecz procesu rewitalizacji (nie wydzielono odrębnych działań dedykowanych rewitalizacji), to przewidziano jednak rozwiązania promujące przedsięwzięcia powiązane z programami rewitalizacji. Preferencje dla projektów rewitalizacji (dedykowane kryteria wyboru) przewidziano w ramach następujących działań:

- **działanie 1.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach** (projekty dotyczące m.in. głębokiej kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej, a także publicznych szkół artystycznych oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych),
- **działanie 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego** (przedsięwzięcia z zakresu rekultywacji terenów zdegradowanych lub zdewastowanych oraz remediacji terenów zanieczyszczonych, jak rozwoju terenów zieleni w miastach, a także inwentaryzacji terenów zdegradowanych),
- **działanie 6.1. Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach** (wsparcie zarówno dla inwestycji infrastrukturalnych dotyczących m.in. budowy i rozbudowy węzłów przesiadkowych, systemu parkingów typu park&ride i bike&ride lub też wyposażenia dróg i ulic w infrastrukturę służącą obsłudze transportu publicznego, jak również dla inwestycji taborowych – tj. zakup oraz modernizacja taboru publicznego transportu zbiorowego),
- **działanie 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury** (projekty związane m.in. z pracami konserwatorskimi, restauratorskimi oraz robotami budowlanymi przy obiektach zabytkowych, a także w ich otoczeniu, przedsięwzięcia dotyczące rozbudowy oraz przebudowy infrastruktury na cele działalności kulturalnej i edukacji artystycznej, itp.).

Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Przedsięwzięcia z zakresu działań termomodernizacyjnych oraz remontowych, planowane do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku, mogą się ubiegać o dofinansowanie ze środków **Funduszu Termomodernizacji i Remontów**. Program ten funkcjonuje w oparciu o przepisy *Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów*, a jego głównym celem jest wsparcie finansowe dla inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne i remontowe. Fundusz obsługiwany jest przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Pomoc finansowa w ramach powyższego programu udzielana jest w formie tzw. premii (termomodernizacyjnej, remontowej i kompensacyjnej).

- **Premia termomodernizacyjna** przysługuje inwestorowi w związku z realizacją przedsięwzięcia termomodernizacyjnego oraz stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez inwestora na ten cel. O dofinansowanie przedsięwzięć w ramach premii termomodernizacyjnej mogą się ubiegać właściciele i zarządcy budynków mieszkalnych, budynków zbiorowego zamieszkania, budynków użyteczności publicznej, stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego i służących do wykonywania przezeń zadań publicznych, jak również właściciele lub zarządcy lokalnych sieci ciepłowniczych oraz lokalnych źródeł ciepła.
- **Premia remontowa** przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia remontowego i stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez inwestora na ten cel. O wsparcie finansowe projektu w ramach premii remontowej mogą się ubiegać jedynie właściciele i zarządcy budynków wielorodzinnych (osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, a także towarzystwa budownictwa społecznego), których użytkowanie rozpoczęło przed 14.08.1961 r.
- **Premia kompensacyjna** przysługuje osobom fizycznym, które realizują projekt remontowy bądź remont budynku mieszkalnego. O pomoc finansową w ramach premii kompensacyjnej mogą się

ubiegać jedynie osoby fizyczne, będące właścicielami budynków mieszkalnych oraz właścicielami części budynków mieszkalnych, w których w okresie między 12 listopada 1994 roku a 25 kwietnia 2005 roku znajdowały się lokale kwaterunkowe (co najmniej jeden lokal kwaterunkowy).

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne przewidziane do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji Opola do 2023 roku, których zakres rzeczowy dotyczy ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (zarówno materialnego, jak i niematerialnego), rozwoju infrastruktury kultury, jak również wspierania aktywności kulturalnej mieszkańców, mogą się ubiegać o dofinansowanie w ramach różnych **Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego**.

Program Dziedzictwo kulturowe (głównym celem tego programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej). Przedsięwzięcia uwzględnione w Lokalnym Programie Rewitalizacji Opola do 2023 roku w szczególności mogą zostać dofinansowane w ramach następujących priorytetów omawianego programu:

- **Priorytet 1. Ochrona zabytków** (zasadniczym celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez konserwację i rewitalizację zabytków nieruchomych oraz ruchomych, jak również ich udostępnianie na cele publiczne). W przypadku tego priorytetu możliwe jest dofinansowanie prac konserwatorskich i restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. O wsparcie finansowe w ramach priorytetu mogą się ubiegać: osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego, a także inne jednostki organizacyjne, które są właścicielami bądź też posiadaczami zabytków wpisanych do rejestru zabytków (lub posiadają taki zabytek w trwałym zarządzie).
- **Priorytet 2. Wspieranie działań muzealnych** (podstawowym celem priorytetu jest wspieranie działalności w obszarze opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także prezentacja zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo działań wystawienniczych oraz wydawniczych). W przypadku tego priorytetu możliwe jest wsparcie przedsięwzięć dotyczących m.in. organizacji czasowych wystaw muzealnych, tworzenia oraz modernizacji stałych wystaw muzealnych, a także konserwacji muzealiów i archiwaliów. O dofinansowanie w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać: samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem instytucji, które są współprowadzone przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego), jak również organizacje pozarządowe oraz kościoły i związki wyznaniowe (w tym ich osoby prawne).

Program Rozwój infrastruktury kultury (głównym celem programu jest wsparcie infrastruktury, a także poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, domów kultury oraz uczelni i szkół artystycznych). Przedsięwzięcia przewidziane do wdrożenia w niniejszym dokumencie mogą się ubiegać w szczególności o wsparcie w ramach następujących priorytetów:

- **Priorytet 1. Infrastruktura kultury** (zasadniczym celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, przede wszystkim poprzez rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kultury, jak również innych podmiotów prowadzących działalność w tym obszarze). W ramach rozpatrywanego priorytetu możliwe jest dofinansowanie projektów dotyczących m.in. budowy, przebudowy i remontu infrastruktury służącej realizacji działalności kulturalnej, a także zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej. O dofinansowanie w przypadku tego priorytetu mogą się starać m.in. samorządowe instytucje kultury (nie licząc domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki, jak również bibliotek w skład których wchodzi powyższe instytucje), jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, a także kościoły i związki wyznaniowe (w tym ich osoby prawne).
- **Priorytet 3. Infrastruktura domów kultury** (głównym dążeniem tego priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania i działalności ośrodków i domów kultury, a także centrów kultury i sztuki w zakresie animacji kultury i edukacji kulturalnej poprzez rozbudowę oraz modernizację ich infrastruktury). W ramach omawianego priorytetu możliwe jest wsparcie

projektów obejmujących m.in. roboty budowlane (tj. rozbudowa, przebudowa, a także remont istniejących obiektów) oraz zakup wyposażenia dla potrzeb prowadzenia edukacji kulturalnej. O dofinansowanie w przypadku tego priorytetu mogą się starać domy i ośrodki kultury, centra kultury i sztuki, posiadające status samorządowej instytucji kultury, oraz biblioteki posiadające status samorządowej instytucji kultury, w skład których wchodzi domy i ośrodki kultury lub też centra kultury i sztuki, a ponadto jednostki samorządu terytorialnego (wyłącznie jako organy prowadzące dla wcześniej wymienionych podmiotów).

Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020

Różne działania o charakterze społecznym, ukierunkowane na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, budowę i rozwój kapitału społecznego, a także stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców, jakie zaplanowano do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku mogą zostać dofinansowane ze środków **Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020**. Program ten jest instrumentem finansowanym ze środków budżetu państwa, adresowanym w szczególności do podmiotów sektora pozarządowego (społecznego). Zasadniczym celem tego programu jest zwiększenie poziomu zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Realizacji tego celu służą cztery priorytety, a mianowicie:

- **Priorytet 1. Małe inicjatywy** (głównym celem priorytetu jest zwiększenie liczby realizowanych inicjatyw oddolnych). W ramach priorytetu wspierane są przedsięwzięcia ukierunkowane m.in. na animowanie działań samopomocowych i wspieranie młodych organizacji pozarządowych.
- **Priorytet 2. Aktywne społeczeństwo** (zasadniczym celem tego priorytetu jest zwiększenie liczby obywateli angażujących się w różne inicjatywy lokalne i działania realizowane przez organizacje pozarządowe). W ramach omawianego priorytetu wspierane są projekty ukierunkowane m.in. na: aktywizację obywateli w sprawach wspólnotowych, rozwijanie wolontariatu, aktywizację współpracy wspólnot lokalnych i organizacji publicznych, wspieranie aktywnych form integracji społecznej, jak również rozwój przedsiębiorczości społecznej.
- **Priorytet 3. Aktywni obywatele** (głównym celem priorytetu jest wzrost poziomu partycypacji obywateli w sprawach publicznych). W przypadku tego priorytetu wspierane są przedsięwzięcia mające na celu m.in. zwiększenia wpływu obywateli na politykę publiczną, rozwijanie edukacji obywatelskiej i kompetencji społecznych oraz wspieranie tworzenia partnerstw i innych form współpracy służących aktywizacji obywateli i przekazywaniu im realizacji zadań publicznych.
- **Priorytet 4. Silne organizacje pozarządowe** (podstawowym celem priorytetu jest wzmocnienie potencjału sektora pozarządowego). W ramach tego priorytetu wspierane są przedsięwzięcia dotyczące zwiększenia kompetencji organizacji społecznych, jak również wspomaganie działań o charakterze systemowym.

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych

Różnorodne działania społeczne zogniskowane na zaspokajanie szeroko rozumianych potrzeb seniorów, jakie zaplanowano do realizacji w Lokalnym Programie Rewitalizacji Opola do 2023 roku, mogą zostać dofinansowane ze środków **Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020**. Podstawowym celem powyższego programu jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych (osób w wieku powyżej 60 lat) dla godnego starzenia się przez aktywność społeczną. Program ten adresowany jest przede wszystkim do organizacji oraz instytucji prowadzących działalność na rzecz osób w podeszłym wieku (w tym również osób niepełnosprawnych lub osób o ograniczonej sprawności ruchowej) przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej oraz ścisłej współpracy z jednostkami samorządowymi (tj. placówkami kulturalno-oświatowymi). W programie przyjęto cztery priorytety:

- **Priorytet 1. Edukacja osób starszych** (zasadniczym celem priorytetu jest zwiększenie poziomu dostępności oraz poprawa jakości oferty edukacyjnej adresowanej do seniorów). W przypadku tego priorytetu wspierane są działania obejmujące np.: zajęcia z różnych dziedzin dedykowane

osobom starszym, programy edukacyjne i warsztaty o aktywnym starzeniu, a także kształcenie opiekunów oraz zajęcia przygotowujące do usług wolontariatu.

- **Priorytet 2. Aktywność społeczna promująca integrację wewnątrz- i międzypokoleniową** (celem priorytetu jest stworzenie warunków dla integracji wewnątrzpokoleniowej, jak również międzypokoleniowej osób starszych w oparciu o istniejącą infrastrukturę społeczną). W ramach tego priorytetu wspierane są projekty dotyczące m.in.: aktywności fizycznej oraz turystyczno-rekreacyjnej osób starszych, zajęć w obszarze kultury i sztuki (w tym działania angażujące różne pokolenia), a także przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu.
- **Priorytet 3. Partycypacja społeczna osób starszych** (zasadniczym celem priorytetu jest rozwój zróżnicowanych form aktywności społecznej osób starszych, w tym zwłaszcza ich partycypacji w życiu społecznym, procesach decyzyjnych i kształtowaniu polityk publicznych). W przypadku tego priorytetu wspierano są projekty dotyczące m.in.: różnych form aktywności osób starszych wobec lokalnych społeczności, jak również aktywności wspierających uczestnictwo i integrację w życiu społecznym i publicznym.
- **Priorytet 4. Usługi społeczne dla osób starszych (usługi zewnętrzne)** (podstawowym dążeniem priorytetu jest zwiększenie poziomu dostępności i podniesienie jakości usług społecznych dla osób starszych, a także wspieranie różnych działań na rzecz samoorganizacji i samopomocy). W przypadku tego priorytetu dofinansowywane są projekty obejmujące np. wspieranie różnych form samopomocy, szkolenia dla wolontariuszy i opiekunów (z zakresu pomocy seniorom), jak również poprawę dostępności osób starszych do różnorodnych usług (w tym m.in. doradczych, opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i turystycznych).

Tabela 20. Źródła finansowania oraz szacunkowa wartość projektów w ramach Programu

Kierunki działań		Nazwa projektu		Źródło finansowania projektu	Szacunkowa wartość projektu (mln zł)
1	Rozwój aktywności obywatelskiej	1	Dom Organizacji Pozarządowych (Rewitalizacja kamienicy na rogu ul. Krakowskiej 49/ Damrota 1)	Środki europejskie/krajowe	15
		2	Rewitalizacja i adaptacja na cele społeczno-kulturalne zabudowań dawnego folwarku	Środki europejskie/krajowe	20
2	Odtworzenie funkcji centrotwórczych ul. Krakowskiej	1	Przebudowa na potrzeby głównego pasażu miasta ul. Krakowskiej,	Środki europejskie/krajowe	#
		2	Kwartal zabudowy śródmiejskiej pomiędzy ul. Krakowską i ul. Żwirki i Wigury	Środki europejskie/krajowe	#
		3	Kwartal zabudowy pomiędzy ul. Krakowską i ul. Kołłątaja	Środki europejskie/krajowe	#
		4	Iluminacja Rynku i ul. Krakowskiej	Środki europejskie/krajowe	6
		5	Rewitalizacja placu zabaw przy Młodzieżowym Domu Kultury	Środki europejskie/krajowe	min. 0,5
3	Ożywienie niezabudowanych przestrzeni publicznych	1	Plac Jana Pawła II	Środki europejskie/krajowe	5,3
		2	Plac św. Sebastiana	Środki europejskie/krajowe	2,2
		3	Przestrzeń publiczna pomiędzy ul. Luboszycką i Pułaskiego	Środki europejskie/krajowe	2
		4	Budowa wielokondygnacyjnego parkingu podziemnego na placu Mikołaja Kopernika w Opolu wraz z zagospodarowaniem powierzchni placu	Środki europejskie/krajowe	100
		5	Uporządkowanie i zagospodarowanie skweru przy ul. Szczecińskiego	Środki europejskie/krajowe	0,3
		6	Uporządkowanie i zagospodarowanie skweru przy Alei Przyjaźni	Środki europejskie/krajowe	0,3
		7	Uporządkowanie i zagospodarowanie terenu przy ul. Łąkowej	Środki europejskie/krajowe	1,7
		8	Wzmocnienie potencjału przyrodniczego Wyspy Bolko	Środki europejskie/krajowe	0,5
4	Rewitalizacja przestrzeni przydworcowych	1	Plac przydworcowy Opole Główne / dworzec autobusowy	Środki europejskie/krajowe	#
		2	Plac przydworcowy Opole Wschodnie	Środki europejskie/krajowe	#
5	Rewitalizacja terenów poprzemysłowych	1	Rewitalizacja terenu zdegradowanego obejmującego Kamionkę Piast	Środki europejskie/krajowe	2
		2	Rewitalizacja terenu zdegradowanego obejmującego Kamionkę Bolko	Środki europejskie/krajowe	2
		3	Rewitalizacja terenu po fabryce samochodów osobowych	Środki europejskie/krajowe	53
6	Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego	1	Rewaloryzacja obiektów dziedzictwa kulturowego	Środki europejskie/krajowe	5,7
7	Rozwój usług społecznych	1	Wsparcie usług opiekuńczych w mieście Opolu	Środki europejskie/krajowe	1,6
		2	Utworzenie świetlicy – klubu dla młodzieży	Środki europejskie/krajowe	2,1
		3	Rozwój opieki żłobkowo-przedszkolnej	Środki europejskie/krajowe	8
		4	Kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie	Środki europejskie/krajowe	7
		5	Utworzenie Centrum Aktywności i Rehabilitacji Dzieci z Trisomią 21	Środki europejskie/krajowe	2,4
		6	Integracja społeczna na obszarze Nowej Wsi Królewskiej	Środki europejskie/krajowe	#
8	Rozwój infrastruktury społecznej	1	Rewitalizacja budynku Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego	Środki europejskie/krajowe	3,2
		2	Rewitalizacja budynku Uniwersytetu Opolskiego przy ul. Kominka 6	Środki europejskie/krajowe	3,0
		3	Przebudowa, remont i adaptacja zdegradowanego budynku zabytkowego wraz z terenem przyległym na cele siedziby Instytutu Integralnego Rozwoju Lokalnego w Opolu przy ul. Sempołowskiej 2	Środki europejskie/krajowe	5,0
		4	Rewitalizacja obiektów Wydziału Ekonomii i Zarządzania w III Kampusie Politechniki Opolskiej przy ulicy Luboszyckiej w Opolu	Środki europejskie/krajowe	14,0
		5	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej w obrębie budynku głównego Wydziału Budownictwa i Architektury Politechniki Opolskiej	Środki europejskie/krajowe	4,5
		6	Rewitalizacja Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu w celu wzmocnienia formuły dostępności instytucji dla mieszkańców i turystów, w tym osób niepełnosprawnych oraz poprawy estetyki miasta	Środki europejskie/krajowe	13,0
		7	Poprawa stanu technicznego budynku przychodni SP ZOZ MSWiA przy ul. Krakowskiej 44	Środki europejskie/krajowe	2,7
		SUMA			

Uwagi: kolorem pomarańczowym zaznaczono projekty zaproponowane przez podmioty zewnętrzne w ramach procesu konsultacji społecznych. Znakiem # zaznaczono projekty dla których podanie wartości możliwe jest na etapie wdrażania Programu.

Źródło: opracowanie własne.

9. ANEKS METODYCZNY

9.1. WYZNACZENIE ZAMIESZKAŁYCH JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH

Pierwszym etapem w procesie delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji jest wyznaczenie zamieszkałych jednostek urbanistycznych (jednostek analitycznych dla których badany był stopień koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i negatywnych zjawisk w pozostałych sferach).

W założeniu jednostki urbanistyczne powinny być obszarami homogenicznymi, mającymi za zadanie uchwycenie specyfiki poszczególnych terenów, zwłaszcza funkcji dominującej na określonym obszarze, charakteru zagospodarowania przestrzennego, a także intensywności użytkowania terenu. Jednostki urbanistyczne powinny umożliwiać analizę zróżnicowania przestrzeni miasta w kontekście wyznaczenia obszarów zdegradowanych.

W procedurze wyznaczania jednostek urbanistycznych wykorzystano informacje dotyczące granic administracyjnych, obszaru zabudowy i użytkowania terenu, użytkowania gruntów, występowania dróg, cieków i obszarów cennych pod względem przyrodniczym.

Tabela A1. Dane wykorzystane w procedurze wyznaczania jednostek urbanistycznych

Czynnik	Źródło danych	Zakres wykorzystywanych informacji	Przykładowe zestawy danych
Granice administracyjne	- Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej - Urząd Miasta Opola - BDOT 10k - BDOT 500	- granica miasta - granice obrębów ewidencyjnych - granice dzielnic - inne granice	- Państwowy Rejestr Granic - BDOT 10 k - BDOT 500
Urbanizacja	- Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej - Urząd Miasta Opola	- obszar zabudowy - użytkowanie terenu - granice administracyjne	- mapa topograficzna - ortofotomapa - BDOT 10k
Morfologia	- Urząd Miasta Opola - Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej - zasoby on-line	- użytkowanie gruntów - budynki - ciągi komunikacyjne	- ewidencja gruntów i budynków Miasta Opola - ortofotomapa Miasta Opola - Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego - Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
Przyrodnicze	- Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej	- wody powierzchniowe - obszary cenne przyrodniczo	- BDOT 10k

Źródło: opracowanie własne.

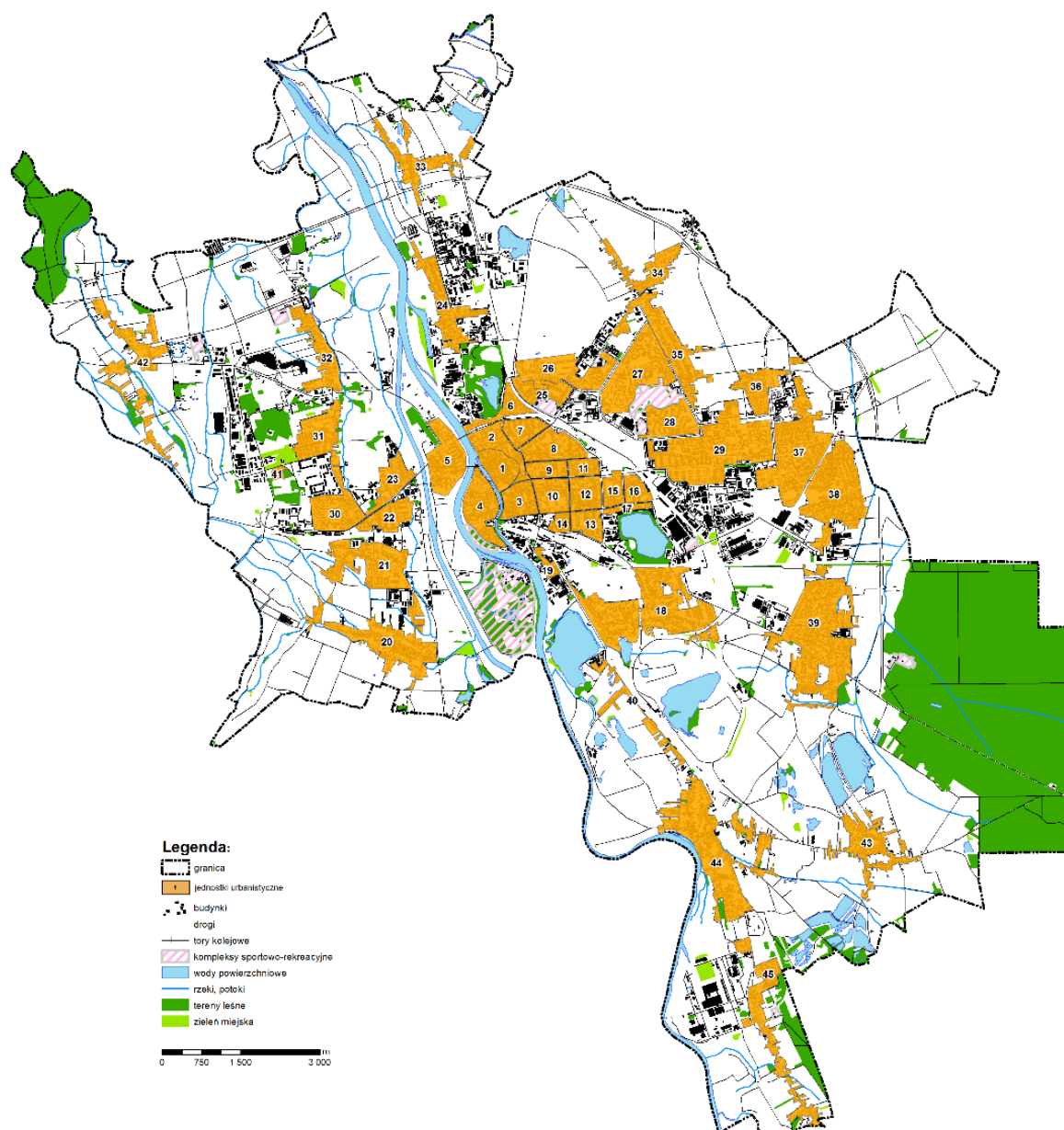
Na podstawie powyższych danych na terenie miasta Opola wyznaczono 45 zamieszkałych jednostek urbanistycznych – jednostek analitycznych.

Tabela A2. Powierzchnia oraz liczba ludności w poszczególnych jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola

Jednostka urbanistyczna	Powierzchnia [ha]	Odsetek powierzchni [%]	Mieszkańcy [os.]	Odsetek mieszkańców [%]
1	20,3	0,21	2328	1,96
2	21,4	0,22	2606	2,19
3	19,6	0,20	1693	1,42
4	32,2	0,33	1762	1,48
5	36,5	0,38	6212	5,22
6	14,3	0,15	2475	2,08
7	15,3	0,16	1259	1,06
8	27,4	0,28	1876	1,58
9	11,9	0,12	1874	1,58
10	20,6	0,21	1700	1,43
11	9,5	0,10	1805	1,52
12	18,7	0,19	2386	2,01
13	14,2	0,15	2609	2,19
14	6,4	0,07	1482	1,25
15	11,6	0,12	1247	1,05
16	10,9	0,11	2007	1,69
17	5,2	0,05	1458	1,23
18	110,5	1,14	3774	3,17
19	5,2	0,05	495	0,42
20	63,6	0,66	1325	1,11
21	51,1	0,53	3252	2,73
22	20,8	0,21	2924	2,46
23	21,0	0,22	3216	2,70
24	36,8	0,38	1315	1,11
25	18,2	0,19	843	0,71
26	41,7	0,43	5727	4,81
27	59,2	0,61	10143	8,53
28	28,0	0,29	6413	5,39
29	102,4	1,06	10566	8,88
30	33,5	0,35	5154	4,33
31	33,8	0,35	1190	1,00
32	29,6	0,31	1216	1,02
33	31,7	0,33	744	0,63
34	24,7	0,26	457	0,38
35	47,1	0,49	783	0,66
36	26,2	0,27	1872	1,57
37	78,7	0,82	2896	2,43
38	73,4	0,76	3207	2,70
39	120,6	1,25	3008	2,53
40	17,3	0,18	764	0,64
41	2,8	0,03	432	0,36
42	45,3	0,47	508	0,43
43	40,6	0,42	1246	1,05
44	100,1	1,04	2414	2,03
45	46,3	0,48	3111	2,61

Źródło: opracowanie własne.

Mapa A1. Wyznaczone jednostki urbanistyczne (analityczne) na terenie miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

9.2. IDENTYFIKACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH W ZAMIESZKAŁYCH JEDNOSTKACH URBANISTYCZNYCH

Zgodnie z zapisami *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*, **obszar zdegradowany jest definiowany jako obszar charakteryzujący się koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, niskiego poziomu kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), a także występowaniem co najmniej jednego negatywnego zjawiska w jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.**

Analiza negatywnych zjawisk w sferze społecznej, w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych, dokonana została w oparciu o weryfikowalne i obiektywne wskaźniki cząstkowe, które wymienione zostały w poniższym zestawieniu. W zależności od rodzaju (charakteru) zgromadzonych danych (dane punktowe, liniowe, poligonowe) zastosowano określone metody ich przetwarzania.

Tabela A3. Sfera społeczna – zjawiska wraz z wykorzystanymi wskaźnikami i miernikami (stan na lata 2014-2016)

Zjawisko	Przykładowe wskaźniki	Źródło danych
Bezrobocie	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym	Powiatowy Urząd Pracy w Opolu
	Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym na 100 osób w wieku produkcyjnym	
	Długotrwale bezrobotni na 100 osób w wieku produkcyjnym	
Ubóstwo	Liczba wnioskodawców pobierających dodatek mieszkaniowy na 1000 mieszkańców	Miejskie Centrum Świadczeń w Opolu
	Liczba wnioskodawców pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego na 1000 mieszkańców	
	Liczba wnioskodawców pobierających dodatek energetyczny na 1000 mieszkańców	
	Liczba wnioskodawców pobierających zasiłek rodzinny na 1000 mieszkańców	
	Rodziny długotrwale korzystające z pomocy MOPR na 1000 mieszkańców	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Opolu
	Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców	
	Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1000 mieszkańców	
	Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu przemocy domowej na 1000 mieszkańców	
	Rodziny korzystające z pomocy MOPR na 1000 mieszkańców	
	Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców	
	Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców	
	Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców	
	Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców	
Przestępczość	Liczba zgłoszonych interwencji na 1000 mieszkańców	Komenda Miejska Policji w Opolu
Poziom edukacji	Średnie wyniki uczniów ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu, Centralna Komisja Egzaminacyjna
	Średnie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego (język polski)	
	Średnie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego (historia i wiedza o społeczeństwie)	
	Średnie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego (matematyka)	
	Średnie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego (przedmioty przyrodnicze)	
Aktywność obywatelska	Średnie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego (język angielski – poziom podstawowy)	Państwowa Komisja Wyborca
	Frekwencja w wyborach samorządowych	
	Frekwencja w wyborach prezydenckich	
Problemy demograficzne	Frekwencja w wyborach parlamentarnych	
	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Miasta Opola

Źródło: opracowanie własne.

W zależności od rodzaju pozyskanych danych (dane punktowe, liniowe, poligonowe) zastosowano weryfikowalne metody badawcze. Wykorzystane w analizie dane miały postać wektorową, co oznacza, że posiadały informacje o obiektach (punktowych, liniowych lub powierzchniowych), których opisanie możliwe jest przy użyciu zbioru punktów o określonych współrzędnych:

- **dane punktowe** – stanowiące zbiory współrzędnych definiujących kształt, odwzorowane na mapie za pomocą punktów;
- **dane liniowe** – stanowiące zbiory współrzędnych definiujących kształt, odwzorowane na mapie za pomocą linii;
- **dane poligonowe** – stanowiące zbiory współrzędnych definiujących kształt, odwzorowane na mapie za pomocą obszarów o zamkniętych granicach.

DANE LINIOWE

WSKAŹNIK – Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym

1. Dane

- a) Granice jednostek urbanistycznych,
- b) Osie ulic:
 - Dane w postaci liniowego pliku shapefile zawierającego osie ulic w mieście wraz z nazwami.
- c) Punkty adresowe GUS,
- d) Dane dotyczące osób bezrobotnych:
 - Arkusz kalkulacyjny zawierający zbiorcze informacje na temat osób bezrobotnych w mieście Opolu. Każdy rekord przyporządkowany do danej ulicy.

2. Przetwarzanie danych

- a) Punkty adresowe:
 - Punkty adresowe przyporządkowano do jednostek urbanistycznych,
 - Obliczono liczbę mieszkańców w wieku produkcyjnym dla każdej jednostki urbanistycznej.
- b) Dane dotyczące bezrobocia:
 - Tabelę połączono z plikiem zawierającym osie ulic.

3. Analiza danych

- a) Osie ulic z danymi dotyczącymi bezrobocia:
 - Każdy fragment ulicy z przyporządkowanymi osobami bezrobotnymi został przypisany do jednostki urbanistycznej.
- b) W przypadku, gdy ulica została podzielona między jednostki, liczbę osób bezrobotnych rozdzielono na klastry, przy uwzględnieniu udziału liczby mieszkańców danego fragmentu ulicy w klastrze w stosunku do mieszkańców zamieszkujących przy całej ulicy:

$$P = \frac{w * x}{z}$$

Gdzie:

P – liczba osób bezrobotnych przy fragmencie ulicy należącym do klastra

w – liczba osób zameldowanych przy fragmencie ulicy należącym do klastra

x – liczba osób bezrobotnych przy danej ulicy

z – liczba osób zameldowanych przy danej ulicy

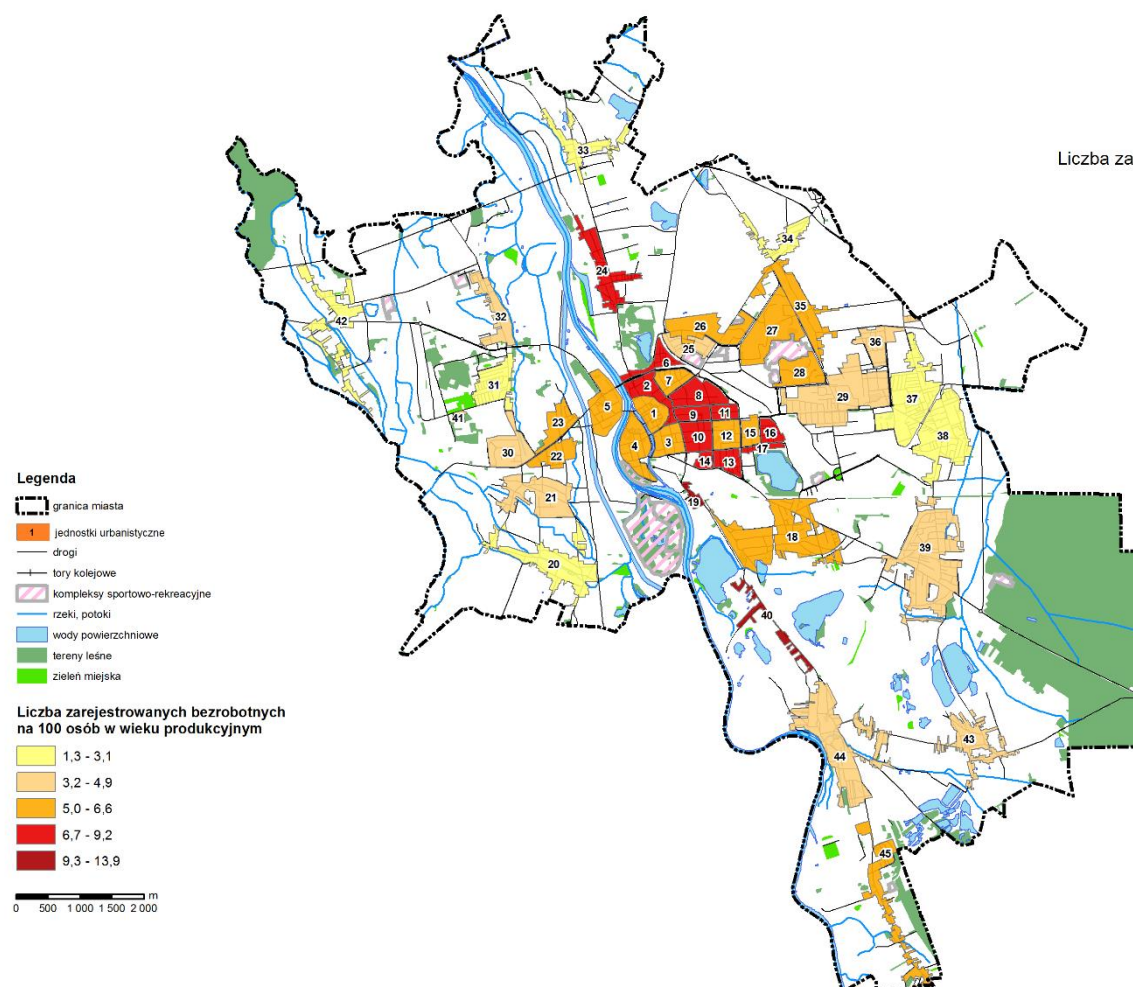
- c) Zsumowano liczbę osób bezrobotnych dla każdej jednostki urbanistycznej i przeliczono ją na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym.

4. Wizualizacja danych

Urząd Miasta Opola

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych

Instytut Rozwoju Miast

Mapa A2. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 100 osób w wieku produkcyjnym w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

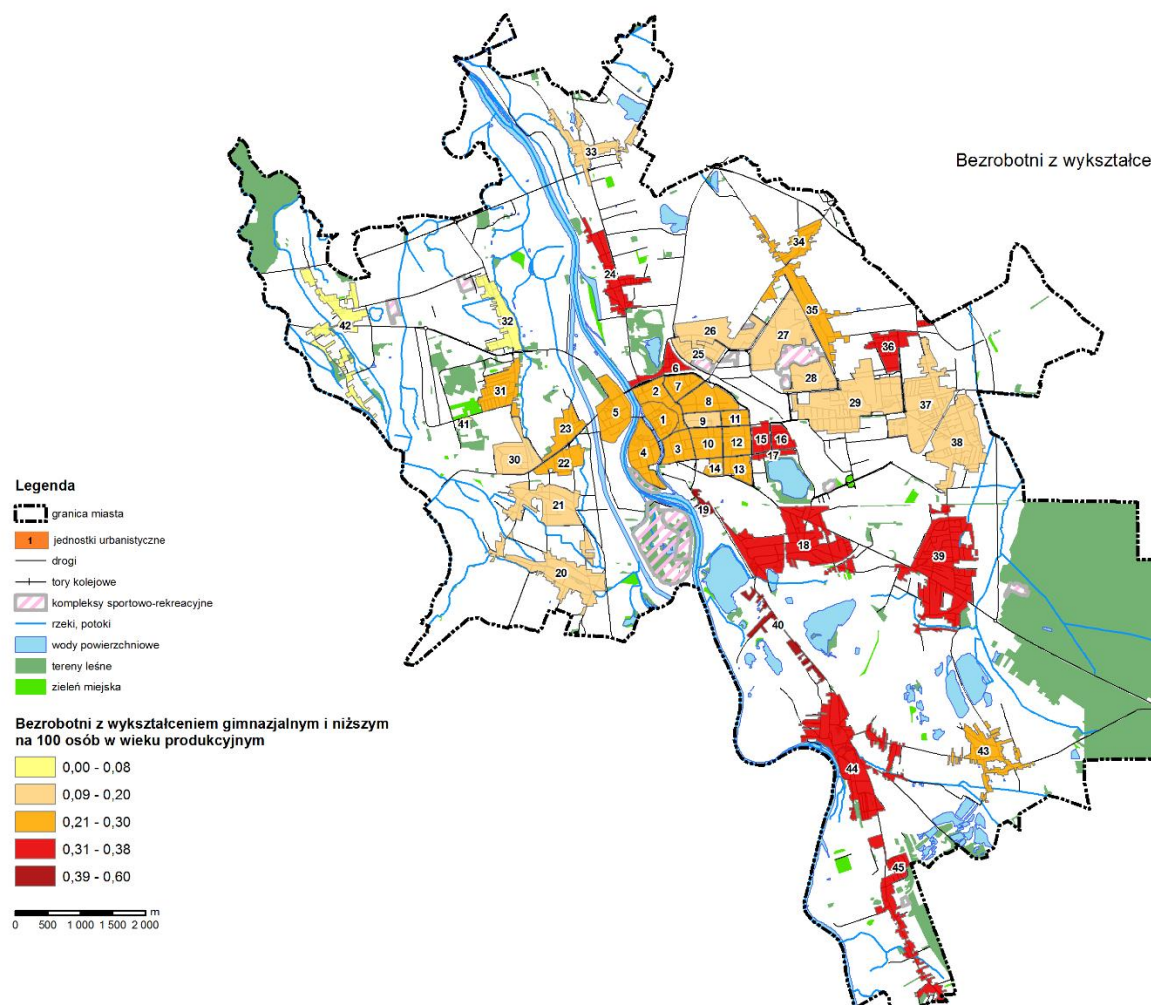
Analogiczną metodę zastosowano przy obliczeniach następujących wskaźników:

- Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- Długotrwale bezrobotni na 100 osób w wieku produkcyjnym,
- Liczba wnioskodawców pobierających dodatek mieszkaniowy na 1000 mieszkańców,
- Liczba wnioskodawców pobierających fundusz alimentacyjny na 1000 mieszkańców,
- Liczba wnioskodawców pobierających dodatek energetyczny na 1000 mieszkańców,
- Liczba wnioskodawców pobierających zasiłek rodzinny na 1000 mieszkańców,
- Rodziny długotrwale korzystające z pomocy MOPR na 1000 mieszkańców,
- Rodziny długotrwale korzystające z pomocy MOPR na 1000 mieszkańców,
- Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców,
- Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1000 mieszkańców,
- Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu przemocy domowej na 1000 mieszkańców,
- Rodziny korzystające z pomocy MOPR na 1000 mieszkańców,
- Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców,
- Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców,
- Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców,
- Rodziny korzystające z pomocy MOPR z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców.

Urząd Miasta Opola

Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym

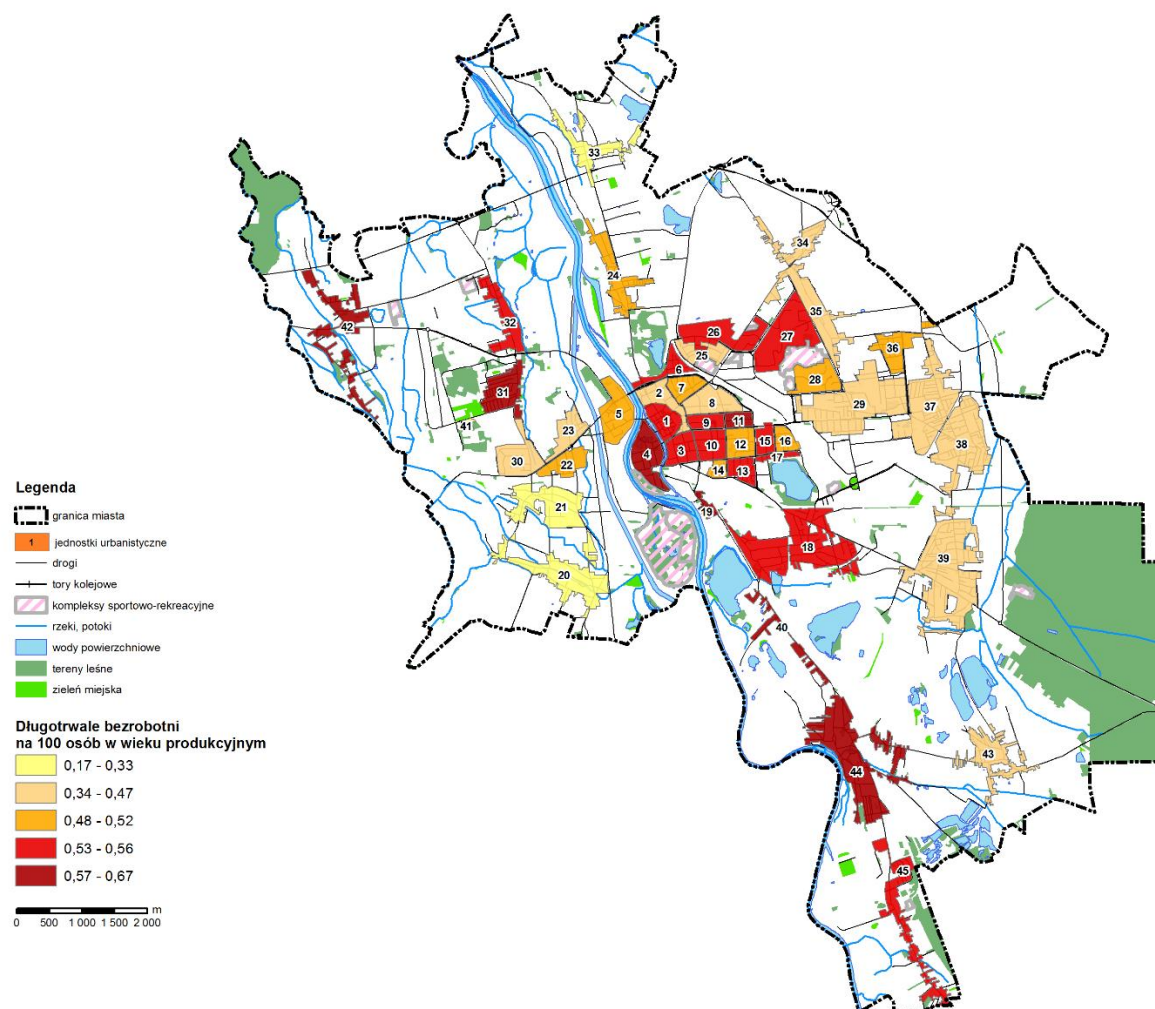

Instytut Rozwoju Miast

Mapa A3. Bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym na 100 osób w wieku produkcyjnym w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola
Długotrwale bezrobotni

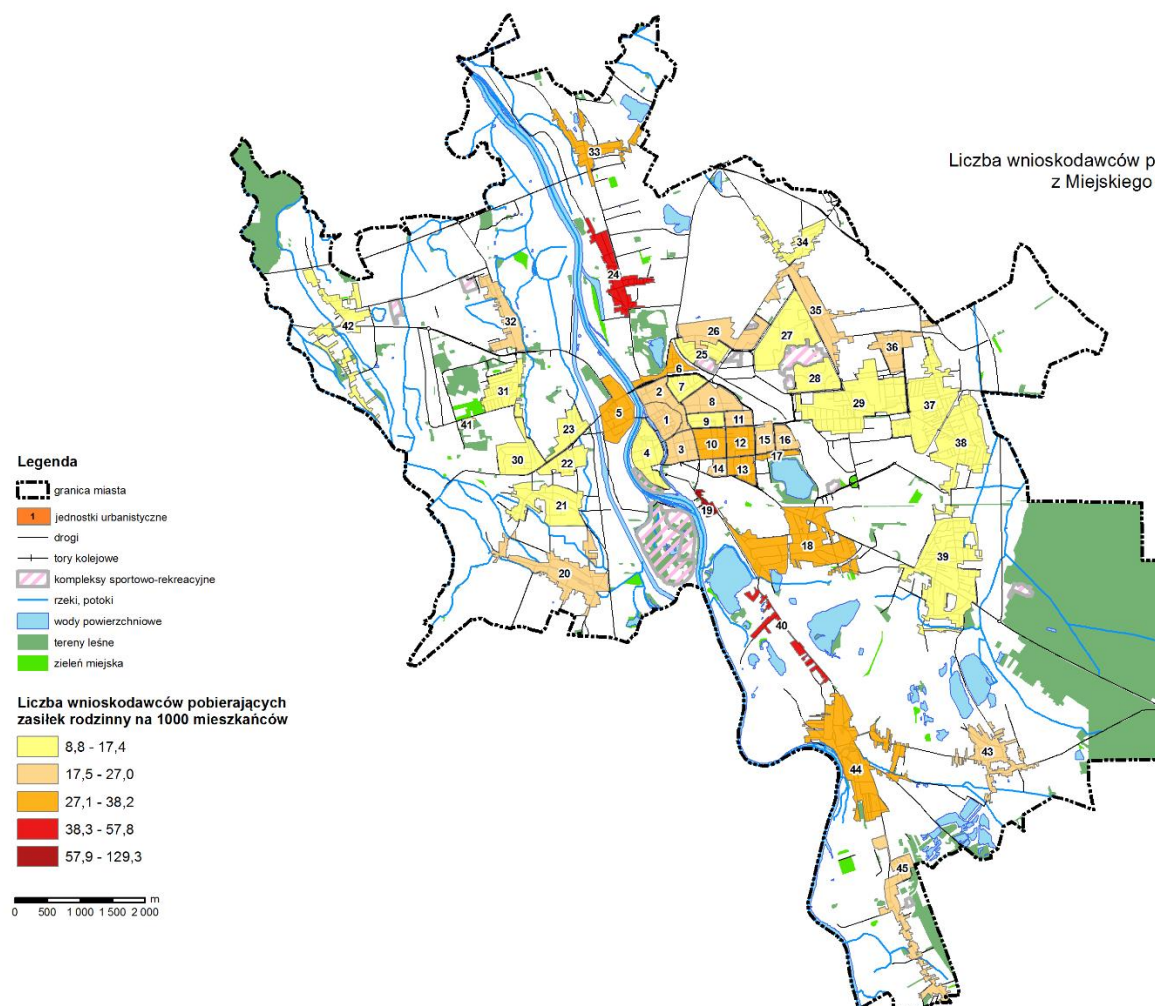
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A4. Długotrwale bezrobotni na 100 osób w wieku produkcyjnym w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba wnioskodawców pobierających zasiłek rodzinny
z Miejskiego Centrum Świadczeń w Opolu

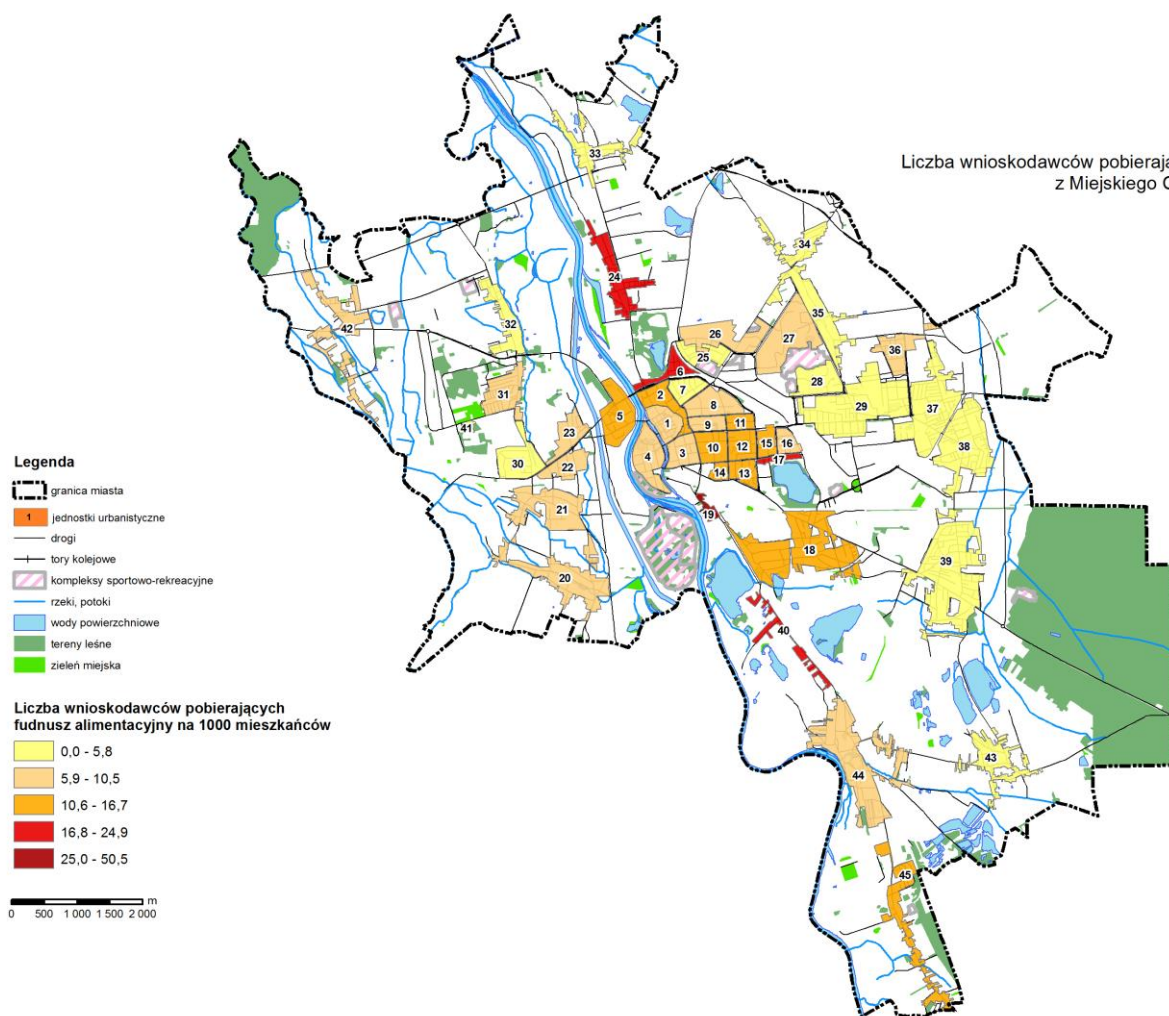
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A5. Liczba wnioskodawców pobierających zasiłek rodzinny na 1000 mieszkańców w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba wnioskodawców pobierających fundusz alimentacyjny
z Miejskiego Centrum Świadczeń w Opolu

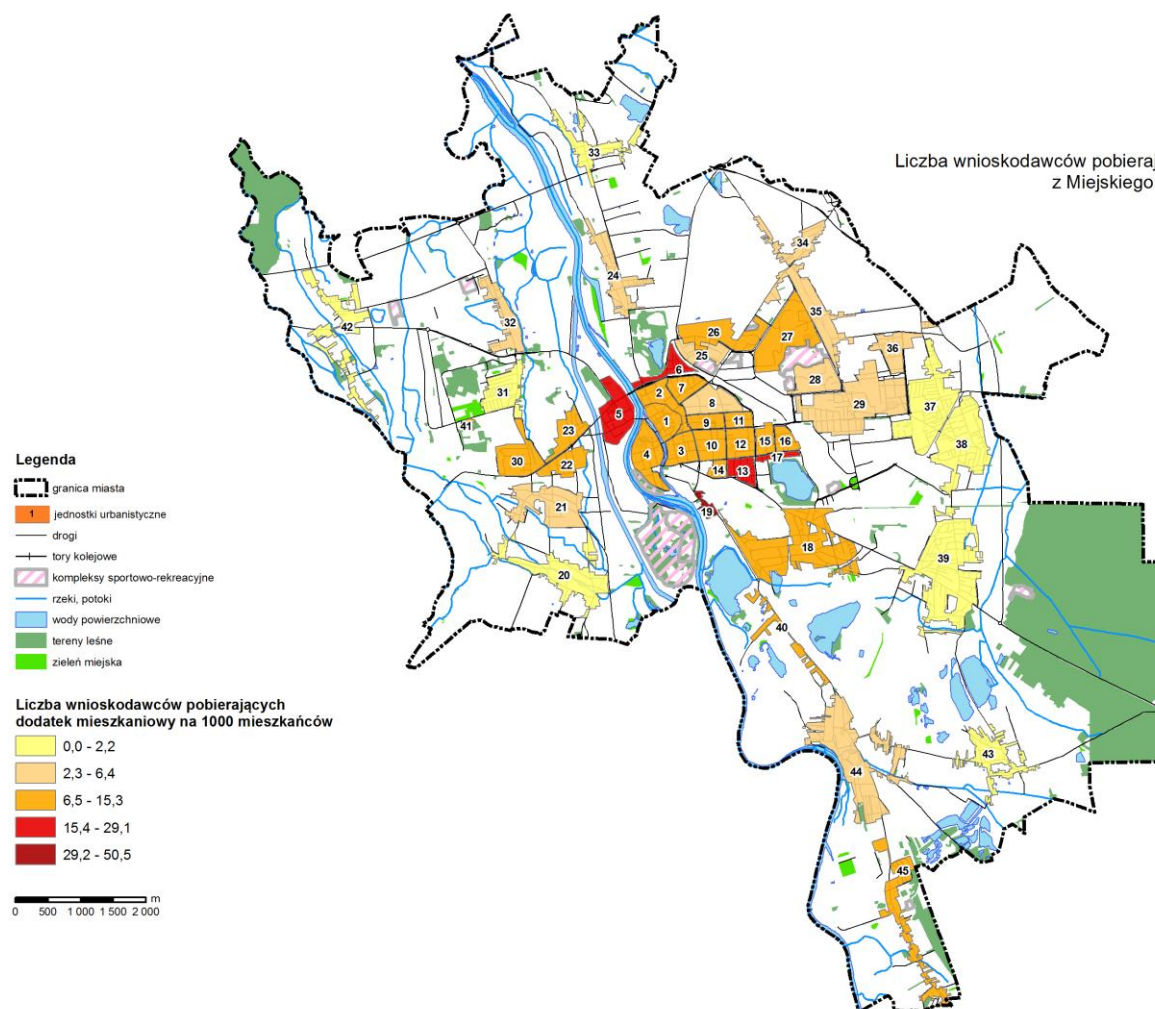
Institut Rozwoju Miast

Mapa A6. Liczba wnioskodawców pobierających fundusz alimentacyjny na 1000 mieszkańców w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba wnioskodawców pobierających dodatek mieszkaniowy
z Miejskiego Centrum Świadczeń w Opolu

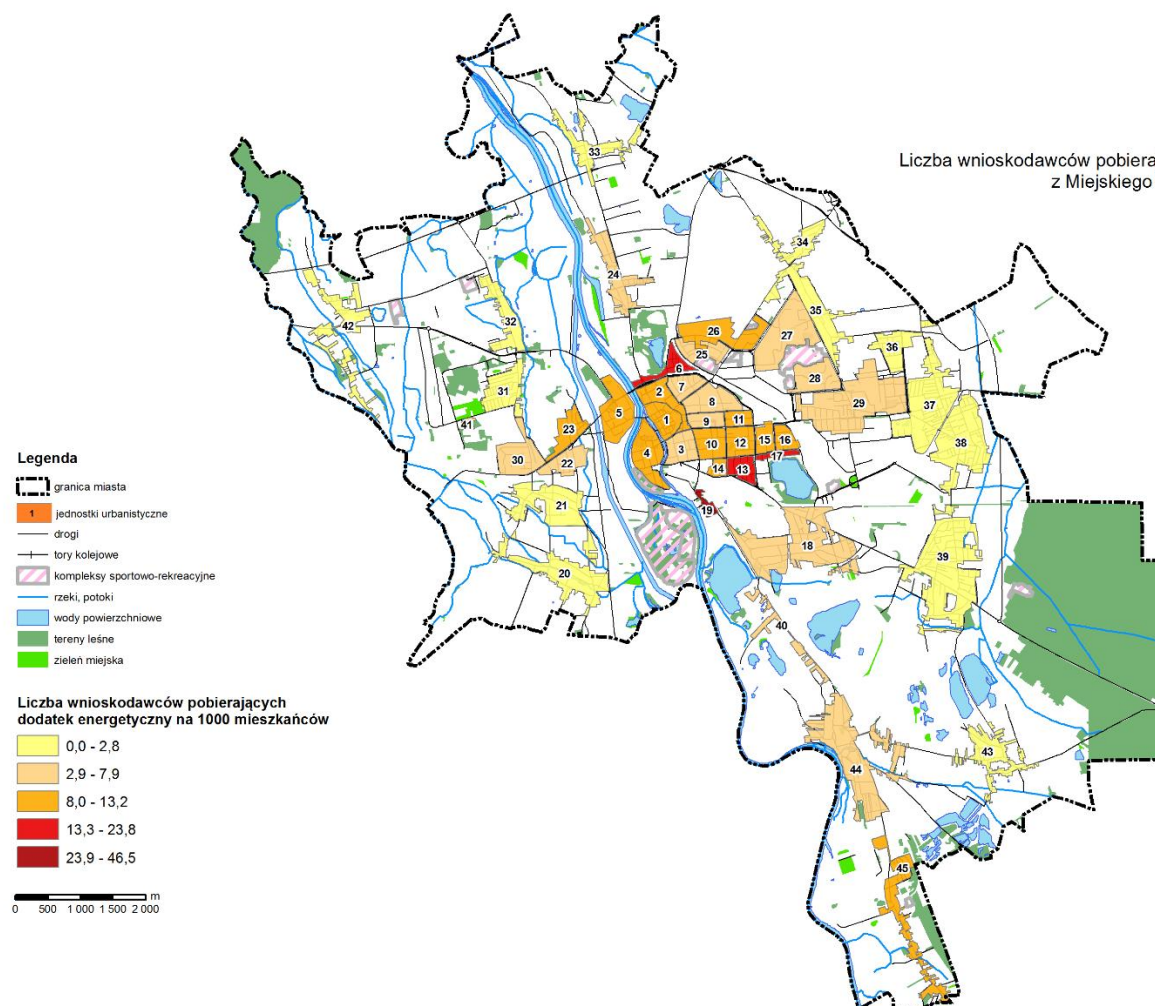
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A7. Liczba wnioskodawców pobierających dodatek mieszkaniowy na 1000 mieszkańców w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba wnioskodawców pobierających dodatek energetyczny
z Miejskiego Centrum Świadczeń w Opolu

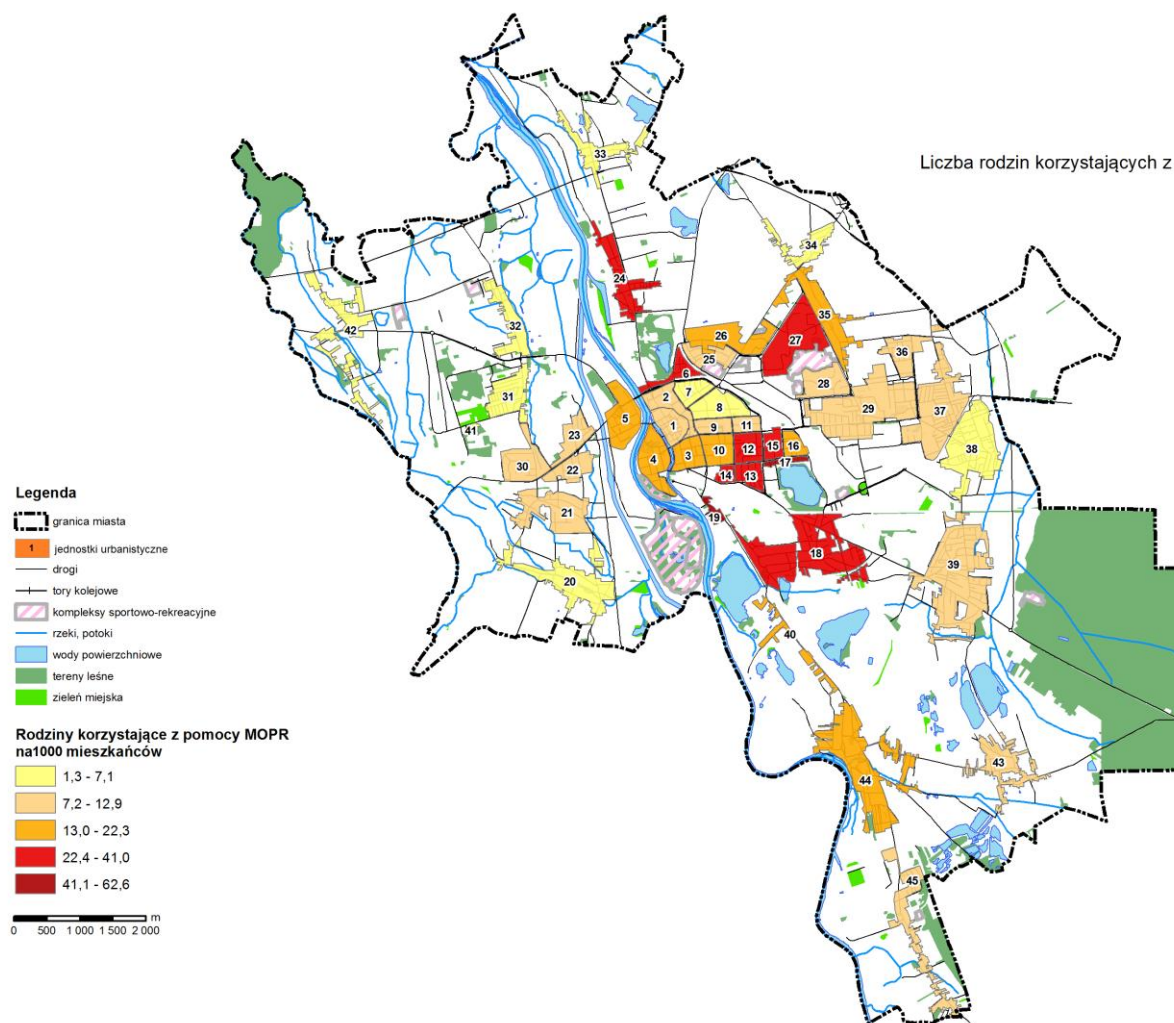
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A8. Liczba wnioskodawców pobierających dodatek energetyczny na 1000 mieszkańców w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka
Pomocy Rodzinie

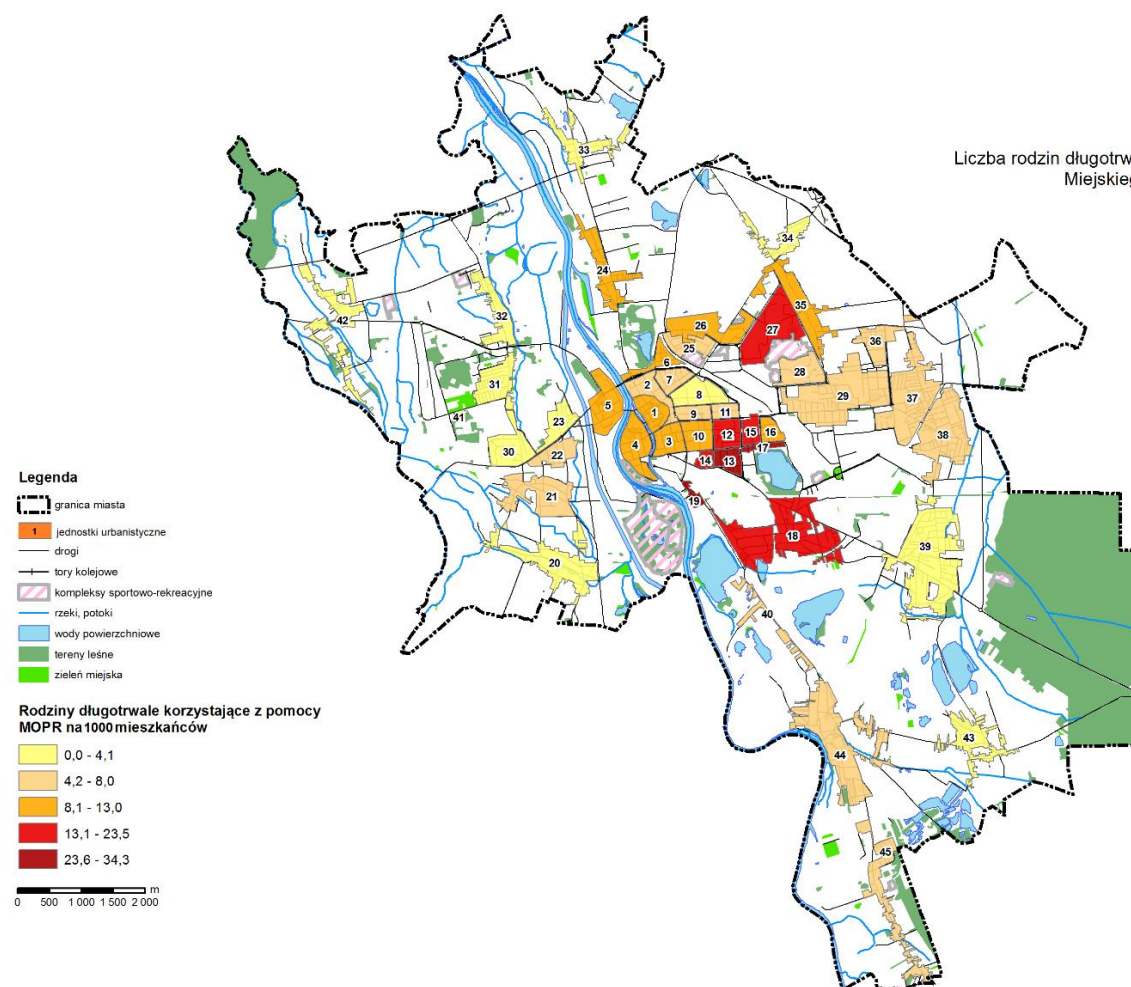
Institut Rozwoju Miast

Mapa A9. Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie na 1000 mieszkańców w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin długotrwale korzystających z pomocy
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie

Instytut Rozwoju Miast

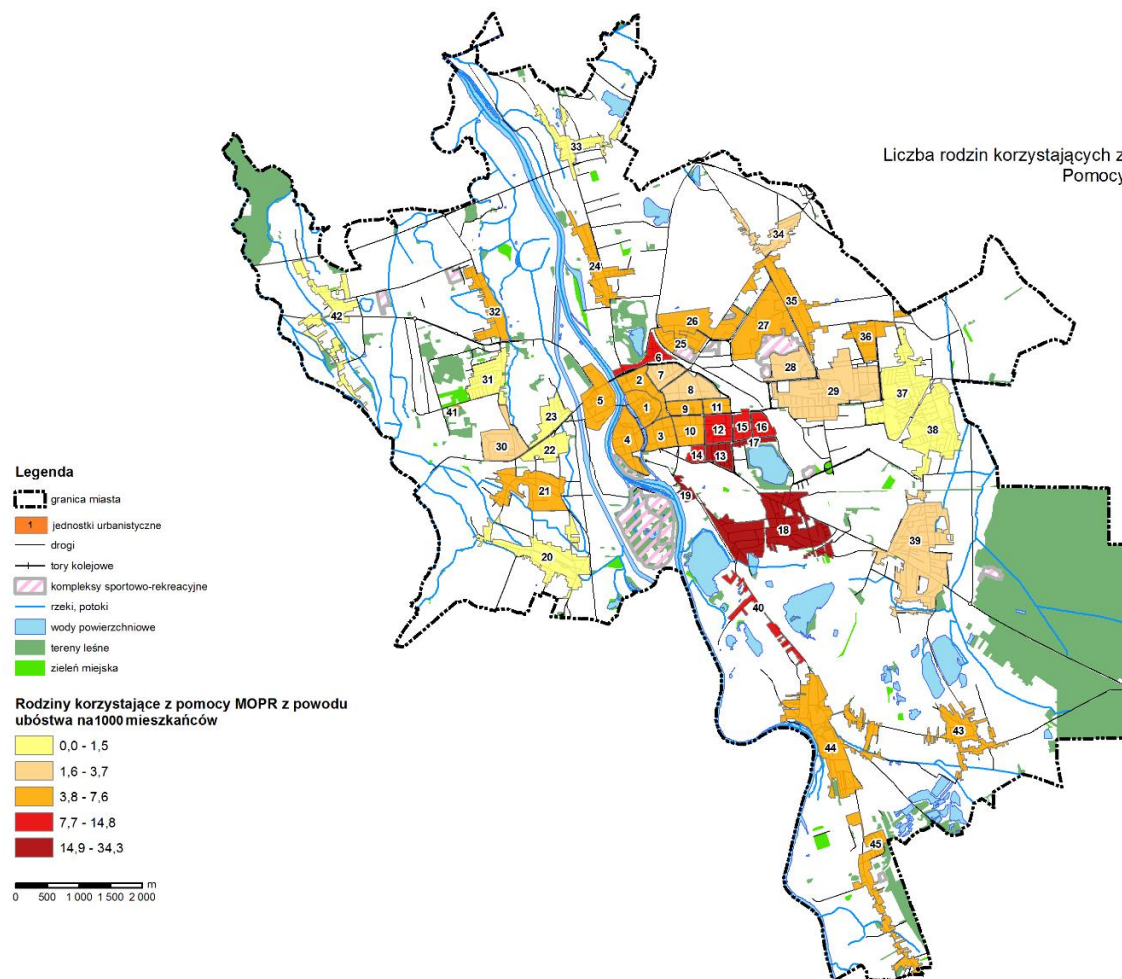
Mapa A10. Rodziny długotrwale korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie na 1000 mieszkańców w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka
Pomocy Rodzinie z powodu ubóstwa

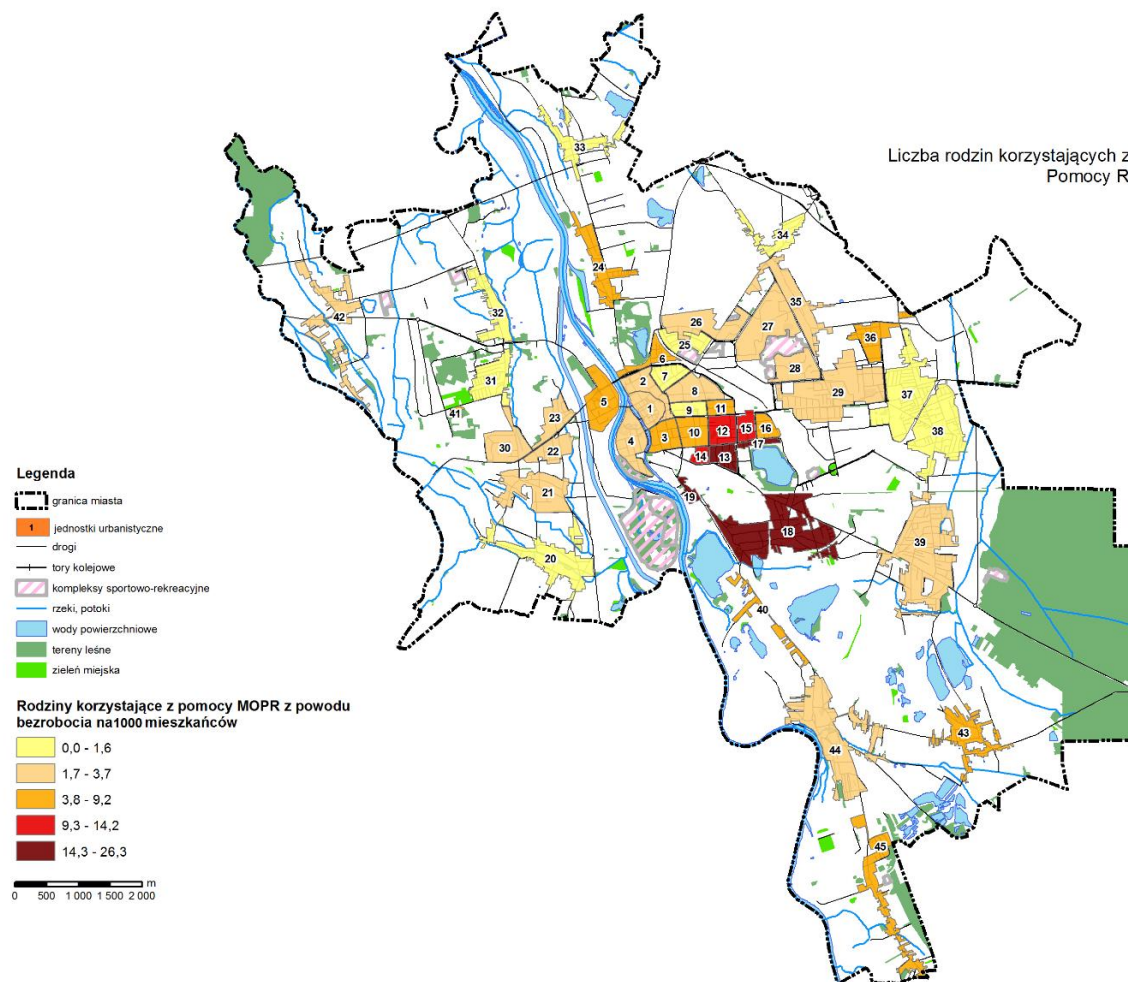
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A11. Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka
Pomocy Rodzinie z powodu bezrobocia

Instytut Rozwoju Miast

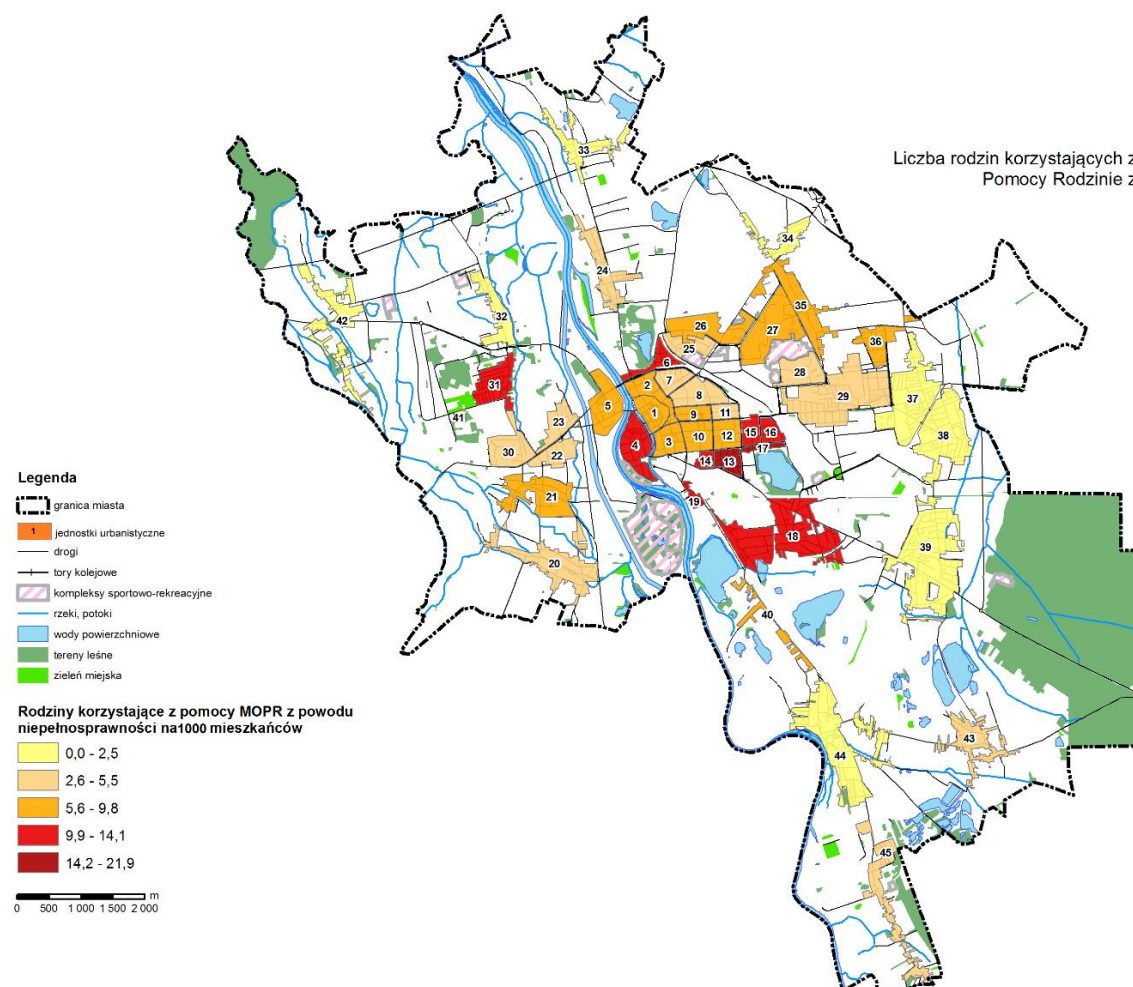
Mapa A12. Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu braku pracy na 1000 mieszkańców, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka
Pomocy Rodzinie z powodu niepełnosprawności

Instytut Rozwoju Miast

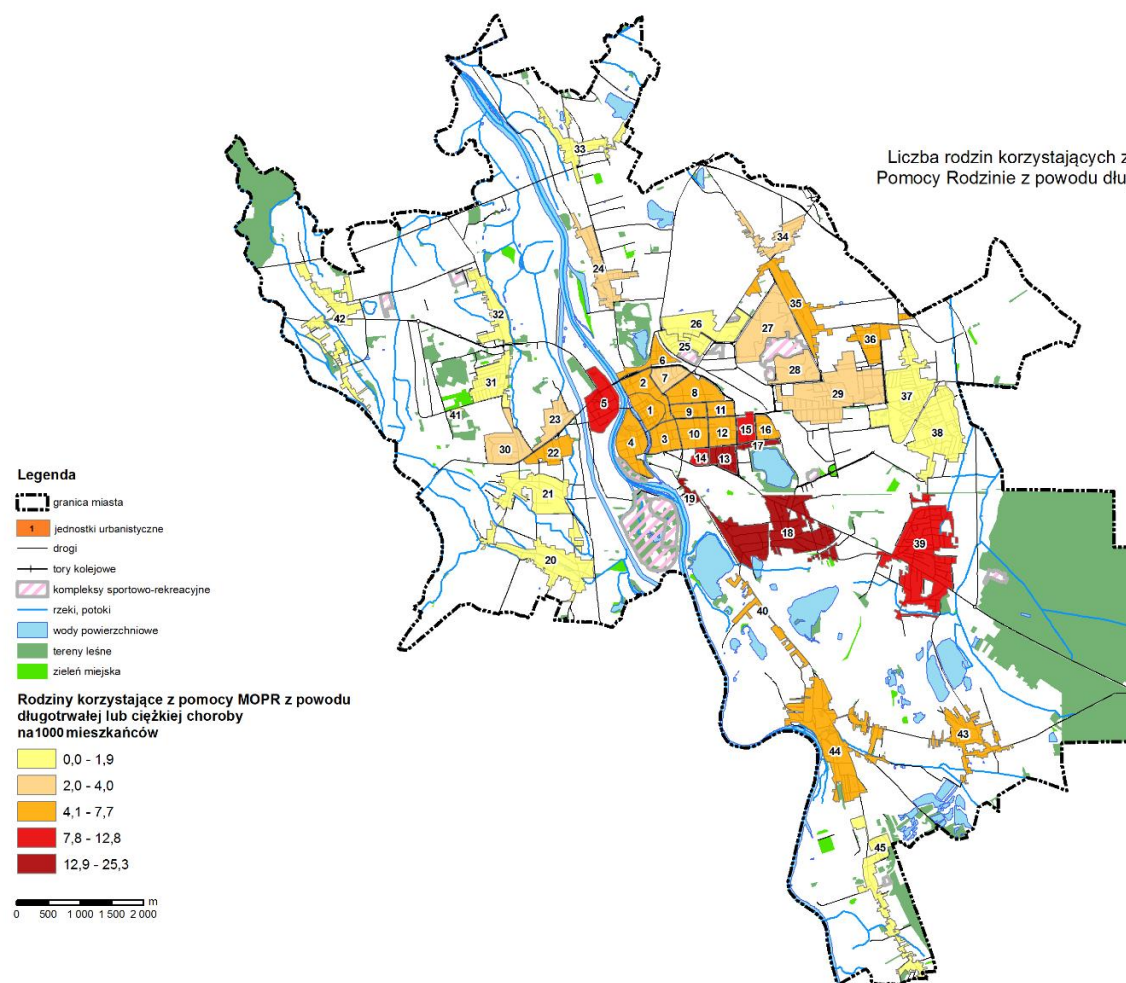
Mapa A13. Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby

Instytut Rozwoju Miast

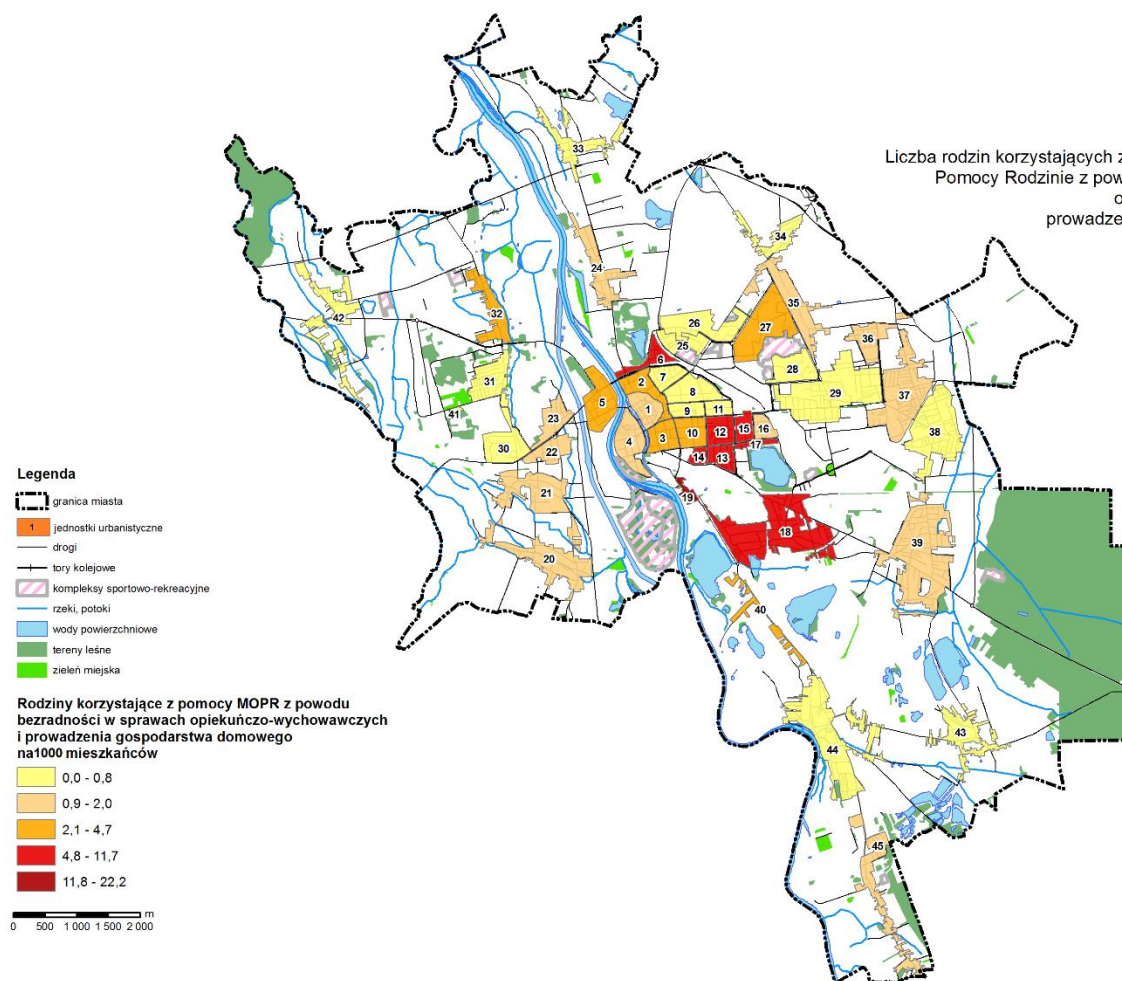
Mapa A14. Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1000 mieszkańców, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka
Pomocy Rodzinie z powodu bezradności w sprawach
opiekuńczo-wychowawczych i
prowadzenia gospodarstwa domowego

Instytut Rozwoju Miast

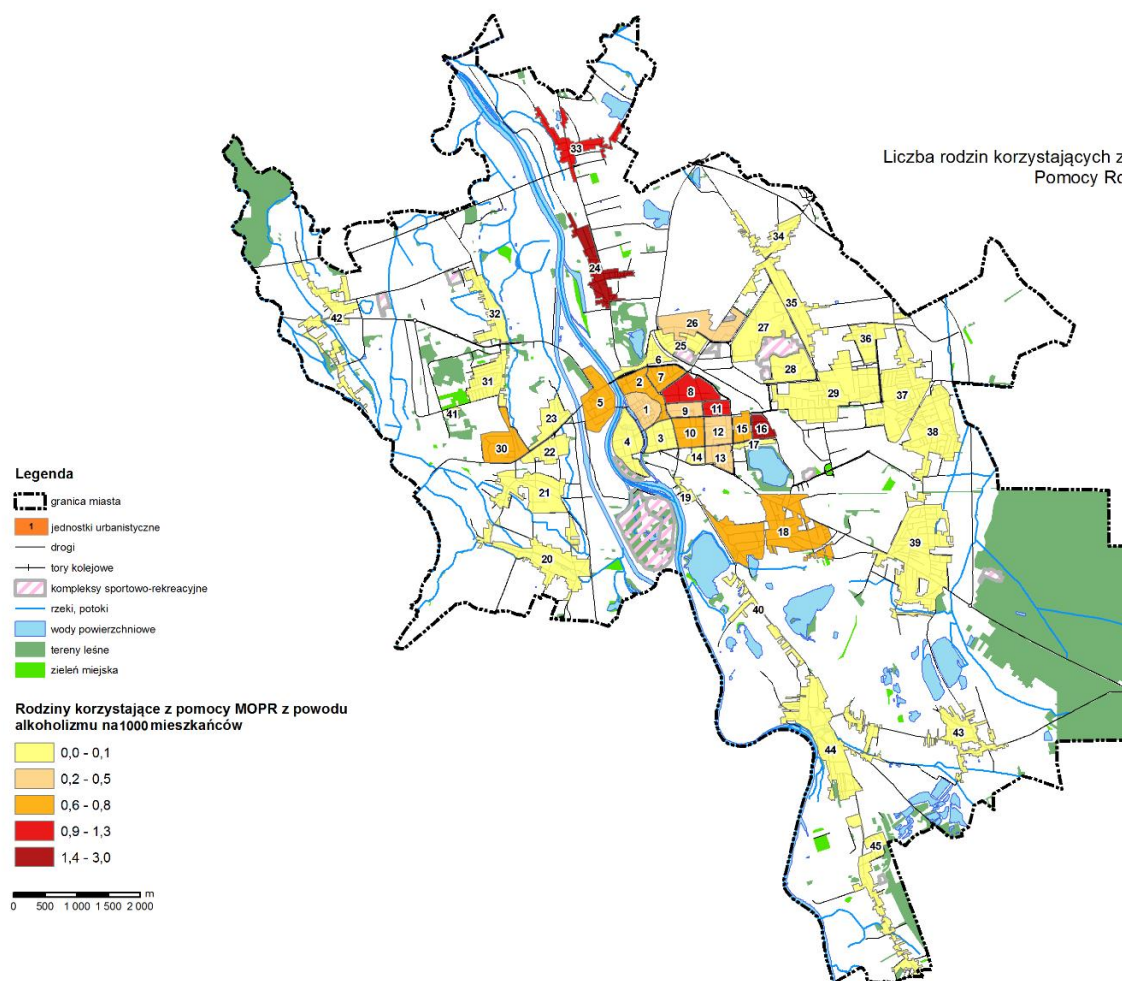
Mapa A15. Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1000 mieszkańców, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka
Pomocy Rodzinie z powodu alkoholizmu

Instytut Rozwoju Miast

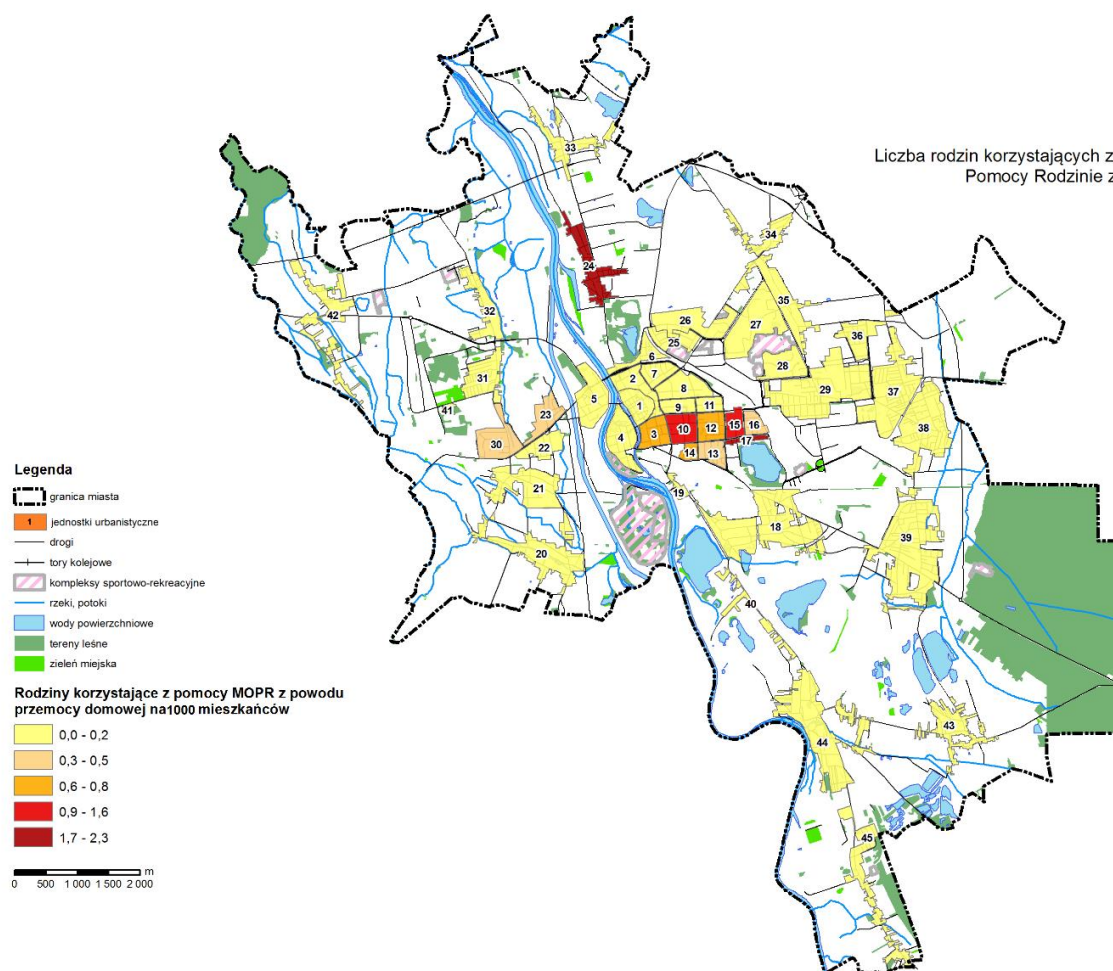
Mapa A16. Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu alkoholizmu na 1000 mieszkańców, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka
Pomocy Rodzinie z powodu przemocy domowej

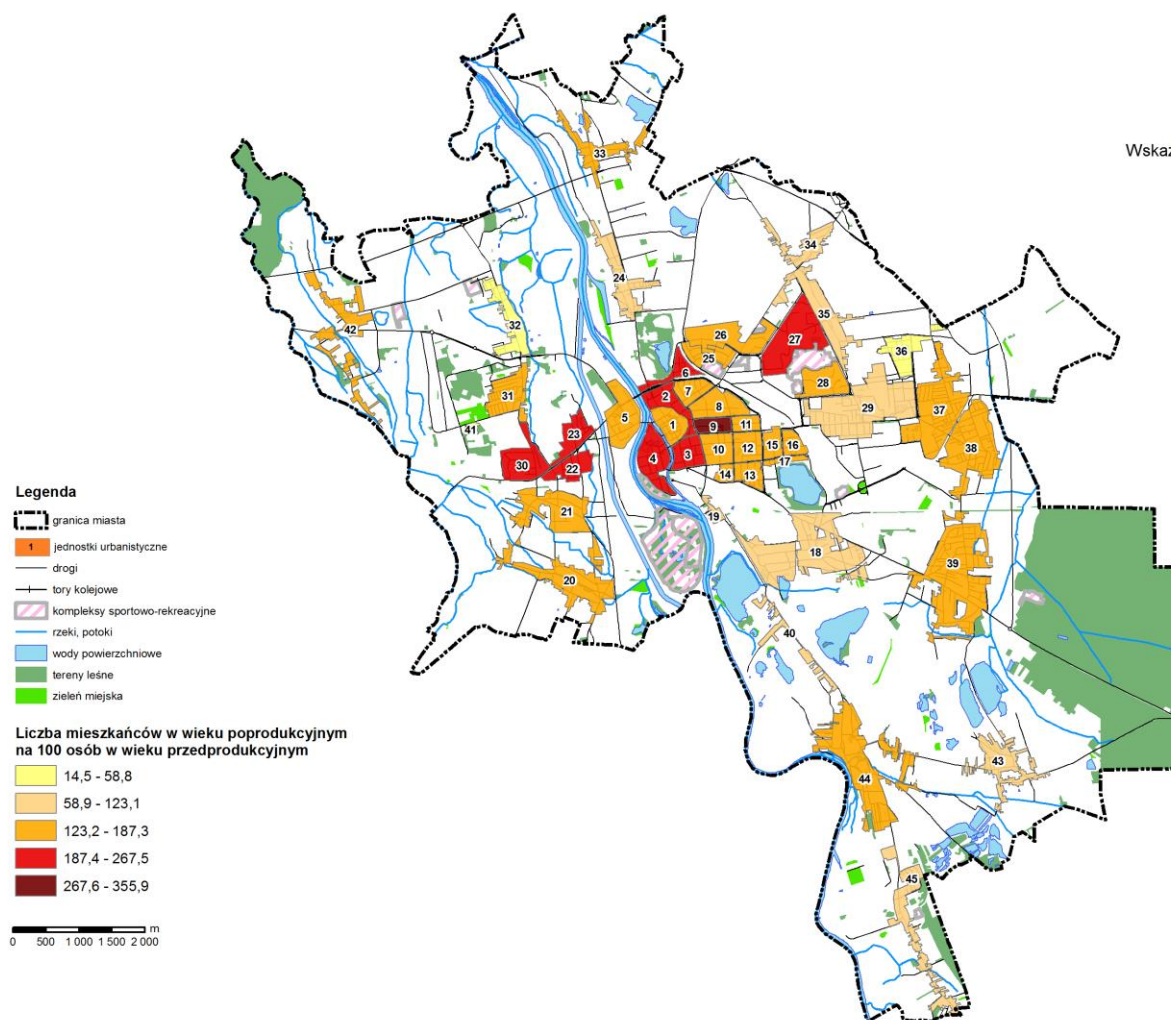
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A17. Rodziny korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z powodu przemocy w rodzinie na 1000 mieszkańców, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola
Wskaźnik obciążenia demograficznego

Instytut Rozwoju Miast

Mapa A18. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

WSKAŹNIK – Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 roku

1. Dane

- a) Granice jednostek urbanistycznych,
- b) Dane dotyczące wyników wyborów parlamentarnych w 2015 roku (źródło: Państwowa Komisja Wyborcza),
- c) Granice obwodów wyborczych (z pominięciem obwodowych komisji wyborczych mieszczących się w szpitalach, zakładach karnych, domach opieki, akademikach (źródło: obwieszczenie władz miasta na stronie BIP).

2. Przetwarzanie danych

- a) Dane dotyczące wyborów
 - Z arkusza kalkulacyjnego wybrano dane zawierające wyniki wyborów parlamentarnych w 2015 roku na terenie miasta Opola,
 - Granice obwodów wyborczych (zwektoryzowane granice obwodów wyborczych),
 - Do każdego obwodu przypisano wysokości frekwencji pozyskanych z PKW,
 - Do każdej jednostki urbanistycznej przypisano wartość poszczególnych wyników wyborów.

3. Analiza danych

- a) Używając narzędzia *Intersection* wyznaczono części wspólne obwodów wyborczych oraz jednostek urbanistycznych (komórki).
- b) W przypadku, gdy w jednostce znalazł się więcej niż jeden okręg wyborczy frekwencje przeliczano używając średniej arytmetycznej:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – frekwencja w wyborach parlamentarnych w jednostce urbanistycznej,

n – liczba obwodów wyborczych (cech),

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla obwodu wyborczego i .

4. Wizualizacja danych

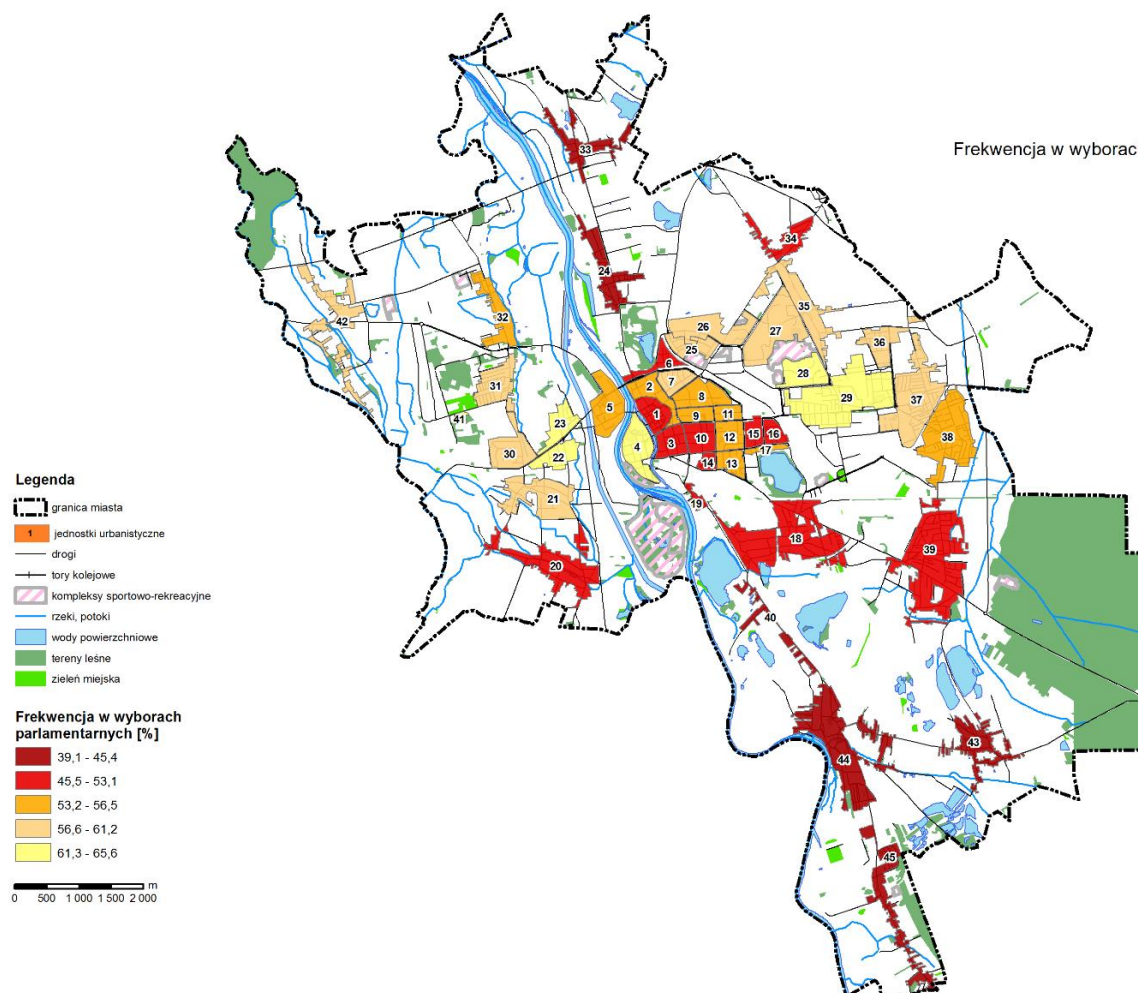
Analogiczną metodę zastosowano przy obliczeniach następujących wskaźników:

- Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku,
- Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 roku,
- Liczba zgłoszonych policyjnych interwencji na terenie miasta Opola w 2015 roku.

Urząd Miasta Opola

Frekwencja w wyborach parlamentarnych (2015 rok)

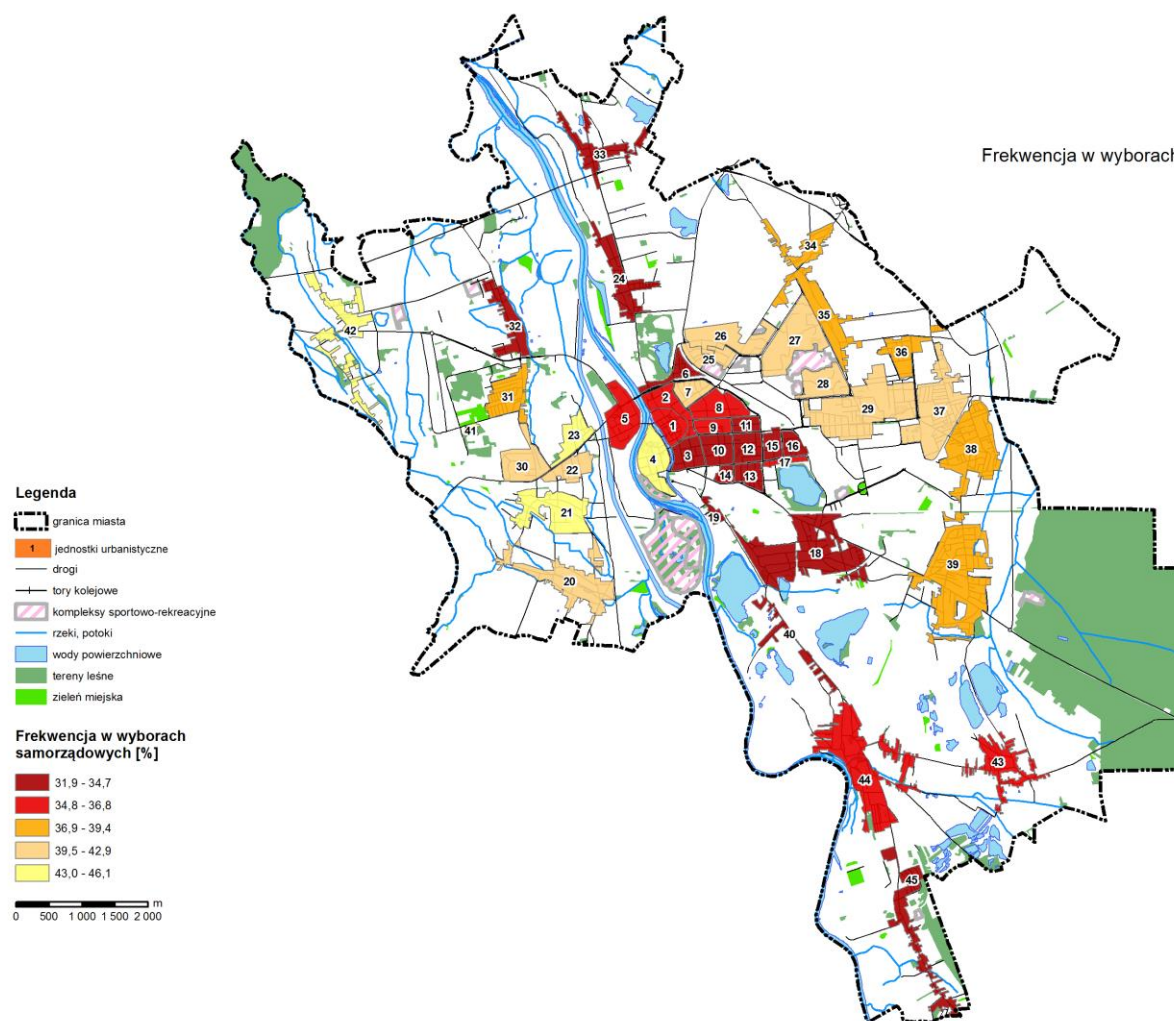
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A19. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 roku, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Frekwencja w wyborach samorządowych (2014 rok)

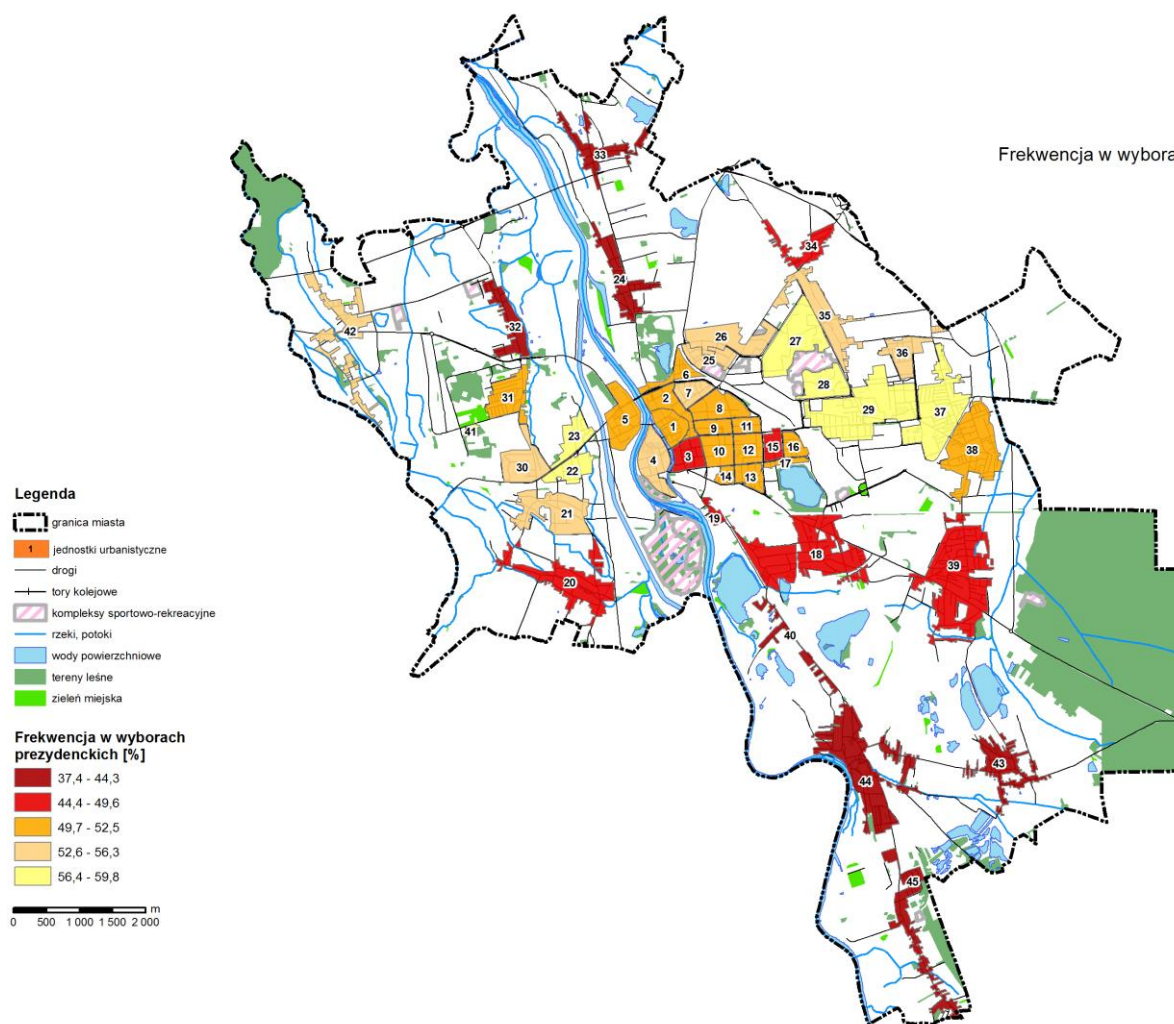
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A20. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 roku, w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Frekwencja w wyborach prezydenckich (2015 rok)

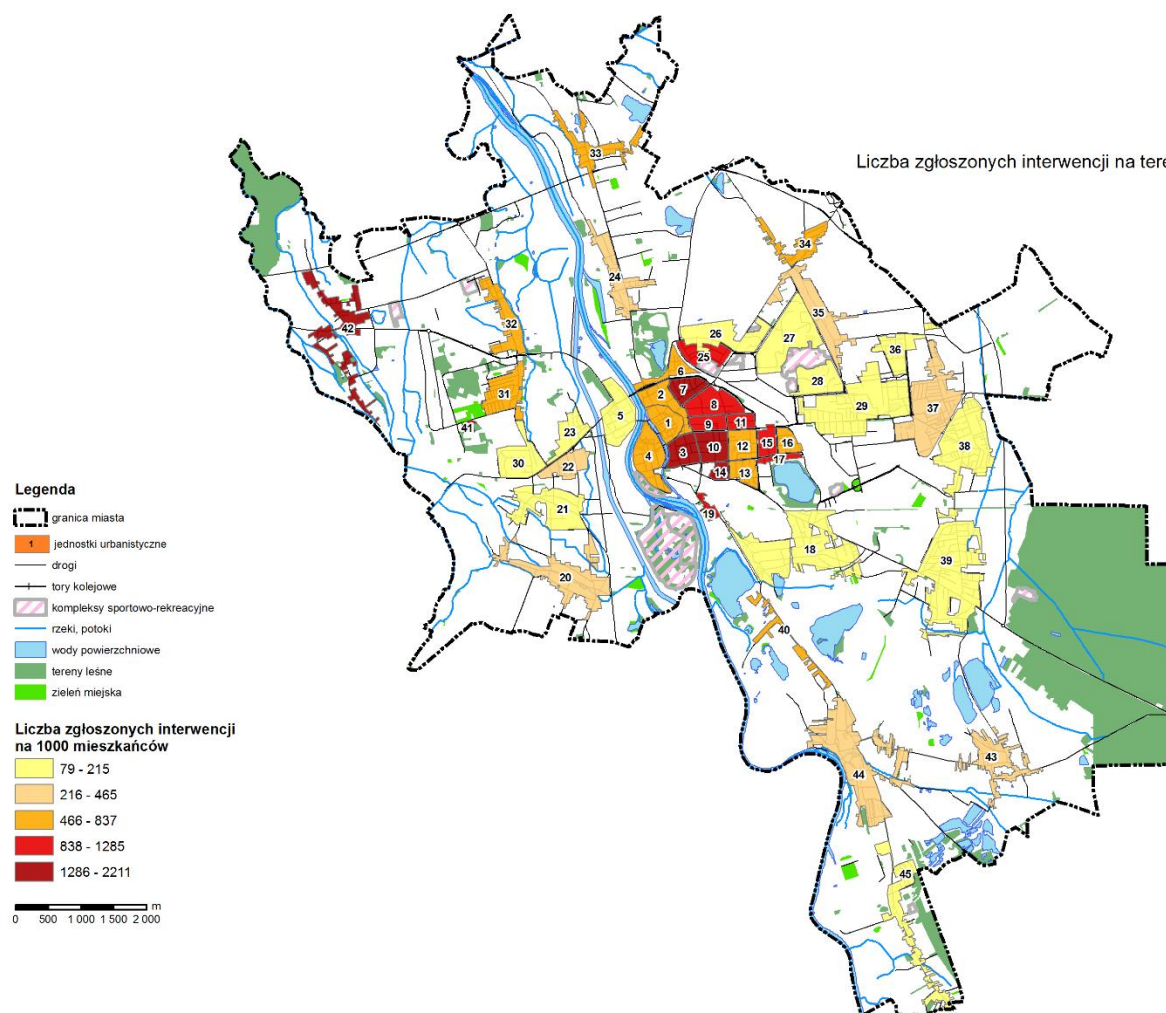
Institut Rozwoju Miast

Mapa A21. Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 roku, w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba zgłoszonych interwencji na terenie miasta Opola (2015 rok)

Instytut Rozwoju Miast

Mapa A22. Liczba zgłoszonych interwencji na 1000 mieszkańców w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

WSKAŹNIK – Średnie wyniki ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej

1. Dane

- a) Granice jednostek urbanistycznych,
- b) Wykaz ulic należących do obwodów Publicznych Szkół Podstawowych miasta Opola (źródło: Urząd Miasta Opola),
- c) Dane dotyczące średnich wyników ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej poszczególnych dla placówek edukacyjnych (źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna oraz Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu).

2. Przetwarzanie danych

- a) Dane dotyczące średnich wyników ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej:
 - Z arkusza kalkulacyjnego wybrano dane zawierające średnie wyniki ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej dla poszczególnych placówek edukacyjnych,
 - Granice obwodów Publicznych Szkół Podstawowych (do każdej ulicy w mieście przypisano wynik ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej),
 - Dane dotyczące wyników sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej przypisane do ulic, połączono z tabelą zawierającą wykazy ulic w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.

3. Analiza danych

- a) W przypadku, gdy w jednostce znalazł się więcej niż jeden wynik ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej, dane przeliczano używając średniej arytmetycznej:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – średni wynik ze sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej w jednostce urbanistycznej,

n – liczba obwodów Publicznych Szkół Podstawowych (cech),

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla obwodu szkolnego i .

4. Wizualizacja danych

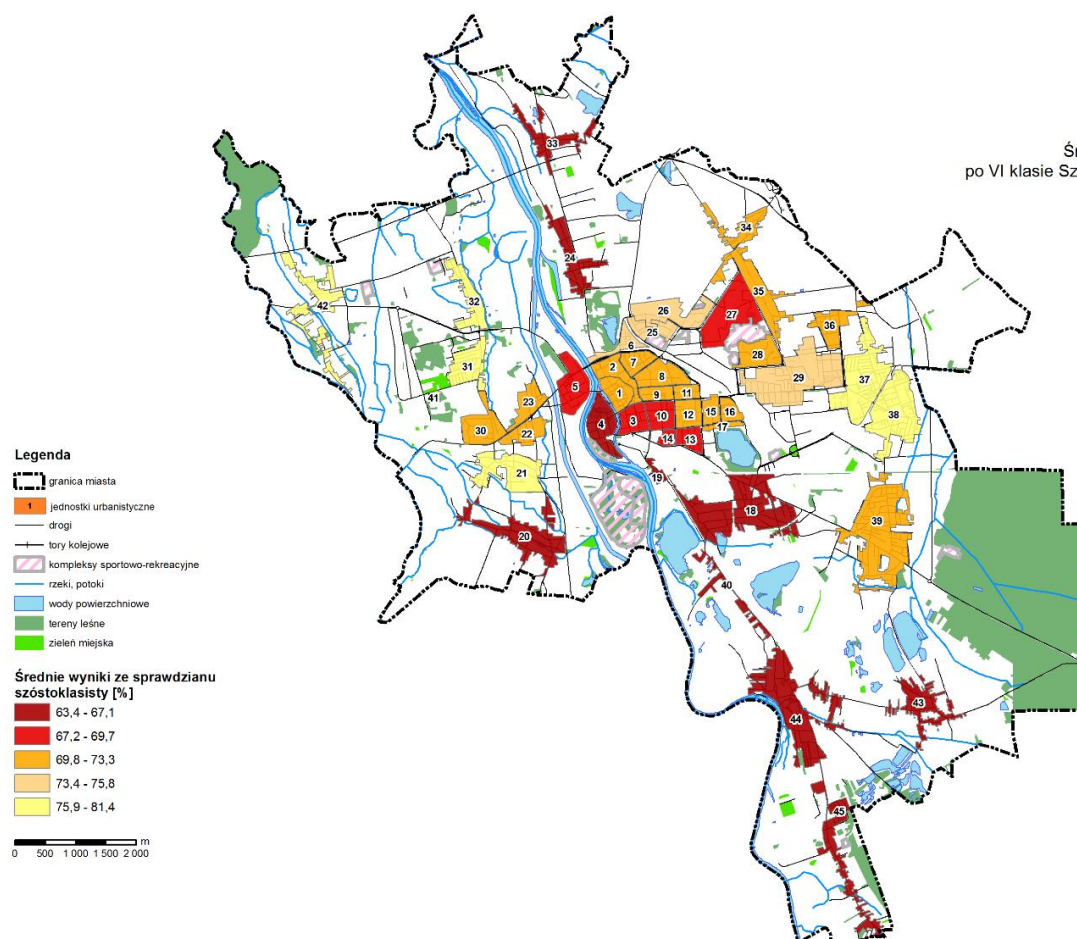
Analogiczną metodę zastosowano przy obliczeniach następujących wskaźników:

- Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (język polski),
- Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (matematyka),
- Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (historia i wiedza o społeczeństwie),
- Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (przyroda),
- Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (język angielski).

Urząd Miasta Opola

Średnie wyniki ze sprawdzianu
po VI klasie Szkoły Podstawowej (2015 rok)

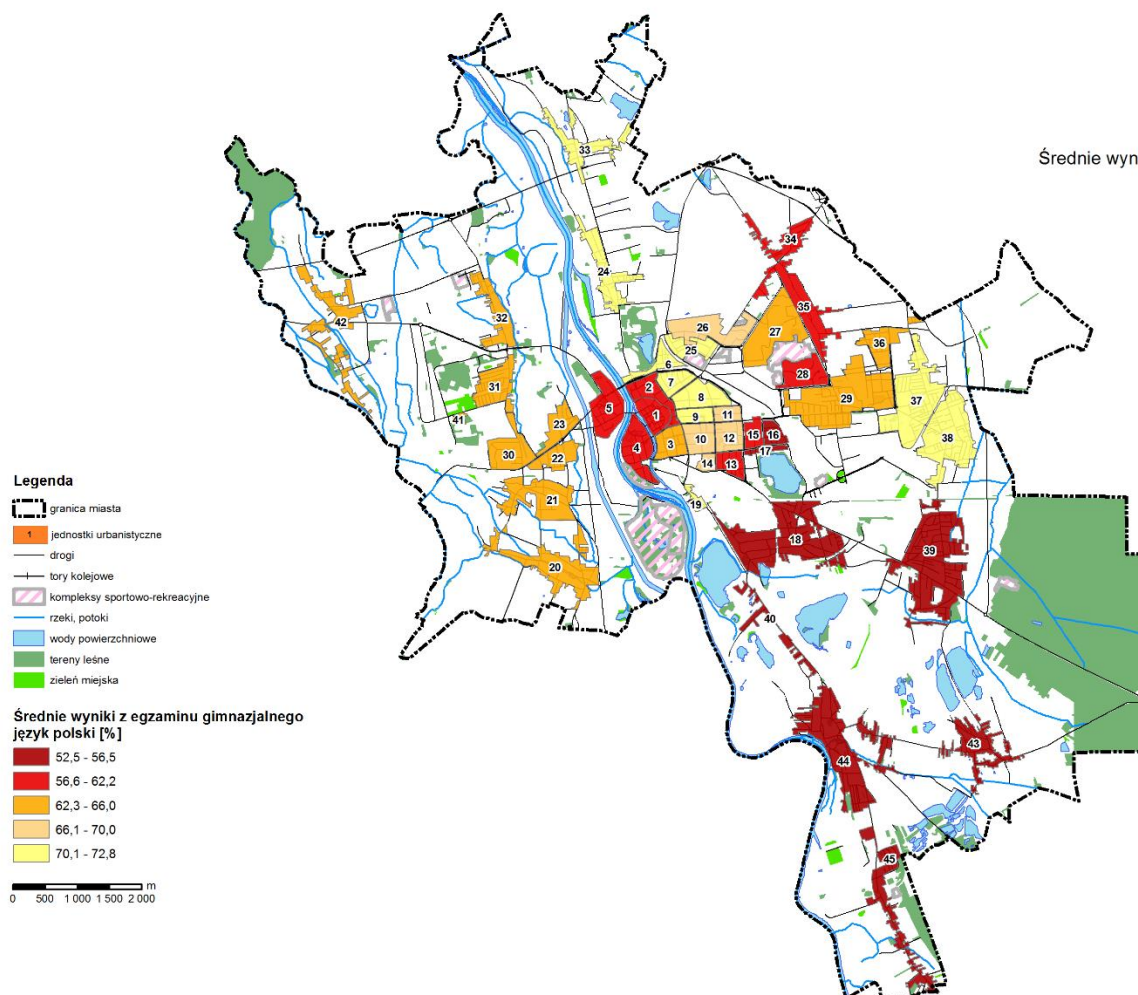
Institut Rozwoju Miast

Mapa A23. Średnie wyniki ze sprawdzianu po VI klasie Szkoły Podstawowej w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne

Urząd Miasta Opola

Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego
język polski (2015 rok)

Instytut Rozwoju Miast

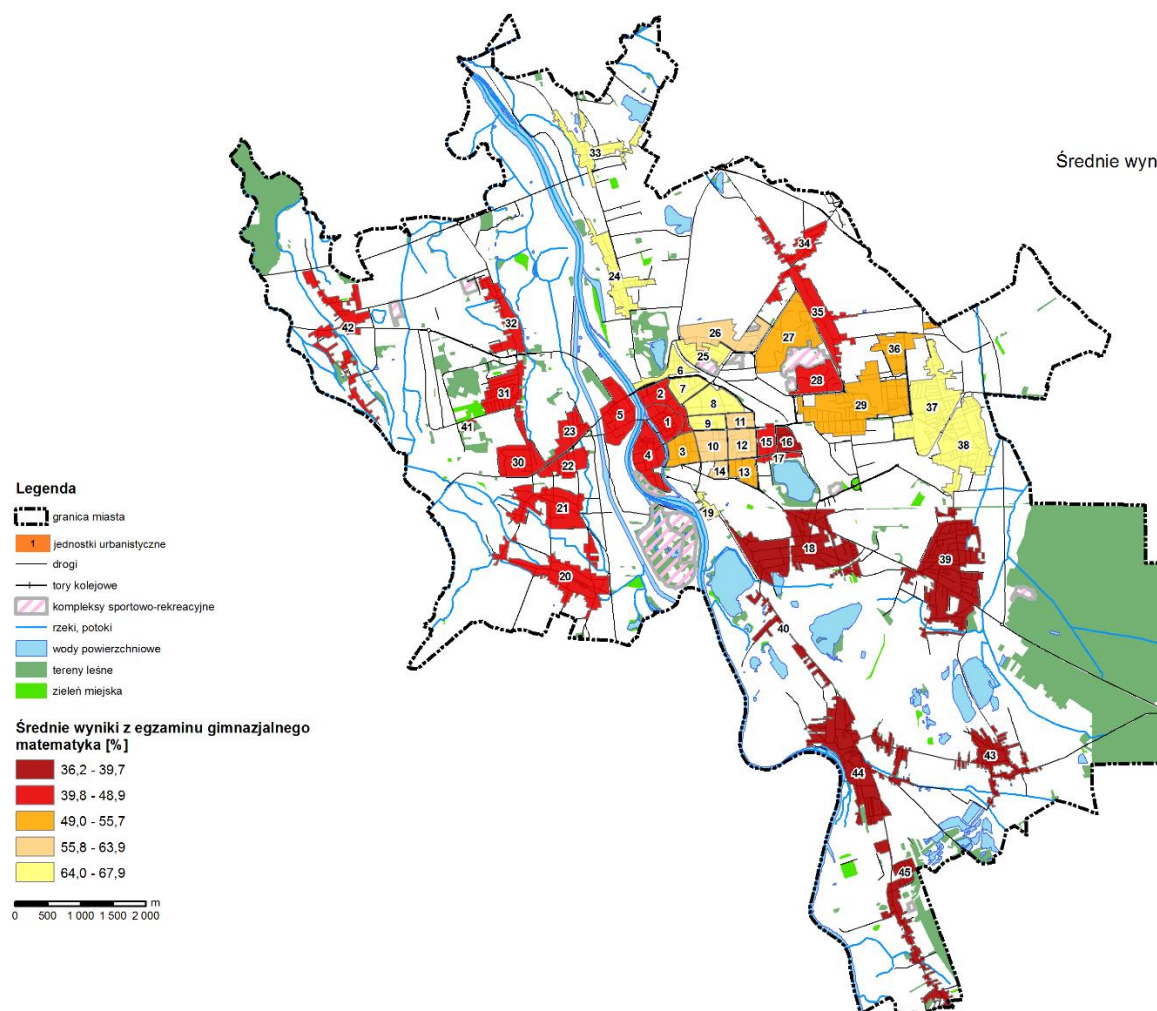
Mapa A24. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (język polski) w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego
matematyka (2015 rok)

Instytut Rozwoju Miast

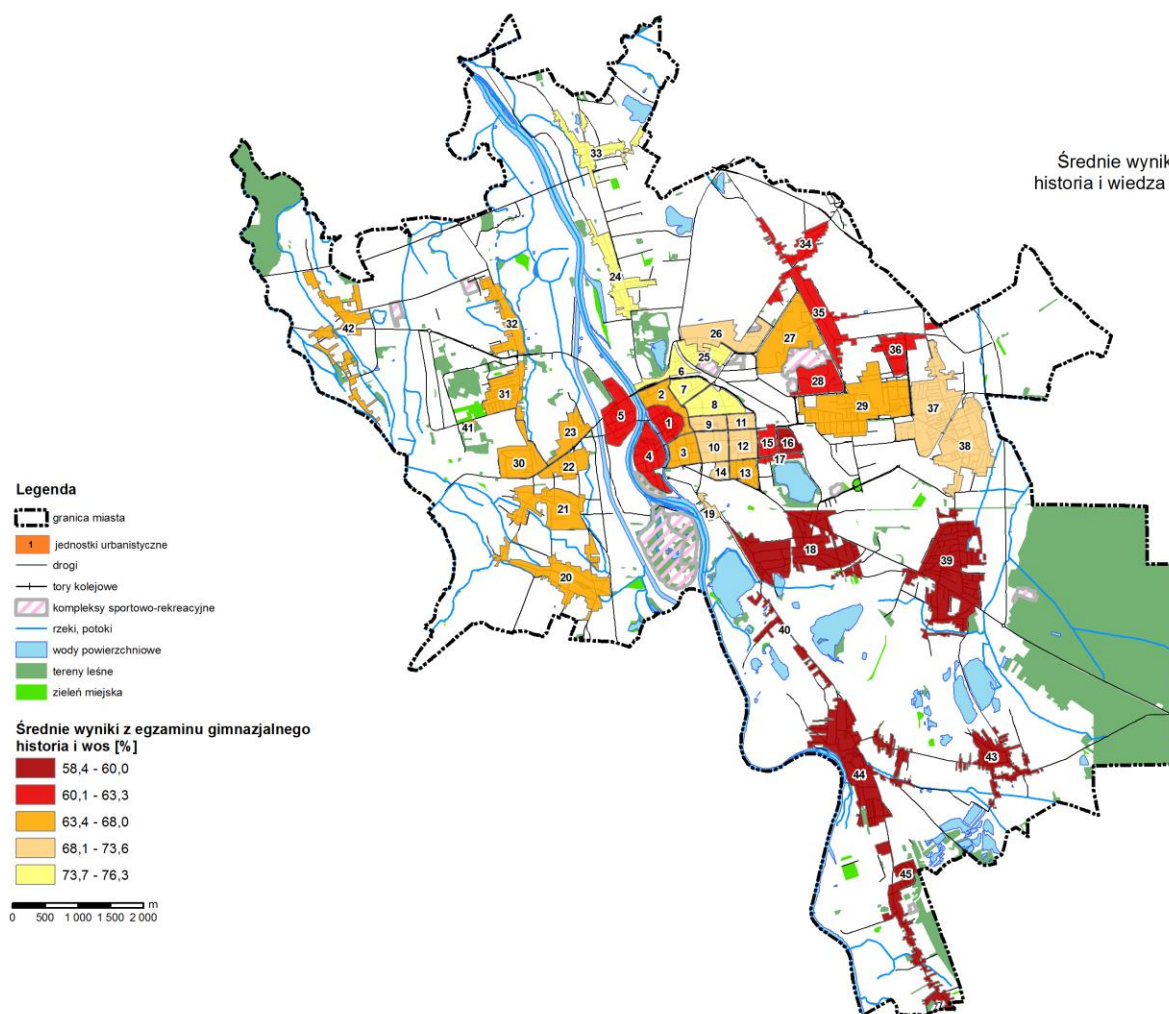
Mapa A25. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (matematyka) w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego
historia i wiedza o społeczeństwie (2015 rok)

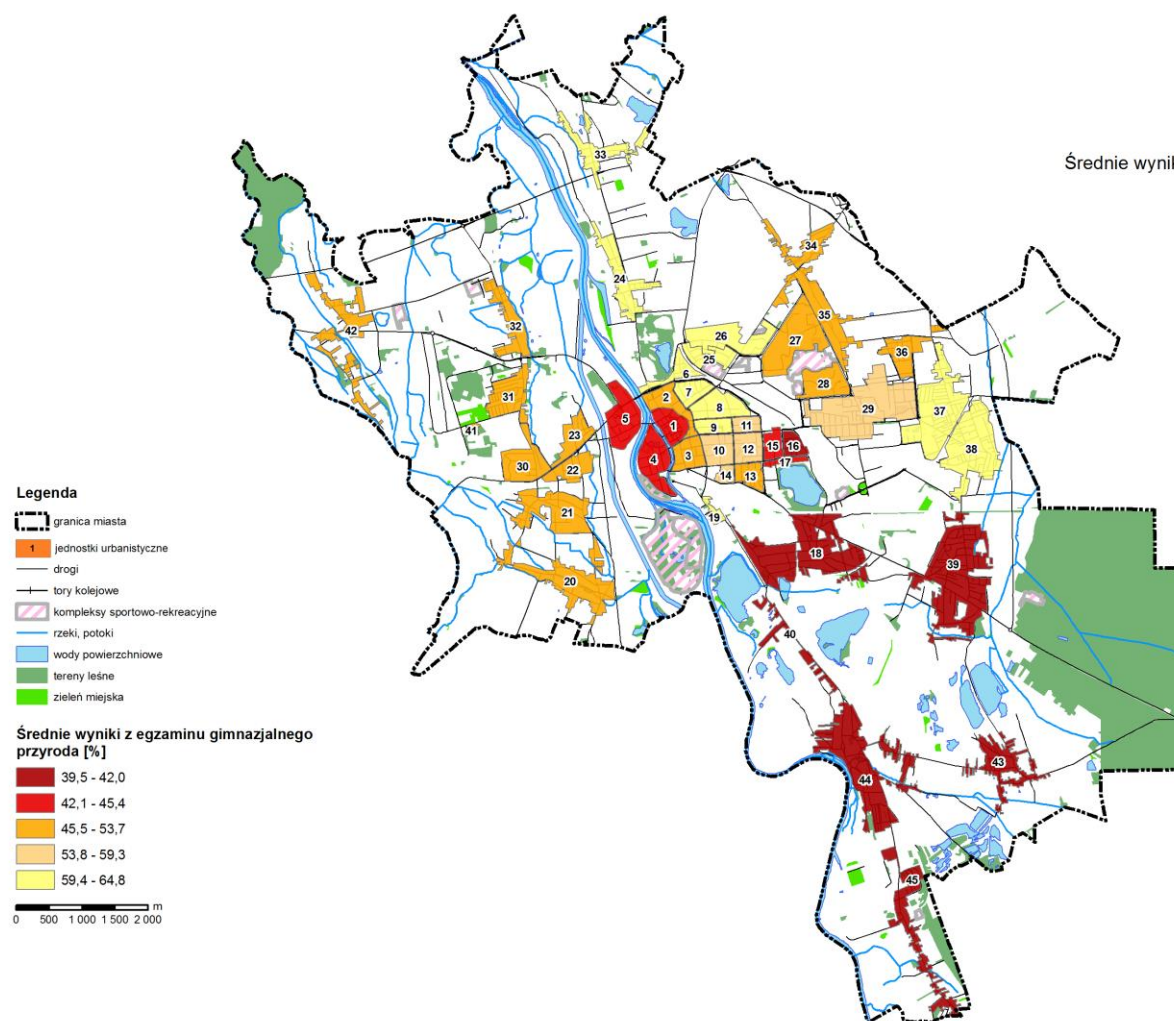
Institut Rozwoju Miast

Mapa A26. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (historia i wiedza o społeczeństwie) w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego
przyroda (2015 rok)

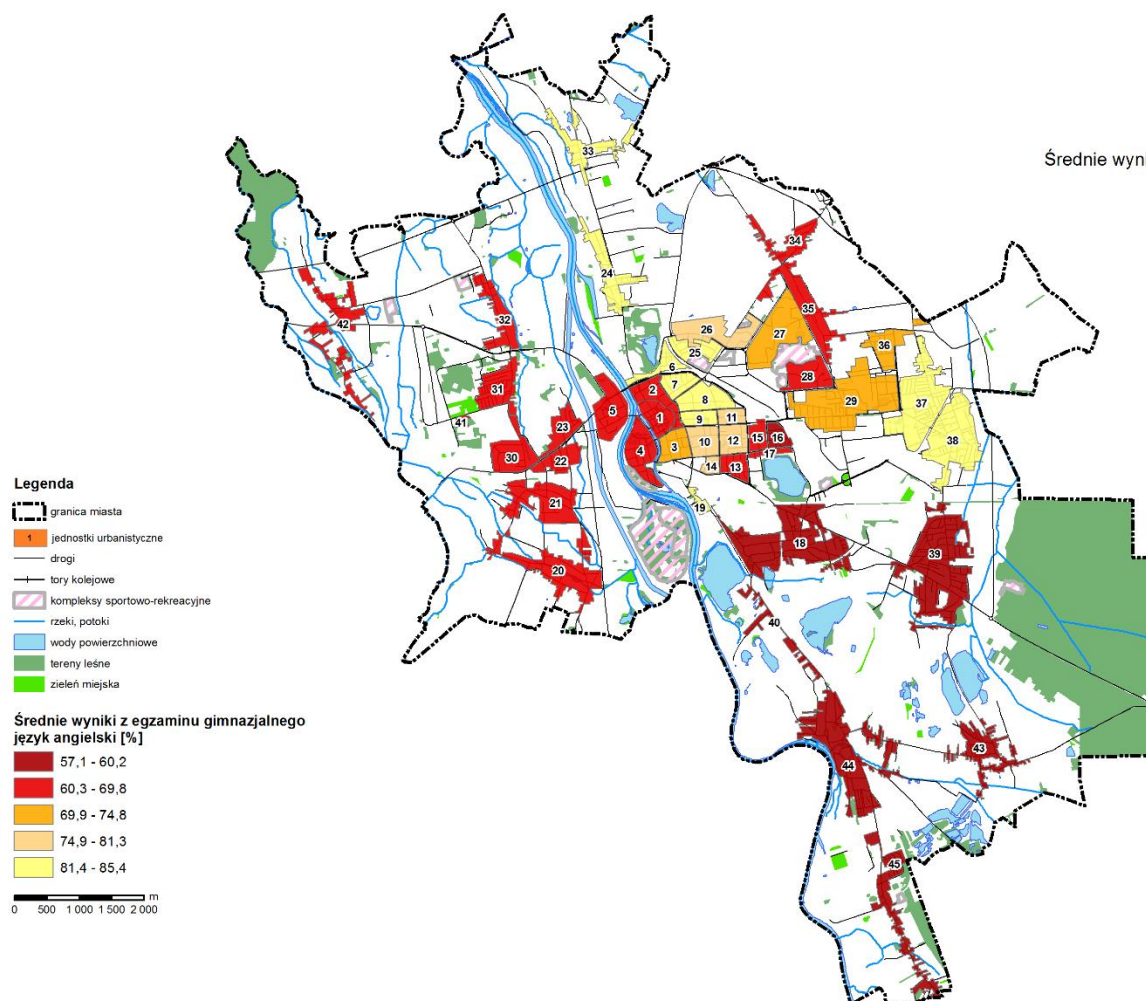
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A27. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (przyroda) w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego
język angielski (2015 rok)

Instytut Rozwoju Miast

Mapa A28. Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego w 2015 roku (język angielski) w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

WSKAŹNIK SYNTETYCZNY (METODA PERKALA)

- a) Z uwagi na fakt, iż wskaźniki dotyczące zjawisk tj. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji, niska aktywność obywatelska oraz obciążenie demograficzne zapisane są w różnych jednostkach i przedziałach, a także opisują niepowiązane ze sobą zjawiska, ich porównywanie jest utrudnione. Dlatego też znormalizowano otrzymane wartości wskaźników, zgodnie ze wzorem:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i ,

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i ,

$\bar{x}_j$ – średnia arytmetyczna wskaźnika j ,

S_j – odchylenie standardowe wskaźnika j .

- b) Kolejno wyliczono średnią arytmetyczną wartości 27 wskaźników częściowych dotyczących problemów demograficznych, problemu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, poziomu edukacji i aktywności obywatelskiej:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk,

n – liczba wskaźników (cech),

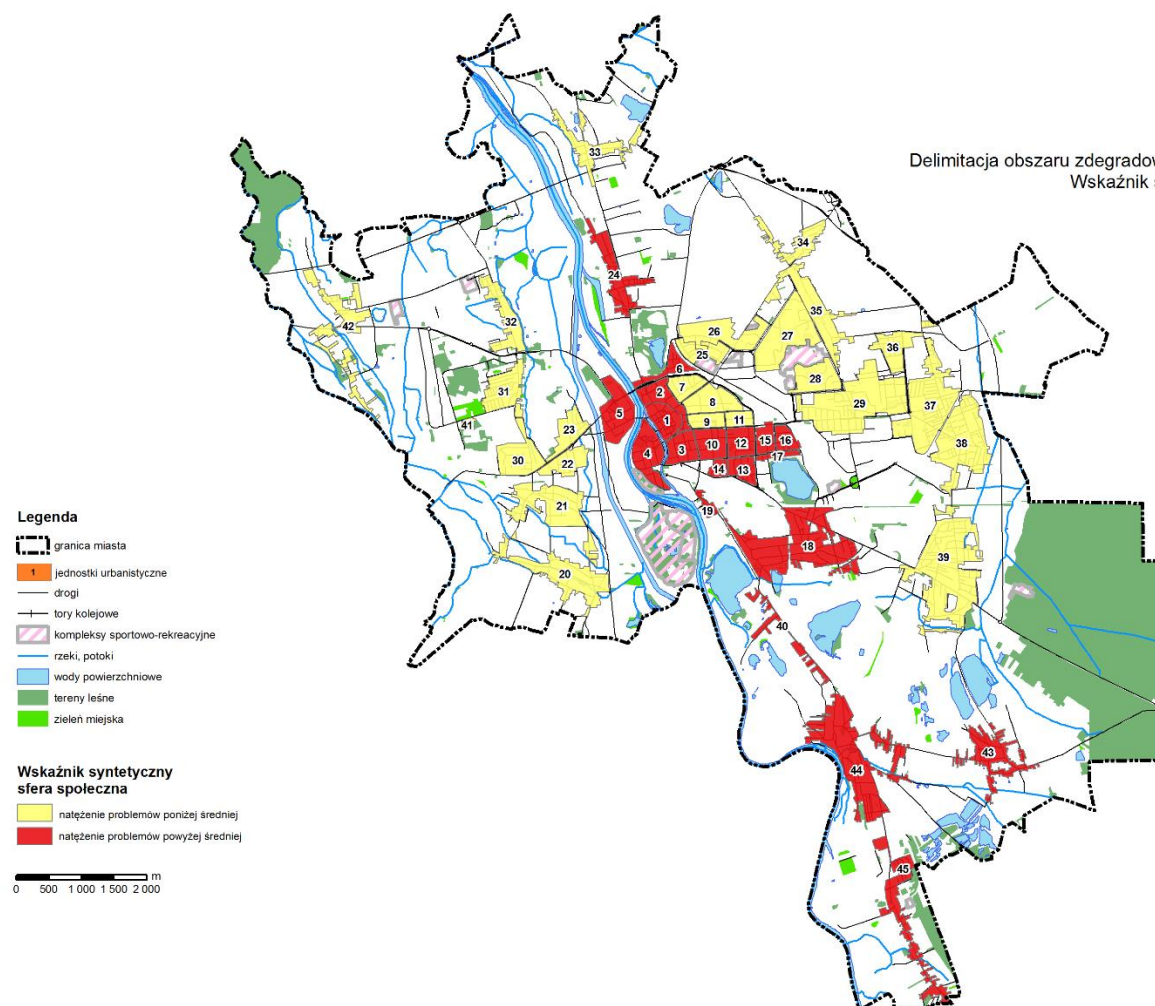
t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i .

- c) Jednostki urbanistyczne, w przypadku których wskaźnik syntetyczny przyjmował ujemną wartość (tj. wartość powyżej średniej dla całego Opola), zaklasyfikowano jako obszary charakteryzujące się ponadprzeciętną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych

Urząd Miasta Opola

Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
Wskaźnik syntetyczny - sfera społeczna

Instytut Rozwoju Miast

Mapa A29. Wskaźnik syntetyczny sfery społecznej w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

WSKAŹNIK SYNTETYCZNY (METODA ILORAZU LOKALIZACJI)

Dodatkowo wyliczono syntetyczny wskaźnik natężenia (koncentracji) problemów społecznych według ulic opracowany w oparciu o 18 wskaźników cząstkowych odnoszących się do: **problemów demograficznych** (odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym), **problemu bezrobocia** (liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym, liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym, liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym na 100 osób w wieku produkcyjnym) oraz **pozostałych problemów społecznych – w tym ubóstwa** (liczba wnioskodawców pobierających zasiłek rodzinny, dodatek mieszkaniowy i dodatek energetyczny oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego w przeliczeniu na 100 mieszkańców, rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców, rodziny korzystające ze świadczeń pomocy społecznej według wybranych powodów udzielania tej pomocy – tj. ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, przemoc domowa, inne przyczyny – w przeliczeniu na 100 mieszkańców).

Wskaźnik syntetyczny natężenia (koncentracji) problemów społecznych według ulic obliczono z wykorzystaniem metody ilorazu lokalizacji. Wskaźnik ilorazu lokalizacji jest miernikiem natężenia (koncentracji) danej cechy na określonym obszarze. Wskaźnik ten umożliwia identyfikację zjawisk charakteryzujących się ponadprzeciętną koncentracją na określonym terenie w stosunku do wartości średniej dla jednostki wyższego rzędu (jednostki odniesienia).

W poniższej tabeli zestawiono ulice odznaczające się bardzo wysokim, wysokim oraz przeciętnym poziomem natężenia problemów społecznych.

Tabela A4. Poziom natężenia (koncentracji) problemów społecznych w Opolu według ulic

Lp.	Ulica	Wartość wskaźnika natężenia problemów społecznych	Poziom natężenia problemów społecznych
1	1 MAJA	3,28	bardzo wysoki
2	OBRONCÓW STALINGRADU	3,22	bardzo wysoki
3	ODRZAŃSKA	3,22	bardzo wysoki
4	ROMUALDA TRAUGUTTA	3,17	bardzo wysoki
5	KSIĘDZA NORBERTA BONCZYKA	3,17	bardzo wysoki
6	JÓZEFA WALECKI	3,17	bardzo wysoki
7	HARCERSKA	3,11	bardzo wysoki
8	WYZWOLENIA	3,11	bardzo wysoki
9	SAMBORSKA	3,00	bardzo wysoki
10	LUBOSZYCKA	3,00	bardzo wysoki
11	MIKOŁAJA REJA	3,00	bardzo wysoki
12	ROBOTNICZA	3,00	bardzo wysoki
13	JANA SZCZESZYŃSKIEGO	3,00	bardzo wysoki
14	FABRYCZNA	3,00	bardzo wysoki
15	KĘPSKA	2,94	bardzo wysoki
16	ARMII KRAJOWEJ	2,83	bardzo wysoki
17	PLEBISCYTOWA	2,78	wysoki
18	LUDWIKA SOLSKIEGO	2,78	wysoki
19	JÓZEFA VON EICHENDORFFA	2,72	wysoki
20	GRANICZNA	2,72	wysoki
21	NYSY ŁUŻYCKIEJ	2,72	wysoki
22	MIESZKA I	2,72	wysoki
23	ADAMA ASNYKA	2,72	wysoki
24	"HUBALA" MAJORA	2,67	wysoki
25	JULIUSZA SŁOWACKIEGO	2,67	wysoki
26	KS. PIOTRA ŚCIEGIENNEGO	2,67	wysoki

Lp.	Ulica	Wartość wskaźnika natężenia problemów społecznych	Poziom natężenia problemów społecznych
27	STAROMIEJSKA	2,67	wysoki
28	KATEDRALNA	2,67	wysoki
29	ALEJA PRZYJAŹNI	2,61	wysoki
30	PODHALAŃSKA	2,56	wysoki
31	KOLEJOWA	2,56	wysoki
32	BOLESŁAWA PRUSA	2,56	wysoki
33	WANDY	2,56	wysoki
34	KS. JÓZEFA LONDZINA	2,50	wysoki
35	CYPRIANA KAMILA NORWIDA	2,44	wysoki
36	KARPACKA	2,39	wysoki
37	PRUDNICKA	2,33	wysoki
38	STEFANA STOIŃSKIEGO	2,33	wysoki
39	JAKUBA KANI	2,33	wysoki
40	PLAC MIKOŁAJA KOPERNIKA	2,33	wysoki
41	CEMENTOWA	2,33	wysoki
42	WARSZTATOWA	2,33	wysoki
43	WYGONOWA	2,28	wysoki
44	STEFANA ŻEROMSKIEGO	2,28	wysoki
45	KAZIMIERZA KASPERKA	2,28	wysoki
46	NIEMODLIŃSKA	2,22	wysoki
47	GABRIELI ZAPOLSKIEJ	2,22	wysoki
48	SREBRNA	2,11	wysoki
49	STEFANA OKRZEI	2,11	wysoki
50	RYBACKA	2,11	wysoki
51	PIASTOWSKA	2,11	wysoki
52	BRONISŁAWA KORASZEWSKIEGO	2,06	przeciętny
53	ORLĄT LWOWSKICH	2,06	przeciętny
54	STANISŁAWA MASŁOWSKIEGO	2,06	przeciętny
55	STANISŁAWA PRZYBYSZEWSKIEGO	2,06	przeciętny
56	LUCJANA RYDLA	2,06	przeciętny
57	KSIĘDZA JERZEGO POPIEŁUSZKI	2,06	przeciętny
58	TATRZAŃSKA	2,00	przeciętny
59	KAZIMIERZA WIELKIEGO	2,00	przeciętny
60	BUDOWLANYCH	2,00	przeciętny
61	KSIĘDZA ALOJZEGO LIGUDY	1,94	przeciętny
62	HENRYKA SIENKIEWICZA	1,94	przeciętny
63	JÓZEFA IGNACEGO KRASZEWSKIEGO	1,94	przeciętny
64	WROCŁAWSKA	1,94	przeciętny
65	KSIĄŻĄT OPOLSKICH	1,94	przeciętny
66	ZIELONA	1,94	przeciętny
67	PASIECZNA	1,94	przeciętny
68	KARDYNAŁA BOLESŁAWA KOMINKA	1,89	przeciętny
69	WŁADYSŁAWA REYMONTA	1,89	przeciętny
70	PLAC JANA KAZIMIERZA	1,89	przeciętny
71	STOKROTEK	1,83	przeciętny
72	KONDUKTORSKA	1,83	przeciętny
73	BARTOSZA GŁOWACKIEGO	1,78	przeciętny
74	PIOTRA PANDZY	1,78	przeciętny
75	JANA NIKODEMA JARONIA	1,78	przeciętny
76	JANA KROPIDŁY	1,78	przeciętny
77	JANA BYTNARA "RUDEGO"	1,72	przeciętny

Lp.	Ulica	Wartość wskaźnika natężenia problemów społecznych	Poziom natężenia problemów społecznych
78	CHABRÓW	1,72	przeciętny
79	TADEUSZA KOŚCIUSZKI	1,72	przeciętny
80	AUGUSTYNA KOŚNEGO	1,72	przeciętny
81	STANISŁAWA SPYCHAŁSKIEGO	1,72	przeciętny
82	OZIMSKA	1,72	przeciętny
83	LEŚNICKA	1,72	przeciętny
84	WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA	1,72	przeciętny
85	LICEALNA	1,72	przeciętny
86	EMILA FIELDORFA	1,67	przeciętny
87	BZÓW	1,67	przeciętny
88	ODROWĄŻÓW	1,67	przeciętny
89	WOJCIECHA BIASA	1,67	przeciętny
90	WOJSKA POLSKIEGO	1,67	przeciętny
91	JAGIELLONÓW	1,67	przeciętny
92	USTRONNA	1,67	przeciętny
93	KONSULARNA	1,67	przeciętny
94	SPORTOWA	1,67	przeciętny
95	ŚLĄSKA	1,61	przeciętny
96	CIESZYŃSKA	1,61	przeciętny
97	STANISŁAWA DUBOIS	1,61	przeciętny
98	PIASTÓW	1,61	przeciętny
99	FRANCISZKA JÓZEFA BUHLA	1,61	przeciętny
100	TELESFORA	1,61	przeciętny
101	JANA KASPROWICZA	1,61	przeciętny
102	ALBERTA EINSTEINA	1,61	przeciętny
103	WIEJSKA	1,56	przeciętny
104	CHMIELOWICKA	1,56	przeciętny
105	MIODOWA	1,56	przeciętny
106	PIOTRA NIEDURNEGO	1,56	przeciętny
107	IGNACEGO PADEREWSKIEGO	1,56	przeciętny
108	PIOTRKOWSKA	1,50	przeciętny
109	ZAPŁOCIE	1,50	przeciętny
110	LEGNICKA	1,44	przeciętny
111	KŁODZKA	1,44	przeciętny
112	SZARYCH SZEREGÓW	1,44	przeciętny
113	MARII RODZIEWICZÓWNY	1,44	przeciętny
114	OLESKA	1,44	przeciętny
115	ZOFII NAŁKOWSKIEJ	1,44	przeciętny
116	JANA	1,44	przeciętny
117	POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH	1,44	przeciętny
118	JANA KOCHANOWSKIEGO	1,44	przeciętny
119	ADAMA MICKIEWICZA	1,44	przeciętny
120	JULIUSZA LIGONIA	1,44	przeciętny

Źródło: opracowanie własne.

9.2.1. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO W SFERZE SPOŁECZNEJ

Zestawiając ze sobą wyniki charakteryzujące poszczególne zjawiska takie, jak: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji, jak również niewystarczający poziom aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców oraz obciążenie demograficzne, wyróżniono jednostki odznaczające się natężeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej. W poniższej tabeli oznaczono kolorem czerwonym jednostki urbanistyczne charakteryzujące się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, które mogą stanowić podobszary obszaru zdegradowanego na terenie miasta Opola.

Tabela A5. Jednostki urbanistyczne zdegradowane w sferze społecznej

Jednostka urbanistyczna	Sfera społeczna
1	+
2	+
3	+
4	+
5	+
6	+
7	-
8	-
9	-
10	+
11	-
12	+
13	+
14	+
15	+
16	+
17	+
18	+
19	+
20	-
21	-
22	-
23	-
24	+
25	-
26	-
27	-
28	-
29	-
30	-
31	-
32	-
33	-
34	-
35	-
36	-
37	-
38	-
39	-
40	+
41	-
42	-
43	+
44	+
45	+

Uwagi: + obszary zdegradowane, - obszary niezdegradowane.

Źródło: opracowanie własne.

9.3. IDENTYFIKACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK W SFERACH: GOSPODARCZEJ, ŚRODOWISKOWEJ, TECHNICZNEJ ORAZ PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ

Zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji*, dla potrzeb wyznaczenia obszaru rewitalizacji przeanalizowano również negatywne zjawiska w pozostałych sferach tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Analiza zjawisk kryzysowych w powyższych sferach oparta została o metody ilościowe oraz jakościowe.

Tabela A6. Sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna i techniczna – zjawiska oraz wykorzystane wskaźniki i mierniki (stan na lata 2011-2015)

Zjawisko	Przykładowe wskaźniki	Źródło danych
Aktywność gospodarcza	Liczba przedsiębiorców na 100 osób w wieku produkcyjnym	Baza danych firm i konsumentów BISNODE
Zanieczyszczenie powietrza	Średnioroczne stężenie pyłu zawieszonego PM10	Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Opola
Dostępność komunikacyjna	Średnia odległość od przystanków komunikacji publicznej	Urząd Miasta Opola
Stan techniczny	Stan techniczny komunalnych budynków mieszkalnych (odsetek budynków o stanie technicznym niższym niż dobry)	Miejski Zarząd Lokali Komunalnych w Opolu

Źródło: opracowanie własne.

9.3.1. SFERA GOSPODARCZA

Sferę gospodarczą oceniono na podstawie analizy wskaźnika przedstawiającego liczbę przedsiębiorców zatrudniających co najmniej 9 osób, w stosunku do mieszkańców w wieku produkcyjnym. Analizy odniesiono do wyznaczonych, zamieszkałych jednostek urbanistycznych. Otrzymane wartości przyrównano do wyliczonej średniej dla miasta (1,2). Jeżeli wartość wskaźnika była niższa od średniej dla miasta, jednostkę urbanistyczną klasyfikowano jako zdegradowaną w sferze gospodarczej.

Tabela A7. Liczba przedsiębiorców na 100 osób w wieku produkcyjnym, w wyznaczonych jednostkach urbanistycznych na poziomie miasta Opola (dane za rok 2015)

Jednostka urbanistyczna	Liczba przedsiębiorców [os.]	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym [os.]	Liczba przedsiębiorców na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Poziom degradacji jednostki w zakresie stopnia (poziomu) przedsiębiorczości
1	51	1215	4,2	niezdegradowana
2	38	1389	2,7	niezdegradowana
3	79	946	8,4	niezdegradowana
4	50	844	5,9	niezdegradowana
5	24	3524	0,7	zdegradowana
6	5	1402	0,4	zdegradowana
7	13	677	1,9	niezdegradowana
8	24	930	2,6	niezdegradowana
9	19	945	2,0	niezdegradowana
10	55	950	5,8	niezdegradowana
11	9	1032	0,9	zdegradowana
12	16	1334	1,2	niezdegradowana
13	5	1435	0,3	zdegradowana
14	10	832	1,2	niezdegradowana
15	6	709	0,8	zdegradowana
16	9	1143	0,8	zdegradowana
17	5	836	0,6	zdegradowana
18	16	2342	0,7	zdegradowana
19	0	287	0,0	zdegradowana
20	3	852	0,4	zdegradowana

Jednostka urbanistyczna	Liczba przedsiębiorców [os.]	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym [os.]	Liczba przedsiębiorców na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Poziom degradacji jednostki w zakresie stopnia (poziomu) przedsiębiorczości
21	11	1949	0,6	zdegradowana
22	4	1484	0,3	zdegradowana
23	10	1732	0,6	zdegradowana
24	10	824	1,2	niezdegradowana
25	1	462	0,2	zdegradowana
26	15	2775	0,5	zdegradowana
27	20	5377	0,4	zdegradowana
28	13	4057	0,3	zdegradowana
29	13	6595	0,2	zdegradowana
30	22	2788	0,8	zdegradowana
31	4	661	0,6	zdegradowana
32	6	690	0,9	zdegradowana
33	1	461	0,2	zdegradowana
34	2	264	0,8	zdegradowana
35	9	471	1,9	niezdegradowana
36	7	1118	0,6	zdegradowana
37	6	1714	0,4	zdegradowana
38	9	1835	0,5	zdegradowana
39	12	1867	0,6	zdegradowana
40	0	458	0,0	zdegradowana
41	0	268	0,0	zdegradowana
42	0	153	0,0	zdegradowana
43	1	753	0,1	zdegradowana
44	5	1510	0,3	zdegradowana
45	5	1597	0,3	zdegradowana

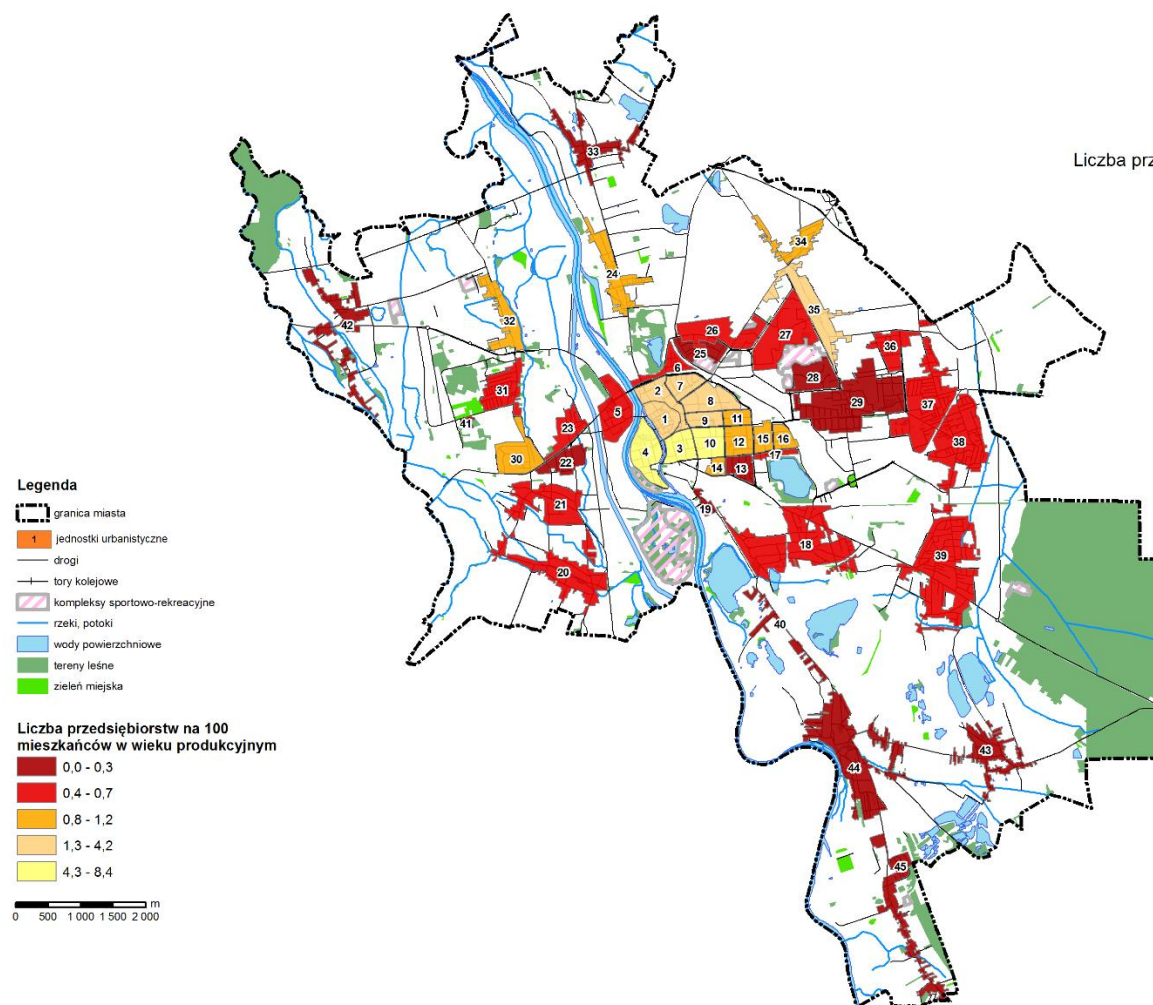
Uwagi: średnia dla miasta wynosi 1,2.

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Liczba przedsiębiorstw zatrudniających
powyżej 9 osób (2015 rok)

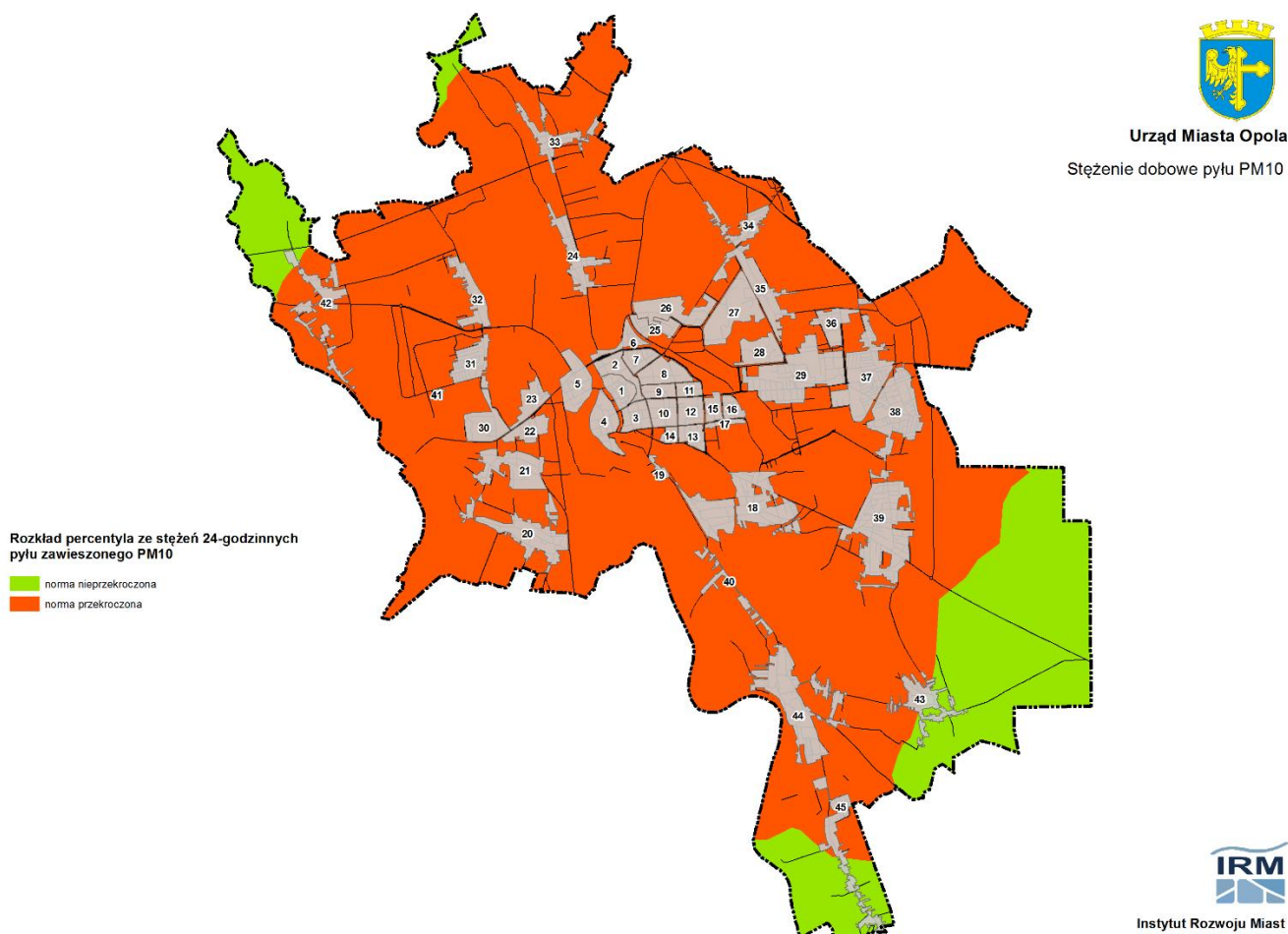
Instytut Rozwoju Miast

Mapa A30. Liczba przedsiębiorstw na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

9.3.2. SFERA ŚRODOWISKOWA

Sferę środowiskową przeanalizowano na podstawie danych obrazujących rozkład percentyla ze stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM₁₀ pozyskanych z *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Opola*. Poziom dopuszczalny dla stężenia średniodobowego wynosi 50,0 µg/m³. Na terenie wszystkich zamieszkałych jednostek obserwowano przekroczenia norm średniodobowych pyłu PM₁₀.

Mapa A31. Rozkład percentyla ze stężeń 24-godzinnych pyłu zawieszonego PM₁₀ [µg/m³] na terenie miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

9.3.3. SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Sferę przestrzenno-funkcjonalną przeanalizowano w zakresie dostępności (wyposażenia) w obiekty infrastruktury komunikacyjnej tj. przystanki autobusowe. Analizy odniesiono do wyznaczonych, zamieszkałych jednostek urbanistycznych. W przypadku gdy średnia odległość od przystanków komunikacji publicznej osiągnęła wartość powyżej 350 m, jednostkę klasyfikowano jako zdegradowaną w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

Tabela A8. Średnia odległość od przystanków komunikacji publicznej, jednostek urbanistycznych

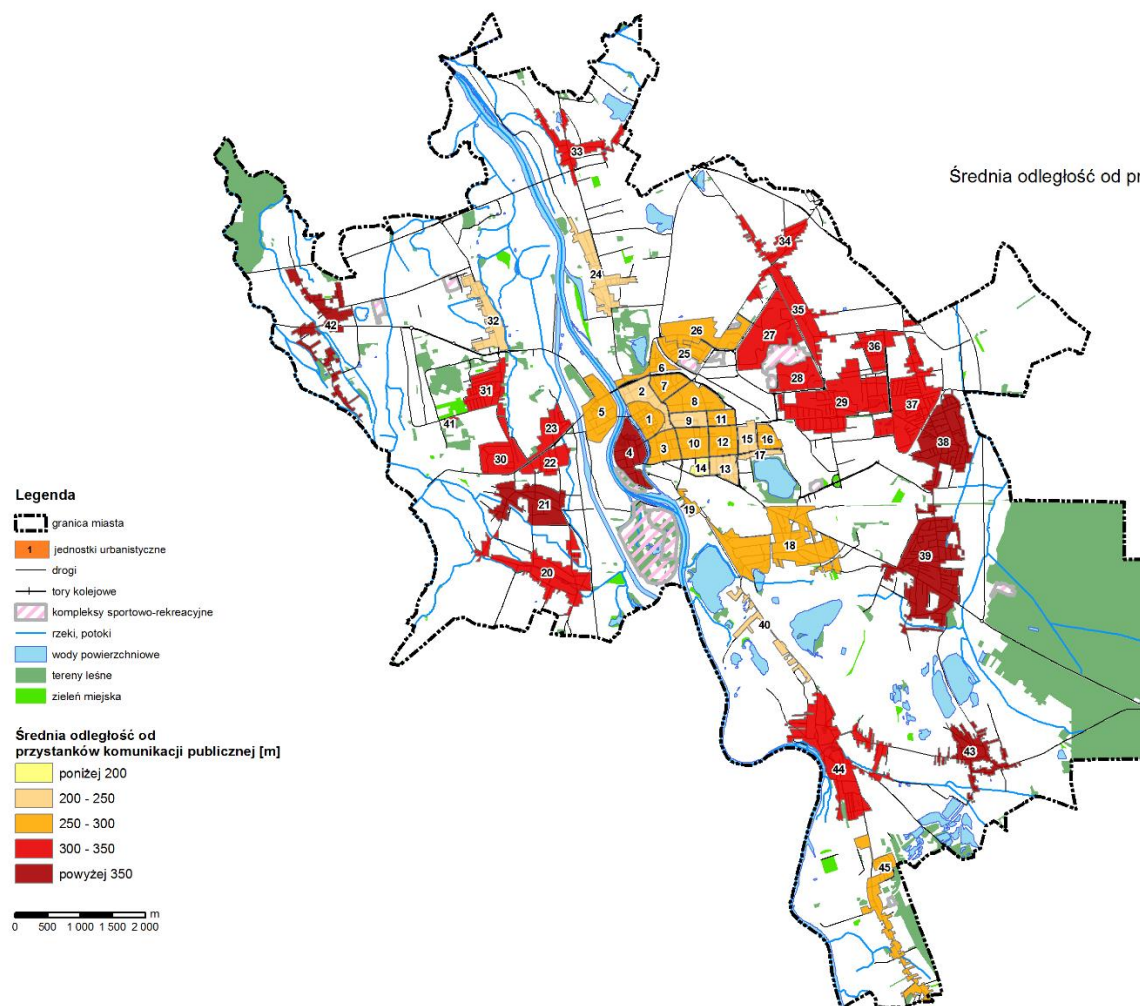
Jednostka urbanistyczna	Średnia odległość od przystanków komunikacji publicznej [m]	Poziom degradacji jednostki w zakresie dostępności do przystanków autobusowych
1	250-300	niezdegradowana
2	200-250	niezdegradowana
3	250-300	niezdegradowana
4	powyżej 350	zdegradowana
5	250-300	niezdegradowana
6	250-300	niezdegradowana
7	250-300	niezdegradowana
8	250-300	niezdegradowana
9	200-250	niezdegradowana
10	250-300	niezdegradowana
11	250-300	niezdegradowana
12	250-300	niezdegradowana
13	200-250	niezdegradowana
14	poniżej 200	niezdegradowana
15	200-250	niezdegradowana
16	250-300	niezdegradowana
17	200-250	niezdegradowana
18	250-300	niezdegradowana
19	250-300	niezdegradowana
20	300-350	niezdegradowana
21	powyżej 350	zdegradowana
22	300-350	niezdegradowana
23	300-350	niezdegradowana
24	200-250	niezdegradowana
25	250-300	niezdegradowana
26	250-300	niezdegradowana
27	300-350	niezdegradowana
28	300-350	niezdegradowana
29	300-350	niezdegradowana
30	300-350	niezdegradowana
31	300-350	niezdegradowana
32	200-250	niezdegradowana
33	300-350	niezdegradowana
34	300-350	niezdegradowana
35	300-350	niezdegradowana
36	300-350	niezdegradowana
37	300-350	niezdegradowana
38	powyżej 350	zdegradowana
39	powyżej 350	zdegradowana
40	200-250	niezdegradowana
41	300-350	niezdegradowana
42	powyżej 350	zdegradowana
43	powyżej 350	zdegradowana
44	300-350	niezdegradowana
45	250-300	niezdegradowana

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Średnia odległość od przystanku komunikacji miejskiej

Instytut Rozwoju Miast

Mapa A32. Średnia odległość od przystanków komunikacji publicznej jednostek urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.

Źródło: opracowanie własne.

9.3.4. SFERA TECHNICZNA

Sferę techniczną przeanalizowano w oparciu o wskaźniki jakościowe na podstawie danych udostępnionych przez Miejski Zarząd Lokali Komunalnych w Opolu. Ocenie poddano stan techniczny budynków komunalnych. W wyznaczonych jednostkach urbanistycznych wskazano 200 tego typu obiektów. Kolejno, wyliczono odsetek budynków komunalnych cechujących się stanem technicznym niższym niż dobry. Jeżeli na terenie jednostki ponad połowa budynków komunalnych odznaczała się stanem technicznym niższym niż dobry, wówczas obszar klasyfikowano jako zdegradowany w sferze technicznej.

Tabela A9. Występowanie obszarów, w których stan techniczny budynków komunalnych jest niższy niż dobry

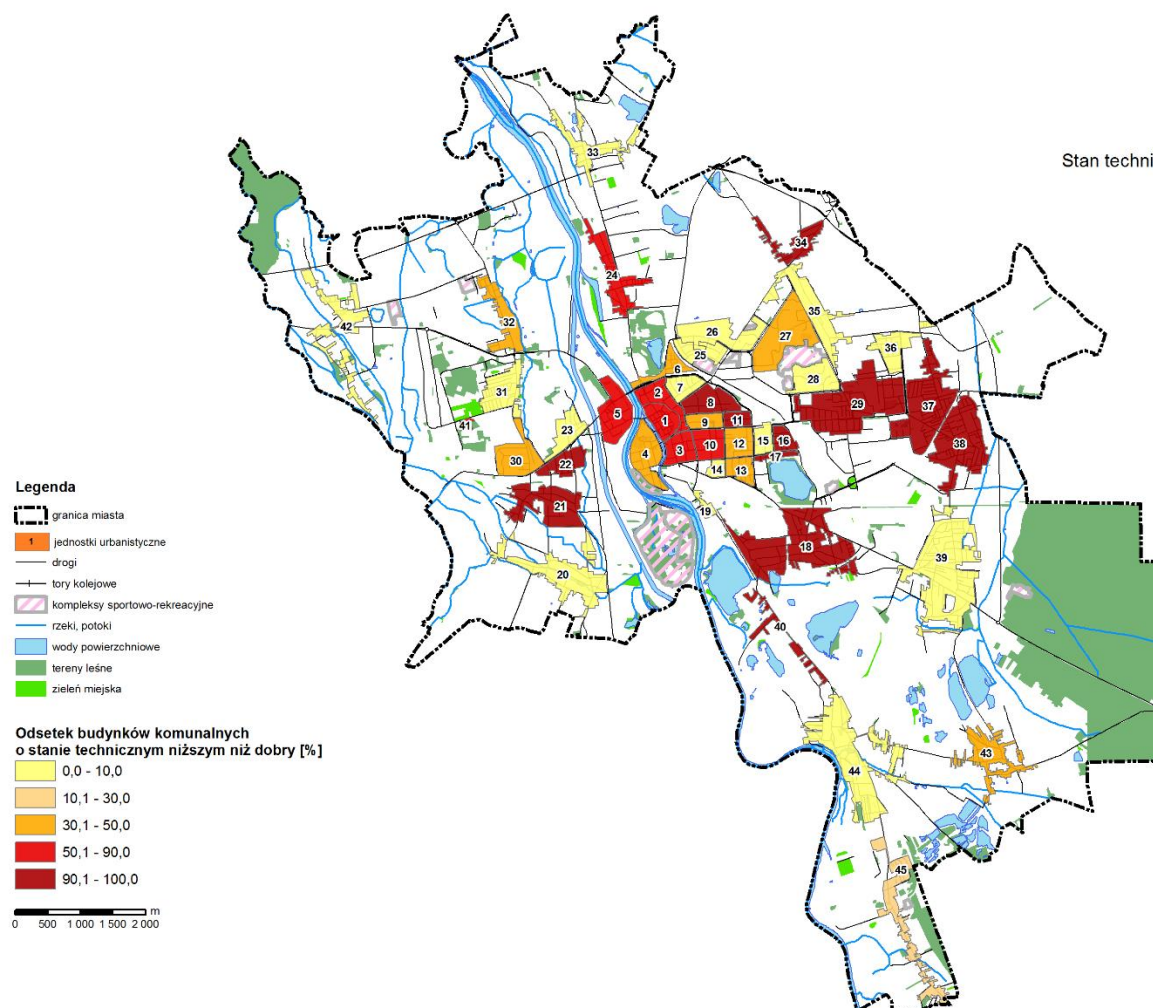
Jednostka urbanistyczna	Odsetek budynków komunalnych o stanie technicznym niższym niż dobry	Poziom degradacji jednostki w zakresie stanu technicznego komunalnych budynków mieszkalnych
1	66,7	zdegradowana
2	71,4	zdegradowana
3	85,7	zdegradowana
4	50,0	niezdegradowana
5	88,9	zdegradowana
6	33,3	niezdegradowana
7	0,0	niezdegradowana
8	100,0	zdegradowana
9	50,0	niezdegradowana
10	81,8	zdegradowana
11	100,0	zdegradowana
12	50,0	niezdegradowana
13	50,0	niezdegradowana
14	0,0	niezdegradowana
15	0,0	niezdegradowana
16	100,0	zdegradowana
17	100,0	zdegradowana
18	96,2	zdegradowana
19	0,0	niezdegradowana
20	0,0	niezdegradowana
21	100,0	zdegradowana
22	100,0	zdegradowana
23	0,0	niezdegradowana
24	61,9	zdegradowana
25	0,0	niezdegradowana
26	0,0	niezdegradowana
27	50,0	niezdegradowana
28	0,0	niezdegradowana
29	100,0	zdegradowana
30	50,0	niezdegradowana
31	0,0	niezdegradowana
32	50,0	niezdegradowana
33	0,0	niezdegradowana
34	100,0	zdegradowana
35	0,0	niezdegradowana
36	0,0	niezdegradowana
37	100,0	zdegradowana
38	100,0	zdegradowana
39	0,0	niezdegradowana
40	100,0	zdegradowana
41	90,0	zdegradowana
42	0,0	niezdegradowana
43	50,0	niezdegradowana
44	0,0	niezdegradowana
45	25,0	niezdegradowana

Źródło: opracowanie własne.

Urząd Miasta Opola

Stan techniczny budynków komunalnych

Instytut Rozwoju Miast

Mapa A33. Odsetek budynków komunalnych o stanie technicznym niższym niż dobry w jednostkach urbanistycznych wyznaczonych dla miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

9.4. WYSTĘPOWANIE PROBLEMÓW W POSZCZEGÓLNYCH SFERACH (PODSUMOWANIE)

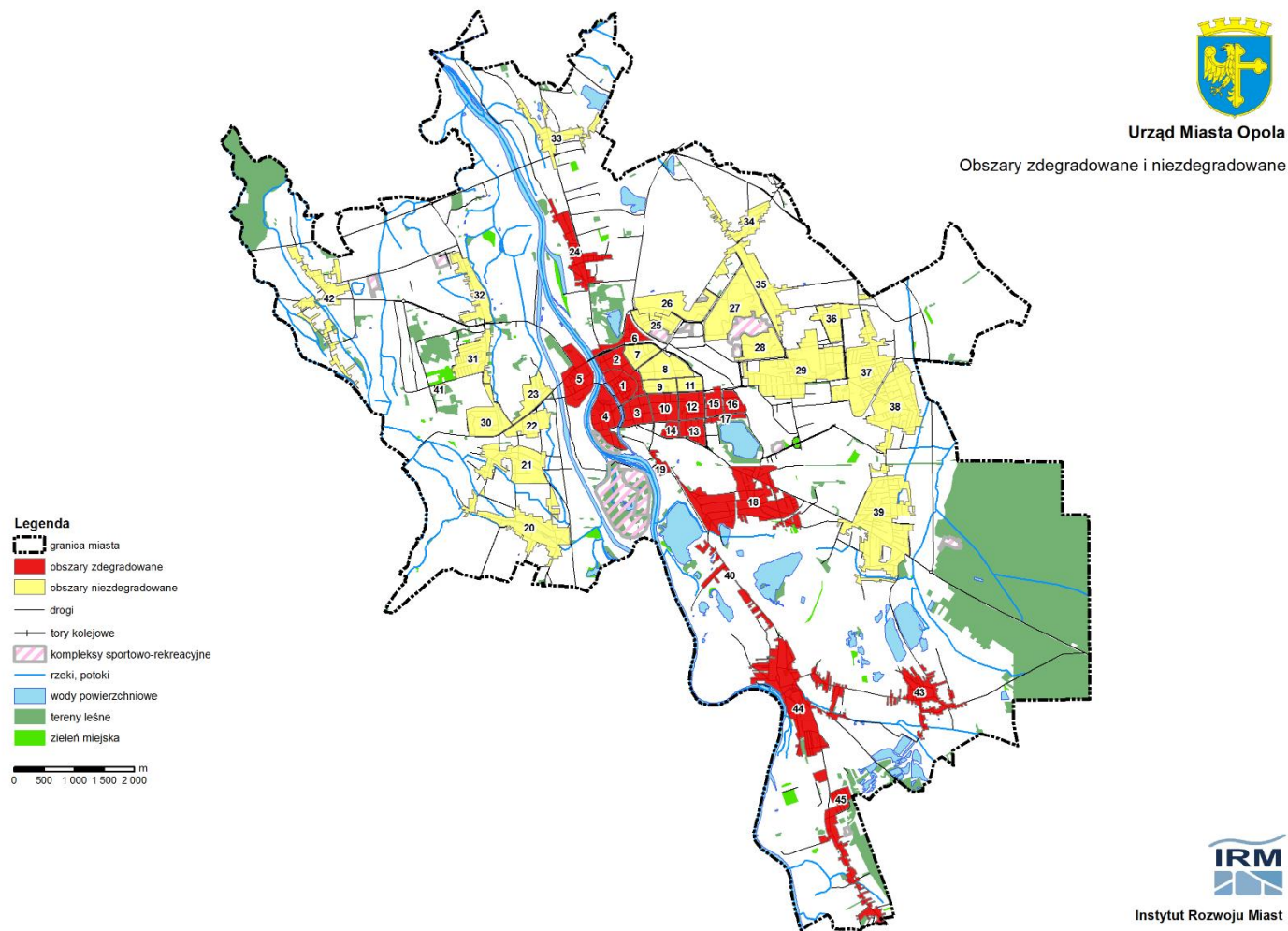
W wyniku analizy sfery społecznej oraz sfer dodatkowych, tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, otrzymano macierz ukazującą problemy w poszczególnych jednostkach urbanistycznych. W poniższej tabeli plusem zaznaczono występowanie negatywnych zjawisk w poszczególnych sferach. Dodatkowo kolorem czerwonym wyróżniono te jednostki, które charakteryzują się koncentracją problemów w sferze społecznej.

Tabela A10. Występowanie problemów w poszczególnych sferach

Jednostka urbanistyczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna	Jednostka objęta kryzysem
1	+	-	+	-	+	+
2	+	-	+	-	+	+
3	+	-	+	-	+	+
4	+	-	+	+	-	+
5	+	+	+	-	+	+
6	+	+	+	-	-	+
7	-	-	+	-	-	-
8	-	-	+	-	+	-
9	-	-	+	-	-	-
10	+	-	+	-	+	+
11	-	+	+	-	+	-
12	+	-	+	-	-	+
13	+	+	+	-	-	+
14	+	-	+	-	-	+
15	+	+	+	-	-	+
16	+	+	+	-	+	+
17	+	+	+	-	+	+
18	+	+	+	-	+	+
19	+	+	+	-	-	+
20	-	+	+	-	-	-
21	-	+	+	+	+	-
22	-	+	+	-	+	-
23	-	+	+	-	-	-
24	+	-	+	-	+	+
25	-	+	+	-	-	-
26	-	+	+	-	-	-
27	-	+	+	-	-	-
28	-	+	+	-	-	-
29	-	+	+	-	+	-
30	-	+	+	-	-	-
31	-	+	+	-	-	-
32	-	+	+	-	-	-
33	-	+	+	-	-	-
34	-	+	+	-	+	-
35	-	-	+	-	-	-
36	-	+	+	-	-	-
37	-	+	+	-	+	-
38	-	+	+	+	+	-
39	-	+	+	+	-	-
40	+	+	+	-	+	+
41	-	+	+	-	+	-
42	-	+	+	+	-	-
43	+	+	+	+	-	+
44	+	+	+	-	-	+
45	+	+	+	-	-	+

Uwagi: + obszary zdegradowane, - obszary niezdegradowane

Źródło: opracowanie własne.

Mapa A34. Obszary zdegradowane i niezdegradowane na terenie miasta Opola.
Źródło: opracowanie własne.

9.5. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

9.5.1. PODOBSZARY ZAMIESZKAŁE

Analiza wskaźnikowa wykazała, iż na terenie Opola znajduje się 20 obszarów zdegradowanych, które mogłyby podlegać rewitalizacji, o łącznej powierzchni równej 6,06% ogółu terytorium miasta i liczbie ludności na poziomie 36,26% całkowitej liczby ludności miasta. Do zamieszkałych i zdegradowanych jednostek urbanistycznych należą: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 24, 40, 43, 44 i 45.

Zgodnie z wytycznymi ustawowymi i ministerialnymi, powierzchnia obszaru rewitalizacji nie może być większa niż 20% całkowitego obszaru miasta. Jednocześnie obszar ten nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% ogólnej liczby ludności miasta. Ponadto poza koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz negatywnych zjawisk w innych sferach (gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej), obszar rewitalizacji powinien również posiadać istotne znaczenie dla rozwoju całego miasta. Na podstawie powyższych kryteriów obszarem rewitalizacji objęto w sumie szesnaście zamieszkałych jednostek urbanistycznych (nr 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 40²⁸).

9.5.2. PODOBSZARY NIEZAMIESZKAŁE

Poza obszarami zamieszkałymi w granicach obszaru wybranego do rewitalizacji znalazły się również tereny niezamieszkałe. Do obszaru rewitalizacji włączono tereny bezpośrednio sąsiadujące z zamieszkałymi jednostkami urbanistycznymi wskazanymi do rewitalizacji, a co za tym idzie powiązane z nimi przestrzennie i funkcjonalnie (w tym m.in. tereny kolejowe dworca Opole Główne, tereny zielone oraz rekreacyjno-wypoczynkowe, tereny poeksploatacyjne – Kamionka Piasta i Kamionka Bolko). Ponadto do podjęcia działań o charakterze rewitalizacyjnym rekomendowany jest także podobszar, tj. zdegradowany teren dawnego folwarku przy ul. Partyzanckiej.

9.5.3. OBSZAR REWITALIZACJI

Obszar wybrany do rewitalizacji w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Opola do 2023 roku* zajmuje łącznie powierzchnię 1164,16 ha (co stanowi **12,06% całkowitej powierzchni miasta**) i zamieszkiwany jest przez 34,6 tys. osób (tj. **29,06% ogółu ludności miasta**). Tym samym obszar ten spełnia kryteria wielkościowe dla obszarów rewitalizacji, jakie zostały określone w *Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* i *Wytycznych Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* (obszar nie większy niż 20% powierzchni gminy i zamieszkały przez nie więcej niż 30% ogółu mieszkańców gminy). Obszar rewitalizacji w Opolu dzieli się na trzy podobszary zamieszkałe: **Śródmieście, Nowa Wieś Królewska, część Zaodrza i Pasięka** oraz jeden obszar niezamieszkały – **dawny Folwark przy ul. Partyzanckiej**.

²⁸ Jednostka nr 40 została ograniczona do obszaru Nowej Wsi Królewskiej.

10. ANEKS – MAPA OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE OPOLA

Obszar rewitalizacji na terenie miasta Opola

1:10 000

Legenda:

- granica miasta
- obszar rewitalizacji
- budynki
- drogi
- tory kolejowe
- wody powierzchniowe
- rzeki, potoki
- tereny leśne
- zieleń miejska
- granice działek

ORIENTACJA:

